

1921 904

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ατφ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΚΑΙ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

44 — ΕΝ ΘΑΩ: ΣΤΑΔΙΟΥ — 44

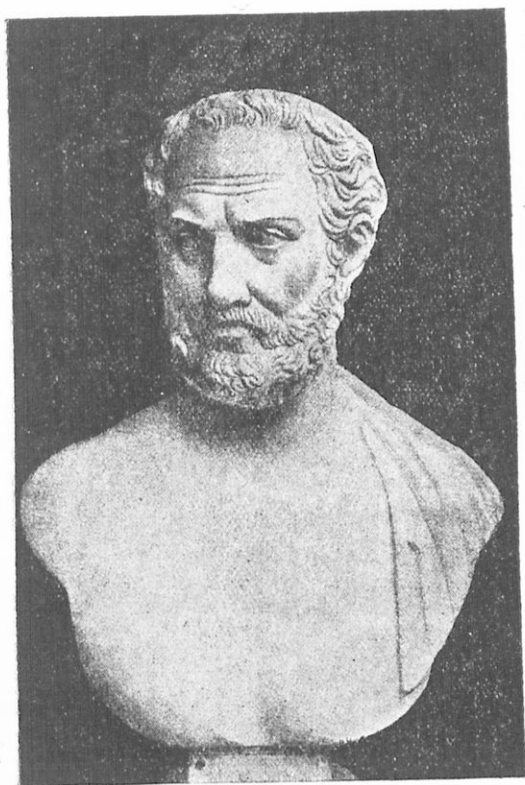
1921

Πᾶν γνήσιον ἀτίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

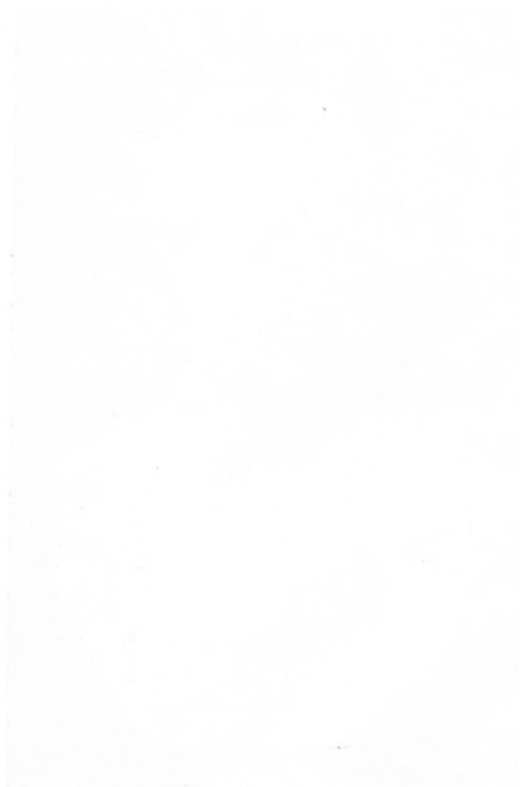
Handwritten signature

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» — 12856.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

[1]

ΓΟΥ ΠΟ.

1. Ἐπίθεσις Ἐθηβαίων κατὰ τὰ Πλαταιῶν.

(Κεφ. 1-6).

1. Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέρους συμμαχῶν, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμύγνοντο ἔτι ἀκηρυκτεῖ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἐξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο, κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

2. Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαί, αἷ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν· τῇ δὲ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ ἔτει ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Ἐθηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων—ἤγαυοντο δὲ αὐτῶν βρωιταρχοῦντες Πυθαγγελός τε ὁ Φυλεΐδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου—ἔσθληθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὄπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων συμμαχίδα.

Ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέφξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες,² Ναυκλειίδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρες τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Ἐθηβαίοις προσποιῆσαι. ἔπραξαν δὲ³ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Ἐθηβαίων δυνατωτάτου. προΐδόντες γὰρ οἱ Ἐθηβαῖοι, ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος,

ἐθούλοντο τὴν Πλάταιαν, ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν, ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. ἤ καὶ ῥᾶον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας.

- 4 Θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὄπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπαίθοντο, ὥστ' εὐθύς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δὲ ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρῆσασθαι ἐπιτηδεῖσι καὶ ἐς ζύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν — καὶ ἀνεῖπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ζυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοῦς τὰ ὄπλα —, νομίζοντες σφίσι ῥαδίως τούτῳ τῇ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ἤσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἐξαπιναιῶς κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῇ πλείους ἐσεληλυθέναι — οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτί —, πρὸς ζύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἠσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεω-
2 τέριζον. πράσσοντες δὲ πῶς ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥαδίως κρατή-
3 σειν· τῇ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῃ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνε-
λέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ᾧσιν ἴόντες, ἀμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἔν' ἀντὶ τοίχους ἤ, καὶ τὰλλα ἐξήρτυον, ἣ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ζύμφορον ἔσεσθαι.

- 4 Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοιμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον, ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέρωνται καὶ σφίσι ἐκ τοῦ ἴσου γίνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτί φοβερώτεροι ὄντες ἦσσοις ᾧσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν

πόλιν. προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἦσαν κατὰ τάχος.

4. Οἱ δ', ὡς ἔγνωσαν ἠπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολάς, ἣ ἢ προσπίπτουσιν, ἀπεωθοῦντο. καὶ δις μὲν ἢ τρίς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῇ θορῷ 2 αὐτῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῃ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῃ καὶ πηλῇ τῶν διόδων, ἣ ἢ χρῆ σωθῆναι—καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν—, ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας, ὥστε διεφθείραν πολλοί.

Τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας, ἣ ἐσῆλθον καὶ αἵπερ 3 ἦσαν ἀνεφγμένοι μόναι, ἔκλησε στυρακίῃ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτη ἔτι ἔξοδον εἶναι. διωκόμενοί τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες 4 αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοῦς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικὸς δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλόν ἐξῆλθον οὐ πολλοί—αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο—, ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδην ἀπώλλυντο.

Τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπί- 5 πτουςιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεφγμένοι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὄρωντες 6 δὲ οἱ Πλαταιῆς αὐτοῦς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο, εἴτε κατακάψωσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσονται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων 7 περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς αὐτοῦς καὶ τὰ ὄπλα χρήσασθαι ὃ τι ἂν βούλωνται. οἱ μὲν δὲ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν. 8

5. Οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾶ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσελγλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. — ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἄσωπὸς ποταμὸς ἐρρῦη μέγας καὶ οὐ βραδίως διαβατὸς ἦν. — πορευόμενοι τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἦδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. ὥς δ' ἦσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν. — ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκίτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου. — ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἐνδον, ἦν ἄρα τύχασί τινες ἐζωγρημένοι.

Καὶ οἱ μὲν ταῦτα διεννοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἔτι διαβουλομένων αὐτῶν ὑποτόπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δαίσαντες περὶ τοῖς ἔξω, κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες, ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαθεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἀνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἀνδρας.

6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἀνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἦν τι ξυμβαίνωσι, καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησάν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἀνδρας εὐθὺς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἰς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

6. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμ-
πον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν τοῖς Θηβαίοις,
τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ἣ ἔδοκει
αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλα- 2
ταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον
ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἔς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν
κῆρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν
ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσῶσι
περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς, ὅτι τεθνηκότες εἶεν. ἅμᾳ 3
γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος
ἐξήκει, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων,
καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ἤδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθη-
ναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κῆρυξ ἀφικόμενος ἠύρε τοὺς ἀνδρας
διεφθαρμένους, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες 4
ἔς Πλάταιαν σιτόν τε ἐσῆγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον,
τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειστάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν
ἐξεκόμισαν.

2. Αἱ πρὸς πόλεμον παρασκευαί. — Ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦσα κατάστασις.

(Κεφ. 7-9).

7. Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου καὶ λελυμέ-
νων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς
πολεμήσοντες, παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ
οἱ ξυμμαχοὶ αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ
βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἔς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθὲν τινα ὠφε-
λίαν ἠλπίζον ἐκάτεροι προσλήψεσθαι, πόλεις τε ξυμμαχίδας
ποιούμενοι, ὅσοι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως, καὶ Λακε- 2
δαιμόνιοι μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσας ἐξ Ἰταλίας καὶ

Σικελίας τοῖς τάκεινων ἐλομένοις ναῦς ἐπετετάχασαν ποιῆσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὡς ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἐτοιμάζειν, τὰ τ' ἄλλα ἤσυχάζοντας καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μᾶ νηί, ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῆ. Ἀθηναῖοι δὲ τὴν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μάλλον χωρία ἐπροσθεύοντο, Κέρκυραν καὶ Κεφαλληνίαν καὶ Ἀκαρνανας καὶ Ζάκυνθον, ὄρωντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ' εἶη βεβαίως, περίξ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες.

8. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφοτέροι, ἀλλ' ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον οὐκ ἀπεικότες· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται· τότε δὲ καὶ νεότης πολλή μὲν οὖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῃ, πολλή δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις οὐκ ἀκουσίως ὑπὸ ἀπειρίας ἤπτετο τοῦ πολέμου. ἢ τε ἄλλη Ἑλλάς πᾶσα μετέωρος ἦν ξυνοισῶν τῶν πρώτων πόλεων. καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγοντο, πολλὰ δὲ χρησιμολόγοι ἤδον ἐν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγον πρὸ τούτων, πρότερον οὐπω σεισθεῖσα, ἀφ' οὗ Ἑλληνας μέμνηται. ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημήναι· εἴ τέ τι ἄλλο τοιουτότροπον ξυνέβη γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο.

4 Ἡ δὲ εὐνοια παρὰ πολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἄλλως τε καὶ προσιπόντων, ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. ἔρρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις, εἴ τι δύναιτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ τε κωλυθῆσθαι ἐδόκει ἐκάστῳ τὰ πράγματα, ᾧ μὴ τις αὐτὸς παρέσται. οὕτως ὀργῇ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι.

9. Παρασκευῇ μὲν οὖν τοιαύτῃ καὶ γνώμῃ ὄρμητο. πόλις δ' ἐκάτεροι τάσδ' ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πόλεμον

καθίσταντο. Λακεδαιμονίων μὲν οἷδε ξύμμαχοι· Πελοποννή- 2
 σιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες πλὴν Ἄργείων καὶ Ἀχαιῶν
 — τούτοις δ' ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν· Πελληνῆς δὲ Ἀχαιῶν
 μόνοι ξυνεπολέμουν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαν- 3
 τες —, ἔξω δὲ Πελοποννήσου Μεγαρῆς, Φωκῆς, Λοκροί,
 Βοιωτοί, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνακτόριοι. τούτων ναυ- 3
 τικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, Μεγαρῆς, Σικυῶνιοι, Πελληνῆς,
 Ἡλεῖοι, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, ἰππέας δὲ Βοιωτοί, Φωκῆς,
 Λοκροί· αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις πεζὸν παρείχον.

Αὕτη Λακεδαιμονίων ξυμμαχία· Ἀθηναίων δὲ Χῖοι, Λέσβιοι, 4
 Πλαταιῆς, Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀκαρνάνων οἱ πλείους,
 Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὔσαι ἐν
 ἔθνεσι τοσοῖσδε, Καρία ἢ ἐπὶ θαλάσση, Δωριῆς Κασοὶ πρό-
 σσοικοι, Ἰωνία, Ἑλλάσποντος, τὰ ἐπὶ Θράκης, νῆσοι ὅσαι
 ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα,
 πᾶσαι αἱ ἄλλαι πλὴν Μήλου καὶ Θήρας. τούτων ναυτικὸν 5
 παρείχοντο Χῖοι, Λέσβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ
 χρήματα. ξυμμαχία μὲν αὕτη ἐκατέρων καὶ παρασκευῇ ἐς 6
 τὸν πόλεμον ἦν.

3. Πρώτη εἰσβολὴ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικὴν.

(Κεφ. 10 - 25).

10. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐθὺς
 περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμα-
 χίαν στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι τά τε ἐπιτίθδεια,
 αἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἐκδημον ἔχειν, ὡς ἐσβαλοῦντες ἐς τὴν
 Ἀττικὴν. ἐπειδὴ δὲ ἐκάστοις ἐτοῖμα γίγνοιτο, κατὰ τὸν χρό- 2
 νον τὸν εἰρημένον ξυνήσαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἐκάστης

3 ἐς τὸν ἰσθμὸν. καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὡσπερ ἠγγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρή-
 ναι τοιάδε· χ

~~11.~~ 11. « Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέ-
 ρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν· ὅμως δὲ τῆσδε οὐπω μείζονα παρα-
 σκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ πλείστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες.

2 δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεδεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλάς πᾶσα τῆδε τῇ ὀρμῇ ἐπὶ ἤρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὖνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς, ἃ ἐπινοοῦμεν.

3 » Οὐκ οὖν χρεὶ, εἴ τω καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἐκάστης ἠγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ' αὐτὸν

4 ἀεὶ προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἤξειν. ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρή-
 σεις γίνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλήθος δεδιὸς ἄμει-
 νον ἡμύνατο τοὺς πλείονας διὰ τὸ καταφρονούντας ἀπαρα-
 5 σκεύους γενέσθαι. χρεὶ δὲ ἀεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ τῇ μὲν γνώμῃ θαρσαλέους στρατεύειν, τῇ δὲ ἔργῳ δεδιότας παρεσκευάσθαι.

οὕτω γὰρ πρὸς τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεν, πρὸς τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι.

6 » Ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην, ὥστε χρεὶ καὶ πάνυ ἐλπίζειν διὰ μάχης ἰέναι αὐτούς, εἴ μὴ καὶ νῦν ὀρμῆνται, ἐν ᾧ οὐπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῇ ὀρῶσιν

ἡμᾶς δηρουντάς τε καὶ τάκεινων φθείροντας. πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς 7 ὄμμασι καὶ ἐν τῇ παραυτίκα ὄραν πάσχοντάς τι ἀγθες ὀργῇ προσπίπτει, καὶ οἱ λογισμῶ ἔλαχιστα χρώμενοι θυμῷ πλείστα ἐς ἔργον καθίστανται. Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον τι τῶν ἄλλων 8 εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἱ ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιούσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηρὸν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὄραν.

»Ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύοντες καὶ μεγίστην 9 δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ' ἀμφοτέρα ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἔπεσθ' ὅπη ἂν τις ἡγήται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι· κάλλιστον γὰρ τότε καὶ ἀσφαλέστατον πολλοὺς ὄντας ἐνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι.»

Υ 12. Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον ὁ Ἀρχίδαμος 1 Μελησίππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς Ἀθήνας τὸν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἴ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι ὄρωντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας. οἱ δὲ οὐ προσ- 2 ἐδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα κήρυκα καὶ πρεσβεῖαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξεστρατευμένων. ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὄρων εἶναι αὐθημερόν, τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας ἐπὶ τὰ σφέ- 3 τερα αὐτῶν, ἦν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι. ξυμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγούς, ὅπως μηδενὶ ξυγγένηται. ὁ δέ, 3 ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο καὶ ἔμελλε διαλύσεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν ἐπορεύετο ὅτι «Ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἑλλήσι μεγάλων κακῶν ἄρξει.»

¶ Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος, 4 ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδῶσουσιν, οὕτω δὲ ἄρας τῇ στρα- 5 τῇ προχώρει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέ- 5 τερον καὶ τοὺς ἵππεάς παρείχοντο Πελοποννησίους ξυστρατεύειν, τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες τὴν γῆν ἐδήρουν.

13. Ἐπι δὲ τῶν Πελοποννησίων συλλεγομένων τε ἔς τὸν ἰσθμὸν καὶ ἐν ὁδοῖς ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων δέκατος αὐτὸς, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπίσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλὰ κίς ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπη καὶ μὴ δηλώσῃ, ἢ καὶ Λακεδαιμονίων κελευσάντων ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὡσπερ καὶ τὰ ἄγῃ ἐλαύνειν προεῖπον ἔνεκα ἐκείνου, προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι Ἀρχίδαμος μὲν οἱ ξένος εἶη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο, τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας, ἦν ἄρα μὴ δηλώσωσιν οἱ πολέμιοι ὡσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφίησιν αὐτὰ δημόσια εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποφίαν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι.

2 Παρήγει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαι τε ἔς τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι, ἔς τε μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν, καὶ τὸ ναυτικόν, ἢ περ ἰσχύουσιν, ἐξαρτύεσθαι, τὰ τε τῶν συμμαχῶν διὰ χειρὸς ἔχειν, λέγων τὴν ἰσχὴν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμη καὶ χρημάτων περιουσία κρατεῖσθαι.

3 Θαρσεῖν τε ἐκέλευε προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν συμμαχῶν τῇ πόλει ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων— τὰ γὰρ πλεῖστα τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἔς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὰλλα οἰκοδομή-
4 ματα καὶ ἐς Ποτειδαίαν ἀπανηλώθη—, χωρὶς δὲ χρυσοῦ ἀσήμου καὶ ἀργυρίου ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίῳις καὶ δημοσίῳις καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περὶ τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας

καὶ σκῦλα Μηδικὰ καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος ἢ πεντακοσίων ταλάντων. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν 5 προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρήσεσθαι αὐτοῦς, καὶ ἦν πάνυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περι- κειμένοις χρυσοῖς· ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαρά- κοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσοῦ ἀπέφθου καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν' χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ ἔφη χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστῆσαι πάλιν.

Χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτούς· ὀπλίτας δὲ 6 τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τῶν παρ' ἑπαλξίν ἐξακισχιλίων καὶ μυρίων. τοσοῦτοι γὰρ 7 ἐφύλασσαν τὸ πρῶτον, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν, ἀπὸ τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ μετοίκων ὅσοι ὀπλί- ται ἦσαν. τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τείχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεως καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα· ἔστι δὲ αὐτοῦ, ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ· τὰ δὲ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ τεσσαρά- κοντα σταδίων, ὧν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο· καὶ τοῦ Πειραιῶς ξὺν Μουνιχίᾳ ἐξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δ' ἐν φυλακῇ ὃν ἤμισυ τούτου. ἰππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίους καὶ 8 χιλίους ξὺν ἰπποτοξόταις, ἐξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας, καὶ τριήρεις τὰς πλωίμους τριακοσίας. ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν 9 Ἀθηναίοις καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε ἢ ἐσβολῇ τὸ πρῶτον ἔμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα, οἷάπερ εἰώθει, Περικλῆς ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

14. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπειθοντό τε καὶ ἐσεκο- μίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κατασκευήν, ἣ κατ' οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν· πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν

Εὐβοϊαν διεπέμφαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας.
 2 χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ αἰεὶ εἰωθῆναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι ἢ ἀνάστασις ἐγίγνετο.

15. Εὐνεβεβήκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἐτέρων μᾶλλον Ἀθηναίοις τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἢ Ἀττικῇ ἐς Θησέα αἰεὶ κατὰ πόλεις ᾤκειτο πρυτανεῖά τε ἐχούσας καὶ ἄρχοντας, καὶ ὁπότε μὴ τι δαίσειαν, οὐ ξυνήσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλεύοντο· καὶ τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθεά.
 2 ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς τὰ τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τὰ τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς ἐς τὴν νῦν πόλιν οὔσαν, ἐν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ξυνήκισε πάντας, καὶ νεμομένους τὰ αὐτῶν ἐκάστους, ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ, ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι, ἢ ἀπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτὴν μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ Θησεῶς τοῖς ἔπειτα· καὶ ξυνοΐκια ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῇ ἑορτὴν δημοτελεῖ ποιοῦσι.

3 Τὸ δὲ πρὸ τούτου ἢ ἀκρόπολις ἢ νῦν οὔσα πόλις ἦν, καὶ τὸ
 4 ὑπ' αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. τεκμήριον δέ· τὰ γὰρ ἱερά ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστὶ καὶ τὰ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἱδρυται, τό τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τὸ Πύθιον καὶ τὸ τῆς Γῆς καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ᾧ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καὶ οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καὶ νῦν νομίζουσιν. ἱδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερά ταύτῃ ἀρχαῖα. καὶ τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων Ἐνεακρούμφη καλουμένη, τὸ δὲ πάλαι φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν Καλλιρρόη ὠνομασμένη, ἐκεῖνοί τε ἐγγυὺς οὔσῃ τὰ πλείστου ἀξία ἐχρῶντο, καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου

πρό τε γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομιζέται τῇ ὕδατι χρῆσθαι. καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτη κατοίκησιν καὶ ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις.

16. Τῇ δ' οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτονόμῃ οἰκήσει οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπειδὴ ξυμφικίσθησαν, ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου γενόμεοί τε καὶ οἰκήσαντες, οὐ βραδίως τὰς μεταναστάσεις πανοικησίᾳ ἐποιούντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ Μηδικὰ· ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον οἰκίας τε καταλείποντες καὶ ἱερά, ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια, δίαίταν τε μέλλοντες μεταβάλλειν καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὐτοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

17. Ἐπειδὴ τε ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοις μὲν τισὶν ὑπῆρχον οἰκήσεις καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων καταφυγή, οἱ δὲ πολλοὶ τὰ τε ἐρῆμα τῆς πόλεως ὤκησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὰ ἡρώα πάντα πλὴν τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἐλευσινίου, καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληστὸν ἦν· τό τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν καὶ τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοῖνδε διεκώλυε, λέγον ὡς

«τὸ Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον»,

ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξφικήθη. καὶ μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοῦναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἢ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως, ὃν οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προήδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτε αὐτὸ κατοικισθησόμενον. κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοί, καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνηλθόντας αὐτοὺς ἢ πόλις, ἀλλ' ὕστερον δὴ τὰ τε μακρὰ τεῖχη ὤκησαν κατανειμάμενοι καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλὰ,

4 ἅμα δὲ καὶ τῶν πρὸς πόλεμον ἤπτοντο, ξυμμάχους τε ἀγείροντες καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύοντες, καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

18. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προῖων ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόνην πρῶτον, ἥπερ ἔμελλον ἐσβαλεῖν, καὶ ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει
 2 ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλῃ τρόπῳ· ἡ γὰρ Οἰνὴ οὔσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐτετείχιστο, καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο, ὁπότε πόλεμος καταλάβοι. τὰς τε οὖν προσβολὰς γυῖντροπέζοντο καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν. ✕

3 Αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτίθεις, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν· ἐπειδὴ τε ξυνελέγετο ὁ στρατὸς, ἥ τε ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενομένη καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἡ σχολαιότης διέβλην
 4 αὐτόν, μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνόνῃ ἐπίσχεσις. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους πάντα ἔτι ἔξω
 5 καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. ὁ δέ, προσδεχόμενος, ὡς λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους τῆς γῆς ἔτι ἀκεραίου οὔσης ἐνδώσειν τι καὶ κατοκνήσειν περιυδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνεῖχεν.

19. Ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες τῇ Οἰνόνῃ καὶ πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν, οἱ τε Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκηρυκεύοντο, οὕτω δὲ ὀρμήσαντες ἀπ' αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταιᾷ γενόμενα ἡμέρα ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἡγεῖτο
 2 δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. καὶ καθεζόμενοι ἔτεμονον πρῶτον μὲν Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον

πεδῖον καὶ τροπὴν τινα τῶν Ἀθηναίων ἱππέων περὶ τοὺς Ῥεῖτους καλουμένους ἐποιήσαντο. ἔπειτα προχώρουν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος διὰ Κρωπειᾶς, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ἀχαρνάς, χῶρον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς τῶν δήμων καλουμένων. καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸν στρατόπεδόν τε ἐποιήσαντο χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες ἕτεμον.

⊙ 20. Γνώμη δὲ τοιαῦδε λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον περὶ τε τὰς Ἀχαρνάς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μείναι καὶ ἐς τὸ πεδῖον ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οὐ καταβῆναι· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἤλιπι-² ζεν, ἀκμάζοντάς τε νεότητι πολλῇ καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον, ὡς οὐπω πρότερον, ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιδεῖν τμηθῆναι. ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσίνα³ καὶ τὸ Θριάσιον πεδῖον οὐκ ἀπήντησαν, πείραν ἐποιεῖτο περὶ τὰς Ἀχαρνάς καθήμενος, εἰ ἐπεξίασιν· ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ⁴ χῶρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως — τρισχίλιοι γὰρ ὀπλίται ἐγένοντο — οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα, ἀλλ' ὀρμήσειν καὶ τοὺς πάντας ἐς μάχην. εἴ τε καὶ μὴ ἐπεξέλθοιεν ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ πεδῖον τεμῆν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι· τοὺς γὰρ Ἀχαρνέας ἑστερημένους τῶν σφετέρων οὐχ ὁμοίως προθύμους ἔσσεσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δὲ ἐνέσεσθαι τῇ γνώμῃ. τοιαύτη μὲν δια-⁵ νοία ὁ Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνάς ἦν.

21. Ἀθηναῖοι δέ, μέχρι μὲν οὐ περὶ Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδῖον ὁ στρατὸς ἦν, καὶ τινα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Παυσανίου, Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θριῶζε στρατῷ Πελοποννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτι προελθὼν ⊕ διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ

αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι —
 2 ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἐξήκοντα στα-
 δίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο,
 ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκός, γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ, ὃ οὐπω
 ἐωράκεσαν οἱ γε νεώτεροι οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι πλὴν τὰ Μη-
 δικά, δεινὸν ἐφαίνετο, καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα
 τῇ νεότητι ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν.

3 Κατὰ ξυστάσεις τε γιγνόμενοι ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ
 μὲν κελεύοντες ἐξιέναι, οἱ δὲ τινες οὐκ ἐῶντες. χρησιμολόγοι
 τε ἦδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι ἕκαστος ὄργητο.
 οἱ τε Ἀχαρνῆς οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην
 μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἢ γῆ ἐτέμνετο, ἐνῆγον
 τὴν ἔξοδον μάλιστα. παντί τε τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἢ πόλις,
 καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ὧν παρήνευσε πρότερον
 ἐμέμνητο οὐδέν, ἀλλ' ἐκάκιζον, ὅτι στρατηγὸς ὧν οὐκ ἐπεξ-
 ἄγοι, αἰτίον τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

22. Περικλῆς δὲ ὄρων μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλε-
 παίνοντας καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας, πιστεύων δὲ ὀρθῶς
 γινώσκειν περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίησε
 αὐτῶν οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα, τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ
 ξυνεληθόντας ἐξαμαρτεῖν, τὴν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυ-
 χίας μάλιστα, ὅσον ἐδύνατο, εἶχεν.

2 Ἴππέας μέντοι ἐξέπεμπεν αἰεὶ τοῦ μὴ προδρόμους ἀπὸ
 τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐγγυὲς τῆς
 πόλεως κακουργεῖν· καὶ ἵππομαχία τις ἐγένετο βραχεῖα ἐν
 Φρυγίαις τῶν τε Ἀθηναίων τέλει ἐνὶ τῶν ἱππέων καὶ Θεσ-
 σαλοῖς μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ᾗ οὐκ
 ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θεσσαλοί, μέχρι οὗ προσ-
 βοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὀπλιτῶν τροπῇ ἐγένετο
 αὐτῶν· καὶ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί.
 ἀνείλοντο μέντοι αὐτοὺς αὐθημερὸν ἀσπόνδους. καὶ οἱ Πελο-

ποννήσιοι τροπαῖον τῇ ὑστεραία ἔστησαν. ἡ δὲ βοήθεια αὕτη³ τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀφίκοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισαῖοι, Φαρσάλιοι, Κραννῶνιοι, Πυράσιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι. ἠγαῶντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν Λαρίσης Πολυμήδης καὶ Ἀριστόνους, ἀπὸ τῆς στάσεως ἐκάτερος, ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων· ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

23. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῆσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδήλουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλησσοῦ ὄρους. ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῆ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν² τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους· ἐστρατήγει δὲ Καρκίνος τε ὁ Ξενοτίμου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένους. καὶ οἱ μὲν ἄραντες τῇ³ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι χρόνον ἐμμεῖναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὅσου εἶχον τὰ ἐπιτήδεια, ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν, οὐχ ἤπερ ἐσέβαλον· παριόντες δὲ Ὠρωπὸν τὴν γῆν τὴν Γραϊκὴν καλουμένην, ἣν νέμονται Ὠρώπιοι Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδήλωσαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννησον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι.

24. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυλάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαιρέτα ποιησαμένοις χωρὶς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἦν δέ τις εἶπη ἢ ἐπιψηφίσῃ κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἦν μὴ οἱ πολέμιοι νηίτη στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέγῃ ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις² τε μετ' αὐτῶν ἑκατὸν ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο, κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὰς βελτίστας, καὶ τριηράρχους αὐταῖς, ὧν μὴ

χρησθαι μηδεμιᾶ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἦν δέη.

25. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν, πεντήκοντα ναυσὶ προσβεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἄλλα τε ἑκάκουν περιπλέοντες καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες τῇ τείχει προσέβαλον, ὄντι ἀσθενεῖ καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνότων. ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασιδάς ὁ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, φρουρὰν ἔχων, καὶ αἰσθόμενος ἐβούθει τοῖς ἐν τῇ χωρίῳ μετὰ ὀπλιτῶν ἑκατόν. διαδραμῶν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ἐσκεδασμένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον, ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μεθ' αὐτοῦ τὴν τε πόλιν περιεποίησε καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρῶτου τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπηνέθη ἐν Σπάρτῃ.

3 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραντες παρέπλεον, καὶ σχόντες τῆς Ἡλείας ἐς Φειὰν ἐδήρουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἡλιδος τριακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιουκίδος Ἡλείων μάχη ἐκράτησαν. 4 ἀνέμου δὲ κατιόντος μεγάλου χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθῦν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα, οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ καὶ ἄλλοι τινὲς, οἱ οὐκ οὐκ δυνάμενοι ἐπιβῆναι, κατὰ γῆν χωρήσαντες τὴν Φειὰν 5 αἰροῦσιν. καὶ ὕστερον αἴ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειὰν, καὶ τῶν Ἡλείων ἢ πολλὴ ἤδη στρατιὰ προσεβεβοηθήκει. παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία ἐδήρουν.

4. Τὰ τελευταῖα πολεμικὰ συμβάντα τοῦ ἔτους 431.

(Κεφ. 26 - 33)

26. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακὴν ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου. καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος τῆς τε παραθαλασσίου ἔστιν ἃ ἐδήλωσε καὶ Θρόνιον εἶλεν, ὁμήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν Ἀλόπη τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

27. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινίτας ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτοὺς τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐπικαλέσαντες οὐχ ἦκιστα τοῦ πολέμου σφίσιν αἰτίους εἶναι καὶ τὴν Αἰγιναν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο, τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην, αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκους ἔχειν. καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῶν ἐς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας. ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινίταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατὰ τε τὸ Ἀθηναίων διάφορον καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμόν καὶ τῶν Εἰλώτων τὴν ἐπανάστασιν. ἡ δὲ Θυρεᾶτις γῆ μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἔστιν ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ὄκησαν, οἱ δὲ ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

28. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους νομηνία κατὰ σελήνην, ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατόν, ὁ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μηνοειδῆς καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.

29. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδωρον τὸν Πύθεω, ἄνδρα Ἀδθηρίτην, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλκης, δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα οἱ Ἀθηναῖοι, πρότερον πολέμιον νομίζοντες, πρόξενον ἐποιήσαντο καὶ μετεπέμψαντο, βουλόμενοι Σιτάλκην σφίσι τὸν Τήρεω, Θρακῶν βασιλέα, ξύμμαχον γενέσθαι.

2 ἐλθὼν τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τὴν τε τοῦ Σιτάλ-
 κου ξυμμαχίαν ἐποίησε καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθη-
 ναῖον, τὸν τε ἐπὶ Θράκης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν·
 3 πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμπειν στρατιὰν Θρακίαν Ἀθηναίσις
 ἰππέων τε καὶ πελταστῶν. ξυνεβίβασε δὲ καὶ τὸν Περδικκᾶν
 τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Θέρμην αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι· ξυνε-
 4 στράτευσέ τ' εὐθὺς Περδικκᾶς ἐπὶ Χαλκιδέας μετ' Ἀθη-
 ναίων καὶ Φορμίωνος. οὕτω μὲν Σιτάλκης τε ὁ Τήρεω, Θρα-
 κῶν βασιλεὺς, ξύμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίοις καὶ Περδικκᾶς
 ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς.

30. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἔτι ὄντες περὶ
 Πελοπόννησον Σόλλιον τε Κορινθίων πόλισμα αἰροῦσι καὶ
 παραδιδόασι Παλαιρεῦσιν Ἀκαρνάνων μόνοις τὴν γῆν καὶ
 πόλιν νέμεσθαι καὶ Ἀστακόν, ἧς Εὐαρχος ἐτυράννει, λαθόν-
 2 τες κατὰ κράτος καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν τὸ χωρίον ἐς τὴν
 ξυμμαχίαν προσειποίησαντο. ἐπὶ τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον
 πλεύσαντες προσηγάγοντο ἄνευ μάχης· κεῖται δὲ ἡ Κεφαλ-
 ληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα τετράπολις οὖσα,
 3 Παλλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Προναῖοι. ὕστερον δ' οὐ πολλῶν
 ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

31. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου Ἀθηναῖοι
 πανδημεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα
 Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος, καὶ οἱ περὶ Πελο-
 πόννησον Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν — ἔτυχον γὰρ
 ἐν Αἰγίνῃ ὄντες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι — ὡς ἤσθοντο τοὺς
 ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾶ ἐν Μεγάροις ὄντας, ἔπλευσαν
 2 παρ' αὐτοὺς καὶ ξυνεμίχθησαν· στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ
 τοῦτο ἄθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως
 καὶ οὐπω νενοσηκυίας· μυρίων γὰρ ὀπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους
 ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι — χωρὶς δὲ αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτειδαίᾳ τρισ-
 χίλιοι ἦσαν —, μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισ-

χιλίων ὀπλιτῶν, χωρὶς δὲ ὁ ἄλλος ὄμιλος φιλῶν οὐκ ὀλίγος. δηλώσαντες δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ 3 καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν τῇ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα καὶ ἱππέων καὶ πανστρατιᾶ, μέχρι οὗ Νίσαια ἐάλω ὑπ' Ἀθηναίων.

32. Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων φρουρίον τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἢ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσος, ἐρήμη πρότερον οὖσα, τοῦ μὴ ληστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀποῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουργεῖν τὴν Εὐβοίαν. ταῦτα μὲν ἐν τῇ θέρει τούτῃ μετὰ τὴν τῶν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν ἐγένετο.

33. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Εὐαρχος ὁ Ἀκαρνάν, βουλόμενος ἐς τὴν Ἀστακὸν κατελθεῖν, πείθει Κορινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίαις καὶ χιλίαις ὀπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν πλεύσαντας, καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς προσεμισθώσατο· ἤρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφαμίδα τε ὁ Ἀριστωνόμου καὶ Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους καὶ Εὐμαχος ὁ Χρύσιδος· καὶ πλεύσαντες κατήγαγον. καὶ τῆς ἄλλης 2 Ἀκαρνανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἃ χωρία βουλόμενοι προσποιήσασθαι καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἐδύναντο, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. σχόντες δ' ἐν τῇ παράπλῳ ἐς Κεφαλληνίαν καὶ 3 ἀπόθασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς ἀνδρα^ς τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσδοκῆτοις τῶν Κρανίων, καὶ βιαϊότερον ἀναγαγόμενοι ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

B. ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Δευτέρα εισβολή τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικὴν. — Λοιμὸς ἐν Ἀθήναις.

(Κεφ. 47, 2 - 54)

47. Τοῦ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν — ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς — καὶ καθεζόμενοι ἐδήρουν τὴν γῆν.

3 Καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλὰς πω ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκηῖναι καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις, οὐ μόντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν τὸ πρῶτον θεραπεύοντες
4 ἀγνοίᾳ, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἔθνησκον, ὅσῳ καὶ μάλιστα προσῆσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεῖα τέχνη οὐδεμίᾳ· ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἰκέτευσαν ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν, τελευτῶντές τε αὐτῶν ἀπέστησαν ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

48. Ἦρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην
2 κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῇ Πειραιεῖ ἤψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν, ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρῆναι γὰρ οὕτω ἦσαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον πολλῷ μᾶλλον ἤδη.

3 Λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ, ὡς ἕκαστος γιγνώσκει, καὶ

ιατρός και ιδιώτης, ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἄστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δέ, οἶόν τε ἐγίγνετο, λέξω, καὶ ἀφ' ὧν ἂν τις σκοπῶν, εἶποτε καὶ αὐθις ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδῶς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτὸς τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

49. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὠμολογεῖτο ἐκ πάντων, μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. τοὺς 2 δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως, ἀλλ' ἐξαίφνης ὑγιεῖς ὄντας πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θερμαὶ ἰσχυραὶ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθρήματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε, καὶ τὰ ἐντός, ἢ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσώδες ἠφίει. ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ 3 βράγχος ἐπεγίγνετο, καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινεν ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ. καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίζειεν, ἀνέστρεφέ τε αὐτήν, καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πάσαι, ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμένοι εἰσὶν, ἐπῆσαν, καὶ αὐταὶ μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης. λύγξ τε τοῖς πλείοσιν 4 ἐνέπεσε κενή, σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφήσαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον.

Καὶ τὸ μὲν ἐξῶθεν ἀπτομένῳ σῶμα οὐτ' ἄγαν θερμὸν ἦν 5 οὔτε χλωρόν, ἀλλ' ὑπέρυθρον, πελιτνόν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἔλκεσιν ἐξηγηθηκός· τὰ δὲ ἐντός οὕτως ἐκάετο, ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς μηδ' ἄλλο τι ἢ γυμνοὶ ἀνέχεσθαι ἠδισταί τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἡμελημένων ἀνθρώπων καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα τῆ δίψῃ ἀπαύστῳ ξυνεχόμενοι· καὶ ἐν τῇ ὁμοίῳ καθειστίκει τό τε πλεόν καὶ ἔλασσον ποτόν. καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἠσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο διὰ παντός.

6 Καὶ τὸ σῶμα, ὅσον περ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζει, οὐκ ἐμαραίνεται, ἀλλ' ἀντείχει παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἡ διεφθείροντο οἱ πλείστοι ἐναταῖοι καὶ ἐβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμειος, ἢ εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν καὶ ἐλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης καὶ διαρροίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης, οἱ πολλοὶ ὕστερον δι' αὐτὴν ἀσθενείᾳ ἀπεφθεί-
7 ροντο. διεξήκει γὰρ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ κακόν, καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμεναι· κατέσκηπτε γὰρ ἐς αἰδοῖα καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας καὶ πόδας, καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον, εἰσι δ' οἱ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως καὶ ἡγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδεῖους.

50. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου τὰ τε ἄλλα χαλεπωτέως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν προσέπιπτεν ἐκάστω καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα ἄλλο τι ὄν ἢ τῶν ξυντρόφων τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα, ὅσα ἀνθρώπων ἄπτεται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων ἢ οὐ προσήκει ἢ
2 γευσάμενα διεφθείρετο. τεκμήριον δὲ τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφῆς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἑωρῶντο οὔτε ἄλλως οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδέν· οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἰσθησιν παρείχον τοῦ ἀποβαίνοντος διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι.

51. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἐκάστω ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιοῦτον ἦν ἐπὶ πᾶν τὴν ἰδέαν. καὶ ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰωθότων· ὁ δὲ
2 καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. ἔθησκον δὲ οἱ μὲν ἀμελείᾳ, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι. ἔν τε οὐδὲ ἐν κατέστη ἴαμα, ὡς εἶπειν, ὅτι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν· τὸ γὰρ τῆ ξυνε-
3 νεγκόν ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε· σῶμά τε αὐταρκες ὄν οὐδὲν

διεφάνη πρὸς αὐτὸ ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα
 ξυνήρει καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα.

Δεινότατον δὲ παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ ἢ τε ἀθυμία, ὅποτε 4
 τις αἰσθοίτο κάμων — πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τρα-
 πόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῇ μᾶλλον προΐεντο σφᾶς αὐτοὺς καὶ
 οὐκ ἀντεῖχον —, καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀνα-
 πιμπλάμενοι, ὡσπερ τὰ πρόβατα, ἔθνησκον· καὶ τὸν πλείστον 5
 φθόρον τοῦτο ἐνεποιεῖ. εἴτε γὰρ μὴ θέλοιν δεδιότες ἀλλήλοις
 προσιέναι, ἀπώλλυντο ἐρῆμοι, καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν
 ἀπορία τοῦ θεραπεύσοντος· εἴτε προσίοιν, διεφθείροντο, καὶ
 μάλιστα οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι· αἰσχύνῃ γὰρ ἠφείδουν
 σφῶν αὐτῶν εἰσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλο-
 φύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖσι ἐξέ-
 καμνον, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι.

Ἐπὶ πλέον δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τὸν τε θνήσκοντα 6
 καὶ τὸν πονούμενον ᾤκτιζόντο διὰ τὸ προειδέναι τε καὶ αὐτοὶ
 ἤδη ἐν τῇ θαρσαλέῃ εἶναι· δις γὰρ τὸν αὐτόν, ὥστε καὶ
 κτείνειν, οὐκ ἐπελάμβανε. καὶ ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν
 ἄλλων, καὶ αὐτοὶ τῇ παραχρῆμα περιχαρεῖ καὶ ἐς τὸν ἔπειτα
 χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης μηδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήμα-
 τός ποτε εἴτι διαφθαρήναι.

52. Ἐπίσσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῇ ὑπάρχοντι πόνῳ
 καὶ ἢ ξυγκομιδῇ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἦσσαν
 τοὺς ἐπελθόντας. οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύ- 2
 θαις πνιγηραῖς ὥρα ἔτους διαιτωμένων ὁ φθόρος ἐγίγνετο
 οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες
 ἔκειντο καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας
 ἀπάσας ἡμιθνήτες τοῦ ὕδατος ἐπιθυμία. τά τε ἱερά, ἐν οἷς 3
 ἐσκήνηντο, νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων· ὑπερ-
 βιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες, ὅτι
 γένωνται, ἐς ὀλιγορίαν ἐτράποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὀσίων

4 ὁμοίως. νόμοι τε πάντες ξυνεταράχθησαν, οἷς ἐχρῶντο πρό-
 τερον περὶ τὰς ταφάς, ἔθαιπτον δέ, ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. καὶ
 πολλοὶ ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο σπάνει τῶν ἐπιτη-
 δείων διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθάναι σφίσιν· ἐπὶ πυρὰς γὰρ
 ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς νήσαντας οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν
 ἑαυτῶν νεκρὸν ὑψήπτον, οἱ δὲ καομένου ἄλλου ἄνωθεν ἐπι-
 βαλόντες, ὃν φέροισεν, ἀπῆσαν.

53. Πρῶτόν τε ἤρξε καὶ ἐς τὰλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλέον
 ἀνομίας τὸ νόσημα. ῥᾶον γὰρ ἐτόλμα τις, ἃ πρότερον ἀπε-
 κρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν
 ὁρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ
 τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθύς δὲ τάκεινων ἐχόντων.
 2 ὥστε ταχεῖας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίουν
 ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως
 3 ἠγούμενοι. καὶ τὸ μὲν προταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῶ
 οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων, εἰ, πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν,
 διαφθαρήσεται· ὅ τι δὲ ἤδη τε ἠδὺ καὶ πανταχόθεν τό τ' ἐς
 4 αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. θεῶν
 δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπείργε, τὸ μὲν κρίνοντες
 ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὄραν ἐν ἴσῳ ἀπολ-
 λυμένους, τῶν δὲ ἀμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ
 δίκην γενέσθαι βιοῦς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ
 μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἦν
 πρὶν ἐμπεσεῖν, εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

54. Τοιοῦτόν μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέ-
 ζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνησκόντων καὶ γῆς ἔξω δηουμέ-
 2 νης. ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκός, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ
 ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ἄδεσθαι·

«ἤξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ».

3 ἐγένετο μὲν οὖν ἕρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν
 τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμὸν, ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ

παρόντος εικότως λοιπόν εἰρησθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἦν δέ γε, οἶμαι, ποτὲ ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος καὶ ξυμβῆ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἶκός οὕτως ἄσσονται.

Μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου ⁴ τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεόν, εἰ χρὴ πολεμεῖν, ἀνείλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσσεσθαι καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνόμενα ⁵ ἤκαζον ὅμοια εἶναι· ἐσβεβληκότων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅτι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπώτατα. ταῦτα ⁶ μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γινόμενα.

2. Ὁργὴ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Περικλέους καὶ δημηγορία αὐτοῦ.

(Κεφ. 59 - 64)

59. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἦ τε γῆ αὐτῶν ἐτέμνητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωοντο τὰς γνώμας, καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολε- ² μεῖν καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες, πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὠρμηγντο ξυγχωρεῖν· καὶ πρέσβεις τινὰς πέμφσαντες ὡς αὐτοὺς ἄπρακτοι ἐγένοντο. πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. ὁ δὲ ³ ὄρων αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας καὶ πάντα ποιοῦντας, ἄπερ αὐτὸς ἠλπίζε, ξύλλογον ποιήσας — ἐτι δ' ἐστρατήγει — ἐβούλετο θαρσῦναί τε καὶ ἀπαγαγῶν τὸ ὄργι-

ζόμενον τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστήσαι. παρελθὼν δὲ ἔλεξε τοιάδε·

60. «Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς ἐμὲ γεγένηται — αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας — καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμψωμαι, εἴ τι
 2 μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴκετε. ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν,
 3 ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς πατρίδος οὐδὲν ἦσσαν ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ πολλῷ μᾶλλον διασφ-
 4 ζεται. ὁπότε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἷα τε φέρειν, εἰς δὲ ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ καὶ μὴ, ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε· ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίσθε, καὶ ἐμέ τε τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτούς, οἳ ξυνέγνωτε, δι' αἰτίας ἔχετε.

5 »Καίτοι ἐμοὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε, ὅς οὐδενὸς οἶομαι ἦσσαν εἶναι γινῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεῦσαι ταῦτα, φιλό-
 6 πολίς τε καὶ χρημάτων κρείσσω. ὅ τε γὰρ γινούς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὅ τ' ἔχων ἀμφοτέ-
 7 ρα, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα
 8 τούτου ἐνός ἂν πωλοῖτο. ὥστ' εἴ μοι, καὶ μέσως ἠγούμενοι μᾶλλον ἐτέρων προσεῖναι αὐτά, πολεμεῖν ἐπέισθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φεροίμην.

61. »Καὶ γὰρ οἷς μὲν αἴρεσις γεγένηται τᾶλλα εὐτυχοῦσι, πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν ἢ εἷξαντας εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὁ φυ-
 2 γὼν τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἐξίσταμαι· ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπειδὴ

ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις, μεταμέλειν δὲ κακου-
 μένοις, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώ-
 μης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι, διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη τὴν
 αἰσθησιν ἐκάστω, τῆς δὲ ὠφελίας ἀπεστιν ἔτι ἡ δῆλωσις
 ἀπασι, καὶ μεταβολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου, ἐμπε-
 σούσης ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγκαρτερεῖν, ἃ ἔγνωτε. δου-
 3 λοὶ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ
 πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον· ὃ ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ
 ἦχιστα καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται.

»Ὅμως δὲ πόλιν μεγάλην οἰκοῦντας καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντι-
 4 πάλοις αὐτῇ τεθραμμένους χρεῶν καὶ ξυμφοραῖς ταῖς μεγί-
 σταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν — ἐν
 ἴσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε ὑπαρχούσης δόξης
 αἰτιᾶσθαι, ὅστις μαλακίᾳ ἐλλεῖπει, καὶ τῆς μὴ προσηκούσης
 μισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγόμενον —, ἀπαλγῆσαντας δὲ τὰ ἴδια
 τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι.

62. »Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, μὴ γένηται
 τε πολὺς καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα, ἀρκεῖτω μὲν ὑμῖν
 καὶ ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς
 αὐτὸν ὑποπτευόμενον, δηλώσω δὲ καὶ τότε, ὃ μοι δοκεῖτε
 οὐτ' αὐτοὶ πώποτε ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον ὑμῖν μεγέθους πέρι
 ἐς τὴν ἀρχὴν οὐτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις· οὐδ' ἂν νῦν ἐχρη-
 σάμην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν, εἰ μὴ κατα-
 πεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἶδος ἐώρων. οἴεσθε μὲν γὰρ 2
 τῶν ξυμμάχων μόνον ἄρχειν, ἐγὼ δὲ ἀποφαίνω δύο μερῶν
 τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦ ἐτέρου ὑμᾶς
 παντὸς κυριωτάτους ὄντας, ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε καὶ ἦν
 ἐπὶ πλέον βουληθῆτε· καὶ οὐκ ἔστιν, ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ
 παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κωλύ-
 σει οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι.

»Ὡστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρεῖαν, ὧν 3

μεγάλων νομίζετε ἐστερηθῆσθαι, αὕτη ἢ δύναμις φαίνεται· οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μᾶλλον ἢ οὐ κηπίον καὶ ἐγκαλ-
 λώπισμα πλούτου πρὸς ταύτην νομίσαντας ὀλιγορῆσαι καὶ
 γνῶναι ἐλευθερίαν μὲν, ἣν ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσω-
 μεν, βράδιως ταῦτα ἀναληψομένην, ἄλλων δ' ὑπακούουσαι καὶ
 τὰ προκεκτημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι, τῶν τε πατέρων μὴ
 χεῖρους κατ' ἀμφοτέρα φανῆναι, οἳ μετὰ πόνων καὶ οὐ παρ'
 ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον τε καὶ προσέτι διασῆσαντες παρέ-
 δοσαν ἡμῖν αὐτὰ — αἴσχιον δὲ ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτω-
 μένους ἀτυχεῖσαι —, ἰέναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε μὴ φρονή-
 4 ματι μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφρονήματι. αὐχμημα μὲν γὰρ καὶ
 ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῶ τινι ἐγγίγνεται, καταφρό-
 νησις δέ, ὅς ἂν καὶ γνώμη πιστεύῃ τῶν ἐναντίων προέχειν,
 5 ὃ ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἢ
 ξύνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται, ἐλπίδι τε
 ἦσσαν πιστεύει, ἥς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἢ ἰσχύς, γνώμη δὲ ἀπὸ τῶν
 ὑπαρχόντων, ἥς βεβαιότερα ἢ πρόνοια.

63. »Τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ
 ἄρχειν, ᾧ ὑπὲρ ἅπαντας ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν καὶ μὴ φεύγειν
 τοὺς πόνους ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς διώκειν· μηδὲ νομίσαι περὶ
 ἑνὸς μόνου, δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ
 4 ἀρχῆς στερήσεως καὶ κινδύνου ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε.
 ἥς οὐδ' ἐκστῆναι ἔτι ὑμῖν ἔστιν, εἴ τις καὶ τόδε ἐν τῷ παρόντι
 δεδιῶς ἀπραγμοσύνη ἀνδραγαθίζεται· ὡς τυραννίδα γὰρ ἦδη
 ἔχετε αὐτήν, ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφεῖναι δὲ
 3 ἐπικίνδυνον. τάχιστ' ἂν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἐτέρους τε πεί-
 σαντες ἀπολέσειαν, καὶ εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι
 οἰκήσειαν· τὸ γὰρ ἀπραγμον οὐ σφίζεται μὴ μετὰ τοῦ δρα-
 στηρίου τεταγμένον, οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρεи, ἀλλ'
 ἐν ὑπηκόῳ, ἀσφαλῶς δουλεύειν.

64. »Ἑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν παράγεσθε

μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, ἢ καὶ αὐτοὶ ξυндиέγνωτε πολεμεῖν, εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρασαν, ἅπερ εἰκὸς ἦν μὴ ἐθελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν, ἐπιγεγένηται τε πέρα ὧν προσεδεχόμεθα ἡ νόσος ἦδε, πρᾶγμα μόνον δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον γεγενημένον. καὶ δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι, οὐ δικαίως, εἰ μὴ καί, ὅταν παρὰ λόγον τι εὖ πράξητε, ἐμοὶ ἀναθήσετε. φέρειν τε χρὴ τὰ τε δαιμόνια 2 ἀναγκαιῶς τὰ τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως· ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῆδε τῆ πόλει πρότερόν τε ἦν νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῆ. γινώτε δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις 3 διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς μὴ εἶκειν, πλείστα δὲ σώματα καὶ πόνους ἀνηλωκέσαι πολέμῳ, καὶ δύναμιν μεγίστην δὴ μέχρι τοῦδε κεκτημένην, ἧς ἐς αἰδῖον τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἦν καὶ νῦν ὑπενδῶμέν ποτε—πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι—, μνήμη καταλείψεται, Ἑλλήνων τε ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἤρξαμεν καὶ πολέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν πρὸς τε ξύμπαντας καὶ καθ' ἑκάστους, πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ μεγίστην ᾠκήσαμεν.

» Καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἂν, ὁ δὲ δρᾶν τι 4 βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει· εἰ δέ τις μὴ κέκτηται, φθονήσει. τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροῦς εἶναι ἐν τῷ παρόντι 5 πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ, ὅσοι ἕτεροι ἐτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται. μῖσος γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἢ δὲ παραυτίκα τε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται.

» Ἑμεῖς δὲ ἔς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες ἔς τε τὸ 6 αὐτίκα μὴ αἰσχροὺς τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφοτέρω κτήσασθε, καὶ Λακεδαιμονίοις μήτε ἐπικηρυκεύεσθε μήτε ἐνδηλοὶ ἔστε τοῖς παροῦσι πόνους βαρυνόμενοι, ὡς, οὔτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν».

- 7 Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειράτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην.

Γ. ΤΡΙΤΟΝ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ναυμαχίαι τοῦ Φορμίωνος πρὸς τὸν Πελοποννησιακὸν στόλον.

(Κεφ. 83-92)

83. Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικόν, ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῇ Κνήμῃ, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρνανες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῇ ἐν Στράτῳ μάχῃ ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων, αἱ ἐφρούρουν ἐν Ναυπάκτῳ. ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ οὐκ ἂν οἶόμενοι πρὸς ἐπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντάς τε ἑώρων αὐτούς, παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἠπειρον διαβάλλοντες ἐπὶ Ἀκαρνανίας κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐδήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ἀφορμισάμενοι, οὕτω δὲ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν.

- 4 Στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων, οἱ παρεσκευάζοντο, Κορινθίων δὲ Μαχάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ Ἀγα-
5 θαρχίδα. καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο κύκλον τῶν νεῶν,

ὡς μέγιστον οἰοί τ' ἦσαν μὴ διδόντες διέκπλουν, τὰς πρήφρας μὲν ἔξω, ἔσω δὲ τὰς πρύμνας, καὶ τὰ τε λεπτὰ πλοῖα, ἃ ξυνέπλει, ἐντὸς ποιῶνται καὶ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλέσειεν διὰ βραχέος παραγιγνόμενοι, εἴ πη προσπίπτειεν οἱ ἐναντίοι.

84. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυνῆγον ἐς ὀλίγον ἐν χρῶ αἰεὶ παραπλέοντες καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν προεῖρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ ἐπιχειρεῖν, πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνη. ἤλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὡσπερ ἐν γῆ πεζῆν, ² ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν, εἴ τ' ἐκπνεύσειεν ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε περιέπλει καὶ εἰώθει γίνεσθαι ὑπὸ τὴν ἔσω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν καὶ τότε καλλίστην γίνεσθαι.

Ὡς δὲ τὸ τε πνεῦμα κατήγει καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὔσαι ³ ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου τῶν τε πλοίων, ἅμα προσκειμένων ἐταράσσοντο καὶ ναῦς τε νηὶ προσέπιπτε καὶ τοῖς κοντοῖς διεωθοῦντο βοῇ τε χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῆ τε καὶ λοιδορίᾳ οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παραγγελλομένων οὔτε τῶν κελευστῶν καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδωνίῳ ἀναφέρειν ἀνθρωποὶ ἄπειροι τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδύουσι τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ πάσας, ἣ χωρήσειαν, διέφθειρον καὶ κατέστησαν ἐς ἀλκὴν μὲν μηδὲνα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας καὶ Δύμην τῆς Ἀχαΐας.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες ⁴ τοὺς τε ἀνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελόμενοι ἐς Μολύ-

κρειον ἀπέπλεον καὶ τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ καὶ
 ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι ἀνεχώρησαν ἐς Ναύπακτον.
 5 παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίοις
 τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην, τὸ Ἠλείων
 ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευκάδος Κνήμιος καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες, ἅς
 ἔδει ταύτας ξυμμίξαι, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην
 ἐς τὴν Κυλλήνην.

85. Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμῳ ξυμβού-
 λους ἐπὶ τὰς ναῦς Τιμοκράτη καὶ Βρασίδαν καὶ Λυκόφρονα
 κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω κατασκευάζεσθαι καὶ μὴ
 2 ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἶργεσθαι τῆς θαλάσσης. ἐδόθη γὰρ αὐτοῖς
 ἄλλως τε καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις πολὺς ὁ
 παράλογος εἶναι καὶ οὐ τοσοῦτῳ ᾔοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν
 λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δὲ τινα μαλακίαν οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν
 Ἰθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι' ὀλίγου
 3 μελέτης. ὀργῇ οὖν ἀπέστελλον. οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ Κνή-
 μου ναῦς τε περιήγγελλον κατὰ πόλεις καὶ τὰς προὔπαρ-
 χούσας ἐξηρτύοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν.

4 Πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐς τὰς Ἀθήνας τὴν τε παρα-
 σκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας, ἣν ἐνί-
 κησαν, φράσοντας καὶ κελεύων αὐτῷ ναῦς ὅτι πλείστας διὰ
 τάχους ἀποστεῖλαι ὡς καθ' ἡμέραν ἐκάστην ἐλπίδος οὔσης
 5 αἰεὶ ναυμαχήσειν. οἱ δὲ ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ, τῷ
 δὲ κομίζοντι αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφι-
 κέσθαι. Νικίας γὰρ Κρήσις Γορτύνιος πρόξενος ὢν πείθει αὐτοὺς
 ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι φάσκων προσποιήσειν αὐτὴν οὔσαν
 πολεμίαν· ἐπήγε δὲ Πολιχνίταις χαριζόμενος ὁμόροις τῶν
 6 Κυδωνιατῶν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν τὰς ναῦς ἔφυγετο ἐς Κρήτην
 καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδήλου τὴν γῆν τῶν Κυδωνιατῶν
 καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον.

86. Οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ οἱ

Ἰθνηαῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο, παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν, οὐπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεβεβοθήκει. παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικόν καὶ ὠρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἴκοσιν, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἰθνηαῖοις, τὸ δ' ἕτερον Ῥίον ἐστὶν ἀντιπέρας, τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ διέχετον δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἐπτὰ τῆς θαλάσσης, τοῦ δὲ Κρῖσαιου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ οἱ Πελοποννήσιοι ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου, ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὠρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἐπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἰθνηαῖους εἶδον.

Καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἐπτὰ ἡμέρας ἀνθῶρμον ἀλλήλοισ μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν, γνώμην ἔχοντες οἱ μὲν μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος, οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενὰ νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. ἔπειτα ὁ Κνήμος καὶ ὁ Βρασίδης καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατηγοὶ βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι, πρὶν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἰθνηαίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον καὶ ὀρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἦσαν φοβουμένους καὶ οὐ προθύμους ὄντας παρεκελεύσαντο καὶ ἔλεξαν τοιαύδε·

87. «Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, ὧ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, εἴ τις ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν τὸ ἐκφοβῆσαι. τῇ τε γὰρ παρασκευῇ ἐνδεής ἐγένετο, ὡσπερ ἴστε, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλέομεν· ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι, καὶ πού τι καὶ ἡ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἔσφηλεν.

» Ὡστε οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἦσθῆσθαι προσε-

γένετο, οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθέν, ἔχον δέ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν τῆς γε ξυμφορᾶς τῆ ἀποθάντι ἀμβλύνεσθαι, νομίσει δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι, καὶ μὴ ἀπειρίαν τοῦ ἀνδρείου παρόντος προβαλλομένους εἰκότως ἂν ἐν τινι κακοὺς γενέσθαι.

- 4 » Ὑμῶν δὲ οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται, ὅσον τόλμῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβείσθε, ἀνδρείαν μὲν ἔχουσα καὶ μνήμην ἔξει ἐν τῇ δεινῷ ἐπιτελεῖν, ἃ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ
- 5 ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. πρὸς μὲν οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε, πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἡσσαν δεδιέναι τὸ ἀπαράσκευοι τότε τυχεῖν. περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πλῆθος
- 6 τε νεῶν καὶ πρὸς τῇ γῆ οἰκείᾳ οὔσῃ ὀπλιτῶν παρόντων ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων τὸ κράτος ἐστίν. ὥστε οὐδὲ καθ' ἐν εὐρίσκομεν
- 7 εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους· καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον, νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει.
- 8 » Ἐαρσοῦντες οὖν, καὶ κυβερνήται καὶ ναῦται, τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἔπεισθε χώραν μὴ προλείποντες, ἣ ἂν τις προσταχθῇ.
- 9 τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν καὶ οὐκ ἐνδώσομεν πρόφασιν οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἣν δὲ τις ἄρα καὶ βουληθῆ, κολασθήσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ, οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμῆσονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς».

88. Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκέλευσαντο. ὁ δὲ Φορμίων δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν ὀρρωδίαν καὶ αἰσθόμενος, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστάμενοι ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσοῦναι

2 τε καὶ παραίνεσιν ἐν τῇ παρόντι ποιήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ

ἀεὶ αὐτοῖς ἔλεγε καὶ προπαρεσκευάζε τὰς γνώμας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον ἂν ἐπιπλέοι, ὅ τι οὐχ ὑπομενε- τὸν αὐτοῖς ἐστὶ· καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφρασαν, μηδένα ὄχλον Ἀθηναῖοι ὄντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. τότε δὲ πρὸς τὴν παρούσαν 3· ὄψιν ὄρων αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Ἀθηναίους ἔλεξε τοιαύδε·

89. «Ὁρῶν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ξυνεκάλεσα οὐκ ἀξίων τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὄρωδιᾳ ἔχειν.

»Οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν διὰ τὸ προνομικῆσθαι καὶ μηδὲ 2· αὐτοὶ οἴεσθαι ὁμοῖοι ἡμῖν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο· ἔπειτα ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται ὡς προσῆκον σφίσιν ἀνδρείους εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν τὰ πλείω κατορ- θοῦντες καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσιν τὸ αὐτό. τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιέσται, εἴπερ καὶ 3· τούτοις ἐν ἐκείνῳ, ἐπεὶ εὐφυχίᾳ γε οὐδὲν προφέρουσι, τῷ δὲ ἐκείνων αὐτοὶ ἐμπειρότεροι εἶναι θαρσύτεροί ἐσμεν. Λακεδαι- 4· μόνιοί τε ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων διὰ τὴν σφετέραν δόξαν ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον, ἐπεὶ οὐκ ἂν ποτε ἐπεχείρησαν ἠρσηθέντες παρὰ πολὺ αὐθις ναυμαχεῖν. μὴ δὲ αὐτῶν τὴν τόλμαν δεῖσητε.

»Πολὺ δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλέω φόβον παρέχετε καὶ πιστό- 5· τερον κατὰ τε τὸ προνομικηκέναι, καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγούνται μὴ μέλλοντάς τι ἀξίον τοῦ παρὰ πολὺ πράξειν ἀνθίστασθαι ἡμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλείους, ὡσπερ οὗτοι, τῇ δυνάμει τὸ πλεόν 6· πίσουσι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δ' ἐκ πολλῆς ὑποδεεστέρων καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. ἄλογιζόμενοι οὗτοι τῷ οὐκ εἰκότι πλεόν πεφόβηνται ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ. πολλὰ δὲ καὶ 7

στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἔλασσόνων τῇ ἀπειρία, ἔστι δὲ ἅ καὶ τῇ ἀτολμίᾳ· ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχομεν.

8 » Τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἐκὼν εἶναι ποιήσομαι οὐδ' ἐσπλεύσομαι ἐς αὐτόν. ὄρω γάρ, ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείροις καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἢ στενοχωρία οὐ ξυμφέρει. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις, ὡς χρῆ, ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων τὴν πρόσοψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ οὔτε ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν δέοντι πιεζόμενος· διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀναστροφαί, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστίν, ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν ναυμαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι, καὶ ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσσους γίγνονται.

9 » Τούτων μὲν οὖν ἐγὼ ἕξω τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν· ὑμεῖς δὲ εὐτακτοὶ παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες τά τε παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε ἄλλως τε καὶ δι' ὀλίγου τῆς ἐφορμήσεως οὔσης καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλείστου ἡγείσθε, ὃ ἔς τε τὰ πολλὰ τῶν πολεμικῶν ξυμφέρει καὶ ναυμαχίᾳ οὐχ
10 ἦκιστα, ἀμύνασθε δὲ τούσδε ἀξίως τῶν προειργασμένων. ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἢ καταλῦσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ ἢ ἐγγυτέρω καταστήσαι Ἀθηναίους τὸν φόβον
11 περὶ τῆς θαλάσσης. ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς, ὅτι νενικήκατε αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἡσησμένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἰ γινῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι εἶναι».

90. Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύετο. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω προαγαγεῖν αὐτούς, ἀναγόμενοι ἅμα ἔφ' ἔπλεον, ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς παρὰ τὴν ἑαυτῶν γῆν, ἔσω ἐπὶ τοῦ κόλπου δεξιῶ κέρᾳ
2 ἡγουμένῳ, ὡσπερ καὶ ὄρμιον· ἐπὶ δ' αὐτῷ εἴκοσι ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως, εἰ ἄρα νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν τὸν ἐπίπλου σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἕξω τοῦ ἑαυτῶν

κέρως, ἀλλ' αὐται αἱ νῆες περικλήσειαν. ὁ δέ, ὅπερ ἐκείνοι 3
προσεδέχοντο, φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι, ὡς ἑώρα
ἀναγομένους αὐτούς, ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας ἔπλει
παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν Μεσσηνίων παρεβόηθει.

Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παρα- 4
πλέοντας καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ γῆ,
ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα, ἀπὸ σημείου ἐνὸς ἄφνω ἐπιστρέ-
ψαντες τὰς ναῦς μετωπηδὸν ἔπλεον, ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος,
ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἤλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολή-
ψεσθαι. τῶν δὲ ἕνδεκα μὲν, αἵπερ ἠγούντο, ὑπεκφεύγουσι τὸ 5
κέρως τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυ-
χωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἐξέωσάν τε πρὸς τὴν
γῆν ὑποφευγούσας καὶ διέφθειραν ἄνδρας τε τῶν Ἀθηναίων
ἀπέκτειναν, ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. καὶ τῶν νεῶν τινὰς 6
ἀναδούμενοι εἶλκον κενὰς — μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἶλον
ἤδη —, τὰς δὲ τινὰς οἱ Μεσσήνιοι παραβοηθήσαντες καὶ
ἐπεσθαινόντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπιβάντες
ἀπὸ τῶν καταστροφμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο ἐλκομένας ἤδη.

91. Ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν τε καὶ διέ-
φθειραν τὰς Ἀττικὰς ναῦς· αἱ δὲ εἴκοσι νῆες αὐτῶν αἱ ἀπὸ
τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐδίωκον τὰς ἕνδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων,
αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν. καὶ
φθάνουσιν αὐτοὺς πλὴν μιᾶς νεῶς προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν
Ναύπακτον καὶ ἰσχουσαι ἀντίπρωροι κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον
παρεσκευάζοντο ἀμυνόμενοι, ἦν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλέω-
σιν. οἱ δὲ παραγενόμενοι ὕστερον ἐπαιάνιζόν τε ἅμα πλέον- 2
τες ὡς νενικηκότες, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν
ὑπόλοιπον ἐδίωκε Λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων.
ἔτυχε δὲ ὀλίγας ὁρμούσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ Ἀττικὴ ναῦς 3
φθάσασα τῇ Λευκαδίᾳ διωκούσῃ ἐμβάλλει μέσῃ καὶ κατα-
δύει. τοῖς μὲν οὖν Πελοποννησίοις γενομένου τούτου ἀπροσ- 4

δοκίτου τε καὶ παρὰ λόγον φόβος ἐμπίπτει· καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες διὰ τὸ κρατεῖν αἱ μὲν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ ἀξύμφορον δρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι, αἱ δὲ καὶ ἐς βράχεια ἀπειρία χωρίων ὤκειλαν.

92. Τοὺς δ' Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβε καὶ ἀπὸ ἐνὸς κελεύσματος ἐμθοήσαντες ἐπ' αὐτοὺς ὥρμησαν. οἱ δὲ διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἁμαρτήματα καὶ τὴν παρούσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν Πάνορμον, ὅθεν περ ἀνηγάγοντο. ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς τε ἐγγυὺς οὔσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἐξ καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο, ἃς ἐκεῖνοι πρὸς τῇ γῆ διαφθείραντες τὸ πρῶτον ἀνεδήσαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐξώγρησαν. ἐπὶ δὲ τῆς Λευκαδίας νεώς, ἣ περὶ τὴν ὀλκιάδα κατέδου, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὧς ἣ ναῦς διεφθείρετο, ἔσφαξεν αὐτὸν καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν Ναυπακτίων λιμένα.
- 4 Ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν, ὅθεν ἀναγαγόμενοι ἐκράτησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναύαγια, ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν, ἀνείλοντο καὶ τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδωκαν. ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον ὡς νενικηκότες τῆς τροπῆς, ἃς πρὸς τῇ γῆ ναῦς διεφθείραν· καὶ ἦν περ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ
- 6 Ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. μετὰ δὲ ταῦτα φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν ἐς κόλπον τὸν Κρισαῖον καὶ Κόρινθον πάντες πλὴν Λευκαδίων. καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσίν, αἷς ἔδει πρὸς τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παραγενέσθαι, οὐ πολλῷ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύπακτον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Θουκυδίδου.

Ὁ Θουκυδίδης υἱὸς τοῦ Ὀλόρου καὶ τῆς Ἥγησιπύλης ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π. Χ. ἐν Ἀλιμοῦντι, δήμῳ τῆς Ἀττικῆς. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ὀλορος ἦτο ἀπόγονος ὁμωνύμου τινὸς βασιλέως τῶν Θρακῶν, οὗτινος τὴν θυγατέρα — Ἥγησιπύλην καὶ αὐτὴν καλουμένην — εἶχε νυμφευθῆ ὁ ἔνδοξος Μαραθωνομάχος Μιλτιάδης. Οὕτως ὁ Θουκυδίδης κατήγετο ἐκ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Θράκης καὶ ἦτο συγγενὴς τοῦ Κίμωνος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Μιλτιάδου καὶ τῆς Ἥγησιπύλης. Εἰς τὴν καταγωγὴν του αὐτὴν ὄφειλε τὰς πολλὰς κτήσεις, ἃς εἶχεν ἐν Θράκῃ, ἰδίᾳ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλη μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Ὁ Θουκυδίδης ὡς ἀνήκων εἰς εὐγενῆ καὶ εὐπορον οἰκογένειαν ἔτυχεν ἐπιμελελημένης ἀγωγῆς καὶ παιδείας· διδασκάλους ἔσχε τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ἐπιφανῆ ρήτορα Ἀντιφῶντα· πλὴν τούτων ἰσχυρῶς ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτοῦ οἱ σοφισταὶ Γοργίας καὶ Πρόδικος καὶ ἄλλοι, οὔτινες συνέρρεον εἰς τὰς Ἀθήνας, αἵτινες τότε ἦσαν κέντρον τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ παιδευσις τῆς ὅλης Ἑλλάδος.

Τῷ 430 ἢ 429 ἐνόσησε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἐνσκήψαντος ἐν Ἀθήναις λοιμοῦ, ἀλλ' εὐτυχέστερος πολλῶν ἄλλων διέφυγε τὸν θάνατον. Τῷ 424, ὅτε ὁ Λακεδαιμόνιος στρατηγὸς Βρασίδης ἠπεύλει νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀμφίπολιν, ὁ Θουκυδίδης, ὅστις ὡς στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων εὐρίσκετο ἐν τῇ Θρακικῇ παραλίᾳ, διετάχθη νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῆς ἀπειλουμένης Ἀμφιπόλεως· ἐπειδὴ δ' ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βρασίδου, κατηγορήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον· ἀλλ' ἵνα διαφύγῃ τὴν τιμωρίαν αὐτὴν ὑπεβλήθη εἰς ἐκουσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη.

Κατὰ τὰ ἔτη τῆς φυγῆς αὐτοῦ διέμεινεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν Σκαπτῇ ὕλη, ὁπόθεν παρηκολούθει τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολέμου καὶ

συνέλεγε μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὕλην τῆς ἱστορίας αὐτοῦ· φαίνεται δ' ὅτι ἐπεσκέφθη καὶ πολλοὺς τόπους, οἵτινες ὑπῆρξαν τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, καὶ πάντως ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν· πρὸς τούτοις χρόνον τινὰ διέτριψεν ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀρχελάφῃ.

Τῷ 404 ἀνεκλήθη εἰς τὴν πατρίδα του· πόσον χρόνον μετὰ τὴν καθόδον ἔζησε καὶ ποῦ καὶ πότε ἀπέθανε δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπέθανεν αἰφνιδίως—ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ—ἐν Σκαπιῇ ὕλῃ τῷ 397, τὰ δὲ λείψανα αὐτοῦ κομισθέντα εἰς Ἀθήνας ἐτάφησαν παρὰ τὰ μνήματα τοῦ Κίμωνος.

2. Ἡ ἱστορία τοῦ Θουκυδίδου καὶ περιεχόμενον αὐτῆς.

Ὁ Θουκυδίδης θεωρεῖται παρὰ πάντων ὡς ὁ μέγιστος τῶν ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος. Τὴν δόξαν ταύτην ὀφείλει εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, ἣτις περιλαμβάνει τὰ γεγονότα τῶν εἴκοσι πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431-411) καὶ εἶναι διηρημένη εἰς ὀκτὼ βιβλία.

Ἐν τῷ **πρώτῳ** βιβλίῳ—ὅπερ χρησιμεύει ὡς εἰσαγωγή—ἀρχόμενος ὁ Θουκυδίδης τῆς ἱστορίας προτάσσει τὴν γνώμην, ὅτι ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος κατὰ τὴν σπουδαιότητα ὑπερέχει πάντων τῶν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου γεγονότων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐπιχειρεῖ δὲ ν' ἀποδείξῃ τὴν γνώμην ταύτην παραβάλλων τὸν παρόντα πόλεμον ὄχι μόνον πρὸς πάντα τὰ ἀρχαῖα γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Μηδικοὺς πολέμους. Διεξέρχεται λοιπὸν κατὰ σειρὰν τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς Ἑλλάδος, τὰς φήμας περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, τὰ συμβάντα μετὰ τὰ Τρωϊκά, τέλος τοὺς Περσικοὺς πολέμους καὶ δεικνύει ὅτι πάντα ταῦτα ἐπράχθησαν ἀπὸ μικροτέρων δυνάμεων, διότι τότε ἡ Ἑλλὰς ἐστερεῖτο χρημάτων καὶ ναυτικοῦ, ἅτινα μόλις κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἠϋξήθησαν ἰκανῶς (κεφ. 1-23). Μετὰ ταῦτα ὁ Θουκυδίδης διεξέρχεται τὰς αἰτίας τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἃς διαιρεῖ εἰς αἰτίας φανεράς καὶ αἰτίας ἀφανεῖς. Καὶ φανεράς μὲν λέγει α') τὸν ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμνου πόλεμον τῶν Κερκύραίων καὶ Κορινθίων (κεφ. 24-55) καὶ β') τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν τῆς Ποτειδαίας καὶ τὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Κορινθίων

(κεφ. 56-66). Μετὰ ταῦτα γίνεται ἔξιστόρησις τῶν διασκέψεων καὶ ἀποφάσεων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων (κεφ. 67-87). Ὡς ἀφανῆ δ' αἰτίαν λέγει τὴν μεγίστην αὔξησιν τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως, ἣτις ἐγένετο πρῶτον μὲν διὰ τῆς τειχίσεως τῆς πόλεως, δεύτερον δὲ διὰ τῆς συστάσεως νέας ναυτικῆς συμμαχίας, ἣς κατέστησαν ἡγεμόνες, καὶ διὰ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν ἀπὸ τῶν Περσικῶν πολέμων (κεφ. 88-118). Ἐν τοῖς λοιποῖς κεφ. 119-146 ἔξιστορεῖ τὰς διαπραγματεύσεις Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἐπίσημον κήρυξιν τοῦ πολέμου.

Ἐν τῷ *δευτέρῳ* βιβλίῳ ἔξιστορεῖ ὁ Θουκυδίδης τὰ γεγονότα α') τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ πολέμου, ἦτοι: τὴν ἐπίθεσιν τῶν Θηβαίων κατὰ τῶν Πλαταιῶν, τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἀρχιδάμου εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὴν στρατείαν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν συμμαχῶν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν ταφὴν τῶν πεσόντων ἐν Ἀθήναις, ἐν ἧ ὁ Περικλῆς ἐξεφώνησε τὸν περίφημον ἐπιτάφιον λόγον (κεφ. 1-46): β') τοῦ δευτέρου ἔτους τοῦ πολέμου, ἦτοι: τὴν δευτέραν εἰσβολὴν τοῦ Ἀρχιδάμου εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὸν λοιμὸν ἐν Ἀθήναις, τὴν στρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Πελοπόννησον, Ποτεΐδαιαν, Ἀκαρνανίαν, Καρίαν καὶ Λυκίαν καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Ποτεΐδαίας ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων (κεφ. 47-70), καὶ γ') τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ πολέμου, ἦτοι: τὴν στρατείαν τοῦ Ἀρχιδάμου κατὰ τῶν Πλαταιῶν καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῶν, τοὺς ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ κατὰ τῶν Πελοποννησίων ἀγῶνας τοῦ Ἀθηναίου στρατηγοῦ Φορμίωνος, τὸν ἐκ τοῦ λοιμοῦ θάνατον τοῦ Περικλέους, τὴν στρατείαν τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Σιτάλκου κατὰ τοῦ Περδίκκου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, καὶ τὴν στρατείαν τοῦ Φορμίωνος εἰς Ἀκαρνανίαν (κεφ. 71-103).

Ἐν τοῖς λοιποῖς βιβλίοις (III-VIII) ἔξιστορεῖ τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου ἀπὸ τοῦ ἔτους 428-411: δὲν συνεπλήρωσε δὲ τὴν ἔξιστόρησιν τοῦ ὅλου πολέμου—διαρκέσαντος, ὡς γνωστόν, 27 ἔτη (431-404)—διότι ἀφηνιδίως ἀπέθανε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ συνεχίζει ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς.

3. Αἱ δημηγορίαι τοῦ Θουκυδίδου.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ παρεμβάλλει ὁ Θουκυδίδης καὶ πολλὰς δημηγορίας: αὗται εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἀνδρῶν ἢ στρατη-

γῶν ἀπαγγελθεῖσαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις καὶ σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα.

Αἱ δημηγορίαι χαρακτηρίζονται ὡς τὸ λαμπρότατον μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου· διότι περιέχουσι βαθεῖας σκέψεις περὶ πολιτικῆς, περὶ εἰρήνης, περὶ πολέμου, περὶ διοικήσεως καὶ περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς τῶν κρατῶν· δὲν περιλαμβάνουσι δὲ αὐτολεξεῖ τούτους λόγους τῶν ἀγορευσάντων, ἀλλ' ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ὅσον τὸ δυνατόν ἐγγύτατα πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν.

Αἱ δημηγορίαι διαιροῦνται κατὰ τὰ τρία εἶδη τοῦ ῥητορικοῦ λόγου εἰς τὸ *πανηγυρικόν*, τὸ *δικανικόν*, καὶ τὸ *συμβουλευτικόν*· αἱ πλεῖσται ἀνήκουσι τῷ συμβουλευτικῷ εἶδει. Ἐν ταῖς δημηγορίαις διακρίνομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τρία κύρια μέρη: τὸ *προοίμιον*, τὴν *πίστιν* (=ἀπόδειξιν) καὶ τὸν *ἐπίλογον*.

4. Λεκτικὸν τοῦ Θουκυδίδου.

Ὁ Θουκυδίδης εἶναι ὁ κύριος ἀντιπρόσωπος τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς διαλέκτου· ὡς ἐκ τούτου εὐρίσκομεν παρ' αὐτῷ ξὺν ἀντι *σύν*, ἐς ἀντι *εἰς*, σσ ἀντι *ττ* (τάσσω, φυλάσσω, πράσσω), ρσ ἀντι *ρρ* (θαρσῶ ἀντι θαρρῶ, θάρσος ἀντι θάρρος), κλήω ἀντι κλείω, μόλις ἀντι μόγισ, ἐρῆμος - τροπαῖον - ἐτοῖμος ἀντι ἔρημος - τρόπαιον - ἐτοιμος, ἐν τῇ πληθ. ὀνομαστ. τῶν εἰς -εως οὐσιαστικῶν τὴν κατάληξιν -ης ἀντι -εις (βασιλῆς ἀντι βασιλεῖς), πολλὰ ἐπιρρήματα συγκριτικὰ εἰς -ως (μειζόνως - χαλεπωτέρως ἀντι μεῖζον - χαλεπώτερον), ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ παθητικοῦ προκμ. καὶ ὑπερσυντλ. τὴν κατάληξιν -αται, -ατο ἀντι τῶν περιφραστικῶν τύπων (τετάχαται - ἐφθάρταται - ἐτειτάχατο ἀντι τεταγμένοι εἰσὶ - ἐφθαρμένοι εἰσὶ - τεταγμένοι ἦσαν).

Ὑπὸ λεξιλογικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενος ὁ Θουκυδίδης ἔχει πολλὰς ἀρχαιοπρεπεῖς καὶ ποιητικὰς λέξεις (ἀχθηδῶν = ἄχθος, ἀκραφνῆς ἀντι ἀκέραιος, ἀμφιδήριτος = ἀμφισβητήσιμος, ἐξαπιναίως, ἐπισπέρχειν τοιαῦτα κτλ.)· ὥσαύτως εἶναι εὐρετῆς καὶ δημιουργὸς νέων λέξεων (κινδυνευτής, τολμητής, ἀποδημητής, μελλητής, ἐνερσις, ὀλόφυρσις, ξύλωσις κτλ.). Συχνάκις μεταχειρίζεται τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν ἀντι τῶν

ἀντιστοίχων ἀφηρημένων οὐσιαστικῶν (τὸ λυπηρόν, τὸ σῶφρον, τὸ ἄσπονδον - τὸ δεδιός, τὸ θαρσοῦν, τὸ βουλόμενον).

Ἐν τῇ συντάξει διακρίνονται πολλὰ ἰδιώματα καὶ ἐλευθερία μεγάλη· ἡ βραχυλογία — δι' ἣν πολλάκις ὁ λόγος καθίσταται σκοτεινὸς καὶ δύσληπτος — τὰ ὑπερβατά, ἡ διεστραμμένη πλοκὴ τῶν λέξεων, ἡ συσώρευσις τῶν μετοχῶν, ἡ κατὰ τὸ νοούμενον σύνταξις, αἱ ἀνακολουθίαι εἶναι συχναὶ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· ὡσαύτως συχνὰ εἶναι παρ' αὐτῷ τὰ σχήματα τοῦ λόγου (ἀντίθεσις, παρίσωσις, ὁμοιοτέλευτον, παρονομασία, ἀναφορά, ἀσύνδετα κτλ.), ἐν ᾧ τοῦναντίον τὰ σχήματα τῆς διανοίας (ἀποσιώπησις, ἀπορία κτλ.) σχεδὸν ἐλλείπουσιν. Αἱ περίοδοι μακραὶ καὶ δυσπρακολούθητοι οὐσαι δὲν ἔχουσι τὴν ἔντεχρον πλοκὴν τὴν μετὰ ταῦτα μορφωθεῖσαν ἐν Ἀθήναις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[11]

Α. ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. *Ἐπίθεσις τῶν Θηβαίων κατὰ τῶν Πλαταιῶν.*

(Κεφ. 1-6)

Κεφ. 1.

ἄρχεται, ἱστορικ. ἐνεστ. = ἤρξατο = ἤρχισεν (ἐν ἔτει 431). — ἐνθένδε = ἐκ τοῦ ἐπομένου συμβάντος (δηλ. τῆς ἀπροσδοκίτου προσβολῆς τῶν Πλαταιῶν, ἣτις ἐξιστορεῖται ἐν κεφ. 2). — ἤδη, συναπτόν τῷ ἄρχεται. — Ἀθ. καὶ Πελ. καὶ... ξυμμαχῶν, αἱ γενκ. συναπτάται τῷ ὁ πόλεμος. — ἑκατέροις, δηλ. Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις· ἀντὶ τῆς γενκ. (ἑκατέρων) ἐτέθη δοτκ. (κατ' ἀναλογίαν τοῦ ξυμμαχεῖν καὶ τοῦ ἐπιθέτου ξύμμαχός τινι) πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συμπτώσεως τῶν δύο γενικῶν (τῶν ἑκατέρων ξυμμαχῶν). — ἐν ᾧ, δηλ. πολέμῳ. — οὔτε ἐπεμίγνυντο ἔτι ἀκηρυκεῖ παρ' ἀλλήλους = οὔτε εἶχον πλέον ἐπιμιξίας πρὸς ἀλλήλους ἄνευ κήρυκος (ἄνευ δηλ. ἀσφαλοῦς συνοδείας)· τοῦτο λέγεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πρότερον χρόνον, τὸν πρὸ τοῦ πολέμου, καθ' ὃν «ἐπεμίγνυντο ἀκηρυκτως». — καταστάντες, δηλ. ἐς πόλεμον. — γέγραπται, δηλ. ὁ πόλεμος. — ἐξῆς = κατὰ σειράν. — κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα, ὁ Θουκ. διαίρει τὸ ἔτος εἰς θέρος καὶ χειμῶνα· ὑπὸ τὸ θέρος ἐννοεῖ οὗτος τὴν θερμὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, ἣτις ἐπιτρέπει τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, δηλ. τὸ ἔαρ, θέρος καὶ φθινόπωρον, ὑπὸ δὲ τὸν χειμῶνα ἐννοεῖ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔτους, τὴν ἀκατάλληλον πρὸς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις ἐποχὴν αὐτοῦ.

Κεφ. 2.

§ 1. τέσσαρα μὲν γὰρ κτλ., μετὰ τὴν παρενθετικὴν πρότασιν γέγραπται δὲ . . . χειμῶνα μεταβαίνει ὁ Θουκ. εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τοῦ διὰ τοῦ ἐνθένδε (ἐν κεφ. 1) δηλωθέντος συμβάντος. Κατὰ ταῦτα ὁ γὰρ = δηλαδή. — ἐνέμειναν = διετηρήθησαν. — αἱ τριακ. σπονδαί, αἵτινες ἐγένοντο μεταξὺ Ἀθην. καὶ Λακ. τῷ 445 π. Χ. — ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἀργεὶ τότε . . . ἱερωμένης = ὅτε ἡ Χρυσὶς ἐν Ἀργεὶ ἦτο τότε ἰερεῖα (τῆς Ἡρας)· ὁ Θουκ. ὀρίζει τὴν ἔναρξιν τοῦ Πελοπ. πολέμου ὀνομάζων τὰς χρονολογίας τριῶν ἐπιφανεστάτων πόλεων, τοῦ Ἀργους, τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀργεῖοι ἠρίθμουν ἀπὸ τῶν ἰερείων, ὡς οἱ Σπαρτιαταὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν ἐφόρων καὶ οἱ Ἀθ. ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν ἐννέα ἀρχόντων. Ἐννοεῖται δὲ τὸ ἔτος 431 π. Χ. — πενήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη = 48 ἔτη. — Αἰνησίου ἐφόρου, δηλ. ὄντος = ὅτε ὁ Αἰνησίας ἦτο ἔφορος. — καὶ Πυθ. ἔτι τέσσαρας . . . ἄρχοντος Ἀθ. = καὶ ὅτε ὁ Πυθόδωρος ἔμελλε νὰ εἶναι ἄρχων τῶν Ἀθ. 4 μῆνας ἀκόμη. Ὅστε κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου, διότι οἱ ἄρχοντες κατετίθεντο τὴν ἀρχὴν κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου. — ἅμα ἦοι ἄρχοι. = ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ ἔαρος. — βοιωταρχοῦντες = οἱ Βοιωτάρχοι, οἱ προϊστάμενοι τῆς Βοιωτικῆς ὀμοσπονδίας. Οὗτοι ἦσαν 11 — δύο ἐκ Θηβῶν (οἱ ἐνταῦθα μνημονευόμενοι) καὶ ἐννέα ἐκ τῶν λοιπῶν συμμαχικῶν πόλεων — καὶ εἶχον τὴν διεύθυνσιν τῶν πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν ὑποθέσεων τῆς ὀμοσπονδίας. — περὶ πρῶτον ὕπνον = κατὰ τὸν χρόνον τοῦ πρώτου ὕπνου. — ξὺν ὄπλοις = ἐνοπλοι. — Πλάταιαν, ὁ ἐνικ., ὡς συνήθως παρὰ Θουκ., ἀντὶ τοῦ πληθ. = Πλαταιάς. — τῆς Βοιωτίας, ἡ γενκ. δηλοῖ τὸ ἔθνος, οὗ μέρος εἶναι τὸ ἐς Πλάταιαν. — οὔσαν . . . ἔμμαχίδα, ἡ Πλάταια τὸ κατ' ἀρχὰς ἦτο μέλος τοῦ συνδέσμου τῶν Βοιωτικῶν πόλεων, ἀπεχωρίσθη δὲ τούτου, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Θηβῶν, καὶ ἐγένετο σύμμαχος τῶν Ἀθηνῶν ἐν ἔτει 520 π. Χ.

§ 2-3. ἐπιγάγοντο δέ, δηλ. αὐτοὺς = προσεκάλεσαν δὲ αὐτούς. Διὰ τοῦ ἐπιγάγοντο δὲ — θέμενοι δὲ (§ 4) διακόπτεται ἡ ἐξιστόρησις τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβ. εἰς Πλαταιάς. — Πλατ. ἄνδρες = ἄνδρες ἐκ τῶν Πλαταιέων. — Ναυκλ. καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ἐπεξήγησις τοῦ ἄνδρες· οὗτοι προΐσταντο τῆς ἐν Πλαταιαῖς ὀλιγαρχικῆς

μερίδος. — βουλόμενοι, μτχ. αἰτλγκ. — τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους, δηλ. τοὺς δημοκρατικούς. — διαφθεῖραι = νὰ φονεύσωσι. — τὴν πόλιν Θηβ. προσποιῆσαι = τὴν πόλιν νὰ καταστήσωσι φίλην τῶν Θηβ. — ἔπραξαν = διεπραγματεύθησαν. — τοῦ Λεοντιάδου = τοῦ υἱοῦ τοῦ Λεοντιάδου. — δυνατωτάτου = ἔχοντος μεγίστην ἐπιρροήν. — προιδόντες = ἐπειδὴ προεἶδον. — ὅτι... ἔσοιτο = ἔτι θὰ γείνη. — τὴν Πλάταιαν, ἀντικρ. τοῦ προκαταλαβεῖν. — διάφορον οὔσαν = ἐχθρὰν οὔσαν (ὡς συμμαχοῦσαν τοῖς Ἀθ.). — ἔτι ἐν εἰρήνῃ = εἰρήνης ἔτι οὔσης = ἐν ᾧ ἀκόμη ἦτο εἰρήνη. — καὶ τοῦ πολ. μήπω φανεροῦ καθεστῶτος (= ὄντος) = καὶ ἐν ᾧ ὁ πόλεμος δὲν ἦτο ἀκόμη φανερός. — ἦ = διὰ τοῦτο (δηλ. διὰ τὴν μὴ φανερὰν ἀκόμη ἔκρηξιν τοῦ πολέμου). — ῥᾶον = εὐκολώτερον. — ἔλαθον ἐσελθόντες = εἰσῆλθον χωρὶς νὰ ἐννοηθῶσι διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἐν § 1 εἰσῆλθον. — φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας = διότι φρουρὰ δὲν ὑπῆρχε πρὸ τῆς πόλεως. Τοιαῦται φρουραὶ καθίσταντο μόνον κατὰ τὸν χρόνον τοῦ πολέμου.

§ 4. θέμενοι... τὰ ὄπλα = ἀφ' οὗ παρετάχθησαν. — τοῖς μὲν ἐπαγομένοις (= ἐπαγαγομένοις) = εἰς ἐκείνους μὲν, οἵτινες προσεκάλεσαν αὐτούς. Νοεῖται ὁ Ναυκλείδης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. — ὥστε... ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐς = ὥστε εὐθὺς νὰ ἐπιλαμβάνωνται τοῦ ἔργου (τοῦ φόνου δηλ. τῶν δημοκρατικῶν) καὶ νὰ εἰσορμῶσιν εἰς. — τῶν ἐχθρῶν, δηλ. τῶν δημοκρατικῶν Πλαταιέων. — γνώμην δὲ ἐποιοῦντο = ἐγίνωσκον δὲ = ἀπεφάσιζον δέ. — κηρ. χρῆσασθαι ἐπιτηδείοις = νὰ κάμωσι φιλικὰς γνωστοποιήσεις διὰ τοῦ κήρυκος. — καὶ ἐς ξύμ... ἀγαγεῖν = καὶ νὰ παρακινήσωσι μᾶλλον τὴν πόλιν εἰς φιλικὴν συνεννόησιν (ἢ νὰ προσβάλωσιν αὐτήν). — καὶ ἀνεῖπεν = καὶ πράγματι (= καὶ) ἐκήρυξεν. — τις, δηλ. τῶν Πλαταιέων. — κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Β. = κατὰ τοὺς πατέριους θεσμοὺς πάντων ὁμοῦ τῶν Βοιωτῶν (καθ' οὓς οἱ Θηβ. ἦσαν ἡγεμόνες τῶν Βοιωτῶν). — ξυμμαχεῖν, δηλ. ἑαυτοῖς (τοῖς Θηβαίοις). — τίθεσθαι παρ' αὐτούς τὰ ὄπλα = νὰ παρατάττηται (ὁ βουλόμενος δηλ. ... ξυμμαχεῖν) πλησίον των. — νομίζοντες, προσδιορίζει αἰτιολογκ. τὸ γνώμην δὲ ἐποιοῦντο. — σφίσι... προσχωρήσειν τὴν πόλιν = ἔτι ἢ πόλις θὰ προσχωρήσῃ εἰς αὐτούς.

Κεφ. 3.

§ 1-3. Πλαταιῆς, περὶ τῆς καταλ. -ης ἀντι-εις βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 52. — ἔνδον=ἐντὸς (δηλ. ἐν τῇ πόλει). — ὄντας. καὶ . . . κατελιημμένην=ὅτι ἦσαν . . . καὶ ὅτι εἶχε καταληφθῆ. — ἔξαπιναίως=ἐξαίφνης. — καταδείσαντες=ἐπειδὴ πολὺ ἐφοβήθησαν. — καὶ νομίσαντες πολλῶ πλείους ἐσεληλ.=καὶ ἐπειδὴ ἐνόμισαν ὅτι εἶχον εἰσέλθει πολὺ περισσότεροι (παρ' ὅσοι πράγματι ἦσαν). — οὐ γὰρ ἐώρων, δηλ. αὐτοὺς =διότι δὲν ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν αὐτούς. — ἐν τῇ νυκτὶ =κατὰ τὴν νύκτα. — πρὸς ξύμ. ἐχώρησαν=ἦλθον εἰς συνεννόησιν. — τοὺς λόγους =τὰς προτάσεις (τὰς διὰ τοῦ κήρυκος γενομένας). — δεξιόμενοι, μτχ. χρονκ. — ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδ. οὐδὲν ἐνεωτέριζον (δηλ. οἱ Θηβαῖοι)=καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν καὶ διότι πρὸς οὐδένα οὐδὲν ἐχθρικὸν ἐπραττον. — πράσσοντες δὲ πὼς ταῦτα=ἐν ᾧ δὲ διεπραγματεύοντο τρόπον τινὰ ταῦτα. — ἐπιθέμενοι=ἐὰν ἐπιτεθῶσι. — κρατήσιν, δηλ. τῶν Θηβαίων =ὅτι θὰ γίνωσι κύριοι τῶν Θηβ. — τῷ πλήθει τῶν Πλ. οὐ βουλομένῳ ἦν=τὸ πλῆθος τῶν Πλ. οὐκ ἐβούλετο. Διὰ τοῦ πλῆθος τῶν Πλ. νοοῦνται οἱ δημοκρατικοὶ τῶν Πλατ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ὀλιγαρχικούς, οἵτινες ἤθελον νὰ προσχωρήσωσι τοῖς Θηβαίοις. — τῶν Ἀθ. ἀφίστασθαι=ν' ἀποστατῶσιν ἀπὸ τῶν Ἀθ. — ἐδόκει, δηλ. αὐτοῖς. — ἐπιχειρητέα εἶναι, δηλ. τοῖς Θηβαίοις =ὅτι πρέπει νὰ προσβάλωσι τοὺς Θηβ. ὁ πλῆθ. ἀριθ. τῶν εἰς -τέος ῥήματ. ἐπιθ. ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ συνήθης παρὰ Θουκυδ. — διορύσσοντες, μτχ. τροπκ. — τοὺς κοινούς τοίχους, δηλ. τῶν οἰκιῶν. — παρ' ἀλλήλους, συναπτόν τῷ ξυνελέγοντο=συνηθροίζοντο μεταξὺ τῶν. — ὅπως μὴ . . . φανεροὶ ᾧσιν (=ὀφθῶσιν) ἴοντες =ὅπως μὴ παρατηρηθῶσιν (ὑπὸ τῶν πολεμίων) ὅτι πορεύονται διὰ τῶν ὁδῶν. — καθίστασαν =ἐτοποθέτουσιν. — ἴν' ἀντὶ τείχους ἦ, δηλ. τοῦτο (τὸ καθιστάναι ἀμάξας) =ἵνα τοῦτο χρησιμεύῃ ἀντὶ τείχους. — ἐξήρτυον =παρεσκευάζον. — ἦ =ὥς =καθώς. — πρὸς τὰ παρόντα =πρὸς τὰς παρούσας περιστάσεις.

§ 4. ὥς ἐκ τῶν δυνατῶν=κατὰ τὸ δυνατόν. — ἐτοῖμα ἦν, κατ' ἔννοιαν=πάντα ἐτοῖμα (=ἔτοιμα) ἦν =πάντα ἠτοιμάσθησαν. — φυλάξαντες=περιμείναντες. — ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περιορθρον=τὸν χρόνον, ὅτε ἀκόμη ἦτο νύξ καὶ μάλιστα ἀκριβῶς βαθὺς ὄρθρος. — ἐπ' αὐτούς, δηλ. τοὺς Θηβαίους. — ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρ.

οἷσι προσφέρωνται = ὅπως μὴ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν (δηλ. τῶν Θηβ.) ἐχόντων περισσότερον θάρρος ἕνεκα τοῦ φωτός (τῆς ἡμέρας). — καὶ σφίσι ἐκ τοῦ ἴσου γίνωνται, δηλ. οἱ Θηβαῖοι = καὶ (ὅπως μὴ) οἱ Θηβ. εὐρίσκωνται ἐν ὁμοίᾳ θέσει πρὸς αὐτούς. — ἀλλ' ἐν νυκτὶ... ὧσι = ἀλλ' ἵνα κατὰ τὴν νύκτα ἔχοντες περισσότερον φόβον ὧσι κατώτεροι (αὐτῶν, δηλ. τῶν Πλ.). — τῆς σφ. ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν = ἕνεκα τῆς ἰδικῆς των (δηλ. τῶν Πλ.) ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν κατ' ἔννοιαν = διότι αὐτοὶ (οἱ Πλ.) γνωρίζουσι τὰ μέρη τῆς πόλεως. Ἡ ἔννοια: οἱ Πλ. ἐπέρχονται κατὰ τὴν νύκτα, χωρὶς νὰ περιμένωσι νὰ φανῇ ἡ ἡμέρα, διότι οἱ Θηβ. κατὰ τὴν νύκτα καταλαμβάνομενοι ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ μὴ γνωρίζοντες τὰ μέρη τῆς πόλεως ἤθελον φανῇ ἀσθενέστεροι τῶν Πλατ.: ἐν ᾧ, ἂν οἱ Πλ. ἐπετίθεντο κατὰ τὴν ἡμέραν, πιθανὸν οἱ Θηβαῖοι θαρρυνόμενοι ὑπὸ τοῦ φωτός νὰ καθίστων τὴν νίκην ἀμφίβολον. — προσέβαλόν τε, ὁ τε = ἔθεν ὡς ἀντικμ. τοῦ προσέβαλον νοητέον τὸ τοῖς Θηβαίοις: τὸ αὐτὸ ἀντικμ. νοητέον καὶ εἰς τό: ἐς χεῖρας ἦσαν (= συνεπλέκοντο). — κατὰ τάχος = ταχέως.

Κεφ. 4.

§ 1-2. οἱ δέ, δηλ. οἱ Θηβαῖοι. — ἠπατημένοι = ὅτι εἶχον ἀπατηθῆ (ὑπὸ τῶν Πλαταιέων). — ξινεσιρέφοντο = συνεπυκνοῦντο. — ἐν σφίσι αὐτοῖς = πρὸς ἀλλήλους. — ἢ προσπίπτειεν = ἐκεῖ, ὅπου ἐκάστοτε ἐπετίθεντο (οἱ Πλατ.). — ἀπεωθοῦντο = ἀπέκρουον (οἱ Θηβ.). — καὶ δις μὲν ἢ τρις κτλ., παρατηρητέα ἢ ζῶηρά ἐξεικόνισις τῆς μάχης καὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς, ὁ τονικὸς χρωματισμὸς τῶν λέξεων καὶ ἡ ἰσότης τῶν μελῶν. — ἀπεκρούσαντο, δηλ. αὐτοὺς (τοὺς Πλατ.). — ἔπειτα = ἔπειτα δέ. — αὐτῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυν... κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων (= κραυγαζόντων καὶ ὀλολυζόντων)... κεράμω (= κεράμοις) βαλλόντων = ἐπειδὴ αὐτοὶ προσέβαλον καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ δοῦλοι συγχρόνως ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἐκραύγαζον καὶ ὀλόλυζον καὶ ἐκτύπων αὐτοὺς διὰ λίθων καὶ κεράμων. — καὶ ὑετοῦ... ἐπιγενομένου = καὶ ἐπειδὴ συγχρόνως βραγδαία βροχὴ ἔπεσε. — διὰ νυκτός = καθ' ἕλην τὴν νύκτα. — οἱ πλείους, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ ὑποκμ. οἱ Θηβαῖοι. — ἐν σκότῳ καὶ πηλῶ = ἕνεκα τοῦ σκότους καὶ πηλοῦ. — τῶν διόδων,

ἐκ τοῦ ἄπειροι ὄντες—μὴ γνωρίζοντες τὰς διόδους.—ἡ χορὴ σωθῆναι, ἀκριθέστερος προσδιορισμὸς τοῦ: τῶν διόδων = δι' ὧν (δηλ. διόδων) πρέπει νὰ σωθῶσι.—καὶ γὰρ κτλ., αἰτιολογεῖ τὸ ἐν σκοτῶ.—τελευτῶντος τοῦ μηνὸς—κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς (ἔτε ἐφθινεν ἢ σελήνη—διότι αἱ μῆνες τῶν ἀρχαίων ἦσαν σεληναῖοι—καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπῆρχε σεληναῖον φῶς).—ἐμπεύρους, δηλ. τῆς πόλεως.—διεφθίροντο, ὁ τρόπος τῆς ἀπωλείας αὐτῶν δηλοῦται ἐν τοῖς ἐπομένοις.

§ 3-4. ἡ = δι' ὧν (πρβλ. § 2 «ἡ χορὴ σωθῆναι»).—ἐσηλθον, αἱ Θηβ.—συρακίῳ ἀκ... ἐς τὸν μοχλόν, βραχυλογία ἀντί: χρησάμενος συρακίῳ ἀκοντίου, ὃ ἀντὶ βαλάνου ἐς τὸν μοχλόν ἐνέβαλε—μεταχειρισθεὶς τὸ κάτω μέρος ἀκοντίου, τὸ ὅποσον ἐνέβαλεν εἰς τὸν μοχλόν ἀντὶ βαλάνου. Ἡ βάλανος ἦτο σιδήριον εἰσερχόμενον διὰ τῆς ὀπῆς εἰς τὸν ξύλινον μοχλόν (σύρτην), ὅστις ἐτίθετο ὀπισθεν τῆς θύρας καθ' ἕλον τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τινα ὀπῆν ἐπὶ τῆς παραστάδος τῆς θύρας ἀνεφγγμένην (βαλανοδόκην), ὥστε ὁ μοχλὸς δὲν ἠδύνατο νὰ μετακινήθῃ πρὶν τὸ σιδήριον ἀφαιρεθῆ ἐκ τῆς βαλανοδόκης διὰ τινος κλειδίου ἢ ἀγκίστρου (βαλανάγρας). Δι' ἔλλειψιν βαλανάγρας ἐν ἀνάγκῃ ἐξήγητο ὁ μοχλὸς θραυόμενος πελέκει (πρβλ. κατωτέρω).—ταύτη—εἰς τοῦτο τὸ μέρος.—διωκόμενοί τε, δηλ. αἱ Θηβ.: ὁ τε = καὶ οὕτω.—κατὰ τὴν πόλιν—ἀνά τὴν πόλιν.—οἱ μὲν... οἱ δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ διωκόμενοι (πρβλ. § 2 «οἱ πλείους...»).—τινες, προσετέθη εἰς τὸ «οἱ μὲν» πρὸς ἕξαρσιν τῆς ἀοριστίας.—ἔρριψαν, δηλ. ἀπὸ τοῦ τείχους.—ἐς τὸ ἔξω=(πρὸς τὰ) ἔξω.—διεφθάρησαν = ἐφρονεύθησαν.—οἱ πλείους, δηλ. τῶν ῥιψάντων σφᾶς αὐτοῦς.—κατὰ πύλας ἐρήμους = διὰ πυλῶν ἀπροφυλάκτων. Δὲν πρέπει νὰ νοηθῶσιν αἱ ἐν § 3 μνημονευθεῖσαι, ἀλλ' ἄλλαι.—γυναικὸς δούσης... ἐσηλθον=λαθόντες ἐσηλθον (=ἔλαθον ἐξελθόντες) γυναικὸς δούσης πέλεκυν καὶ διακόψαντες τὸν μοχλόν = ἐσηλθον χωρὶς νὰ ἐννοηθῶσιν, ἀφ' οὗ γυνή τις ἔδωκε πέλεκυν καὶ ἀφ' οὗ αὐτοὶ ἔθραυσαν (διὰ τοῦ πελέκεως) τὸν μοχλόν.—αἰσθησις γὰρ... ἐπεγένετο (δηλ. τοῖς Πλατ.), αἰτιολογεῖ τὸ οὐ πολλοὶ = διότι ταχέως ἐνόησαν (οἱ Πλατ.) αὐτοὺς (ἴσως ἐκ τοῦ κρότου τοῦ θραυομένου μοχλοῦ).—ἄλλη τῆς π.=ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς πόλεως.—σποράδιην=σποραδικῶς.

§ 5-8. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον... ἦν = οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ

(πάντες) ὅσοι μάλιστα ἦσαν ξυνεστραμμένοι (= συσσωματωμένοι). — ὃ ἦν τοῦ τείχους = τὸ ὅποσον ἀνῆκεν εἰς τὸ τεῖχος (= συνείχετο τῷ τείχει). — καὶ . . . αὐτοῦ, ἀντί: καὶ . . . οὐ (δηλ. οἰκήματος). — αἱ πλησίον (δηλ. τοῖς Θηβ.) θύραι = αἱ πλησίον τῶν Θηβ. εὐρισκόμεναι θύραι. — οἰόμενοι, προσδιορίζει αἰτλγκ. τὸ ἐσπίπτουσι. — πύλας τὰς θ. τοῦ οἰκήματος εἶναι = ὅτι αἱ θύραι τοῦ οἰκήματος ἦσαν πύλαι (τῆς πόλεως). — ἀντικρυς = κατ' εὐθείαν. — ὄρωντες, μτχ. χρονκ. — αὐτοὺς ἀπειλημένους = ὅτι αὐτοὶ εἶχον ἐγκλεισθῆ. — εἶτε κατακαύσωσιν . . . εἶτε ἄλλο τι χρήσονται (δηλ. αὐτοῖς), πλαγία ἐρωτημηκ. πρότασις τεθεῖσα καθ' ὑποτακτ., ἂν καὶ ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήμ. ἱστορικ. χρόνου (ἐβουλεύοντο) = ἐσκέπτοντο ἂν ἔπρεπε νὰ κατακαύσωσιν ἢ νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλο τι. — ὥσπερ ἔχουσιν, κατ' ἔννοιαν = ὡς τάχιστα. — καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβ. περιῆσαν = καὶ πάντες οἱ ἄλλοι Θηβ. ὅσοι περιῆσαν (= περιεσφύζοντο). — ξυνέβησαν τοῖς Πλατ. = ἐποίησαν σύμβασιν μετὰ τῶν Πλατ. — χρήσασθαι, καθαρῶς τελικ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ παραδοῦναι = ἵνα μεταχειρισθῶσι (δηλ. αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα). — ὅ,τι ἂν βούλωνται = εἰς ὅ,τι ἂν θέλωσι. Τὸ παραδίδωμι ἑμαυτὸν τινι χρήσασθαι ὅ,τι ἂν βούληται = παραδίδωμαι εἰς τινα ἄνευ ὄρων. — οὕτως ἐπεπράγεσαν = τοιαύτην τύχην εἶχον ὑποστῆ.

Κεφ. 5.

§ 1-4. οἱ δὲ ἄλλοι Θηβ., οἵτινες ἀπετέλουν τὸ κύριον μέρος τοῦ στρατοῦ. — οὓς ἔδει . . . παραγενέσθαι = οἵτινες ἔπρεπε (κατὰ τὴν συμφωνίαν, ἣν εἶχον κάμει) νὰ φθάσωσιν. — ἔτι τῆς νυκτὸς = ἐν ὄσφ ἀκόμη ἦτο νύξ. — εἴ τι ἄρα μὴ προχ. τοῖς ἐσεληλυθόσι = ἂν ἴσως (= καθ' ἣν περίπτωσιν) τὰ πράγματα δὲν ἠθέλων ἀποβῆ ἐπιτυχῶς εἰς τοὺς Θηβ., οἵτινες εἶχον εἰσέλθει. — τῆς ἀγγελίας . . . αὐτοῖς ῥηθείσης = ὅτε ἀνεκοινώθη εἰς αὐτοὺς ἡ εἶδησις. — ἅμα = πρὸς τούτοις. Ἡ ἔννοια: οἱ Θηβ. ὄφειλον κατὰ τὴν συμφωνίαν νὰ φθάσωσι κατὰ τὴν νύκτα· ἐκτὸς ὁμῶς τῆς συμφωνίας καὶ ἄλλη αἰτία ἠνάγκαζεν αὐτοὺς νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν πορείαν των, ἢ εἶδησις, ἣν ἔμαθον καθ' ὁδόν, περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς συμβάντων. — περὶ τῶν γεγενημένων = περὶ ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶχον συμβῆ (ἔτι δηλ. οἱ Πλατ. προσέβαλον τοὺς εἰσελθόντας Θηβ.). — ἐπεβοήθουν

= ἐπετάχονον τὴν πορείαν των. — σταδίους ἑβδομηκοντα, τὸ στάδιον περίπου = 3 λεπτά τῆς ὥρας· λοιπὸν πόσας ὥρας ἀπείχε ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν; — τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον = ἡ ἐπισυμβᾶσα βροχή. — τῆς νυκτός, γενκ. τοῦ χρόνου. — αὐτοὺς, δηλ. τοὺς Θηβαίους. — μέγας, προληπτικὸν κτηγρμ. τοῦ ἔρρῦη = ἔρρῦη ὥστε μέγας γενέσθαι = ἐπλημμύρισεν. — οὐ . . . διαβατὸς ἦν = δὲν ἠδύνατο νὰ διαβαθῆ. — πορευόμενοι τε (= οὖν) . . . διαβάντες, μετχ. αἰτλγκ. — ἐν ὑετῶ = ἐν βροχῇ = με βροχήν. — μόλις = μόγις (πρβλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 52) = μετὰ κόπου. — ὕστερον = βραδύτερον (δηλ. τοῦ προσήκοντος χρόνου). — τῶν μὲν . . . τῶν δέ . . . ἔχομένων (= ἐαλωκότων), παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τό: τῶν ἀνδρῶν = ὅτε ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἄλλοι μὲν εἶχον φονευθῆ, ἄλλοι δὲ εἶχον συλληφθῆ ζῶντες. — τὸ γεγενημένον, δηλ. ὅτι οἱ Πλατ. εἶχον νικήσει καθ' ἑλίου. — ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω . . . τῶν Πλαταιῶν (= Πλαταιέων) = ἐπεβούλευον τούτοις τοῖς Πλαταιεῦσιν, οἳ ἔξω τῆς πόλεως ἦσαν = ἐσχεδιάζον ἐπιβουλήν κατὰ τούτων τῶν Πλαταιέων, οἵτινες εὕρισκοντο ἔξω τῆς πόλεως. — ἦσαν γάρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τό: τοῖς ἔξω. — κατασκευὴ = οἰκιακὰ σκευή. — οἶα (= ἄτε) ἀπροσδ. . . γενομένου = ἐπειδὴ τὸ κακὸν (δηλ. ἡ ἐπίθεσις τῶν Θηβ. κατὰ τῶν Πλαταιῶν) ἀπροσδοκῆτως συνέβη ἐν καιρῶ εἰρήνης. — ἐβουλεύοντο γάρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐπεβούλευον. — σφίσιν . . . ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. νοητέον τὸ τοῦτον (τὸν ληφθέντα) = νὰ ὑπάρχη εἰς αὐτοὺς ὁ συλληφθεὶς ὡς ἐνέχυρον διὰ τοὺς ἐν τῇ πόλει εὕρισκομένους. — εἴ τινα λάβοιεν = ἂν τινα ἤθελον συλλάβει. — ἦν ἄρα . . . ἔξωγοημένοι = ἂν ἴσως κατὰ τύχην εἶχον συλληφθῆ τινες ζῶντες.

§ 5. ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν = ἐν ᾧ ἀκόμῃ αὐτοὶ (οἱ Θηβ.) διεσκέπτοντο. — ὑποτοπήσαντες = ἐπειδὴ ὑπωπευθῆσαν. — τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι = ὅτι τοιοῦτόν τι θὰ συμβῆ (ὅτι δηλ. οἱ Θηβ. ἐπιβουλεύουσι τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν § 4). — δεισαντες περὶ τοῖς ἔξω = ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν διὰ τοὺς ἀνθρώπους των, τοὺς ἔξω τῆς πόλεως εὕρισκομένους. — οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δρούσειαν (= ἔπραξαν) κτλ., ἡ ἔννοια: οἱ Θηβ. διὰ τῆς ἐπιθέσεώς των κατὰ τῶν Πλαταιῶν παραδάντες τὰς ὑφισταμένας ἐνόρκους συνθήκας κατεπάτησαν τὸ πρὸς τοὺς θεοὺς δίκαιον (= τὸ ὄσιον). — ἐν σπονδαῖς = ἐν εἰρήνῃ = ὑπαρχούσης εἰρήνης. — σφῶν (= αὐτῶν, δηλ. τῶν Πλαταιέων), συναπτέον τῶ: τὴν πόλιν προτάσσεται ἡ γενκ. χάριν

ἐμφάσεως πρὸς καὶ κατωτέρω: αὐτῶν τοὺς ἄνδρας=τοὺς ἄνδρας αὐτῶν. — πειραθέντες = προσπαθήσαντες. — τά τε ἔξω (δηλ. τῆς πόλεως) ἔλεγον (=ἐκέλευον) κτλ., ἢ μετάβασις ἐκ τῆς δευτερευούσης προτάσεως (ὅτι οὔτε τά . . . δράσειαν) εἰς κυρίαν ἐγένετο, ἵνα καταστῆ ἐμφαντικωτέρα ἢ προτροπή.— μὴ ἀδικεῖν, ἢ ἄρνησις μὴ, διότι τὸ ἔλεγον ἐνταῦθα=ἐκέλευον.— εἰ δὲ μὴ = ἄλλως.— ἀναχωρησάντων (δηλ. αὐτῶν) δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς = ἐὰν δὲ ἐπιστρέψωσι πάλιν (εἰς τὰς Θήβας) ἐκ τῆς χώρας. Ἐνταῦθα ἀντὶ γενκ. ἀπολύτου (ἀναχωρησάντων [αὐτῶν]) ἀνεμένετο ἢ μετχ. κατὰ δοτκ. πτώσιν (ἀναχωρήσασι), διότι τὸ ὑποκμ. τῆς μετχ. ὑπάρχει ἐν τῇ προτάσει κατὰ δοτκ. πτώσιν (ἀποδώσειν αὐτοῖς) καὶ ἔπρεπεν ἢ μετχ. νὰ συμφωνήσῃ πρὸς αὐτό. Προειμήθη ὅμως ἢ γενκ. ἀπόλυτος τῆς ὁμαλῆς συντάξεως, ἵνα ἢ δι' αὐτῆς ἐκφερομένη ἔννοια ἐξαρθῆ καὶ ὡς αὐτοτελῆς παρασταθῆ.— ἀποδώσειν, ἐκ τοῦ ἔφασαν.

§ 6 - 7. ἐπομόσαι . . . αὐτοὺς=ὅτι αὐτοὶ (οἱ Πλατ.) ὠρκίσθησαν ἐπὶ τούτοις (δηλ. τοῖς εἰρημμένοις).— οὐχ ὁμολογοῦσι . . . εὐθύς ὑποσχέσθαι = δισχυρίζονται ὅτι δὲν ὑπεσχέθησαν εὐθύς ἐν ἀρχῇ. — τοὺς ἄνδρας . . . ἀποδώσειν = ὅτι θ' ἀποδώσωσι τοὺς ἄνδρας. — ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων=ἀλλ' ἀφ' οὗ πρῶτον γίνωσι διαπραγματεύσεις. — ἦν τι ξυμβαίνωσι, πλαγία ἐρωτηματικ. πρότασις ἐκ τοῦ λόγων γενομένων=ἂν δύνανται νὰ κάμωσι σύμβασιν τινα. — οὐ φασιν=ἄρνούσιν. — ἐκ δ' οὖν, διὰ τοῦ οὖν ἀναλαμβάνεται ἢ διακοπεῖσα διὰ τῆς παρεμπεσοῦσης παρατηρήσεως (Θηβαῖοι μὲν . . . οὐ φασιν) διήγησις.— οὐδὲν ἀδικήσαντες=χωρὶς νὰ βλάψωσι (τοὺς Πλατ.) εἰς τίποτε.— ἐπειδή, χρονικ.— τὰ ἐκ τῆς χώρας βραχυλογία: τὰ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκ τῆς χώρας = τὰ ἐν ταῖς ἀγρῶν εὐρισκόμενα ἐκ τῶν ἀγρῶν. — κατὰ τάχος = ταχέως. — ἐσεκομίσαντο, δηλ. εἰς τὴν πόλιν.— εὐθύς, ἢ ἐν τέλει θέσις τοῦ ἐπιρρ. πρὸς ἔμφασιν. — πρὸς ὃν ἔπραξαν = μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχον κάμει τὰς διαπραγματεύσεις (πρὸς κεφ. 2, § 3).— οἱ προδιδόντες=οἱ προδόται.

Κεφ. 6.

ἄγγελον ἔπεμπον, οἱ Πλατ. ἔπεμψαν εἰς Ἀθ. τρεῖς ἀγγέλους, τὸν πρῶτον ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν εἰσβολὴν τῶν Θηβ., τὸν δεύτερον τὴν σύλληψιν αὐτῶν καὶ τὸν τρίτον τὴν σφαγὴν (πρὸς κατωτέρω

§ 3). Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ πρώτου ἀγγέλου. — ὑποσπόν-
δους ἀπέδοσαν = ἀπέδοσαν (πρὸς ταφὴν) ὑπὸ συνθήκας (ἀς ἐζή-
τησαν οἱ Θηβ. ὡς ἤττημένοι). — καθίσταντο = ἐτακτοποιοῦν. — πρὸς
τὰ παρόντα = ἐν σχέσει πρὸς τὰς παρούσας περιστάσεις. — ἦ = ὅπως.
— ἠγγέλθη . . . καὶ ξυνέλαβον, ἢ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντί
καθ' ὑπόταξιν (εὐθύς ὡς ἠγγέλθη . . . ξυνέλαβον) πρὸς ἑξαρσιν καὶ
τῶν δύο: ἠγγέλθη — ξυνέλαβον· ἐὰν ἢ σύνταξις ἦτο καθ' ὑπόταξιν,
θὰ ἐξήρητο μόνον τὸ ξυνέλαβον οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἠγγέλθη. — ἠγγέλθη
εὐθύς, δηλ. ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου (ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπο-
μένων). — τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, ἀσυνήθης ἔκφρασις
ἀντί: τὰ τῶν Πλαταιῶν ἢ τὰ περὶ τοὺς Πλαταιᾶς γεγενημένα. —
καὶ Βοιωτῶν τε, ὁ καὶ συνδέει ταύτην τὴν πρότασιν μετὰ τῆς
προηγούμενης, ἐν ᾧ ὁ τε ἀνταποδίδεται εἰς τὸν καὶ τὸν πρὸ τοῦ:
«ἐς τὴν Πλάτ.» Ἡ γενκ. Βοιωτῶν ἑξαρτ. ἐκ τοῦ ὅσοι ἦσαν κτλ =
Βοιωτῶν πάντας, ὅσοι ἦσαν κτλ. — ξυνέλαβον, δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι. —
μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν = νὰ μὴ λαμβάνωσι κανὲν
βίαιον μέτρον κατὰ τῶν ἀνδρῶν (πρβλ. κεφ. 3, § 1). — Θηβαίων, ἐκ
τοῦ οὗς = περὶ τῶν Θηβ., οὗς ἔχουσι. — πρὶν ἂν . . . βουλεύσωσι =
προτοῦ ἀποφασίσωσιν. — οὐ γὰρ ἠγγέλθη, δηλ. ὑπὸ τοῦ τρίτου
ἀγγέλου. — ἅμα . . . τῇ ἐσόδῳ γιγνομένη τῶν Θηβ. = συγχρόνως μὲ
τὴν εἴσοδον τῶν Θηβ. (εἰς Πλαταιᾶς). — ἄρτι νενικ. καὶ ξυνειλημ-
μένων, δηλ. τῶν Θηβαίων = ὅτε πρὸ ὀλίγου εἶχον νικηθῆ οἱ Θηβ.
καὶ εἶχον συλληφθῆ. — καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ἤδεσαν = οὐδὲν
ἐκ τῶν μετέπειτα συμβάντων ἐγνώριζον (δηλ. τὸν φόνον τῶν αἰχμα-
λώτων). — οὐκ εἰδότες, δηλ. ὅτι οἱ ἄνδρες τεθηκότες εἶεν. — ἐπέ-
στελλον = παρήγγελλον (διὰ τοῦ κήρυκος). — φρουρούς, 80 Ἀθη-
ναίους. — τοὺς ἀχρειοτάτους = τοὺς κατ' ἐξοχὴν ἀχρήστους (πρὸς
τὸν πόλεμον), ἦτοι τοὺς νοσοῦντας καὶ τοὺς γέροντας. — ξὺν
γυναιξί, ἐκτὸς 110, αἵτινες παρέμειναν ὡς σιτοποιοί. — ἐξεκόμι-
σαν, δηλ. εἰς Ἀθήνας.

2. Αἱ πρὸς πόλεμον παρασκευαί. — Ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦσα κατάστασις.

(Κεφ. 7-9)

Κεφ. 7.

γεγενημένου τοῦ... ἔργου καὶ λελυμένων τῶν σπονδῶν=ἀφ' οὗ εἶχε γείνει τὸ συμβάν καὶ εἶχον λυθῆ αἱ σπονδαί (αἱ τριακοντούταις).—ἐν Πλαταιαῖς, ὁ πλῆθ. τοῦ ὀνόματος ἐνταῦθα μόνον καὶ ἐν κεφ. 10, § 1· ἀλλαχοῦ παρὰ Θουκυδ. ὁ ἐνικός.—λαμπρῶς=φανερῶς. Μέχρι τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβ. εἰς Πλαταιάς δὲν ὑπῆρχε φανερά παράβασις τῶν συνθηκῶν.—ὡς πολεμήσοντες = πρὸς πόλεμον.—πρεσβείας τε μέλλοντες... ποιούμενοι, αἱ μετχ. ἀναφέρονται εἰς ἀμφότερα τὰ παρασκευαζόμενα πρὸς πόλεμον μέρη, δηλ. καὶ εἰς τοὺς Ἀθ. καὶ εἰς τοὺς Λακ., ἂν καὶ βέβαιον εἶναι ὅτι πρέσβεις ἔστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν μόνον οἱ Λακ., οὐχὶ δὲ καὶ οἱ Ἀθ.—μέλλοντες = σκοπεύοντες.—παρὰ βασιλέα, δηλ. τῶν Περσῶν.—ἐς τοὺς βαρβάρους, ὑπαινίσσεται κυρίως τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθην. μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ὀδρυσῶν (κεφ. 29).—εἶ... προσλήψεσθαι = ἐὰν ἠλιπίζον ἑκάτεροι ὅτι θὰ προσλάβωσι βοήθειάν τινα ἔκ τινος μέρους (δηλ. παρὰ τῶν βαρβάρων).—ἔνυμμαχίδας, κτηγρμ. τοῦ ποιούμενοι, ὅπερ ἐνταῦθα ἀποπειρικ. ἐνεστῶς = προσπαθοῦντες νὰ κάμωσι.—ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυν., ἐτέθη ἢ γενκ. ἑαυτῶν ἀντὶ τῆς αὐτῶν πρὸς ἰσχυροτέραν ἔμφασιν = ἐκτὸς τῆς δυνάμεως αὐτῶν. Ἐννοοῦνται αἱ πόλεις, αἵτινες δὲν ἦσαν σύμμαχοι οὔτε τῶν Ἀθην. οὔτε τῶν Λακ.—πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις, δηλ. ναυσί = ἐκτὸς τῶν πλοίων, τὰ ὅποια ὑπῆρχον αὐτοῦ (δηλ. ἐν Πελοπον.).—ἐξ Ἰταλ. καὶ Σικ. τοῖς τάκείνων ἐλομένοις = τοῖς ἐξ Ἰταλ. καὶ Σικ. ἐλομένοις τάκείνων = τοῖς ἐξ Ἰταλ. καὶ Σικ. προσχωρήσασιν πρὸς τὸ μέρος ἐκείνων (δηλ. τῶν Λακ.).—ἐπετετάχεσαν = εἶχον διατάξει.—κατὰ μέγεθος = ἀναλόγως τοῦ μεγέθους.—ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν = ἐν συνόλφ.—ὡς... πεντ. νεῶν ἐσομένων = ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ γίνωσι πεντα-

κόσια πλοῖα (ἐξ ὧν 200 τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας). Ἡ ἐλπίς αὕτη τῶν Λακ. δὲν ἐπραγματώθη. Ὁ Θουκ. οὐχὶ ἀνευ εἰρωνείας ἀναφέρει τόσον μέγαν ἀριθμόν. — ἀργύριον ῥητὸν = ὠρισμένον χρηματικὸν ποσόν. — ἡσυχάζοντας καὶ . . . δεχομένους, μετὰ προηγούμενην δοτκ. (τοῖς ἐλομένοις) αἰ μετχ. κατὰ αἰτιατκ. — Ἀθηναίους, ἀντικμ. τοῦ δεχομένους. — μιᾷ νηί, δηλ. καταπλέοντας = ἐὰν καταπλέωσιν (οἱ Ἀθ.) μὲ ἐν μόνον πλοῖον (οὐχὶ μὲ περισσότερα, ὅτε οἱ Ἀθ. θὰ ἐδείκνυσον ἐχθρικοὺς σκοπούς). — ταῦτα, δηλ. τὰ ὑπὸ τῶν Λακ. ἐπιταχθέντα (τίνα;). — τὴν ὑπάρχουσαν ξυμ. = τοὺς ὑπάρχοντας ξυμμάχους. — ἐξήταζον = ἐπεθεώρουν (ἐὰν δηλ. καὶ κατὰ πόσον ἦσαν παρεσκευασμένοι πρὸς πόλεμον). — μᾶλλον = μάλιστα = κατ' ἐξοχὴν. — ἐπροσβέοντο = ἔπεμπον πρέσβεις. — Κέρκ. . . Ζάκυνθον, ἐπεξήγησις τοῦ ἐς τὰ περὶ Π. χωρία. — ταῦτα, δηλ. Κέρκυρα, Κεφ. κτλ. — βεβαίως (= ἀσφαλῶς), συναπτέον τῷ φίλια (= φιλικά). ἢ ἐν τέλει θέσις τοῦ ἐπιρρ. πρὸς ἔξαρσιν. — καταπολεμήσοντες, ἐκ τοῦ ὀρῶντες = διαθλέποντες ὅτι θὰ πολεμήσωσιν ἀποτελεσματικῶς.

Κεφ. 8.

§ 1-3. ὀλίγον, κτγρμ. τοῦ οὐδέν· προτάσσεται δι' ἔμφασιν = οὐδὲν ὀλίγον (= μικρόν). — ἐπενόουν = διενσοῦντο. — ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον = κατήρχοντο εἰς τὸν πόλεμον μετὰ θάρρους καὶ ἀποφασιστικότητος. — οὐκ ἀπεικίτως, λιτότης = εἰκίτως = εὐλόγως, εὐνοήτως. — πάντες = ὅλοι καθ' ὅλους τοὺς χρόνους. — ὀξύτερον (δηλ. ἢ ὕστερον) = μετὰ περισσότερας προθυμίας. — ἀντιλαμβάνονται, δηλ. ἔργου τινὸς = ἐπιχειροῦσιν ἔργον τι. — τότε δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πᾶντες, ὅπερ περιέχει πάντας τοὺς χρόνους. — νεότης = νέοι. — πολλοὶ μὲν . . . πολλοὶ δέ, ἐπαναφορά. Οἱ νέοι ἦσαν τότε πολυάριθμοι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν, διότι ἀπὸ τοῦ 445 π. Χ. οὐδεὶς πλέον πόλεμος εἶχε γέινει, ἵνα οὗτος ἐλαττώσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. — οὐκ ἀκουσίως, λιτότης = ἐκουσίως. — ὑπὸ ἀπειρίας = ἕνεκα ἀπειρίας. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχεν ἡ παροιμία: γλυκὺς ἀπείρω πόλεμος. — ἤπτετο τοῦ π. = ἐπεχείρει τὸν πόλεμον. — ἄλλη, δηλ. πλὴν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Ἀθηνῶν. — μετέωρος ἦν = ἐν ἀνγισυχία εὐρίσκετο. — ξυνιουσῶν τῶν πρώτων πόλεων = ἐπειδὴ συνε-

κρούοντο αἱ πρῶται πόλεις.—λόγια=προφητεῖαι (θεῖαι καὶ ἀνθρώπιναί). — ἐλέγοντο ἀντί: ἐλέγετο κατὰ τὴν Ἀττικὴν σύνταξιν. — πολλὰ μὲν . . . πολλὰ δὲ (δηλ. λόγια), ἐπαναφορά.—χρησιμολόγοι=οἱ συλλέγοντες καὶ ἐρμηνεύοντες τοὺς χρησμούς.—ἐν τε τοῖς μέλ. πολεμήσειν=καὶ ἐνώπιον τῶν μελλόντων νὰ πολεμήσωσι (δηλ. τῶν Ἀθην. καὶ Πελοπον.)—καὶ ἐν . . .=καὶ ἐνώπιον . . .—ἐκινήθη, δηλ. ὑπὸ σεισμοῦ.—πρὸ τούτων, δηλ. πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Πελ. πολέμου.—πρότερον οὐπω σεισθεῖσα=ἐν ᾧ πρότερον οὐδέποτε ἐσεισθη.—ἀφ' οὗ=ἐφ' ὅσον.—ἐδόκει=ἐπιστεύετο.—ἐπὶ τοῖς μέλ. γενήσονται=ἐν σχέσει πρὸς τὰ μέλλοντα νὰ γείνωσι.—σημῆναι=ἔτι σημανεῖται ἢ το (τὸ κινήθη δηλ. τὴν Δῆλον).—εἴ τί τι ἄλλο τοιοῦτότροπον=ὅσα τε ἄλλα τοιοῦτότροπα (=παρόμοια, δηλ. πρὸς τὸ ἐν Δῆλῳ).

§ 4-5. ἡ δὲ εὐνοια . . . Λακεδ., ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: ἡ δὲ εὐνοια τῶν ἀνθρώπων ἐποίει (=ἐκλινεν) παρὰ πολὺ μᾶλλον ἐς τοὺς Λακ. (ἢ ἐς τοὺς Ἀθην.). Κατ' εὐνοίαν: οἱ ἄνθρωποι ἠνύουσιν πολὺ μᾶλλον τοὺς Λακ. ἢ τοὺς Ἀθην.—ἄλλως τε καὶ = καὶ μάλιστα.—προειπόντων, δηλ. αὐτῶν = ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐκήρυξαν. Παρατηρητέα ἢ γενκ. ἀπόλυτος μετὰ προηγουμένην αἰτιατικ. (τοὺς Λακ.). Πρβλ. κεφ. 5, § 5 «ἀναχωρησάντων . . . αὐτοῖς».—ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσι = ἔστι εἶναι ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο συνήθιζον νὰ καυχῶνται οἱ Λακ. (πρβλ. βιβλ. I, κεφ. 69, § 1).—ἔρωτό τε, ὅ τε=καὶ οὕτως· τὸ δ' ἔρωτο ἐν § 1 μετὰ τῆς προθ. ἐς, ἐνταῦθα ἀπολύτως=προεθυμείτο.—καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ = εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἔργου.—ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς=νὰ βοηθῆ αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Λακ.).—ἐν τούτῳ . . . ᾧ μὴ τις αὐτὸς παρέσται = καὶ ἕκαστος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πράγματα θὰ ἐμποδίζωνται ἐκεῖ, ὅπου καὶ αὐτὸς δὲν θὰ παρευρίσκηται. Διὰ τούτου δηλοῦται ἡ μεγίστη προθυμία πάντων νὰ βοηθήσωσι τοὺς Λακ. — οὕτως ὀργῆ (= ἐν ὀργῇ) εἶχον . . . τοὺς Ἀθ.=τοιαύτην ὀργὴν εἶχον κατὰ τῶν Ἀθ.—τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι = ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς ἀρχῆς (τῶν Ἀθ.). — βουλόμενοι . . . φοβούμενοι, μετχ. αἰτλγκ.—μὴ ἀρχθῶσι = μήπως περιέλθωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθ.

Κεφ. 9.

§ 1-3. παρασκευῆ μὲν οὖν τοιαύτη καὶ γνώμη, συγκεφαλαιωτὴ ὁ Θουκ. τὰ πρότερον λεχθέντα, ἦτοι: τὰς ἐν κεφ. 7 δηλωθείσας

παρασκευὰς καὶ τὰ ἐν κεφ. 8 δηλωθέντα φρονήματα = λοιπὸν μὲ τοιαύτην μὲν παρασκευὴν καὶ μὲ τοιαύτα φρονήματα. — ὄρμητο = ἐτίθεντο εἰς κίνησιν (πολεμικήν). — πόλεις... τάσδε = τάσδε τὰς πόλεις. — ξυμμάχους, κτγρμ. — οἶδε (= οἱ ἐξῆς) ξύμμαχοι, δηλ. ἦσαν. — τούτοις, ἀναφέρεται εἰς ἀμφοτέρους τοὺς προαναφερθέντας λαοὺς (Ἀργεῖους — Ἀχαιοὺς) καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς· διότι τότε θὰ ἦτο περιττὴ ἡ ἐπανάληψις τῆς γενκ. Ἀχαιῶν μετὰ τὸ Πελληνῆς. — τούτοις ἐς ἀμφοτέρους (δηλ. Λακ. καὶ Ἀθην.) φιλία ἦν = οὗτοι ἦσαν φίλοι ἀμφοτέρων. — Πελληνῆς (-εῖς) = οἱ κάτοικοι τῆς Πελλήνης, πόλεως τῆς Ἀχαΐας. — Ἀχαιῶν, γενκ. διαιρτκ. τοῦ μόνου. — ξυνεπολέμων, δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — ἔπειτα δὲ ὕστερον, πλεονασμὸς = ὕστερον δέ. — καὶ ἅπαντες, κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου προσετέθησαν πάντες οἱ Ἀχαιοὶ τοῖς Λακεδ. — Λοκροί, οἱ Ὀπούντιοι καὶ οἱ Ἐπικνημίδιοι· οἱ Ὀζόλαιοι συνεμάχουν τοῖς Ἀθηναίοις — Ἀμπρακιῶται, κάτοικοι τῆς Ἀμπρακίας, πόλεως ἐν Ἀκαρνανίᾳ. — Ἀνακτόριοι, κάτοικοι τοῦ Ἀνακτορίου, πόλεως τῆς Ἀκαρνανίας ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ. — τούτων = ἐκ τούτων. — Σικυώνιοι, κάτοικοι τοῦ Σικυῶνος, πόλεως τῆς Σικυωνίας χώρας ἐν Πελοποννήσῳ.

§ 4-6. ξυμμαχία, δηλ. ἦν. — Ἀθηναίων δέ, δηλ. ξύμμαχοι ἦσαν. — Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, οἱ Μεσσήνιοι μετὰ τὸ τέλος τοῦ γ' Μεσσηνιακοῦ πολέμου κατῴκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθην. ἐν Ναυπάκτῳ. — καὶ ἄλλαι πόλεις = καὶ ἐκτὸς τούτων αἱ πόλεις. — αἱ ὑποτελεῖς οὔσαι = αἵτινες ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς προηγούμενας, αἵτινες ἦσαν αὐτόνομοι σύμμαχοι. — ἐν ἔθνεσι τοσοῖδε = ἐν τοῖς ἐπομένοις ἔθνεσι. — Καρία... Δωριῆς... Ἰωνία κτλ., κατ' ὄνομαστ. κατ' ἐπικράτησιν τῆς ὀνομαστ. πόλεις, ἀντὶ κατὰ δοτκ. συμφώνως πρὸς τὸ ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε, οὗ εἶναι ἐπεξήγησις. — ἡ ἐπὶ θαλάσῃ = ἡ παραθαλασσία. — Καρσί πρόσοικοι = γείτονες τῶν Καρῶν. — Ἑλλάσποντος = ἡ παρὰ τὸν Ἑλλ. χώρα. — τὰ ἐπὶ Θράκης, τί ἐννοεῖται διὰ τῆς φράσεως ταύτης βλ. ἐν βιβλ. I, κεφ. 56, § 2. — ὄσαι, δηλ. εἰσίν. — ἐντὸς = ἐντεῦθεν. — πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα = ἐστραμμέναι πρὸς τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον = πρὸς ἀνατολάς. — πᾶσαι αἱ ἄλλαι κτλ., περιορίζει τὸ νῆσοι ὄσαι κτλ. — πλὴν Μήλου καὶ Θήρας, διότι αὗται ἦσαν ἀποικίαι τῶν Λακ. — τούτων = ἐκ τούτων.

3. Πρώτη εἰσβολὴ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικὴν.

(Κεφ. 10 - 25)

Κεφ. 10.

μετὰ τὰ ἐν Πλατ., τὰ ἐξιστορηθέντα ἐν κεφ. 2 καὶ ἐξῆς.—περι-
ήγγελλον... τὰ τε ἐπιτήδεια, ἢ σύνταξις: περιήγγελλον ταῖς πόλεσι
κατὰ τὴν Πελοπ. καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίαν (= τὰς χώρας τῶν ἔξω
τῆς Πελ. συμμάχων) παρασκευάζεσθαι στρατιὰν τὰ τε ἐπιτήδεια=
ἔπεμπον διαταγὰς κατὰ διαφόρους διευθύνσεις (= περιήγγελλον)
εἰς τὰς πόλεις ἀνά τὴν Πελ. καὶ τὰς χώρας τῶν ἔξω τῆς Πελ.
συμμάχων νὰ παρασκευάζωσι στρατὸν καὶ τὰ τρόφιμα.—οἷα εἰκὸς
(δηλ. ἐστὶ)... ἔχειν=ὅποια εἶναι πρέπον νὰ ἔχωσιν.—ἐπὶ ἔξοδον
ἔκδημον = εἰς ἐκστρατεῖαν ἐξωτερικὴν. — ἐπειδὴ δὲ ἐκάστοις...
γίγνοιτο, δηλ. πάντα κατ' ἔννοιαν = ὁσάκις δ' ἕκαστοι ἠτοιμά-
ζοντο. — τὸν εἰρημένον = τὸν ὠρισμένον (δηλ. ὑπὸ τῶν Λακ. πρὸς
συνάθροισιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων).—ξυνησαν, δηλ. ἕκαστοι,
εἰς ὃ παράθεσις τό: τὰ δύο μέρη = συνήρχοντο ἕκαστοι, ἦται τὰ
δύο τρίτα (δηλ. τῶν ἀνδρῶν τῶν δυναμένων φέρειν ὄπλα).—ἐπειδὴ,
χρονκ.—ξυνειλεγμένον ἦν=ξυνείλεκτο=εἶχε συναθροισθῆ.—Ἀρχί-
δαμος, περὶ αὐτοῦ βλ. ἐν β:βλ. I, κεφ. 79, § 2. — ἠγεῖτο = ἦτο
στρατηγός.—τοὺς μάλιστα ἐν τέλει=τοὺς ἀνωτάτους ἄρχοντας.—
ἀξιολογωτάτους=τοὺς ἀξιολογωτάτους ἀνδρας.

Κεφ. 11.

§ 1-2. καὶ οἱ ξύμμαχοι=καὶ ὑμεῖς οἱ ξύμμαχοι.—καὶ οἱ πατέ-
ρες... ἐποιήσαντο, καὶ... εἰσιν, ἐτέθη ἢ πρότασις παρατακτικῶς
ἀντὶ νὰ τεθῆ καθ' ὑπόταξιν: εἰ καὶ οἱ πατέρες... ἐποιήσαντο καὶ
(εἰ καὶ)... εἰσίν.—ἔξω, δηλ. τῆς Πελοποννήσου.—ὁμως δέ... ἐξήλ-
θομεν=ὁμως δὲ οὐπω ἐξήλθομεν (δηλ. οἱ πατέρες καὶ οἱ πρεσβύ-
τεροι αὐτῶν ἡμῶν) ἔχοντες παρασκευὴν μείζονα τῆσδε. Οἱ Πελοπ.

ἀνήρχοντο εἰς 60,000. — καὶ ἐπὶ πόλιν . . . καὶ αὐτοὶ = καθὼς ἐναντίον πόλεως . . . οὕτω καὶ ἡμεῖς αὐτοί. — στρατεύοντες, δηλ. ἐρχόμεθα. — ἡμῶν αὐτῶν, ἢ γενκ. προετάχθη τοῦ: τῆς δόξης, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται, χάριν ἀντιθέσεως πρὸς τὸ: πατέρων. — ἐνδεεστεροὺς = κατωτέρους. — τῆδε τῆ ὄρμῃ = εἰς τὴν παροῦσαν ἐκστρατείαν συναπτέα ἢ δοτκ. τῷ προσέχει τὴν γνώμην (= τὸν νοῦν). — ἐπῆραι = μετέωρός ἐστι (κεφ. 8, § 1) = εἶναι ἐν ἀνησυχία. — εὐνοίαν ἔχουσα = εὐχομένη. — διὰ τὸ ἸΑθην. ἔχθος = διὰ τὸ πρὸς τοὺς ἸΑθ. μῖσος. — πρᾶξι (= διαπραξασθαι) ἡμᾶς = νὰ κατορθώσωμεν ἡμεῖς. — ἃ ἐπινοοῦμεν = ὅσα κατὰ νοῦν ἔχομεν.

§ 3-5. οὐκουν χρῆ = λοιπὸν δὲν πρέπει. — τῷ = τινι. — πλήθει = μετὰ ὑπερόχου δυνάμεως. — καὶ ἀσφάλεια . . . εἶναι, νοητέον ἐκ τοῦ δοκοῦμεν τὸ δοκεῖ = καὶ εἴ τῷ δοκεῖ ἀσφ. πολλὴ εἶναι = καὶ ἐάν τις νομίζῃ ὅτι ὑπάρχει πολλὴ ἀσφάλεια (= βεβαιότης). — μὴ ἂν ἐλθεῖν . . . διὰ μάχης = ὅτι οἱ ἐχθροὶ δὲν ἤθελον παραταχθῆ καθ' ἡμῶν πρὸς μάχην. — ἀμελέστερόν τι = ἀμελέστερον κάπως. — ἀλλά, δηλ. χρῆ. — τὸ καθ' ἑαυτὸν = ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἑαυτὸν του. — προσδέχεσθαι . . . ἤξιν = νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ ἔλθῃ εἰς τινὰ κίνδυνον. — τὰ τῶν πολέμων = αἱ ἐκβάσεις τῶν πολέμων. — ἐξ ὀλίγου = αἰφνιδίως. — τὰ πολλὰ = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ προσδιορισμὸς οὗτος προσδιορίζει καὶ τὸ ἐξ ὀλίγου καὶ τὸ δι' ὀργῆς (= ὄρμῆς) = ἐν παραφύρῳ ἐξάψει. — δεδιὸς = προσεκτικὸν ὄν = βαλῖνον μετὰ προφυλάξεως. — ἄμεινον (= ἐπιτυχέστερον), δηλ. ἢ οἱ πλείους μὴ δεδιότες. — ἡμύνατο, γνωμικὸς ἀόριστ. = ἀποκρούει. — διὰ τὸ καταφρ. . . γενέσθαι = διότι καταφρονοῦντες (τὸ ἔλασσον πλῆθος) ἤλθον ἀπάρασκευοι. — ἐν τῇ πολεμίᾳ, δηλ. γῆ. — τῇ μὲν γνώμῃ = κατὰ τὸ φρόνημα μὲν. — στρατεύειν, ὡς ὑποκμ. νοητέον τὸ: τοὺς στρατεύοντας. — τῷ δὲ ἔργῳ = κατὰ τὴν πράξιν δέ, δηλ. ἐν τῇ μάχῃ. — δεδιότας παρεσκευασθαι = νὰ εἶναι παρεσκευασμένοι (νὰ ἐνεργῶσι) μετὰ προφυλάξεως. — οὕτω = ἐάν οὕτω πράττωσι, δηλ. ἐάν θαρραλέως στρατεύωσι καὶ ἐν τῇ μάχῃ εἶναι προφυλακτικοί. — πρὸς τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις = καὶ εἰς τὸ νὰ προσβάλλωσι τοὺς ἐναντίους. — εὐψυχότατοι ἂν εἶεν, δηλ. οἱ στρατεύοντες = ἤθελον εἰσθαι τολμηρότατοι. — πρὸς τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι (παθτκ.) = καὶ εἰς τὸ προσβάλλεσθαι (ὑπὸ τῶν ἐναντίων) = καὶ ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν ἐναντίων.

§ 6 - 8. ἐπὶ ἀδύνατον . . . οὕτω π. ἐρχόμεθα = ἐπὶ πόλιν οὕτω ἀδύνατον ἀμύνεσθαι ἐρχόμεθα = ἐρχόμεθα ἐναντίον πόλεως τόσον ἀδυνατοῦ νὰ ὑπερασπίξῃ αὐτήν. — τοῖς πᾶσιν = κατὰ πάντα. — ἐλπίζειν = περιμένειν. — διὰ μάχης ἵεσθαι αὐτοὺς = ὅτι αὐτοὶ θὰ πολεμήσωσι καθ' ἡμῶν. — εἰ μὴ καὶ νῦν = εἰ καὶ νῦν μὴ. — ὄρηται = ἔχουσιν ἐκκινήσει. — ἐν ᾧ = καθ' ὃν χρόνον. — οὐπω πάρεσμεν = δὲν εἴμεθα παρόντες ἀκόμη (δηλ. ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀθ.). — ἀλλ', δηλ. ὄρηται. — τὰ κείνων, δηλ. τὰ τῶν Ἀθηναίων. — πᾶσι . . . ὄρηται προσπίπτει = πάντας καταλαμβάνει ὄργῃ. — ἐν τοῖς ὄμμασι καὶ ἐν τῷ παραυτίκῳ ὄραῖν πάσχοντάς τι ἄηθές τι = ὅταν πάσχωσιν ἀσύνηθές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των καὶ ἐν τῇ πρώτῃ θέᾳ (= ὅσον τὸ δυνατόν πλησίον των). — καὶ οἱ λογ. ἐλάχιστοι χρώμενοι = καὶ οἱ οὐδόλως κύριοι τοῦ λογισμοῦ των. Τοιοῦτοι εἶναι πάντες, οἷς ὄρηται προσπίπτει. — θυμῷ μεθ' ὄρμης. — πλεῖστα = ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — ἐς ἔργον = εἰς τὴν μάχην. — πλεον τι = μᾶλλον τι = περισσότερον κατὰ τι εἰκός, δηλ. ἔστι. — τοῦτο δοῦσαι, δηλ. καθίστασθαι ἐς ἔργον. — οἷ = διότι οὗτοι. — τὴν τῶν πέλας = τὴν χώραν τῶν ἄλλων. — ὄραῖν, δηλ. δηουμένην.

§ 9. ὡς . . . στρατεύοντες καὶ . . . οἰσόμενοι = νομίζοντες ὅτι ἐκστρατεύετε καὶ ὅτι θὰ φέρητε. — τοσαύτην = τόσον ἰσχυράν. — δόξαν, μέσση λέξις: ἐκ ταύτης ἐξαρτ. τό: ἐπ' ἀμφοτέρω (= εὐκλείας καὶ δυσκλείας) ἐκ τῶν ἀποβαινόντων (= κατὰ τὰ ἀποτελέσματα). Ἡ ἔννοια: ἐὰν ὁ ἀγὼν ἀποβῇ καλῶς, θὰ ἔχωμεν ἡμεῖς καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν δόξαν, εἰ δὲ μὴ, κατασχύνην. — τοῖς τε προγόνοις, διότι καὶ τὴν δόξαν των θίγει ἡ εὐκλεία ἢ ἡ δύσκλεια τῶν ἀπογόνων. — κόσμιον = εὐταξίαν. — φυλακὴν = προφύλαξιν. — περὶ παντός π. = ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τηροῦντες. — τὰ παραγγελόμενα = τὰς στρατιωτικὰς διαταγὰς. — ὀξέως δεχόμενοι = ταχέως καὶ ἀκριβῶς ἐκτελοῦντες. — τόδε, δηλ. ἔστι ἐπεξήγησις τούτου τό: πολλοὺς ὄντας (δηλ. ἡμᾶς) ἐνὶ κ. χρωμένους φαίνεσθαι = νὰ φαίνόμεθα δηλ. ὅτι ἡμεῖς, ἂν καὶ εἴμεθα πολλοί, ἔχομεν μίαν τάξιν.

Κεφ. 12.

§ 1-3. τοσαῦτα = τόσα μόνον. — τὸν ξύλλογον = τὴν συνέλευσιν. — πρῶτον, προτοῦ δηλ. προχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν. — ἀποστέλλει = ἀπέστειλε. — εἴ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν, πλάγια ἐρωτηματ.

πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἀποπέλλει, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ ἔννοια τῆς ἀποπειράς = (ἵνα ἴδῃ) ἂν τυχόν νῦν μᾶλλον (ἢ πρότερον) κάπως ὑποχωρήσωσιν.—ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας=ὅτι αὐτοὶ εὐρίσκονται ἤδη καθ' ὁδόν. — οἱ δὲ = οὗτοι δὲ (δηλ. οἱ Ἀθην.). — ἐπὶ τὸ κοινόν = εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως, δηλ. εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν.—ἦν . . . νενικηκυῖα=ἐνενικήκει=εἶχεν ὑπερισχύσει.—πρότερον, δηλ. πρὸ τῆς πρεσβείας.—Λακ. ἐξεστρατευμένων=ὅταν οἱ Λακ. ἐχῶσιν ἐκστρατεύσει=ὅταν οἱ Λακ. εὐρίσκονται ἐν ὁδῷ.—οὖν = κατὰ ταῦτα.—ἐκέλευον, δηλ. αὐτόν.—ἐκτὸς ὄρων=ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα.—αὐθημερόν=κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν.—τό τε λοιπόν, συναπτόν τῷ πρεσβεύεσθαι, οὐ ὡς ὑπκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Πελοπον.) = καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ πέμπωσιν αὐτοὶ πρέσβεις.—ἀναχωρήσαντας = ἀφ' οὗ ἐπιστρέψωσιν.—ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν=εἰς τὴν ἑαυτῶν χώραν.—ἦν τι βούλωνται, δηλ. πρεσβεύεσθαι.—ξυμπέμπουσι τῷ Μ.=πέμπουσι μετὰ τοῦ Μελ.—ἀγωγούς=συνοδοὺς.—ὅπως μηδενὶ ξυγγένηται=ὅπως μὴ συγκοινωνήσῃ μὲ κανένα. Οἱ Ἀθ. ἐφοβοῦντο τὰς συνεννοήσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀριστοκρατικῶν, οἵτινες διέκειντο φιλικῶς πρὸς τοὺς Λακ.—ἐπειδή, χρονκ.—ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγ.=ἔφθασεν εἰς τὰ σύνορα.—διαλύσεσθαι (δηλ. ἀπὸ τῶν ἀγωγῶν)=ν' ἀποχωρισθῇ (ἀπὸ τοὺς συνοδοὺς). — τοσόνδε = τόσον μόνον (πρβλ. ἀνωτέρω § 1: τοσαῦτα). — ἦδε ἡ ἡμέρα = ἡ σημερινὴ ἡμέρα.—ἄρξει = ἀρχὴ ἔσται = θὰ εἶναι ἀρχή.

§ 4-5. οὐδέν πω, ἐμφαντικώτερον τοῦ οὔπω ἀσυνήθης ἢ σύνταξις αὐτοῦ μετὰ μέλλ.: ἐνδώσουσι κατ' ἔννοιαν = δὲν εἶναι πρόθυμοι ἀκόμη νὰ ὑποχωρήσωσι. — οὔτω δὲ (= ἤδη) = τότε πλέον.—ἄρας (= ὄριμηθεῖς) τῷ στρατῷ = ἐκκινήσας μὲ τὸν στρατόν.—Βοιωτοὶ δὲ κτλ., συμπληρωματικὴ σημείωσις τοῦ κεφ. 10, § 2.—μέρος τὸ σφέτερον, ἢ θέσις τοῦ οὐσιαστ. πρὸ τοῦ ἐνάρθρου ἐπιθέτου πρὸς ἔμφρασιν τοῦ τελευταίου = τὸ σφέτερον μέρος = τὸ ἰδικόν των μέρος, ἧτοι τὰ δύο τρίτα (πρβλ. κεφ. 10, § 1).—ἰπλέας παρείχοντο, πρβλ. κεφ. 9, § 3.—ξυστρατεύειν (δηλ. αὐτοῖς), καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ παρείχοντο=παρεῖχον ἵνα συστρατεύωσι μετ' αὐτῶν (τῶν Πελ.). Κατ' ἔννοιαν: παρεῖχον διὰ τὴν κοινὴν ἐκστρατείαν.—τοῖς δὲ λειπομένοις (= τοῖς δὲ λοιποῖς), δοτκ. τῆς συνοδείας=μὲ τοὺς λοιποὺς δέ, ἧτοι μὲ τὸ ἐν τρίτον.

Κεφ. 13.

§ 1. ἔτι, συναπτεόν τῷ ξυλλεγομένων... καὶ ὄντων = ἐν ᾧ ἀκόμη
 συνηθροίζοντο καὶ ἦσαν. — ἐν ὁδῷ, δηλ. τῇ ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς
 Ἄττικὴν. — δέκατος αὐτὸς = αὐτὸς μετὰ ἐννέα ἄλλων. Δι' αὐτῆς
 τῆς φράσεως ἐξαίρεται ὁ Περικλῆς ὡς ὁ σπουδαιότερος. — ὡς = ὅτε.
 — τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην = ὅτι ἡ εἰσβολὴ θὰ γείνη. — ὑποτοπήσας =
 φρονηθεὶς. — ὅτι = διότι. — ξένος = φίλος ἐκ φιλοξενίας. — μὴ πολλάκις
 κτλ., πλαγία ἐρωτημητκ. πρότασις ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὑποτοπήσας· τὸ
 πολλάκις ἐνταῦθα (ὡς ἐνίστε καὶ μετὰ τὸ εἰ, εἶάν, ἵνα μὴ) = ἴσως·
 περιπίπτει δ' εἰς ταύτην τὴν σημασίαν, διότι τό: μὴ πολλάκις...
 κτλ. κατὰ βραχυλογίαν ἀντί: μὴ, ὃ πολλάκις γίνεταί κτλ. —
 ἰδία = ἐξ ἰδίας προαιρέσεως· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ κατωτέρω Λακ.
 κελευσάντων. — χαρίζεσθαι, δηλ. αὐτῷ (τῷ Περικλεῖ). — παραλίπη
 (= φεισθῆ) καὶ μὴ (= οὐ) δηλώση, ἢ αὐτὴ ἔννοια ἐκφέρεται κατα-
 φατικῶς καὶ ἀποφατικῶς πρὸς ἕξαρσιν αὐτῆς. Ἀντιθετικὸς παρα-
 ληλισμὸς. — Λακ. κελευσάντων = τῇ διαταγῇ τῶν Λακ. — ἐπὶ διαβολῇ
 τῇ ἑαυτοῦ = ἵνα αὐτὸς διαβληθῆ (ὅτι δηλ. ἔχει μυστικὰς συνεννοή-
 σεῖς μετὰ τῶν Λακ.). — τοῦτο, δηλ. ἢ μὴ δῆλωσις τῶν ἀγρῶν αὐτοῦ. —
 τὰ ἄγῃ = τοὺς ἐναγεῖς = τοὺς ἀνοσίους. Ἐννοοῦνται οἱ ἀπόγονοι τῶν
 Ἀλκμεωνιδῶν, τῶν φρονευσάντων (ἐν ἔτει 612) τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ
 Κύλωνος παρὰ τοὺς βωμοὺς τῶν Εὐμενίδων κατὰ τοὺς πρόποδας
 τῆς ἀκροπόλεως (πρβλ. I, κεφ. 126, § 11). — ἐλαύνειν = νὰ ἐκδιώ-
 κωσι. — προεἶπον = δημοσίᾳ ἀπήτησαν (παρὰ τῶν Ἀθ. οἱ Λακ.).
 Τοῦτο ἐγένετο καθ' ὃν χρόνον ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν Λακ. ὁ πόλε-
 μος καὶ ἐγένοντο αἱ παρασκευαί (πρβλ. I, κεφ. 126). — ἔνεκα ἐκεί-
 νου, ὁ Περικλῆς πρὸς μητρὸς (τῆς Ἀγαρίστης) κατήγετο ἐξ
 Ἀλκμεωνιδῶν· οἱ Λακ. κελεύοντες τοὺς Ἀθ. νὰ ἐκδιώξωσι τοὺς
 ἐναγεῖς ἤλπιζον ὅτι θὰ κατώρθουν ἢ νὰ ἐξορισθῆ ὁ ἐπικίνδυνος
 αὐτοῖς Περικλ. ἢ νὰ διαβληθῆ οὗτος παρὰ τοῖς Ἀθ. (I, κεφ. 127).
 — προηγόρευε = δημοσίᾳ ἔλεγε. — οἱ ξένος = φίλος αὐτοῦ (ἐκ φιλο-
 ξενίας). — οὐ μέντοι... γένοιτο = δὲν ἐγένετο ὁμοῦς (τοιούτος, δηλ.
 ξένος). — ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως = πρὸς βλάβην τῆς πόλεως. — καὶ
 οἰκίας = καὶ τὰς οἰκίας. — ἦν ἄρα = ἂν ἴσως. — ὥσπερ καὶ τὰ
 τῶν ἄλλων, δηλ. δηλώσουσι. — ἀφίησιν, ἐξαρτᾶται καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ
 ὅτι· δὲν ἐτέθη ὁμοῦς κατ' εὐκτικὴν, ὡς τὸ εἶη καὶ γένοιτο, ἀλλὰ

καθ' ὄριστκ. — αὐτά, δηλ. τοὺς ἀγροὺς καὶ οἰκίας. — εἶναι, καθα-
ρῶς τελκ. ἀπρμφ. = ὥστε εἶναι. — καὶ μηδ... γίνεσθαι, τὸ ἀπρμφ.
ἐκ τοῦ βούλεται τοῦ νοουμένου ἐκ τοῦ προηγόρου. — κατὰ ταῦτα
= διὰ ταῦτα (δηλ. διὰ τὴν μὴ δῆλωσιν τῶν ἀγρῶν καὶ οἰκιῶν του).

§ 2. παρήνει... ἄπερ καὶ πρότερον = ἔκαμνε τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς
παραινέσεις, ἃς καὶ πρότερον (ὅτε δηλ. οἱ Ἄθ. ἐδίσταζον ν' ἀνα-
λάβωσι πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδ.). — περὶ τῶν παρόντων = ἀνα-
φορικῶς πρὸς τὰς παρούσας περιστάσεις. = τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν, βρα-
χυλογία ἀντί: τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐκ τῶν ἀγρῶν. — ἐσκομίζεσθαι,
δηλ. ἐς τὴν πόλιν. — ἔς τε μάχην μὴ ἐπεξίεναι = νὰ μὴ ἀντεπεξέρ-
χωνται εἰς μάχην. — ἐσελθόντας = ἀφ' οὗ εἰσέλθωσιν. — ἤπερ = ὅπου,
ἐν ᾧ (δηλ. ναυτικῶ). — ἐξαρτύεσθαι = νὰ παρασκευάζωσι. — τὰ τῶν
ξυμμάχων (= τοὺς ξυμμάχους) διὰ χειρὸς ἔχειν = νὰ φυλάττωσιν
ἐπιμελῶς τοὺς συμμαχοὺς (μήπως δηλ. οὗτοι ἀποστατήσωσι). —
τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς εἶναι = ὅτι ἡ ἰσχὺς τῶν ἐξαρτᾶται. — ἀπὸ τού-
των... τῶν χρημάτων τῆς προσόδου = ἀπὸ τῆς προσόδου τῶν
χρημάτων τούτων (δηλ. τῶν συμμαχῶν). — τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέ-
μου... κρατεῖσθαι = αἱ δὲ πλεῖστα ἐν πολέμῳ νίκαι (ὅτι) κατορ-
θεοῦνται. — γνώμη καὶ χρημάτων περιουσία = διὰ φρονήσεως καὶ
ἀφθονίας χρημάτων.

§ 3-5. θαρσεῖν (= θαρρεῖν) ἐκέλ. = προέτρεπε νὰ ἔχωσι θάρ-
ρος. — προσιόντων ἔξ. ταλάντων... φόρου... τῆ πόλει = ἐπειδὴ
εἰσῆρχοντο εἰς τὴν πόλιν 600 τάλαντα ὡς φόρος = ἐπειδὴ εἰσέ-
πραττεν ἡ πόλις ὡς φόρον 600 τάλαντα. "Ἐκαστον τάλαντον ἀντι-
στοιχεῖ πρὸς 6.000 δραχμάς (ὡν δεκαπλάσια τοῦλάχιστον ἡ ἀνά-
λογος σημερινῆ ἀξία). — ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ = συνήθως. — κατ' ἐνιαυτὸν
= κατ' ἔτος. — ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, δηλ. τῆς ἀπὸ δημοσίων
κτίσεων, τελῶν, εἰσφορῶν καὶ τῶν τισούτων. — ὑπαρχόντων δέ...
ἀργυρίου ἐπισήμου ἔξ. ταλάντων = ἐπειδὴ δὲ ὑπῆρχον 6.000
τάλαντα ἀργυρίου ἔχοντας νομισματικὸν σημεῖον. — ἐν τῇ ἀκρο-
πόλει, δηλ. εἰς τὸν ὀπισθόδομον τοῦ Παρθενῶνος, ἐν ᾧ ἐφυλάσ-
σετο ὁ δημόσιος θησαυρός. — τὰ γὰρ πλεῖστα... ἐγένετο, αἰτιολογεῖ
τό: ἔτι τότε = διότι ἡ ἀνωτάτη ποσότης ἀνήλθεν εἰς 10.000
τάλαντα ἐλλείψει τριακοσίων (ἧτοι εἰς 9,700). — ἔς τὰ προπ. = διὰ
τὰ προπύλαια, διὰ τὴν κατασκευὴν δηλ. αὐτῶν. — τάλλα οἰκοδ.,
δηλ. τὸν Παρθενῶνα, τὸ Ὠδεῖον, τὸ ἐν Ἐλευσίνοι τελεστήριον. — ἐς

Ποτειδαίαν=διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτειδαίας. — ἀπανηλώθη= ἐγένετο δαπάνη.—χωρὶς = πρὸς τούτοις, ἐκτὸς τούτων. — χρυσοῦ ἀσήμου καὶ ἀργυρίου . . . οὐκ ἐλάσσονος ἢ π. ταλ., δηλ. ὑπάρχοντος=ἐπειδὴ ὑπῆρχε χρυσοῦν ἄσημον (=ἄκοπον, ἄνευ νομισματικοῦ σημείου) καὶ ἀργύριον οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν 500 ταλάντων.— ἐν ἀναθήμασιν=ἐν ἀφιερώμασιν.—ἰδίους καὶ δημοσίοις=ἰδιωτῶν καὶ τῆς πόλεως.—καὶ ὅσα ἱερὰ σκευή=καὶ ἐν ἱεροῖς σκευαῖσι, ὅσα ἦν (=ἐχρησιμοποιοῦντο). Νοοῦνται οἱ τρίποδες, τὰ ἀγγεῖα καὶ τὰ τοιαῦτα.—περὶ τε τὰς π. καὶ τοὺς ἀγ.=διὰ τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας.—σκῦλα Μηδικὰ=ἐν Μηδικοῖς σκύλοις (=λαφύροις), ὅσα ἦν (=ὑπῆρχον). Ἐννοοῦνται ὁ ἀργυρόπους θρόνος τοῦ Ξέρξου καὶ ὁ χρυσοὺς ἀκινάκης τοῦ Μαρδονίου.—εἴ τι τοιοῦτότροπον (=παρόμοιον), δηλ. ἦν.—οἷς χρῆσθαι αὐτούς, ἐκ τοῦ νοουμένου ἔλεγε= τὰ ὅποια ἔλεγεν ὅτι θὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοί.—ἦν . . . ἐξείργονται πάντων=ἂν καθόλου ἀποκλείωνται πάντων (δὲν δύνανται δηλ. νὰ μεταχειρισθῶσι διὰ λόγους θρησκευτικούς) ὁ Περικλῆς ἐννοεῖ τὰ ἀναθήματα, τὰ ἱερὰ καὶ τὰ τοιαῦτα. — καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικ. χρυσοῖς = καὶ τὸν χρυσοῦν κόσμον τὸν περὶ τὸ ἀγάλμα αὐτῆς τῆς θεᾶς. Ἐννοεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ Φειδίου ποιηθὲν χρυσελεφάντινον ἀγάλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπερ ἔχον ὕψος 40 περίπου ποδῶν εὐρίσκετο ἐν τῷ Παρθενῶνι. Τὰ γυμνά μέρη τοῦ ἀγάλματος τούτου ἦσαν ἐξ ἐλεφαντίνου ὁστοῦ, ἢ δ' ἐσθῆς καὶ τὰ ἄλλα κοσμήματα ἐκ χρυσοῦ.—ἀπέφαινε=ἀπεδείκνυε.—ἔχον . . . σταθμὸν=ὅτι τὸ ἀγάλμα εἶχεν ὡς βάρος. — τεσσαράκοντα τάλαντα . . . χρυσοῦ ἀπέφθου=τεσσαράκοντα τάλαντα χρυσοῦ καθαρωτάτου. Τάλαντον ἐνταῦθα δὲν εἶναι χρηματικὴ ποσότης, ἀλλὰ βάρος· τὸ δὲ βάρος αὐτοῦ ὑπολογίζεται ὅτι ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς 20 ὀκ.— καὶ περιωρετὸν εἶναι ἅπαν, παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως: ἀπέφαινε ἔχον . . . εἶναι = καὶ ὅτι ἅπαν (τὸ χρυσοῦν) δύναται ν' ἀφαιρηθῆι (ὡς προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ ξυλίνου ἔσωθεν σκελετοῦ).—χρησαιμένους=ἀφ' οὗ μεταχειρισθῶσι (τὸ χρυσοῦν τοῦ ἀγάλματος). — ἐπὶ σωτηρίᾳ = πρὸς σωτηρίαν (τῆς πόλεως).—μὴ ἐλάσσω, οὐδ. πληθ. ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς ὠρισμένον τι οὐσιαστικόν· κατ' ἔννοιαν =δι' ἴσου βάρους (δηλ. 40 ταλάντων).

§ 6-9. χρήμασι, βραχυλογία = διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν χρηματικῶν πόρων.—ἐθάρρυνε=ἐθάρρυνε.—ὀπλίτας . . . τρισχ. . . εἶναι,

τὰ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ νοουμένου β. ἔλεγεν=ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουσι 13,000 ὀπλίται. — ἄνευ τῶν ἐν τοῖς . . . μυρίων = ἐκτὸς τῶν 16.000, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο εἰς τὰ φρούρια (τὰ ἐν τῇ Ἀττικῇ) καὶ ἀνὰ τὰς ἐπάλλξεις (=ἀνὰ τὰ τεῖχη).—τοσοῦτοι=τόσοι πολλοί, δηλ. 16.000. — ἐφύλασσον, ἀμτβ.= φύλακες ἦσαν.—τὸ πρῶτον=κατ' ἀρχάς, δηλ. κατὰ τὰ πρῶτα 10 ἔτη τοῦ πολέμου.—ὁπότε . . . ἐσβάλοιεν=ὁστάκις εἰσέβαλον. — ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, πρεσβύτατοι ἦσαν οἱ ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη γεγονότες, νεώτατοι δὲ οἱ ἔφηβοι (οἱ ἀπὸ τοῦ 18-20 ἔτους). Οἱ πρεσβύτατοι καὶ οἱ νεώτατοι ἐκαλοῦντο μόνον διὰ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας· οἱ μὲν α' διὰ τὴν φρούρησιν τῶν τειχῶν, οἱ δὲ β' διὰ τὴν φρούρησιν τῶν φρουρίων. Τὰς ὑπερορίας στρατείας ἐξήρχοντο οἱ ὑπὲρ τὰ 20 καὶ μέχρι 50 ἐτῶν ἄγοντες ἡλικίαν. — μειοίκων, γενκ. διαίρικ. τοῦ ὄσοι. Οἱ πλουσιώτατοι μόνον τῶν μειοίκων ἐστρατεύοντο ὡς ὀπλίται. — τοῦ Φαλ. τείχους, τοῦτο συνέδεε τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Φαλήρου. Τὸ Φαλ. τεῖχος καὶ τὸ βόρειον, τὸ ἐνῶνον τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Πειραιῶς, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Κίμωνος. Τὸ νότιον δὲ ἦ τὸ διὰ μέσον τεῖχος, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἦνῶνε τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Πειραιῶς, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Περικλέους. — στάδιοι, τὸ Ἀττικὸν στάδιον περιέχει 185 μέτρα.—πρὸς τὸν κύκλον=μέχρι τοῦ περιβάλλου. Ὁ περίβολος τῶν Ἀθηνῶν, τὸ τεῖχος δηλ., τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὰς Ἀθήνας χωρὶς νὰ ἐνώνη αὐτὰς μετὰ τοῦ Πειραιῶς, καθὼς καὶ ὁ περίβολος τοῦ Πειραιῶς, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους. — τὸ φυλασσόμενον, δηλ. μέρος.—ἔστι . . . ὃ =μέρος τι· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ τὸ μεταξὺ . . . Φαλ.=δηλ. τὸ μεταξὺ κτλ.· τοῦτο ἀνήρχετο εἰς 17 στάδια.—αὐτοῦ, δηλ. τοῦ κύκλου.—τοῦ μακροῦ, δηλ. τείχους. Νοεῖται· τὸ βόρειον τεῖχος, ὅπερ κατωτέρω καλεῖται· τὸ ἔξωθεν.—τὰ μακρὰ τεῖχη, τὸ βόρειον καὶ τὸ νότιον.—τεσσαρ. σταδίων, δηλ. ἕκαστον.—πρὸς τὸν Πειραιᾶ=μέχρι τοῦ Πειραιῶς.—τεσ. σταδίων, δηλ. ἦν.—τὸ ἔξωθεν (δηλ. τὸ βόρειον) ἐτηρεῖτο (=ἐφυλάσσετο), διότι τὸ νότιον ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τοῦ Φαληρικοῦ. — Μουνιχία, λόφος πρὸς Α. τοῦ Πειραιῶς (νῦν Καστέλλα). — ὁ . . . περίβολος· δηλ. ἦν. — τὸ δ' ἐν φυλ. ὄν = τὸ δὲ φυλασσόμενον (§ 7). — ἡμισυ, δηλ. 30 σταδίων.—τούτου, δηλ. τοῦ περιβάλλου.—τοῦ τε γὰρ Φαλ. . . ἡμισυ τούτου, κατὰ ταῦτα τὸ ὀλικὸν μῆκος τῶν τειχῶν ἀνήρχετο ὄλων εἰς 235 στάδια· ἐκ τούτων δ' ἐφυλάσσοντο στάδια

148.—ἱππέας, ἡ ἐν ἀρχῇ θέσις τῆς λέξεως πρὸς ἔμφασιν (πρβλ. § 6 ὀπλίτας, καὶ κατωτέρω: καὶ τριήρεις).—ξὺν ἱπποτοξόταις (=ἐπίπτοις τοξόταις), οὗτοι ἀνήρχοντο εἰς 200 καὶ ἐχρησίμευον ὡς πρόδρομοι, ἦτοι ἀκροβολισταί.—τοξότας, λαμβανομένους ἐκ πενεστέρων πολιτῶν. Οἱ τοξόται ἐνταῦθα ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ στρατοῦ· πρέπει δὲ νὰ διακριθῶσι τῶν Σκυθῶν τοξοτῶν, οἵτινες δοῦλοι ὄντες καθήκον εἶχον νὰ τηρῶσι τὴν εὐκοσμίαν καὶ τάξιν ἐν τε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς δικαστηρίοις, καὶ ἐν τοῖς δημοσίοις τόποις καὶ τοῖς δημοσίοις ἔργοις.—πλωίμους = ἱκανὰς πρὸς πλοῦν.—καὶ οὐκ ἐλάσσω κτλ., ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ ταῦτα.—Πελοπον., συναπτά ἢ γενκ. τῶ: ἡ ἐσβολή.—καθίσταντο, δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι.—οἰάπερ εἰώθει, δηλ. λέγειν.—τοῦ περιέσεσθαι τῶ πολέμῳ = τοῦ ὅτι οὗτοι θὰ εἶναι ὑπέρτεροι (τῶν Πελοπ.) ἐν τῶ πολέμῳ.

Κεφ. 14.

ἀνεπεΐθοντο, ἐμφαντικώτερον τοῦ ἀπλοῦ ἐπεΐθοντο· ἡ ἀνα- ἐν τῶ β. ὑποδεικνύει τὴν ὑπερνίκησιν τῶν δυσχερειῶν.—ἐσεκομίζοντο, δηλ. ἐς τὴν πόλιν.—καὶ τὴν ἄλλην... ἐχρῶντο = καὶ ἐκτὸς τούτων (=καὶ τὴν ἄλλην [πρβλ. καὶ κεφ. 9, 4]) τὰ σκεύη, τὰ ὅποια ἐν τῶ οἴκῳ μετεχειρίζοντο (=τὰ οἰκιακά).—καὶ αὐτῶν... ξύλωσιν = καὶ τὴν ξύλωσιν (=τὴν ξυλείαν, ἦτοι τὰς θύρας, τὰ παράθυρα καὶ τὰ τοιαῦτα) αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες (=ἀποσπῶντες) αὐτήν.—πρόβατα καὶ ὑποζύγια... διεπέμψαντο = τὰ ἑαυτῶν πρόβατα καὶ ὑποζύγια διέπεμψαν (=ἀπέστειλαν).—τὰς ἐπικειμένας = τὰς πλησίον (τῆς Ἀττικῆς) κειμένας.—χαλεπῶς = μετὰ δυσχερείας.—διὰ τὸ ἀεὶ εἰσθάναι τοὺς πολλοὺς = διότι οἱ πολλοὶ πάντοτε ἦσαν συνηθισμένοι.—δαιτιᾶσθαι = νὰ ζῶσι.—ἡ ἀνάστασις = ἡ μετανάστασις, ὁ μετοικισμός.

Κεφ. 15.

§ 1-2. ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, δηλ. χρόνου = ἐξ ἀρχαιοτάτου χρόνου.—ἐτέρων, εἴ ὄρος τῆς συγκρίσεως = ἢ ἑτέροις.—τοῦτο, δηλ. τὸ ἐν τοῖς ἀγροῖς δαιτιᾶσθαι.—ἐς Θησέα = μέχρι τοῦ Θησέως.—κατὰ πόλεις, 12 τὸν ἀριθμὸν κατὰ τὴν παράδοσιν.—ῥκείτο = διφκείτο.—πρυτανεῖα = διοικητήρια.—καὶ ὁπότε μὴ... οὐ ξυνῆσαν, δηλ.

αί πολῖται τῶν 12 πόλεων = καὶ ὁσάκις δὲν ἤθελον φοβηθῆναι, δὲν συνήρχοντο· κατ' ἔννοιαν: τότε μόνον συνήρχοντο, ὁσάκις εἶχον νὰ φοβηθῶσί τι. — βουλευόμενοι = ἵνα σκεφθῶσι. — ὡς τὸν β. = πρὸς τὸν βασιλέα· συναπτέον τῷ ξυνῆσαν. — αὐτοὶ = μόνοι των. — ἐπολέμησαν, δηλ. πρὸς τὸν βασιλέα. — αὐτῶν, συναπτέα ἢ γενκ. τῷ τινές. — ὥσπερ = καθὼς π. χ.· νοητέον τὸ β. ἐπολέμησαν. — μετ' Εὐμόλλου, ὁ Εὐμόλπος κατὰ τὸν μῦθον ἦτο υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Χιόνης, βασιλεὺς τῶν Θρακῶν, ἰδρυτὴς τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων καὶ ἀρχηγέτης τῶν Εὐμολλιδῶν, τοῦ ἱερατικοῦ γένους τῆς Ἐλευσίως. Ἐλθὼν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Θρακῶν εἰς βοήθειαν τῶν Ἐλευσινίων πολεμοῦντων πρὸς τοὺς Ἀθ. ἐπολέμησε πρὸς τὸν Ἐρεχθέα καὶ ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ. — Ἐρεχθέα, βασιλέα τῶν Ἀθηνῶν. — ἐπειδὴ, χρονκ. — ἐβασίλευσε = ἐγένετο βασιλεὺς. — γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνητοῦ (= πρὸς τῇ ξυνέσει) καὶ δυνατὸς = ὅστις ὑπῆρξεν ὄχι μόνον συνετός, ἀλλὰ καὶ δυνατός. — τὰ τε ἄλλα = καὶ κατὰ τὰ ἄλλα. — διεκόσμησε = ἐτακτοποίησε. — ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν = ἐς τὴν νῦν οὖσαν (= εἰς τὴν σημερινήν) πόλιν (δηλ. τὰς Ἀθήνας). Ὁ προσδιορισμὸς αὗτος συναπτέος τῷ ξυνώκισε (= ἤνωσε πολιτικῶς) πάντας. — ἐν = ἐν μόνον. — ἀποδείξας = καταστήσας. — νεμομένους = ἄν καὶ ἔκαρπουντο. — τὰ αὐτῶν = τὰ κτήματά των. — ἄπερ καὶ πρὸ τοῦ (= πρότερον), δηλ. ἐνέμοντο. — μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι = νὰ ἔχωσι ταύτην τὴν πόλιν (τὰς Ἀθήνας) ὡς μίαν πόλιν (= ὡς πρωτεύουσιν τῶν 12 πόλεων). — ἀπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτήν = ἐπειδὴ ὅλοι τῶρα πλέον ἀνήκον πολιτικῶς εἰς αὐτήν, δηλ. ἐπλήρωνον τοὺς φόρους των εἰς αὐτήν. — τοῖς ἔπειτα = εἰς τοὺς διαδόχους του. — ξυνοίκια, δηλ. ἱερὰ = ἑορτὴ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Θησέως γενομένου συνοικισμοῦ τῶν 12 πόλεων τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς ὑπαγωγῆς αὐτῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν μιᾶς (τῶν Ἀθηνῶν). Ἐπανηγυρίζετο αὕτη τῇ 16 Ἐκατομβαιῶνος (Ἰουλίου-Αὐγούστου). — ἐξ ἐκείνου, δηλ. τοῦ χρόνου. — τῇ θεῷ = πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς (δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς). — ἑορτὴν δημοτελῆ, κτηρμ. τοῦ ξυνοίκια δημοτελῆς δὲ ἑορτὴ = ἑορτὴ τελουμένη δημοσίᾳ δαπάνῃ.

§ 3-6. τὸ δὲ πρὸ τούτου = πρότερον δέ. — ἡ νῦν οὖσα = ἡ σημερινή. — πόλις, κτηρμ. — καὶ τὸ... τετραμμένον (= ἐστραμμένον, δηλ. μέρος), β' ὑποκμ. τοῦ ἦν· τὸ α' εἶναι ἡ ἀκρόπολις ἢ νῦν οὖσα. — τεκμήριον δὲ = τόδε δὲ τεκμήριον τούτου (τοῦ ὅτι δηλ. ἢ σημε-

ρινή ἀκρόπολις καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς Ν. ἐστραμμένον μέρος ἦτο πρότερον πόλις) ἐστί.— γάρ, διασαφητικός.— τὰ τῆς Ἀθηνᾶς, ἦτοι τὸ Ἐρέχθειον καὶ ὁ Παρθενών.— καὶ τὰ ἔξω, δηλ. τῆς ἀκροπόλεως ἱερά.— πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως, δηλ. πρὸς Ν.— μᾶλλον, ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως: ἢ πρὸς ἕτερον μέρος τῆς πόλεως.— τό τε τοῦ Διὸς κτλ., ἐπεξηγήσεις τοῦ: τὰ ἔξω = δηλ. ὁ ναὸς τοῦ Διὸς κτλ.— τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου = τὸ Ὀλυμπιεῖον ὁ ναὸς οὗτος κείμενος πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀκροπόλεως ἤρξατο νὰ οἰκοδομηθῆται ἐπὶ Πεισιστράτου (530 π. Χ.)· μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ ἔργον ἐπὶ αἰῶνας ἔμεινεν ἡμιτελές, περὶ δὲ τὸ 164 π. Χ. Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας, ἀνέλαβε ν' ἀποπερατώσῃ τὸν ναὸν καὶ ἠκοδομήσατο μέγα μέρος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀποθανῶν κατέλιπε τὸ ἔργον ἀτελές· τρεῖς αἰῶνας σχεδὸν μετὰ ταῦτα (τῷ 129 μ. Χ.) ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἀπεπεράτωσε τὸν ναὸν τοῦτον. Τοῦ ναοῦ τούτου σφύζονται νῦν 16 κίονες.— τὸ Πύθιον = ὁ ναὸς τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος. Οὗτος ἔκειτο πλησίον τοῦ Ὀλυμπίου.— τὸ τῆς Γῆς, πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀκροπόλεως κείμενον.— τὸ ἐν Λίμναις Διον., αἱ Λίμναις ἦτο τόπος πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀκροπόλεως καὶ παρὰ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον.— ᾧ = πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποῦ.— τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια, δηλ. τὰ Ἀνθεστήρια. Ταῦτα διήρχουν τρεῖς ἡμέρας (ἀπὸ τῆς 11 μέχρι τῆς 13 τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνός), ὧν ἑκάστη εἶχεν ἴδιον ὄνομα· ἐκαλεῖτο δὲ ἡ μὲν πρώτη Πιθοίγια, ἡ δὲ δευτέρα Χόες καὶ ἡ τρίτη Χύτροι.— ἐν μηνὶ Ἀνθ., ὁ Ἀνθεστηριῶν ἀντιστοιχεῖ περίπου πρὸς τὸ δεύτερον δεκαπενθήμερον τοῦ Φεβρουαρίου καὶ τὸ πρῶτον τοῦ Μαρτίου. Ἐλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν Ἀνθεστηριῶν, ἅτινα ἤγοντο κατὰ τὴν 11, τὴν 12 καὶ 13 ἡμέραν αὐτοῦ.— ποιεῖται = ἐορτάζονται.— οἱ ἀπ' Ἀθ. Ἴωνες = οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τῶν Ἀθ. Ἴωνες.— νομίζουσι = κατὰ συνήθειαν ἐορτάζουσι.— ταύτη = ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ (δηλ. ἐν τῷ πρὸς Ν. τετραμμένῳ τῆς πόλεως).— τῇ κρήνῃ, ἀντικμ. τοῦ ἐχρῶντο.— τῶν τυράννων (δηλ. τῶν Πεισιστρατιδῶν) οὕτω σκευασάντων = διότι οἱ τύραννοι οὕτω (δηλ. με ἐννέα κρουνοὺς) κατεσκεύασαν.— Ἐννεακρούνη, ΝΑ τοῦ Ὀλυμπίου κειμένη παρὰ τῇ κοίτῃ τοῦ Ἰλισσοῦ.— φανερῶν οὐσῶν τῶν πηγῶν = ὅτε αἱ πηγαὶ ἦσαν φανεραὶ (πρὸ τῆς κατασκευῆς δηλ. τῶν κρουνῶν ὑπὸ τῶν τυράννων).— Καλλιροή, διὰ τὴν καλὴν ῥοήν τοῦ ὕδατος, ἦτις διὰ τῶν κρου-

ἄνδρων δὲν ἐγένετο αἰσθητή. — ἐκεῖνοι, δηλ. οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι. — ἐγγὺς οὖση, δηλ. τῇ ἀκροπόλει = ἐπειδὴ ἦτο (ἢ κρήνη) πλησίον τῆς ἀκροπόλεως. — τὰ πλείστου ἄξια = τὴν πλείστου ἄξιαν χρῆσιν = εἰς τὰς σπουδαιστάτας τελετάς. — ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, δηλ. χρόνου. — πρὸ γαμικῶν = πρὸ τῆς ἐορτῆς τῶν γάμων. Πρὸ ταύτης ἔθος ἦν νὰ λούηται ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη δι' ὕδατος ἐκ τῆς Καλλιρρόης κομιζομένου ὑπὸ παιδὸς ἀμφιθαλοῦς (τοῦ λουτροφόρου). — καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν = καὶ εἰς ἄλλας (πλὴν δηλ. τῶν γαμικῶν) ἱεροτελεστίας. — νομίζεται = συνήθεια ὑπάρχει. — τῷ ὕδατι, δηλ. τῆς Ἐννεακρόνου κρήνης. — ταύτη = ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ (δηλ. ἐν τῇ ἀκροπόλει). — μέχρι τοῦδε, δηλ. μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Θουκυδ. — πόλις, ἐν ᾧ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Θουκυδ. ἡ ἀκρόπολις ἦτο κατοικία μόνον τῶν θεῶν.

Κεφ. 16.

τῇ ... αὐτονόμῳ οἰκήσει, δοτκ. τοῦ αἰτίου = διὰ τὴν ἀνεξάρτητον οἰκίαν = ἐπειδὴ κατέκρησαν ἀνεξάρτητοι. — δ' οὖν (= λοιπόν), διὰ τούτου ἀναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα διήγησις τοῦ κεφ. 14, § 2 «χαλεπῶς δ' αὐτοῖς κτλ.». — ἐπὶ πολὺν = ἐπὶ πολὺν χρόνον. — κατὰ τὴν χώραν = πανταχοῦ ἀνὰ τὴν χώραν. — καὶ ... γενόμεοί τε καὶ οἰκήσαντες, μετχ. αἰτολγκ. τιθέμεναι ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν δοτκ. τῇ ... οἰκήσει = καὶ ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν καὶ κατέκρησαν. — ἐπειδὴ (χρονκ.) ξυμφωκίσθησαν = μετὰ τὸν συνοικισμὸν. — ἐν τοῖς ἀγροῖς, συναπτέον τῷ γενόμεοί τε καὶ οἰκ. — ὅμως, δηλ. καίπερ ξυνοικισθέντες. — οἱ πλείους, παράθεσις περιορίζουσα τὸ ὑποκμ. οἱ Ἀθηναῖοι. — τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ὕστερον, κατ' ἔννοιαν = ἐν τῷ ἀρχαίῳ χρόνῳ καὶ ὕστερον τὸ τελευταῖον προσδιορίζεται ἀκριθέστερον διὰ τοῦ: μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου = μέχρι τοῦ παρόντος πολέμου (δηλ. τοῦ Πελοπον.). — οὐ ῥαδίως = χαλεπῶς (πρβλ. κεφ. 14, § 2). — τὰς μεταναστάσεις ... ἐποιοῦντο = μετανίσταντο (= μετενάστευον), δηλ. ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν πόλιν. — πανοικησία = μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας. — ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες = καὶ μάλιστα διότι πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀνανεώσει. — τὰς κατασκευὰς = τὰ οἰκιακά των σχευή. — μετὰ τὰ Μηδικὰ = μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους. — ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλ. ἔφερον, διασάφησις τοῦ: οὐ ῥαδίως

τὰς μεταν. ἐποιοῦντο=ἐλυποῦντο καὶ ἐδυσφόρουν.—καταλείποντες, μετχ. αἰτίλγκ., ὡς καὶ αἱ κατωτέρω: μέλλοντες καὶ ἀπολείπων.— ἄ... ἦν... πάτρια = τὰ ὅποια εἶχον αὐτοὶ κληρονομικά. — διὰ παντός, δηλ. τοῦ χρόνου=ἀεὶ τοῦτο προσδιορίζεται ἀκριθέστερον διὰ τοῦ: ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας = ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πολιτικοῦ των συστήματος (τοῦ πρὸ τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Θησέως). — δίαίταν = τρόπους ζωῆς. — οὐδὲν ἄλλο, δηλ. ποιῶν. — πόλιν = πατρίδα. — ἀπολείπων, ἢ μετχ. καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ ἕκαστος ἐτέθη ἐνικῶς ἀντὶ τὰς τεθῆ πληθυντικῶς κατὰ τὰς προηγούμενας μετχ. (καταλείποντες — μέλλοντες).

Κεφ. 17.

ἐπειδή, χρονκ.—καὶ παρὰ... καταφυγή = καὶ καταφυγή (δηλ. ὑπῆρχε) παρὰ (=πρὸς) τινας (τῶν) φίλων ἢ (τῶν) οἰκείων (=συγγενῶν). — τὰ ἐρῆμα = τὰ ἀνοικοδόμητα μέρη (ἐνθα φαίνεται ἔτι κατεσκευάσαν καλύδας [πρὸβλ. κεφ. 52, § 2]). — τὰ ἡρόφα = τὰ εἰς τοὺς ἥρωας ἀφιερωμένα ἱερά. — τοῦ Ἐλευσινίου, τοῦ ἱεροῦ δηλ. τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης, ὅπερ ἔκειτο πιθανῶς ΒΑ τῆς ἀκροπόλεως.—καὶ εἴ τι ἄλλο... ἦν = καὶ ὅτι ἄλλο... ἦν=καὶ ἔτι ἄλλο τελείως ἠδύνατο νὰ κλεισθῆ.—τὸ Πελασγικόν, τοῦτο δηλοῦσὶ οὐ μόνον τὸ ἀρχαῖον τεῖχος τοῦ ΒΔ μέρους τῆς ἀκροπόλεως, ἀλλὰ καὶ τὸν χώρον τὸν ἐντὸς τούτου τοῦ τεύχους περιλαμβανόμενον.—ὅ, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ οἰκεῖν, ὅπερ ἐτέθη μετὰ τοῦ μὴ διὰ τὴν ἐν τῷ ἐλάττω ἦν ἐνυπάρχουσαν ἔνοιαν τῆς ἀπαγορεύσεως = τὸ ὅποιον κατάρτα τις ἀπηγόρευε νὰ κατοικῶσι. Κατὰ τὴν παράδοσιν αἱ ἐνταῦθα κατοικοῦντες Πελασγοὶ ἦλθον εἰς ἐχθροπραξίας πρὸς τοὺς Ἀθ., οἵτινες διώξαντες τοὺς Πελασγοὺς κατηράσθησαν νὰ μὴ οἰκισθῆ ὁ τόπος.—τι, συναπτέον τῷ ἀκροτελεύτιον (=τελευταῖον μέρος τοῦ στίχου) εἰς τοῦτο προστίθεται ὡς κατγρμ. τὸ τοιόνδε.—μαντεῖον=χρησμοῦ.—διεκόλυε, δηλ. μὴ οἰκεῖν. — τὸ Πελ. ἀργὸν ἄμεινον, δηλ. ἐστί· ἢ σύνταξις προσωπική· κατ' ἔνοιαν = ἄμεινόν ἐστι τὸ Π. ἀργὸν εἶναι = καλύτερον τὸ Πελ. νὰ εἶναι ἀκατοίκητον. — ὑπὸ τῆς παρ. ἀνάγκης=ἐνεκα τῆς παρουσίας ἀνάγκης (ἐπειδὴ δηλ. δὲν ὑπῆρχον ἐν τῇ πόλει ἄλλαι θέσεις πρὸς κατοικίαν).—ἐξωκλήθη=ἐντελῶς κατηκλήθη.—τὸ μαντεῖον τοῦναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο = ἔτι ὅ

χρησιμὸς ἀντιστρόφως ἐξεπληρώθη παρ' ὅτι περιέμενον. Οἱ Ἄθ. δηλ. ἐπίστευον ὅτι αἱ συμφοραὶ τῆς πόλεως ἐπῆλθον διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν, ἐν ᾧ πράγματι αὐταὶ ἐπῆλθον διὰ τὸν πόλεμον, ὅστις ἐπέβαλε τὴν ἐνοίκησιν. — διὰ τὴν παράνομον, καλεῖ οὕτω τὴν ἐνοίκησιν ὡς ἀπηγορευμένην ὑπὸ τοῦ Πυθικοῦ μαντείου. — αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι, νοητέον τὸ δοκοῦσι ἐκ τοῦ δοκεῖ. — ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκίσεως, δηλ. δοκεῖ γενέσθαι. — ὄν οὐκ ὀνομάζον κτλ., κατ' ἐννοιαν = ὄν οὐκ ὀνόμαζε τὸ μαντεῖον καίτερο προειδὸς μὴ κτλ. — μὴ ἐπὶ ἀγαθῷ = ἐπὶ κακῷ = ἐν κακαῖς (μόνον) ἡμέραις. — αὐτὸ, δηλ. τὸ Πελασγικόν. — κατοικισθησόμενον = ὅτι θὰ κατοικηθῆ. — κατεσκευάσαντο = ἡτοίμασαν κατοικίας. — ἐχώρησεν = ἐχώρεσεν. — δῆ, ἐπιτείνει τὸ ὕστερον = ὕστερον μάλιστα. — τάτε μακρὰ τεῖχη, δηλ. τὸν χώρον τὸν περιλαμβανόμενον ἐντὸς τῶν μακρῶν τευχῶν. Περὶ τῶν μακρῶν τευχῶν βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 76. — κατανειμάμενοι = διανειμάντες μεταξὺ τῶν. — τὰ πολλά, δηλ. μέρη. — ἄμα, ἐκτὸς δηλ. τῶν μέτρων, ἃ ἐλάμβανον οἱ Ἄθ. καὶ περὶ ὧν λόγος ἐγένετο ἐν κεφ. 14. — τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἤπτοντο = ἤσχολοῦντο εἰς τὰς προετοιμασίας πρὸς τὸν πόλεμον. — ἀγείροντες = συναθροίζοντες. — τῇ Πελ... ἐξαρτύοντες = παρασκευάζοντες ἐπίπλουν ἑκατὸν νεῶν κατὰ τῆς Πελ. κατ' ἐννοιαν = παρασκευάζοντες 100 πλοῖα, ἵνα ἐπιπλεύσωσι κατὰ τῆς Πελ. — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ἄθ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐπομένου κεφ. «ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελ.». — ἐν τούτῳ παρασκευῆς (= ἐν ταύτῃ τῇ παρασκευῇ) ἦσαν = ἤσχολοῦντο εἰς ταύτην τὴν προετοιμασίαν.

Κεφ. 18.

§ 1-2. προῖων = προχωρῶν. — τῆς Ἀττικῆς, ἡ γενκ. δηλοῖ τὸ ὄλον, οὗ μέρος εἶναι τὸ ἐς Οἰνόνην = ἐς Οἰνίον τῆς Ἀττικῆς. Ἡ Οἰνὴ ἦτο φρούριον Ἀττικόν ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Βοιωτίας κατὰ τὴν εἰς Θήβας ἄγουσαν ὁδόν. — πρῶτον = κατὰ πρῶτον ἢ ἀπόδοσις τούτου ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐπομένου κεφ. «ἐπειδὴ μέντοι...». — ἡπερ ἔμελλον ἐσβαλεῖν (δηλ. ἐς Ἀττικὴν) = δι' ἧς ὁδοῦ προετίθεντο νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Ἀττ. Ὁ Ἄρχ. ἠδύνατο νὰ εἰσβάλλῃ καὶ διὰ τῆς συντομωτέρας ὁδοῦ τῆς ἀπ' εὐθείας ἀγούσης ἐκ Μεγάρων εἰς Ἐλευσίνα, ἀλλ' ἐπίτηδες προετίμησε τὴν

μακροτέραν ὁδόν, ἵνα δώσῃ πλείονα χρόνον ταῖς Ἄθ. πρὸς ὑποχώρησιν. — ἐκαθέζοντο, ὁ παρτικ. ἔχει σημασίαν ἀορίστου = ἐστρατοπέδευσαν (δηλ. πρὸ τῆς Οἰνόης). — προσβολὰς . . . ποιησόμενοι = παρεσκευάζοντο ποιησόμενοι προσβολὰς (= προσβυλοῦντες) τῷ τείχει = παρεσκευάζοντο ἵνα προσβάλωσι τὸ τεῖχος. — μηχαναῖς = διὰ μηχανῶν (πολιορκητικῶν, κριῶν δηλ., καταπελτῶν κλπ.). — αὐτῶ, καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κτηγρμ. φρουρίῳ ἀντὶ αὐτῆ (δηλ. τῆ Οἰνόῃ), ὅπερ ἀντικμ. τοῦ ἐχρῶντο = εἶχον αὐτήν (τὴν Οἰνόην) ὡς φρούριον. — ὅποτε πόλεμος καταλάβοι (= γένοιτο) = δσάκις ἐγένετο πόλεμος = ἐν καιρῷ πολέμου. — τὰς τε οὖν προσβ. κτλ., δηλ. οἱ Λακεδ. — ὑπηρελίζοντο = προητοιμάζον. — καὶ ἄλλως = καὶ δι' ἄλλου ἀκόμη τρόπου (ὄχι μόνον δηλ. διὰ τῶν προητοιμασιῶν αὐτῶν πρὸς προσβολήν). — χρόνον = ἐπὶ μακρὸν χρόνον. — περὶ αὐτήν, δηλ. τὴν Οἰνόην.

§ 3-5. αἰτίαν = κατηγορίαν. — οὐκ ἐλαχίστην, λιτότης = μεγίστην. — ἀπ' αὐτοῦ = ἐξ αὐτοῦ (δηλ. τοῦ χρονοτριβῆσαι πρὸ τῆς Οἰνόης). — δοκῶν = διότι ἐφαίνετο. — ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου = κατὰ τὴν προητοιμασίαν πρὸς τὸν πόλεμον = καθ' ὃν χρόνον προητοιμάζετο ὁ πόλεμος. — μαλακὸς εἶναι = ὅτι ἦτο οὐχὶ δραστήριος. — ἐπιτήδειος = φίλος. — οὐ παραινῶν προθ. πολεμεῖν, ἢ μετχ. αἰτιολογεῖ τό: δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξ. κτλ. = διότι δὲν προέτρεπε μετὰ προθυμίας πρὸς πόλεμον. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης ὁ Ἄρχ. εἶχεν ἀποτρέφει τοὺς Λακ. νὰ κηρύξωσι τὸν κατὰ τῶν Ἄθ. πόλεμον (πρβλ. I, κεφ. 80 κ. ἐξ.). — ἐπειδὴ (= ὅτε) τε κτλ., ἢ ἔννοια: καθὼς τότε ἐν Σπάρτῃ κατὰ τὰς προητοιμασίας πρὸς πόλεμον ἐδεικνύετο ὀκνός, οὕτω καὶ βραδύτερον, ὅτε συνηθροίζετο ὁ στρατός. — ἢ ἐν τῷ ἰσθμῷ . . . γενομένη = ἢ γενομένη ἐν τῷ Ἰσθμῷ χρονοτριβῆ (πρβλ. κεφ. 12, § 1-5). — καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἢ σχολαιότης = καὶ πρὸς τούτοις (= ἄλλην πρβλ. κεφ. 14, § 1) ἢ κατὰ τὴν πορείαν βραδύτης. — ἢ ἐπιμονὴ καὶ . . . ἢ σχολ. διέβαλεν αὐτόν, προσωποποιεῖα = κατέστησεν αὐτὸν ὑποπτον. — μάλιστα = κατ' ἐξοχήν. — ἐπίσχεσις = χρονοτριβῆ. — ἐσεκομίζοντο, δηλ. τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν (πρβλ. κεφ. 13, § 2). — ἐδόκουν = ᾤοντο = ἐνόμιζον. — ἄν . . . καταλαβεῖν = ὅτι ἤθελον καταλάβει. — διὰ τάχους (= ταχέως), συναπτεόν τῷ ἐπελθόντες. — ἔξω, δηλ. τῆς πόλεως ἐπομένως = ἐν τοῖς ἀγροῖς. — εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκεῖνου μέλλησιν, βραχυλογικὴ ἔκφρασις

ἀντί: εἰ μὴ ἢ ἐκείνου μέλλῃσις (=βραδύτης) ἐκόλυσεν.—ἐν τοιαύτῃ ὄργῃ... τὸν Ἄρ... εἶχεν=οὕτω ὠργίζετο κατὰ τοῦ Ἀρχιδάμου.—ἐν τῇ καθέδρᾳ = κατὰ τὸν χρόνον τῆς χρονοτριβῆς αὐτοῦ (πρὸ τῆς Οἰνότης).—προσδεχόμενος=ἐπειδὴ ἤλπιζε.—τοὺς Ἄθ... ἐνδώσειν τι καὶ κατοικήσειν = ὅτι οἱ Ἄθ. θὰ ὑποχωρήσωσι κάπως καὶ ὅτι θὰ διστάσωσι.—τῆς γῆς ἔτι... οὕσης=ἐν ᾧ ἡ χώρα αὐτῶν ἦτο ἀκόμη ἀβλαβής.—περιδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν = νὰ ἴδωσιν ἀπαθῶς τὴν λεηλασίαν αὐτῆς. — ἀνεῖχεν, ἀμετῶ. = ἐχρονοτριβεῖ.

Κεφ. 19.

ἐπειδὴ, χρονκ.—μέντοι, ἀπόδοσις τοῦ πρώτου (κεφ. 18, § 1).—πᾶσαν ἰδέαν (=πάντα τρόπον) πειράσαντες, δηλ. αὐτῆς (τῆς Οἰνότης) =δοκιμάσαντες πάντα τρόπον κατ' αὐτῆς=δοκιμάσαντες μὲ πάντα τρόπον νὰ κυριεύσωσιν αὐτήν.—ἐλεῖν, δηλ. αὐτήν.—οἱ τε Ἄθ... , ἐξακλουθεὶ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἐπειδὴ=καὶ ὅτε οἱ Ἄθ...—οὐδὲν ἐπεκίρουκεύοντο = δὲν ἐπεμπον κήρυκα πρὸς διαλλαγὴν. — οὕτω δὴ, διὰ τούτου εἰσάγεται μετ' ἐμφάσεως ἢ ἀπόδοσις τοῦ ἐπειδὴ=τότε πλέον (πρβλ. κεφ. 12, § 4).—ὀριμήσαντες = ἐκκινήσαντες.—μετὰ τὰ ἐν Πλ... μάλιστα=κατὰ τὴν ὀγδοηχοστὴν περίπου ἡμέραν μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς συμβάντα.—τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος=ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου (δηλ. περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Ἰουνίου).—καθεζόμενοι=στρατοπεδεύσαντες.—ἔτεμον =ἐλεηλάτουν.—Ἐλευσίνα, ἐναυθθα = τὸ Ἐλευσίνιον πεδῖον (οὐχὶ τὴν πόλιν Ἐλευσίνα). — τὸ Θριάσιον πεδῖον, τοῦτο ἔκειτο Α. τοῦ Ἐλευσινίου πεδίου· ὠνομάζετο δὲ οὕτω ἐκ τῆς Θρίας, τοῦ δήμου τῆς Ἀττικῆς. — τροπὴν... τῶν Ἄθ... ἐποιήσαντο = ἐτρέφαντο (=ἔτρεψαν εἰς φυγὴν) τοὺς Ἄθ. ἰλίπας.—περὶ τοὺς Ῥεῖτους κ.=περὶ τοὺς καλουμένους Ῥεῖτους. Οἱ Ῥεῖτοι ἦσαν δύο μικραὶ ἀλμυραὶ λίμναι παρὰ τὴν ἱερὰν ὁδόν, τὴν ἀγούσαν ἀπὸ Ἐλευσίνος εἰς Ἀθήνας· ἐχρησίμευόν ποτε ὡς ὄριον τῶν Ἀθην. καὶ Ἐλευσινίων.—τὸ Αἰγάλειον ὄρος, τὸ κείμενον ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος καὶ χωρίζον τὸ Ἀθηναϊκὸν πεδῖον ἀπὸ τοῦ τῆς Ἐλευσίνος. Νῦν βουνὸ τοῦ Σκαρραμαγκαῶ. — Κρωπειᾶς, δήμου τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Αἰγάλειου.—ἕως = ἕως ἔστου.—Ἀχαρνάς, νῦν Μενίδι.—τῶν δήμων καλουμένων = ἐκ τῶν καλουμένων δήμων. Οἱ Ἀττικοὶ

δῆμοι κατ' ἀρχάς ἦσαν 100, εἶτα δὲ βαθμιαίως ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἢ καὶ ἄλλων λόγων ἠρξήθησαν εἰς 174. — ἐς αὐτόν, δηλ. τὸν χρόνον ἐπομένως = ἐς Ἀχαρνάς. — χρόνον πολὺν = ἐπὶ πολὺν χρόνον. — ἐμμεΐναντες = παραμείναντες. — ἔτεμον, δηλ. αὐτόν (τὸν χρόνον).

Κεφ. 20.

γνώμη τοιαύδε = μετὰ τὸν ἐξῆς σκοπὸν ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἐν § 2: «τοὺς γὰρ Ἀθην. ἤλιπεν κτλ.». — τὸν Ἀρ. . . . ὡς ἐς μάχην ταξ. μεῖναι = ὅτι ὁ Ἀρχίδαμος παραταχθεὶς ὡς πρὸς μάχην ἔμεινε. — ἐς τὸ πεδῖον, συναπτεόν τῷ οὐ καταβῆναι = ὅτι δὲν κατέβη εἰς τὴν πεδιάδα. — ἐκείνη τῇ ἐσβολῇ, ὁστκ. τοῦ χρόνου = κατ' ἐκείνην τὴν εἰσβολὴν (ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας μεταγενεστέρας εἰσβολάς, καθ' ἃς κατέβη ὁ Ἀρχ. εἰς τὴν πεδιάδα). — τοὺς γὰρ Ἀθ. ἤλιπτε. . . ἴσως ἂν ἐπεξ. καὶ . . . οὐκ ἂν . . . τιμηθῆναι = ἤλιπτε δηλ. ὅτι οἱ Ἀθ. ἴσως ἤθελον ἀντεπεξέλθει (κατὰ τῶν Λακ.) καὶ δὲν ἤθελον ἀνεχθῆναι νὰ λεηλατηθῆ ἢ χάρα (αὐτῶν). — ἀκμάζοντι νεότητι πολλῇ = ἐπειδὴ ἴσχυον διὰ πολυαριθμοῦ νεότητος (πρβλ. κεφ. 8, § 1). — καὶ παρεσκευασμένους = καὶ ἐπειδὴ ἦσαν παρεσκευασμένοι. — ὡς οὐλο πρότερον = καθὼς οὐδέποτε πρότερον (δηλ. παρεσκευασμένοι ἦσαν). — αὐτῷ . . . οὐκ ἀπήντησαν = δὲν ἀντεπεξῆλθον κατ' αὐτοῦ. — ἐς Ἐλευσίνα = ἐς τὸ Ἐλευσίνιον πεδῖον (πρβλ. κεφ. 19, § 2). — πείραν ἐποιεῖτο (= ἐδοκίμαζε), ἐκ τούτου ἔξαρτ. ἢ πλαγία ἐρωτημ. πρότασις: εἰ ἐπεξίσαιεν = ἂν θὰ ἀντεπεξέλθωσιν. — καθήμενος, προσδιορίζει τροπικῶς τό: πείραν ἐποιεῖτο. — ἅμα μὲν . . . ἅμα δὲ = ἄφ' ἑνὸς μὲν . . . ἄφ' ἑτέρου δέ. — αὐτῷ, δηλ. τῷ Ἀρχ. — ἐπιτήδειος . . . ἐνστρατοπεδεῦσαι = κατάλληλος πρὸς στρατοπέδευσιν. — ὄντες = ἀποτελοῦντες. — τῆς πόλεως = τῆς πολιτείας (τῶν Ἀθηναίων). — οὐ περιόψεσθαι . . . διαφθαρέντα = ὅτι δὲν θὰ ἴδωσιν ἀπαθῶς τὴν καταστροφὴν. — ὀρμήσειν, μεταβτκ. = ὅτι θὰ παρορμήσωσιν. — τοὺς πάντας = ὄλους ὁμοῦ (τοὺς Ἀθ.). — εἰ . . . μὴ ἐπεξέλθοιεν = ἐάν δὲν ἤθελον ἀντεπεξέλθει. — ἐκείνη τῇ ἐσβολῇ, πρβλ. ἀνωτέρω § 1. — ἀδεέστερον = ἀφοβώτερον. — ἐς τὸ ὕστερον = κατόπιν. — τεμῖν καὶ . . . χωρήσεσθαι, ἐκ τοῦ ῥ. ἐνόμιζε, ὁπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἐδόκουν = ἐνόμιζεν ὅτι θὰ λεηλατήσῃ καὶ ὅτι θὰ προχωρήσῃ. — τὴν πόλιν, δηλ. τὰς Ἀθήνας. — τοὺς γὰρ Ἀχαρ. . .

οὐχ... ἔσσεσθαι, ἐκ τοῦ νοουμένου ἐνόμιζε=διότι ἐνόμιζεν ὅτι οἱ Ἄχ. δὲν θὰ εἶναι πρόθυμοι.—ὁμοίως, καθὼς δηλ. ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν γῆς.— ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων, δηλ. γῆς.—σιάσιν... ἐνέσσεσθαι τῇ γνώμῃ= ὅτι θὰ ὑπάρξῃ διαφωνία ἐν τῇ γνώμῃ (δηλ. τῶν Ἀθηναίων)· κατ' ἔννοιαν=ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀθ. θὰ διχογνωμήσωσι (ὡς πρὸς τὴν μάχην δηλ.). — τοιαύτη διανοία = μὲ τοιοῦτον σκοπόν.

Κεφ. 21.

§ 1-2. μέχρι οὗ=ἐν ὄσφ.—ὁ στρατός, δηλ. τῶν Λακεδ.— καὶ τινὰ ἐλπίδα εἶχον=εἶχον ἀκόμη = καὶ) ἐλπίδα τινά.— ἐς τὸ ἐγγυτέρω=ἐγγύτερον (δηλ. τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων). — αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Λακ.) μὴ προΐεναι = ὅτι αὐτοὶ δὲν θὰ προχωρήσωσιν. — μεμνημένοι καὶ Πλ... ὅτε (=ὅτι)... ἀνεχώρησε, πρόλγηψις ἀντί: μεμνημένοι ὅτι καὶ Πλειστοάναξ... ἀνεχώρησε = ἐνθυμούμενοι ὅτι καὶ ὁ Πλειστοάναξ... ἀνεχώρησε. — τῆς Ἀττ. ἐς Ἐλευσίνα = ἐς Ἐλ. τῆς Ἀττικῆς. — Θριῶζε, ἐξ ἀρχαίου τύπου Θριῶ· ἀντί Θριάζε (ὡς Ἀθήναζε, Θήβαζε) ἐκ τοῦ Θριά· κατ' ἔννοιαν = εἰς τὸ Θριάσιον πεδῖον (περὶ οὗ βλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ. 19, § 2). — στρατῶ = μετὰ στρατοῦ. — πρὸ τοῦδε τοῦ πολ. τέσ... ἔτεσι = 14 ἔτη πρὸ τοῦ παρόντος πολέμου (ἦται τῷ 446 π. X.). — πάλιν, συναπτέον τῷ ἀνεχώρησε.—ἐς τὸ πλεῖον=περαιτέρω.— δῆ, ἐπιτείνει τὸ διὸ = διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. — ἡ φυγὴ αὐτῶ ἐγένετο, περίφρασις ἀντί: αὐτὸς ἔφυγεν (=ἐξωρίσθη). — δόξαντι = ἐπειδὴ ἐφάνη. — χρήμασι πεισθῆναι, δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθ. ἀναχωρήσαι = ὅτι διὰ χρημάτων ἐπείσθη ὑπὸ τῶν Ἀθ. ν' ἀναχωρήσῃ. — ἐπειδὴ, χρονκ. — περὶ Ἀχαρνάς... ἀλέχοντα = περὶ Ἀχαρνάς ὄντα καὶ ἀπέχοντα.— τῆς πόλεως, δηλ. τῶν Ἀθηναίων. — ἐξήκοντα σταδίου, πόσας ὥρας;— οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο = δὲν ἐθεώρουν πλέον (τοῦτο) ὑποφερτόν. — αὐτοῖς, συναπτέον τῷ δεινὸν ἐφαίνεται, ᾧ συναπτέον καὶ τὸ ὡς εἰκὸς (δηλ. ἔστι) = καθὼς φυσικὸν εἶναι. — γῆς τεμν. ἐν τῷ ἐμφανεῖ = ἐπειδὴ ἐλεγκτατεῖτο χώρα φανερώς (= πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των). — οὐλω ἑωράκεσαν = δὲν εἶχον ἴδει ἀκόμη. — πλὴν (ἐπίρ.) τὰ Μηδικὰ = ἐκτὸς ἐπὶ τῶν Μηδικῶν (ὅτε παρόμοια συνέβησαν). — ἐδόκει = ἐφαίνετο καλόν. — μὴ περιορᾶν, δηλ. γῆν τεμνομένην.

§ 3. κατὰ ξυστάσεις τε γινν. = λοιπὸν (= τε) συναθροιζόμενοι καθ' ὁμάδας. — ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, δηλ. πρὸς ἀλλήλους. — οἱ μὲν . . . οἱ δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ ὑποκμ. τοῦ ἦσαν. — κελεύοντες . . . οὐκ ἔδωντες, μετχ. αἰτιλγκ. — τινες, προσετέθη εἰς τὸ οἱ δὲ πρὸς ἕξασιν τῆς ἀοριστίας (πρβλ. κεφ. 4, § 4). — χρησιμολόγοι, περὶ τούτων βλ. κεφ. 8, § 2. — παντούους = παντὸς εἶδους (δηλ. ὡς πρὸς τὴν ἔκδοσιν τοῦ πολέμου). — ὧν ἀκροῦσθαι ἕκαστος ὠργητο (τοῦ β. ὀργῶ) = οὗς ἕκαστος σφόδρα ἐπέθει ν' ἀκούῃ. — παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἔλ. (= μεγίστην) μοῖραν εἶναι τῶν Ἀθ. = ὅτι εἰς αὐτοὺς ὑπάρχει μέγιστον μέρος τῶν Ἀθ. κατ' ἔννοιαν = ὅτι αὐτοὶ ἀποτελοῦσι τὸ μέγιστον μέρος τῆς πολιτείας τῶν Ἀθ. (πρβλ. κεφ. 20, § 4 «μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως»). — ὡς = ἐπειδή. — ἐνήγον = παρεκίνουν. — ἀνηρέθιστο = εἶχε περιέλθει εἰς ἀγανάκτησιν. — τὸν Π. ἐν ὀργῇ εἶχον = ὠργίζοντο (δηλ. οἱ πολῖται) τῷ Περ. — ὧν = τούτων, ἄ. — πρότερον, συναπτεόν τῷ παρήνεσε. Νοεῖται ὁ χρόνος ὁ πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου (ὅτε ὁ Περ. εἶχε συμβουλευσει τοὺς Ἀθ. νὰ μὴ ταράσσωνται ἐν περιπτώσει δηλώσεως τῆς χώρας τῶν ὑπὸ τῶν Λακ.). — ἐκάκιζον = κατηγόρουν. — ὅτι . . . οὐκ ἐπεξίγοι = διότι δὲν ἀντεπεξέρχεται. — αἰτιὸν τε σφ. κτλ., δηλ. αὐτὸν εἶναι = ὅτι αὐτὸς εἶναι αἴτιος εἰς αὐτούς. — ὧν, καθ' ἕλξιν ἀντί: ἄ.

Κεφ. 22.

§ 1. αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπ. = ὅτι αὐτοὶ ἠγανάκτουν διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. — τὰ ἄριστα = τὰ ὠφελιμώτατα. — ὀρθῶς γινώσκειν = ὅτι ἔχει ὀρθὴν γνώμην. — περὶ τοῦ μὴ ἐπεξίεναι = ὡς πρὸς τὴν μὴ ἔξοδον. — ἐκκλησίαν οὐκ ἐποίει, τὸ δικαίωμα τοῦ συνάγειν τὴν ἐκκλησίαν εἶχον οἱ πρυτάνεις· ἀλλὰ καὶ ὁ στρατηγὸς εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦτο (πρβλ. κεφ. 59, § 3). — ξύλλογον = συνάθροισιν (οἰκονομῶν οὐχὶ κατὰ νόμον ὠρισμένην, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν νόμιμον συνάθροισιν, τὴν ἐκκλησίαν). Ἀλλαχοῦ, ὡς ἐν βιβλ. I, κεφ. 67, § 3, ξύλλογος = ἐκκλησία (πρβλ. καὶ κεφ. 59, § 3, ἐνθα ξύλλογος = ἐκκλησία σύγκλητος [= ἔκτακτος]). — τοῦ μή . . . τι . . . ἔξαμαρτεῖν = ἵνα μὴ διαπράξωσι σφάλμα τι. — ὀργῇ μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνηλθόντας (= εἰ ξυνηλθοῖεν) = ἐὰν ᾗθελον συνέλθει (εἰς

ἐκκλησίαν ἢ εἰς συνάθροισιν) μὲ ἕξαψιν μᾶλλον ἢ μὲ (ἤσυχον) σκέψιν. — τὴν τε πόλιν ἐφύλασσε, ἐκ τῶν ἐξωθεν δηλ. κινδύνων. — δι' ἡσυχίας... εἶχε, δηλ. τὴν πόλιν = ἐτήρει ἤσυχον τὴν πόλιν, δηλ. ἀνεχαίτιζεν αὐτὴν ἀπὸ ἀσυνήθων ἐπιχειρήσεων. — μάλιστα ὅσον ἠδύνατο = ὅσον ἠδύνατο περισσότερον (δηλ. δι' ἡσυχίας ἔχειν).

§ 2-3. ἱππέας μέντοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ προειρηγμένα προφυλακτικὰ μέτρα: «τὴν τε πόλιν ἐφύλασσε... καὶ δι' ἡσυχίας... εἶχεν». — αἰεὶ = διαρκῶς· συναπτέον τῷ ἐξέπεμπε. — τοῦ μὴ προδρόμους... κακουργεῖν = ἵνα μὴ πρόδρομοι εἰσπίπτοντες ἀπὸ τοῦ στρατοῦ (τῶν Λακεδ.) εἰς τοὺς ἀγρούς... βλάβπτωσιν (αὐτούς). Οἱ πρόδρομοι ἦσαν φίλοι στρατιῶται χρησιμεύοντες ὡς πρόσκοποι. — βραχεῖα = ἀσήμαντος. — ἐν Φρυγίῳ (ὄνομαστ. Φρύγια), θέσει κειμένη κατὰ τοὺς ΒΑ. πρόποδας τοῦ Αἰγάλεω. — τῶν τε Ἰππ. τέλει ἐνὶ τῶν ἱππέων = ἐνὶ τέλει τῶν ἱππέων τῶν Ἰππ. Τέλος = τάγμα (ἄγνωστον ἐκ πόσων ἱππέων ἀποτελούμενον). — μετ' αὐτῶν, δηλ. τῶν Ἰππ. — οὐκ ἔλασσαν εἶχον = δὲν ἐφάνησαν κατώτεροι. — μέχρι οὗ... τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν = ἕως ἔτου αὐτοὶ (δηλ. οἱ Ἰππ. καὶ οἱ Θεσσαλοὶ) ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. — προσβοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὀπλιτῶν = ἀφ' οὗ ἦλθον εἰς βοήθειαν τῶν Βοιωτῶν οἱ ὀπλιταί. — ἀνεῖλοντο... αὐτοὺς... ἀσπόνδους = ἀνέσυραν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς φονευθέντας) πρὸς ταφὴν ἀνευ συνθηκῶν. Τὸ ἀνελεῖσθαι τοὺς νεκροὺς ἀσπόνδους ἦτο ἀπόδειξις ὅτι οἱ Ἰππ. δὲν ἠττήθησαν ἐντελῶς. Ἡ ἀντιθετος φράσις: ἀποδιδόναι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους (πρβλ. I, κεφ. 63, § 3 — II, κεφ. 6, § 1). — τροπαῖον ἐστήσαντο, εἰς ἐνδειξὴν τῆς νίκης τῶν. Περὶ τοῦ τροπαίου βλ. I, κεφ. 30, § 1. — κατὰ τὸ παλ. ξυμμαχικὸν = κατὰ τὴν παλαιὰν ξυμμαχίαν = συνεπέα τῆς παλαιᾶς συμμαχίας (τῶν Θεσ. μετὰ τῶν Ἰππ.). Ἡ παλαιὰ συμμαχία τῶν Ἰππ. μετὰ τῶν Θεσ. ἐγένετο διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν: Οἱ Λακ. κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰθώμης εἶχον καλέσει τοὺς Ἰππ. εἰς βοήθειαν (τῷ 461), ἀλλὰ φοβούμενοι, μὴ οὗτοι ἐνωθῶσι μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν, ἀπέπεμψαν αὐτοὺς τὴν ἀποπομπὴν ταύτην θεωρήσαντες ὡς προσβολὴν οἱ Ἰππ. ἐλυσαν τὴν μετὰ τῶν Λακ. ἐπὶ τῶν Μηδικῶν συμμαχίαν καὶ ἐγένοντο σύμμαχοι τῶν Ἀργείων καὶ Θεσσαλῶν, τῶν ἐχθρῶν τῆς Σπάρτης. — Κρανῶνιοι, κάτοικοι τῆς Κρανῶνος, πόλεως τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Πελασγιάτιδος. — Πυράσιοι, κάτοικοι τοῦ Πυράσου, πόλεως τῆς ἐν

Θεσσαλία Φθιώτιδος.—Γυρτώνιοι, κάτοικοι τῆς Γυρτώνος, πόλεως τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Πελασγιώτιδος.—Φεραῖοι, κάτοικοι τῶν Φερῶν, πόλεως ἐν Θεσσαλίᾳ.—ἀπὸ τῆς στίσεως ἐκάτερος=ἐκάτερος ὑπὸ τῆς πολιτικῆς του μερίδος (ἀποσταλεῖς). Ἐν Λαρίσῃ ὑπῆρχον δύο πολιτικαὶ μερίδες (=στίσεις), ἡ δημοκρατικὴ καὶ ἡ ὀλιγαρχικὴ· ἐκαστέρα δὲ τούτων ἐπεμφε καὶ ἴδιον στρατηγὸν τοῦ πρὸς βοήθειαν τῶν Ἀθ. ἀποσταλέντος στρατοῦ.

Κεφ. 23.

ἄραντες, ἀμετβ. = ὀριμηθέντες = ἐκκινήσαντες (πρβλ. κεφ. 12, § 4).—τῶν δ. τινὰς ἄλλους=ἄλλους τινὰς τῶν δήμων (ἦτοι: τοὺς δήμους Κηφισίαν, Οἶον καὶ Ἀφίδνας).—τῶν μεταξὺ... ὄρους= τῶν κειμένων μεταξὺ τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ ὄρους Βριλησσοῦ. Ἡ Πάρνης (νῦν Ὀξιά) καὶ ὁ Βριλησσοὺς (νῦν Πεντελικόν) εἶναι ὄρη ὑψύμενα κατὰ τὸ ΒΔ μέρος τῆς Ἀττικῆς.—ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῆ = ἐν ᾧ δὲ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Πελ.) εὕρισκοντο ἐν τῇ γῆ (δηλ. τῇ Ἀττικῇ).—ἄσπερ παρεσκευάζοντο=εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν ὀπείων ἐνγυροῦντο ἤδη πρὸ πολλοῦ (πρβλ. κεφ. 17, § 4).—χιλίους ὀπλίτας, ἐπομένως πόσοι ὀπλίται ἐπέβαινον ἐπὶ ἐκάστης νεῶς;—ἐστρατήγει, ὁ στόλος, ὡς καὶ ὁ κατὰ ξηρὰν στρατός, διφικεῖτο ὑπὸ ἑνὸς ἢ πλείονων στρατηγῶν. Τὸ πλήρωμα ἐκάστης νεῶς ἀπετελεῖτο ἀ) ἐκ τῶν ἐπιβιαιῶν, οἵτινες ἦσαν ὀπλίται 10 περίπου ἐν ἐκάστη νηί, τεταγμένοι πρὸς τὸν πόλεμον, πρὸς τε τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὴν ἄμυναν, β') ἐκ τῶν ἐρετῶν, ναυτῶν ἢ ναυβιατῶν καλουμένων, οἵτινες ἐκωπηλάτουσαν ἐν τρισὶν ἐπαλλήλοις σειραῖς καθήμενοι· κατεῖχον δ' ἐν ἐκάστη τριήρει τὴν μὲν ἀνωτάτην θέσιν οἱ 62 θρανῖται, τὴν μέσην 54 ζυγῖται καὶ τὴν κατωτάτην 54 θαλαμίται, καὶ γ') ἐκ τῶν ἐμπείρων τῆς ναυτικῆς τέχνης, ἦτοι ἐκ τοῦ κυβερνήτου, τοῦ πρῶτος, τοῦ κελουστοῦ, τριῶν πεντηκοντάρχων καὶ ἑνὸς ἢ δύο ναυπηγῶν. Τοῦ πληρώματος ἦρχεν ὁ τριήραρχος. — περιέπλεον, δηλ. περὶ τὴν Πελοπ.—χρόνον... ὅσου = χρόνον τοσοῦτον, ὅσου = ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, ἐφ' ὅσον. Οἱ Πελ. ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐπὶ ἓνα περίπου μῆνα.—διὰ Βοιωτῶν = διὰ τῆς Βοιωτίας. — οὐχ ἤπερ ἐσέβαλον (δηλ. ἐς Ἀττικὴν)=οὐχὶ διὰ τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς εἰσέβαλον (πρβλ. κεφ. 18, § 1). — παριόντες Ὠρωπὸν = παρελθόντες

τὸν Ὀρωπὸν (κεῖμενον ἐν τοῖς ὄροις Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας). — τὴν γῆν, ἀντικμ. τοῦ ἐδήωσαν. — τὴν Γραϊκὴν καλ., ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου ὀνόματος τοῦ Ὀρωποῦ Γραῖα καὶ τῶν κατοίκων Γραῖς.

Κεφ. 24.

αὐτῶν, δηλ. τῶν Πελοποννησίων. — δὴ = ἀπὸ τοῦδε. — διὰ παντὸς τοῦ πολέμου = κατὰ τὴν διάρκειαν ὅλου τοῦ πολέμου (καὶ οὐχὶ μόνον ἐν χρόνοις, καθ' οὓς οἱ πολέμοι ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ). — ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκρ. χρημάτων, δηλ. ἀπὸ τῶν 6.000 ταλάντων (πρβλ. κεφ. 13, § 3 «ὑπαρχόντων ἐν τῇ ἀκρ... ἑξακισχιλίων ταλάντων»). — ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένοις (= ἐξελομένοις) = ἀπεφάσισαν αὐτοὶ ἀφ' οὗ λάβωσι. — χωρὶς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν = νὰ θέσωσι χωριστὰ (δηλ. ἀπὸ τῶν ἄλλων χρημάτων) καὶ νὰ μὴ δαπανῶσι. — ἀπὸ τῶν ἄλλων, δηλ. χρημάτων. — ἦν... εἶπη ἢ ἐπιψηφίση = ἐάν τις προτείνῃ ἢ τὴν πρότασιν θέσῃ εἰς ψηφοφορίαν ὁ προτείνων πρότασιν τινα παρέδιδε ταύτην ἔγγραφον εἰς τὸν προεδρεύοντα τῆς ἐκκλησίας ἐπιστάτην τῶν πρυτάνεων, ὅστις ἔθετε ταύτην εἰς ψηφοφορίαν (= ἐπεψήφισεν). — κινεῖν τὰ χρ. = νὰ ἐγγίξωσι τὰ χρήματα. — ἐς ἄλλο τι = δι' ἄλλο τι = πρὸς ἄλλην τινα χρῆσιν. — ἦν μὴ = ἐκτὸς ἐάν. — νηίτη στρατῶ = ναυτικῶ στρατῶ. — θιάν. ζημίαν ἐπέθοντο (= ἐπέθεσαν) = ἐπέβαλον ὡς τιμωρίαν τὸν θάνατον. — μετ' αὐτῶν, δηλ. τῶν χιλίων ταλάντων. — ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο, ἐνταῦθα = ἐξέλεξαν. — κατὰ τὸν ἐν. κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ προηγουμένου = δηλ. καθ' ἕκαστον ἔτος κτλ. — τριηράρχους αὐταῖς (= δι' αὐτάς), ὁ τριήραρχος ἐξώπλιζε κενὴν τριήρη διδομένην ὑπὸ τῆς πόλεως καὶ διόφκει αὐτήν, τῆς πόλεως καταβαλλούσης μόνον τὸν μισθὸν τοῦ πληρώματος. Ἡ ὑπὸ τοῦ τριηράρχου καταβαλλομένη δαπάνη ἦτο 40-60 μνῶν. — ὦν (δηλ. τριήρων) μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ νοουμένου β. ἔδοξε = καὶ ἀπεφάσισαν καμμίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς τριήρεις νὰ μὴ μεταχειρίζονται. — περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδ., δηλ. ἦν οἱ πολέμοι νηίτη στρατῶ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει κτλ. — ἦν δέη, δηλ. χρῆσθαι αὐταῖς.

Κεφ. 25.

§ 1-2. οἱ δ' ἐν ταῖς... Ἀθην., πρβλ. κεφ. 23, § 2-3. — προσβεβηθηκότες = αἵτινες εἶχον ἔλθει εἰς βεγήθειαν. — τῶν ἐκεῖ (= ἐν

ἐκείνοις τοῖς παραλλοῖς) συμμάχων, δηλ. τῶν ἐν Ναυπάκτῳ Μεσσηνίων καὶ Ἀχαρνάνων (πρβλ. κεφ. 7, § 3 καὶ κεφ. 9, § 4).— ἄλλα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἐκάκουν = ἄλλας βλάβας προϋξένουν. — Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς, ἢ Μεθώνη ἀνήκει κυρίως τῇ Μεσσηνίᾳ καὶ οὐχὶ τῇ Λακωνικῇ· ἀλλὰ τὸ ὄνομα Λακωνικὴ ἀπεδόθη καὶ εἰς τὴν Μεσσηνίαν μετὰ τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς. — ἀποβάντες, δηλ. ἐκ τῶν νεῶν. — ὄντι ἀσθ. καὶ ἀνθρ. (δηλ. πολλῶν) οὐκ ἐνότων = ὄντι ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἔχοντι ἀνθρώπους πολλοὺς = τὸ ὅποιον ἦτο ἀσθενὲς καὶ δὲν εἶχε πολλοὺς ἀνθρώπους (πρὸς φύλαξιν)· ἢ ἂν πρότασις προσδιορίζει σαφέστερον τὴν α'. — Βρασιίδας, κατ' αὐτοῦ ἀπειλήσαντος τῷ 424 νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀμφίπολιν ἐστάλη ὁ Θουκυδίδης (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 49). — φρουρίαν, ἐνταῦθα = στρατόν. — αἰσθόμενος, δηλ. τὸν κίνδυνον τῆς Μεθώνης. — τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ = τοῖς ἐν Μεθώνῃ. — διαδραμῶν τὸ... στρατόπεδον = ἀφ' οὗ διήλθε δρομαίως διὰ μέσου τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθην. — πρὸς τὸ τεῖχος τετρ. = ἔχον ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν του εἰς τὸ τεῖχος = ἀπησχολημένον περὶ τὰς ἐργασίας τῆς προσβολῆς τοῦ τεύχους. — ὀλίγους τινάς, συναπτόεν τῷ τῶν μεθ' ἑαυτοῦ. — ἐσδρομῆ = ἐσβολῇ. — περιελοίησε = διέσφεν. — ἀπὸ τούτου, ἢ ἀπὸ = ἐνεκα. — πρῶτον (δηλ. ὄντος) τῶν κατὰ τὸν π. (δηλ. τολμημάτων) = ὅπερ ἦτο πρῶτον ἐκ τῶν τολμημάτων τῶν (δειχθέντων ὑπὸ τοῦ Βρασιίδου) κατὰ τοῦτον τὸν πόλεμον. — ἐπληνέθη, δηλ. διὰ δημοσίου ψηφίσματος.

§ 3-5. ἄφαντες, δηλ. τὰς ἀγκύρας· ἐπομένως = ἀποπλεύσαντες. — σχόντες ἔς = ἀποβιθασθέντες εἰς. — Φειάν, νῦν Κατάκωλον. — προσβ. ... τριακοσίους λογάδας... ἐκράτησαν = ἐνίκησαν τριακοσίους ἐπιλέκτους, οἵτινες ἤλθον πρὸς βοήθειαν. — τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἡλίδος, βραχυλογία: τῶν ἐν τῇ κ. Ἡλίδι ἐκ τῆς κ. Ἡλίδος οὕτω καὶ κατωτέρω: τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς π. Ἡλείων κοίλη δὲ Ἡλὶς ἐκαλεῖτο ἢ βόρειος ἢ κυρίως Ἡλὶς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ὀρεινὴν—τὴν Πισάτιν καὶ Τριφυλίαν—, ἣτις καὶ περιοικίς Ἡλείων λέγεται. — ἐκ τῆς περ. Ἡλείων, ἐπεξήγησις τοῦ αὐτόθεν. — μάχη = ἐν μάχῃ. — ἀνέμου κατιόντος μεγάλου = ὅτε ἠγέρθη σφοδρὸς ἀνεμος. — χειμαζόμενοι = βασανιζόμενοι ὑπὸ τῆς τρικυμίας. — περιέπλεον... ἔς = περιέπλεον κατευθυνόμενοι εἰς. — τὸν Ἰχθ. καλ. ἄκρον = τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Ἰχθὺν (νῦν Κάβο Κατακώλου). — οἱ δὲ Μεσσηνιοί, δηλ. οἱ ἐν Ναυπάκτῳ. — ἐν τούτῳ, δηλ. τῷ χρόνῳ.

—οἱ οὐ δυν. ἐπιβ. (δηλ. ἐπὶ τὰς ναῦς)—ἄσσοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιβιβασθῶσιν ἐπὶ τῶν πλοίων (ὡς ἐκ τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου). — περιπλεύσασαι, δηλ. περὶ τὸν Ἰχθυῶν καλούμενον τὴν ἄκραν. — ἔξανάγονται=πλέουσι πρὸς τὸ πέλαγος.—καὶ τῶν Ἦλ. κτλ., ἢ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: καὶ ὕστερον, ἐλεῖ (=ἐπειδὴ) τῶν Ἦλ. ἢ στρατιὰ προσεβροήθησεν, αἱ νῆες ἔξανάγονται. — ἡ πολλὴ στρατιὰ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς τριακασίους λογάδας, αἵτινες εἶχον προαποσταλῆ πρὸς βοήθειαν. — ἐπὶ ἄλλα χωρία, δηλ. παρὰ τὰ παράλια τῆς Ἀκαρνανίας (πρβλ. κεφ. 30, § 1).—ἐδήουν, δηλ. αὐτὰ (= ἄλλα χωρία).

4. Τὰ τελευταῖα πολεμικὰ συμβάντα τοῦ ἔτους 431.

(Κεφ. 26-33)

Κεφ. 26.

ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρ. τοῦτον=κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριδῶς χρόνον.—περὶ τὴν Λοκρίδα = εἰς τὰ πέριξ τῆς Λοκρίδος. — καὶ Εὐβ. ἄμια φυλακὴν, κτγρμ. τοῦ τριάκοντα ναῦς = καὶ συγχρόνως ἵνα αὐταὶ (αἱ νῆες) χρησιμεύωσιν ὡς φυλακὴ τῆς Εὐβοίας = καὶ πρὸς φύλαξιν συγχρόνως τῆς Εὐβοίας (ἦτις ἀνήκε τοῖς Ἀθηναίοις). — ἀποβάσεις ποιησ. (=ἀποβάς), δηλ. ἀπὸ τῶν νηῶν εἰς τὴν γῆν. — τῆς τε παραθαλ. (δηλ. γῆς), ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἔστιν ἄ = τινὰ (μέρη). — Θρόνιον, πόλιν τῆς Λοκρίδος: αὕτη ἔκειτο ὀλίγον μακρὰν τῆς παραλίας: διὰ τοῦτο καὶ τό: τῆς τε παραθαλασσοῦ.—αὐτῶν, δηλ. τῶν κατοίκων τοῦ Θρόνιου. — Ἀλόπη, πόλει τῆς Λοκρίδος. — τοὺς βοηθήσαντας = τοὺς σπεύσαντας πρὸς βοήθειαν.—μάχη ἐκράτησαν, πρβλ. κεφ. 25, § 3.

Κεφ. 27.

ἀνέστησαν=ἐξεδίωξαν.—ἐλικαλέσαντες, δηλ. αὐτοῖς (τοῖς Αἰγιν.) =κατηγορήσαντες αὐτούς. — οὐχ ἦκιστα (=μάλιστα) τοῦ πολ. ... εἶναι = ὅτι κατ' ἐξοχὴν ἦσαν αἵτιοι τοῦ πολέμου (δηλ. τοῦ Πελο-

πον.)· οἱ Αἴγιν. πράγματι ἐν τῇ πρώτῃ συνελεύσει τῶν συμμάχων ἐν Σπάρτῃ εἶχον συντελέσει εἰς τὸν ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων ἐξερ-
 θισμόν τῶν Πελοπον. (πρβλ. I, κεφ. 67, § 2).—καὶ τὴν Αἴγινα κτλ.,
 ἢ σύνταξις· καὶ (=καὶ ἐκτὸς τούτου, δηλ. τῆς αἰτιάσεως κατὰ
 τῶν Αἰγινητῶν) ἐφαίνετο αὐτοῖς ἀσφαλέστερον εἶναι πέμψαντας
 ἐποίκους αὐτῶν ἔχειν τὴν Αἴγινα τῇ Π. ἐπικειμένην (= οὖσαν πλη-
 σίον τῆς Πελοπ.). — καὶ ἔξ., ὁ καὶ = καὶ πράγματι. — τ οὖς οἰκή-
 τορας = τούτους τοὺς οἰκήτορας (περὶ ὧν ἐγένετο λόγος). — ἐκπεσ-
 τοῖς Αἴγ. = εἰς τοὺς ἐκδιωχθέντας Αἰγινήτας. — Θυρέαν, πόλιν κει-
 μένην ἐν πεδιάδι (Θυρατίδι) ἀνηκούση εἰς τὴν Κυνουρίαν· ἐρείπια
 τῶν τειχῶν τῆς πόλεως εὐρίσκονται ἐπὶ βουνοῦ 2 ὥρας ΝΔ ἀπὸ τοῦ
 Ἄστρους, λέγονται δὲ νῦν Ἑλληνικὸ ἢ τειχιό. — οἰκεῖν καὶ... νέμε-
 σθαι, καθαρῶς τελικὰ ἀπαρμφ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ δόντες = ἵνα κατοικῶσι
 καὶ ἵνα νέμονται. — κατὰ τὸ... διάφορον (=κατὰ... τὴν διαφορὰν)
 =διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθ. ἔχθραν.—καὶ ὅτι=καὶ διότι.—σφῶν, δηλ.
 τῶν Λακεδ.—ὑπὸ τὸν σεισμόν=κατὰ τὸν χρόνον τοῦ σειμοῦ (τοῦ
 ἐν ἔτει 466 π. Χ. συμβάντος).—καὶ τὴν... ἔπαν.=καὶ ὑπὸ (=κατὰ)
 τὴν ἔπαν· οἱ Ἕλληες ὠφεληθέντες ἐκ τοῦ σειμοῦ ἐπανεστάτησαν
 τότε οἱ Αἴγ. ἐβοήθησαν τοὺς Λακεδ.—μεθορία... ἔστι=κεῖται ἐν
 τοῖς μεθορίαις.—ἐπὶ θάλ. καθήκουσα=ἐκτεινομένη μέχρι τῆς θα-
 λάσσης.—αὐτῶν, δηλ. τῶν Αἰγινητῶν.—ἐσπάρησαν=διεσπάρησαν.

Κεφ. 28.

τοῦ αὐτοῦ θέρους, γενκ. τοῦ χρόνου. — νομηνία κατὰ σελήνην,
 νομηνία=ἡ νέα σελήνη (ἥτις ἦτο ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀρχαίου σεληνια-
 κοῦ μηνός)· νομηνία κατὰ σελήνην=ἡ ἀληθής, ἡ ὄντως νέα σελήνη
 (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ νομηνία τῶν ἡμερολογίων)· ἐπομένως
 νομηνία κατὰ σελ. =κατὰ τὴν ἀληθῆ νέαν σελήνην. — δοκεῖ...
 δυνατὸν=δοκεῖ δύνασθαι γίγνεσθαι (δηλ. τὸ ἐκλιπεῖν τὸν ἥλιον).
 — ὥσπερ καὶ κτλ., ἢ ἔννοια· φαίνεται ὅτι ἡ ἐκλειψις τοῦ ἡλίου
 δύναται νὰ γίνῃ μόνον κατὰ τὴν νομηνίαν. — ὁ ἥλιος ἐξέλιπε, ἢ
 ἐκλειψις αὕτη τοῦ ἡλίου ἐγένετο τῇ 3 Αὐγούστου τοῦ 431. —
 ἀνεπληρώθη = ἀποκατεστάθη εἰς τὸ πρότερον σχῆμά του. — γενό-
 μενος μηνοειδής = ἀφ' οὗ ἔλαβεν ὄψιν μηνοειδῆ (=δρεπανοειδῆ).
 — καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφ. = καὶ ἀφ' οὗ ἐφάνησαν ἀστέρες τινές
 (δηλ. ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἄρης).

Κεφ. 29.

Πύθειω (ὄνομαστ. Πύθης)... Τήρειω (ὄνομαστ. Τήρης), γενκ. Ἰωνικάι=Πύθου... Τήρου.— Ἀβδηρίτην=ἐξ Ἀβδήρων (πόλεως τῆς Θράκης παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νέστου).— εἶχε, δηλ. γυναῖκα.— μέγα, συναπτόεν τῷ δυνάμενον παρ' αὐτῷ (δηλ. τῷ Σιτάλκῃ)· τὸ δὲ μέγα δύναμαι παρὰ τινι = ἔχω μεγάλην δύναμιν πλησίον τινός. — πρότερον π. νομίζοντες (δηλ. αὐτὸν [τὸν Νυμφόδωρον]), ἢ μετχ. προσδιορίζει ἐνδοτικῶς τὸ πρ. ἐποίησαντο. — πρόξενον, πρόξενος ἐκαλεῖτο ὁ πολίτης πολιτείας τινός, ὅστις ἐξελέγετο ὑπ' ἄλλης πολιτείας καὶ εἶχε καθήκον νὰ ὑποδέχεται, νὰ ξενίζῃ, περιποιῆται τοὺς πρέσβεις καὶ πολίτας τῆς πόλεως, ἣν ἀντεπροσώπευε, καὶ ἐν γένει νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ συμφέροντα τῆς διορισάσης αὐτὸν πόλεως. — μετεπέμψαντο, δηλ. εἰς Ἀθήνας. — βουλόμενοι, μετχ. αἰτλγκ. — ἐλθὼν τε, ὁ τε=οὖν.— τὴν τε... ξυμ. ἐποίησε, καὶ Σάδ... Ἀθην. = κατώρθωσε τὴν συμμαχίαν τοῦ Σιτάλκου καὶ ἔκαμε τὸν Σάδοκον πολίτην Ἀθηναίων. — αὐτοῦ, δηλ. τοῦ Σιτάλκου. — τὸν τε ἐπὶ Θρ. πόλεμον, ὃν οἱ Ἀθ. διεξήγον παρὰ τὰς παραθαλασσίους πόλεις. — ὑπεδέχετο (= ὑπισχνεῖτο) καταλ. = ὑπέσχετο νὰ καταπαύσῃ. — πείσειν, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου ῥ. ἔλεγε. — ἰπέων τε καὶ πελτ., συναπτόεν τῷ στρατιᾷ Θρ.— ξυμβέβασε=συνεφιλίωσε. — Θέριμν, ἣν κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι· ἣ δὲ Θέριμη ἦτο πόλις τῆς Μακεδονίας, ἣ ἔπειτα Θεσσαλονίκη.— ἔλεισε, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.— Χαλκιδέας = κατοίκους τῆς Χαλκιδικῆς.— Φορμίωνος, ὅστις εὕρισκετο ἐν τῇ Χαλκιδικῇ μετὰ 1,600 ὅπλιτων· περὶ τούτου βλ. καὶ κατωτέρω ἐν κεφ. 83 κ. ἐ.

Κεφ. 30.

ἐν τὰ ἰς ἑκατὸν ναυσί, ταῖς μνημονευθείσαις ἐν κεφ. 23, § 1 καὶ 25, § 1. — Σόλλιον... Ἀστακόν, πόλεις ἐν Ἀκαρνανίᾳ. — Παλαίρεῦσι=εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Παλαίρου, πόλεως ἐν Ἀκαρνανίᾳ. — νέμεσθαι (=οἰκεῖν), καθαρῶς τελικὸν ἀπαρμψ. ἐξαρτῶμ. ἐκ τοῦ παραδιδόασι.— κατὰ κράτος=ἐξ ἐφόδου.— αὐτόν, δηλ. τὸν Εὐαρχαν.— ἐς τὴν ξυμ. προσεποιήσαντο=προσεῖλκυσαν εἰς τὴν συμμαχίαν των.— προσηγάγοντο (=προσεποιήσαντο), δηλ. αὐτὴν ἐς τὴν ξυμμαχίαν.— κατὰ=ἀπέναντι.— τετράπολις οὖσα, Παλῆς κτλ.=

ἀποτελούμενη ἐκ τεσσάρων πόλεων, τῆς τῶν Παλέων, τῆς τῶν Κρανίων, τῆς τῶν Σαμαίων καὶ τῆς τῶν Προναίων (δηλ. τῆς Πάλης, τῆς Κράνης, τῆς Σάμης καὶ τῶν Πρόνων).

Κεφ. 31.

πανδημεί = πανοτρατιᾶ. — αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐπεξήγησις τοῦ πανδημεί· οἱ μέτοικοι σπανίως ἐξεστράτευον ὡς ὀπλίται, διότι συνήθως ἦσαν φρουροὶ ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ παρ' ἑπαλξιν (πρβλ. κεφ. 13, § 6). — ἐς τὴν Μεγ., δηλ. γῆν. — Περικλ. τοῦ Ξ. στρατηγ. = ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Περικλέους τοῦ υἱοῦ τοῦ Ξανθίππου. — οἱ περὶ Πελ. Ἀθ. ἐν ταῖς ἔ. ν. = οἱ ἐπὶ τῶν ἑκατὸν πλοίων περιπλέοντες τὴν Πελ. Ἀθηναῖοι. — ἐπ' οἴκου ἀνακομιζ. = ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα των· περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 30, § 3. — ἐν Μεγάροις = ἐν Μεγαρίδι. — ξυνεμίχθησαν, δηλ. αὐτοῖς = ἠνώθησαν μετ' αὐτῶν. — στρατ. τε μέγιστον δὴ τοῦτο... Ἀθ. = τοῦτο τε ἄθρ. ἐγένετο στρατ. μέγιστον δὴ Ἀθ. = καὶ οὕτω (= τε) οὗτος ὁ στρατὸς συγγγμένος ὑπῆρξε μέγιστος ἐξ ὄλων (= δὴ) στρατῶν τῶν Ἀθην.· κατ' ἔννοιαν· οὐδέποτε ἄλλοτε οἱ Ἀθ. συνήθροισαν τόσῳ μέγαν στρατόν. — ἀκμαζούσης ἔτι τῆς π. καὶ οὐπω ν. = διότι εὐρίσκετο ἀκόμη ἐν ἀκμῇ ἢ πόλις καὶ δὲν εἶχεν ἀκόμη καταληφθῆ ὑπὸ τῆς νόσου (δηλ. ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τοῦ ἐπελθόντος τὸ ἐπόμενον θέρος καὶ φθειράντος πολλοὺς Ἀθ.· πρβλ. κεφ. 47, § 3). — αὐτοί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μέτοικοι δέ. — χωρὶς δὲ κτλ., τοῦτο προσετέθη, ἵνα μὴ φανῆ ἀσυμφωνία πρὸς τὰ ἐν κεφ. 13, § 6 λεχθέντα. — χωρὶς = ἐκτὸς τούτων (δηλ. τῶν 10.000 ὀπλιτῶν). — οἱ ἐν Ποτειδαίᾳ τρισχ., κατὰ τῆς Ποτειδαίας ἀποστάσης τῶν Ἀθηναίων τῷ 432 οἱ Ἀθην. εἶχον ἀποστελεῖν 3.000 ὀπλίτας καὶ βραδύτερον 1.600 ὑπὸ τὸν Φορμίωνα· ἀλλ' οἱ τελευταῖοι οὗτοι δὲν συναριθμοῦνται ἐνταῦθα, διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον ἐπιστρέφει εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπομένως συγκαταλέγονται ἐν τοῖς 10.000. — ξυνεσέβαλον (δηλ. ἐς τὴν Μεγ.) = εἰσέβαλον ὁμοῦ = μετέσχον τῆς εἰσβολῆς. — ὄμιλος = πλῆθος. — τὰ πολλὰ τῆς γῆς = τὸ πλεῖστον μέρος τῆς χώρας. — Νίσαια, λιμὴν τῶν Μεγάρων ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ· ὁ λιμὴν οὗτος ἐάλω τῷ 424 π. X.

Κεφ. 32.

φρούριον, κτηρμ.=ὡς φρούριον.—τοῦ θ. τούτου τελ.=κατὰ τὰ τέλη τοῦ θέρους τούτου.—ἢ ἐπὶ Λ... , δηλ. κειμένη = ἡ νῆσος ἢ κειμένη πλῆσιον τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν.—τοῦ μὴ... κακοφυγεῖν = ἵνα μὴ βλάβῃται.—Ὀποῦντιος, πρωτεύουσος τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν.—τὴν Εὐβοίαν, ἣτις ἀνήκε τῷ Ἰσθμῷ.—μετὰ τὴν... ἀναχώρησιν, πρβλ. κεφ. 23, § 3 «οἱ δὲ Πελοπ... ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν...».

Κεφ. 33.

τοῦ ἐλιγίν. χειμῶνος=κατὰ τὸν ἀκόλουθον χειμῶνα.—ἐς τὴν Ἀστυκὸν κατελθεῖν = νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἀστυκὸν (ἐξ ἧς εἶχεν ἐκδιωχθῆ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρβλ. κεφ. 30, § 1).—ἑαυτὸν κατ.= νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτόν.—ἐπικούρους = μισθωτούς.—προσεμισθώσατο, ἢ πρὸς=πρὸς τούτοις (ἐκτὸς δηλ. τῆς ὑπὸ τῶν Κορινθ. παρασχεθείσης στρατιωτικῆς δυνάμεως).—ὁ Χρῦσιδος, ἐξ ὀνομαστ. ὁ Χρῦσις τὸ δὲ Χρῦσις, ἴδος θηλ. (κεφ. 2, § 1).—καὶ (=καὶ πράγματι) κατήγαγον, δηλ. αὐτόν (τὸν Εὐάρχον).—τῆς ἄλλης Ἀκ., ἐκτὸς δηλ. τῆς Ἀστακοῦ.—ἔστιν ἄ=ἔνια (=τινά).—προσποιήσασθαι (=νὰ ὑποτάξωσι), τὸ αὐτὸ ἀπρμφ. νοητέον καὶ εἰς τὸ πειραθέντες καὶ εἰς τὸ ὡς (=ἐπειδὴ) οὐκ ἠδύναντο.—σχόντες... ἐς Κ.=προσορμισθέντες... εἰς Κεφ. (πρβλ. κεφ. 25, § 3 «σχόντες ἐς Φειάν»).—ἐν τῷ παράπλῳ=κατὰ τὸν παράπλουν.—ἀλόβ. ποιησάμενοι (=ἀλοβάντες), δηλ. ἐκ τῶν νεῶν.—Κρανίων, πρβλ. κεφ. 30, § 2.—ἐξ ὁμολογίας τινός (=συνεπεῖα συνθήκης τινός) κτλ., ἢ ἔννοια: οἱ Κράνιοι ἐπιθυμοῦντες ν' ἀπατήσωσι τοὺς Κορινθίους συνήψαν συνθήκην μετ' αὐτῶν κατόπιν ὅμως οὗτοι ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν Κορ., οἵτινες δὲν ἀνέμενον τοιαύτην ἐπίθεσιν, ἐπιφέρουσιν αὐτοῖς ἀπωλείας.—ἄνδρας=τινάς συναπτεόν τῷ σφῶν αὐτῶν.—ἀλοβάλλουσι = χάνουσιν.—ἐπιθεμένων ἀπροσδ. τῶν Κραν.= ἀπ' οὗ οἱ Κράνιοι ἀπροσδοκῆτως ἐπετέθησαν (κατ' αὐτῶν).—βιαιότερον ἀναγ.= ἀπ' οὗ ἀπέπλευσαν πολὺ στενοχωρούμενοι (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν).—ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου = ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των.

1. Δευτέρα εισβολή τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικὴν. — Λοιμὸς ἐν Ἀθήναις.

(Κεφ. 47, 2 - 54)

Κεφ. 47.

§ 2. τοῦ θέρους . . . ἀρχομένου = κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους (ἦτοι κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 430 π. X.). Περὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ ἔτους εἰς ἕρος καὶ χειμῶνα πρβλ. κεφ. 1. — εὐθύς, συναπτόν τῷ ἐσέβιλον. — τὰ δύο μέρη (= τὰ δύο τρίτα), παράθεσις εἰς ἀμφοτέρα τὰ ὑποκμ. (πρβλ. κεφ. 10, § 2). — ἠγεῖτο = ἡγεμῶν ἦτο. — καινεζόμενοι = στρατοπεδεύσαντες. — ἐσέβιλον . . . ἐδήουν, διατί τὸ α' β. κατ' ἀόριστον, τὸ δὲ β' κατὰ παρακτ.;

§ 3-4. ὄντων αὐτῶν = ἔτε αὐτοὶ ἦσαν. — οὐ, συναπτόν τῷ πω. — ἡ νόσος = ἡ γνωστὴ νόσος, ὁ γνωστὸς λοιμὸς. — πρῶτον, ἐνισχύει μετ' ἐμπάσεως τὴν σχημασίαν τοῦ ἤρξιατο. — λεγόμενον μὲν, κανονικῶς ἔπρεπε νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὸ ἡ νόσος καὶ νὰ τεθῆ: λεγομένη μὲν (= ἡ ἐλέγετο μὲν) ἐτέθη ἕμωσ κατ' οὐδέτερον γένος ὥσει προηγείτο: τὸ νόσημα. Σχῆμα πρὸς τὸ συνώνυμον. — πολλαχόσε = εἰς πολλὰ μέρη: ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς αὐτοῦ τό: καὶ περὶ Λῆμον κτλ. — ἐγκατασκήψαι, ἀμετθ. = ὅτι ἐνέσκηψε. — Λῆμον, νῆσον τοῦ B. μέρους τοῦ Αἰγαίου πελάγους. — χωρίοις = τόποις. — οὐ μέντοι . . . ἐμνημονεύετο, μετάθεσις ἐκ τῆς μετοχῆς (λεγόμενον μὲν) εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν. — λοιμὸς, ἐνταῦθα = ὄλεθρος. — οὕτως, προσδιορίζει τὸ γενέσθαι = ὅτι συνέβη ἐν τοιαύτῃ βαθμῇ (ὡς δηλ. ἐν Ἀθήναις). — ἤρκουν = ἐβόλθουν, ὠφέλουν. — τὸ πρῶτον θεραπ. ἀγνοία = οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐπεχείρουν νὰ θεραπεύωσιν ἀγνοοῦντες (τὴν φύσιν τῆς νόσου). — αὐτοὶ = οἱ ἴδιοι (δηλ. οἱ ἰατροί). — μάλιστα = πρὸ πάντων. — ὕσθ = καθ' ἕσθ. — προσ-

ἦσαν, δηλ. τοῖς νοσοῦσι = ἐπλησίαζον τοὺς νοσοῦντας. — οὔτε ἄλλη κτλ., δηλ. ἤρκει. — ὅσα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἰκέτευσαν = ὅσας ἰκετείας (= ἰκεσίας) ἰκέτευσαν. — πρὸς ἱεροῖς = ἐν ἱεροῖς τόποις. — ἡ μαντεῖοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἐχρήσαντο = ἡ ὅσα ἐδοκίμασαν διὰ χρησμῶν καὶ τῶν τοιούτων (π. χ. τῶν καθαρμῶν). — τελευτῶντες = τέλος. — αὐτῶν ἀπέστησαν = ἀφῆκαν αὐτὰ (δηλ. τοὺς χρησμούς). τὰς πρὸς τοὺς θεοὺς ἰκεσίας καὶ ἐν γένει τὴν χρῆσιν παρομοίῳ μέστου πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς νόσου). — νικῶμενοι = καταβαλλόμενοι.

Κεφ. 48.

§ 1-2. ἤρξατο, δηλ. τὸ κακὸν (= ἡ νόσος). — ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ (= ὑπεράνω) Αἴγ., διὰ τούτου νοεῖται πᾶσα ἡ ἐνδοτέρω Ἀφρικῆ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη, δι' ὧν νοεῖται ἡ βόρειος Ἀφρικῆ. — ἐς τὴν βασ. γῆν τὴν πολλὴν = εἰς τὸ μέγιστον μέρος τῆς γῆς τοῦ μεγάλου βασιλείως, δηλ. τοῦ Περσικοῦ κράτους. — ἐς τὴν Ἀθ. πόλιν, ἐνταῦθα γενικῶς περὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω πόλεως (δηλ. τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς). — ἐξαπιναιῶς = ἐξαίφνης. — ἤψατο τῶν ἀνθρώπων = προσέβαλε τοὺς ἀνθρώπους. — ὑπ' αὐτῶν, δηλ. τῶν ἐν τῷ Πειραιεῖ. — ὡς οἱ Πελ... ἐσβεβλήκοιεν (= εἶχον ῥίψει), καθ' ὅσον ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Πελ. εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐνέπεσεν ἡ νόσος (πρβλ. κεφ. 47, § 3). — φάρμακα = δηλητήρια. — φρέατα = δεξαμενάς (ἐν αἷς διατηροῦντο ὄμβρια ὕδατα). — κοῖναι, ὡς ἐν τῇ ἄνω πόλει: ἡ Ἐννεάκρουρος (περὶ ἧς ἰδ. κεφ. 15, § 5). — οὐπω ἦσαν αὐτόθι = δὲν ὑπῆρχον ἀκόμη αὐτοῦ (δηλ. ἐν Πειραιεῖ). Τοιαύτας κρήνας ἐν Πειραιεῖ βραδύτερον περὶ τὸ 414 κατεσκευάσεν ὁ περίφημος γεωμέτρης Μέτων. — ἐς τὴν ἄνω πόλιν, δηλ. τὰς Ἀθήνας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κάτω πόλιν, δηλ. τὸν Πειραιᾶ. — πολλῷ μᾶλλον ἤδη = πολὺ περισσότερον τώρα πλέον (ἢ καθ' ὅν χρόνον ἡ νόσος ἐμαίνετο μόνον ἐν Πειραιεῖ).

§ 3. περὶ αὐτοῦ, δηλ. τοῦ νοσήματος. — ὡς ἕκαστος γ. = ἕκαστος ὡς γινώσκει (= κρίνει). — καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης, ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ: ἕκαστος = εἴτε ἰατρὸς εἶναι οὗτος εἴτε ἰδιώτης (δηλ. ἄπειρος τῆς ἰατρικῆς). — ἀφ' οὔτου (= ἐκ τίνος αἰτίας) κτλ., ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ λεγέτω. — εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτὸ

=πιθανὸν ἦτο ὅτι προῆλθεν αὐτὸ (δηλ. τὸ κακόν). — καὶ τὰς αἰτίας κτλ., ἢ σύνταξις: καὶ (λεγέτω) (ταύτας) τὰς αἰτίας τοσαύτης μεταβολῆς ἄστινας νομίζει ἱκανὰς εἶναι δύναμιν σχεῖν ἐς τὸ μεταστῆσαι = καὶ ἄς λέγῃ ταύτας τὰς αἰτίας τόσῳ μεγάλης μεταβολῆς (τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως), τὰς ὁποίας νομίζει ὅτι ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἐπιδράσωσι τόσῳ πολὺ (=δύναμιν σχεῖν) εἰς τὴν παραγωγὴν τοιαύτης μεταβολῆς. — ἐγὼ δὲ κτλ., ἢ ἔννοια: ὁ Θουκ. ἀδιαφορεῖ διὰ τὰς δηλώσεις, ἄς ἡδύνατό τις νὰ δώσῃ περὶ τῶν αἰτίων καὶ ἀφορμῶν τῆς νόσου· οὗτος θέλει νὰ διηγηθῆῃ μόνον τὰς ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις καὶ τὰ συμπτώματα τῆς νόσου καὶ τοῦτο πρὸς διδαχὴν τῶν μεταγενεστέρων. — οἷον ἐγίγνετο = πῶς ἐξεδηλοῦτο (ἢ νόσος). — καὶ ἀπ' ὧν... ἀγνοεῖν = καὶ ταῦτα (δηλ. τὰ συμπτώματα), ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως τῶν ὁποίων ὀρμώμενός τις, ἕαν ποτε καὶ πάλιν ἡ νόσος ἐπιπέσῃ, θὰ ἡδύνατο κατ' ἐξοχὴν ὡς προγνωρίζω νι νὰ μὴ ἀγνοῇ (δηλ. τὴν νόσον). — ἄν... ἄν ἔχοι, παρατηρητέα ἢ ἐπανάληψις τοῦ δυνητικοῦ ἄν. — αὐτὸς νοσήσας... αὐτὸς ἰδὼν = ἐγὼ ὅστις καὶ ὁ ἴδιος ἐνόσησα καὶ ὁ ἴδιος εἶδον. Ἡ αὐτὸς ἐπαναλαμβάνεται μετ' ἐμφάσεως πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀξιόπιστίας τῶν δηλώσεων τοῦ συγγραφέως.

Κεφ. 49.

§ 1-4. γάρ, διασαφητικός. Ὁ ἐνταῦθα περιγραφόμενος λοιμὸς φαίνεται ὅτι ἦτο ἐξανθηματικός τύφος. — ἐκ (= ὑπὸ) πάντων, ποιητ. αἷτιον. — δὴ, ἐπιτείνει τὸ ὑπερθκ. μάλιστα. — ἐκεῖνο, συναπτέον τῆ: τό... ἔτος· ἐννοεῖται τὸ ἔτος 430. — ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθ. = ἄνευ νόσου ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἄλλας ἀσθενείας· κατ' ἔννοιαν: ἀπηλλαγμένον τῶν λοιπῶν ἀσθενειῶν (ἐκτὸς δηλ. τοῦ λοιμοῦ). — προέκαμνέ τι = πρότερον (δηλ. προτοῦ καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ) ἠσθένει ἀσθενειάν τινα. — ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη = εἰς τοῦτο τὸ νόσημα (δηλ. τὸν λοιμὸν) ὅλαι αἱ ἀσθένειαι κατέληξαν. — τοὺς δ' ἄλλους, δηλ. τοὺς μὴ προκάμνοντας. — ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως = ἄνευ οὐδεμιᾶς φανεραῶς ἀφορμῆς. — ἐξαίφνης, συναπτέον τῆ ἐλάμβανε (=κατελάμβανε). — πρῶτον μὲν, διὰ τούτου δηλοῦται τὸ α' στάδιον τῆς νόσου· τὸ β' στάδιον δηλοῦται διὰ τοῦ ἔπειτα... καὶ τὸ γ' διὰ τοῦ ὁπότε... — θέρμαι = πυρετός. —

ἐρυθρήματα καὶ φλόγῳσις, προετάχθη τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αἰτίας. — τὰ ἐντός, δηλ. τοῦ στόματος. — ἢ τε φάριγγξ καὶ ἡ γλῶσσα, ἐπεξήγησις τοῦ: τὰ ἐντός. — αἱματώδη = ἐρυθρὰ ὡς αἷμα. — πνεῦμα = ἀναπνοήν. — ἄτοπον = ἀσυνήθη. — ἠφίει (παρτκ. τοῦ ῥ. ἀφίημι), ὑποκμ. τούτου τὰ ἐντός. — ἔξ αὐτῶν = μετ' αὐτά, δηλ. τὰ συμπτώματα. — παρμῖος = πτάρσιμον. — βρογγίχος = στενοχωρία τῶν βρόγχων, βραχνάδα. — ὁ πόνος = ἡ νόσος. — ὁπότε... στηρίζειεν, δηλ. ὁ πόνος = δσάκις ἤθελε καταλήξει (ἡ νόσος). — ἐς τὴν καρδίαν = εἰς τὸν στόμαχον. — αὐτήν, δηλ. τὴν καρδίαν (= τὸν στόμαχον). — ἀποκαθάρσεις... πᾶσαι = ἔμετοι παντὸς εἶδους (ὡς διαφέροντες κατὰ τὸ χρῶμα καὶ τὴν ὁσμὴν). — ἐπῆσαν = ἐπήρχοντο. — καὶ αὐταί = καὶ μάλιστα· ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ ἀποκαθάρσεις κτλ. — μετὰ ταλαιπωρίας μεγ. = μετὰ σφοδροῦ πόνου. — κενή, ἄνευ δηλ. ἐμέτου. — ἐνδιδοῦσα = προξενουσα. — τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφήσαντα, ἢ μετχ. συναπτέα τῷ: σπασμὸν = ὅστις (σπασμὸς) εἰς ἄλλους μὲν μετὰ τὰ συμπτώματα ταῦτα (δηλ. τὰς ἀποκαθάρσεις καὶ τὴν λύγγα) κατέπαυσε. — πολλῶ ὕστερον, δηλ. λωφήσαντα.

§ 5. τὸ μὲν ἔξωθεν ἀπτομένῳ σῶμα = τὸ μὲν ἔξω σῶμα (τῷ) ἔξωθεν ἀπτομένῳ (αὐτοῦ) = τὸ μὲν ἔξω σῶμα εἰς τὸν ἀπτόμενον ἔξωθεν αὐτὸ (δηλ. τὸ σῶμα)· ἢ μετχ. ἀπτομένῳ ἀρμόζει: μόνον εἰς τό: οὔτ' ἄγαν (= πολὺ) θερμὸν ἦν· εἰς τὸ οὔτε χλωρὸν κτλ. νοητέα ἢ μετχ. ὀρῶντι (αὐτό, δηλ. τὸ σῶμα). — χλωρὸν = ὠχρὸν. — ὑπέρυθρον = ὀλίγον τι ἐρυθρόν. — πελιτνὸν = πελιδνόν. — φλυκταίναις μ. καὶ ἔλκεσιν ἐξηνθηκὸς = κεκαλυμμένον ὑπὸ φουσκαλίδων μικρῶν καὶ ἐλκῶν. — τὰ δὲ ἐντός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: τὸ μὲν ἔξωθεν... σῶμα. — ὥστε μήτε κτλ., ὡς ὑποκείμε. νοητέον οὔτοι (δηλ. οἱ νοσοῦντες). Εἰς τὸ μήτε ἀνταποκρίνεται τό τε τὸ μετὰ τὸ ἥδιστα. — ὥστε... ἀνέχεσθαι, παρατηρητέα ἢ διττὴ σύνταξις τοῦ ἀνέχεσθαι: 1) μετ' ἀντικμ. κατ' αἰτιατκ.: τὰς ἐπιβολὰς μηδ' ἄλλο τι, 2) μετὰ κατηγρ.: γυμνοί· ἐν τῇ α' συντάξει τὸ β. μετθικ., ἐν τῇ β' ἀμθικ. = ὥστε οἱ νοσοῦντες μήτε τὰς ἐπιβολὰς τῶν πολὺ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων μηδ' ἄλλο τι ν' ἀνέχωνται παρὰ (μόνον) νὰ διαμένωσι γυμνοί. Ἡ ἔννοια: οἱ νοσοῦντες δὲν ὑπέφερον τὰ σκεπάσματα μὲ τὰ ἱμάτια καὶ τὰς σινδόνας, ἀλλ' ἐπεθύμουν μόνον νὰ μένωσι γυμνοί. — ἥδιστα τε ἄν... ὀλίπειν = καὶ λίαν εὐχαρίστως

θὰ ἔρριπτον ἑαυτοὺς (ἂν δηλ. δὲν εἶχον ἐπιτήρησιν) εἰς ὕδωρ ψυχρόν.—τοῦτο, συναπτέον τῷ καὶ ἔδρασαν=καὶ πράγματι (=καὶ) ἔπραξαν τοῦτο = καὶ πράγματι ἔρριψαν ἑαυτούς· δι' αὐτὸ καὶ ὁ προσδιορισμός· ἐς φρέατα. — τῶν ἡμελημένων ἀνθρ. = ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες δὲν εἶχον ἐπιτήρησιν. — τῇ δίψῃ ἀπαύστω ξυνεχ = διότι ἐδασανίζοντο ὑπὸ ἀσθέστου δίψης. — ἐν τῷ ὁμοίῳ καθεισθήκει (=ἦν) τό τε . . . ποτόν = τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν εἶχε καὶ τὸ περισσότερον καὶ τὸ ὀλιγώτερον ποτόν. Ἡ ἔννοια· ἦτο ἀδιάφορον, ἂν οὗτοι ἔπινον περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον· ἢ δίψα τῶν δὲν ἐσθέννυτο. — τοῦ μὴ ἡσυχάζειν, ἢ ἄρνησις ἐτέθη διὰ τὴν ἐν τῇ λ. ἀπορία ἐνυπάρχουσαν ἔννοιαν τοῦ κωλύειν=ἢ ἀμηχανία τοῦ νὰ εὕρωσιν ἡσυχίαν=ἢ ἔλλειψις ἡσυχίας.—ἐπέκειτο=ἐστενοχώρει (αὐτούς).—διὰ παντός, δηλ. τοῦ χρόνου=διαρκῶς (δηλ. καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τὴν νύκτα).

§ 6-7. ὄσονπερ . . . ἀκμάζοι=ἐφ' ὅσον χρόνον καὶ ἡ νόσος εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς. — παρὰ δόξαν = παρὰ προσδοκίαν. — διεφθείροντο=ἀπέθνησκον.—ἐνατῆροι καὶ ἑβδομαῖοι = κατὰ τὴν ἐνάτην ἢ ἑβδόμην ἡμέραν.—ὑπὸ τοῦ ἐντός καύματος=ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ πυρετοῦ.—εἶ ἔχοντές τι δυνάμειος=ἀκόμη ἔχοντες μερικὴν δύναμιν. Ἡ ἔννοια· ἀπέθνησκον ἐκ τοῦ πυρετοῦ πρὶν ἢ ἐντελῶς ἐξαντληθῶσιν αἱ σωματικαὶ αὐτῶν δυνάμεις.—εἰ διαφύγοιεν=ἐὰν ᾗθελον διασωθῇ. — ἐλικατιόντος τοῦ ν. καὶ . . . ἐγγιγνομένης καὶ . . . ἐμπιπούσης = ἀφ' οὗ τὸ νόσημα κατέβαινε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν κοιλίαν καὶ ἔλκωσις ἐγένετο ἰσχυρὰ εἰς αὐτὴν καὶ συγχρόνως ἐνεφανίζετο διάρροια καθαρὰ (ἔχουσα δηλ. μόνον χολὴν ἄνευ ὕδατῶδους ἀναμίξεως).—δι' αὐτήν, δηλ. τὴν διάρροϊαν ἀκριθέστερος προσδιορισμός τούτου τό· ἀσθενεία=ἐξ ἀδυναμίας.—ἀπεφθείροντο = ἀπέθνησκον. — διεξῆει = διέτρεχε. — ἀνωθεν ἀρξάμενον, πρβλ. § 2, ἐνθα ἐλέχθη ὅτι ἡ ἀσθένεια τὸ πρῶτον ἐνετοπίσθη ἐν τῇ κεφαλῇ «πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ κτλ.». — τὸ κακὸν = ἡ νόσος.—εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο = ἐὰν τις ᾗθελε σωθῇ ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων.—τῶν γε ἄκρ . . . ἐπεσήμαινε=ἢ προσβολὴ αὐτοῦ (δηλ. τοῦ κακοῦ = τῆς νόσου) ἄφινε σημεῖον εἰς τὰ ἄκρα τοῦλάχιστον (δηλ. εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας). Ἡ ἔννοια· ἡ νόσος προσέβαλλε τὰ ἄκρα τοῦ σώματος καὶ ἐκεῖ ἄφινεν ἴχνη τῆς διαβάσεώς τῆς. — κατέσκηπτε = ἐνέσκηπτε.—ἐς ἄκρας χεῖρας

καί (ἄκρους) πόδας = εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν. — στερισκόμενοι = στερούμενοι. — τούτων, τίνων; — διέφρευγον, δηλ. τὸν θάνατον. — εἰσι δὲ οἷ = ἔνιοι (= τινές), δηλ. διέφρευγον. — τῶν ὀφθαλμῶν, δηλ. στερισκόμενοι. — τοὺς δὲ καὶ... ὁμοίως = ἄλλοι δὲ εὐθύς ἐγερθέντες ἐκ τῆς νόσου (= εὐθύς μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν) καὶ ἐλησμόνησαν ἀνεξαίρετως ὅλα. — ἠγνόησαν = δὲν ἀνεγνώρισαν. Ἡδύνατο ὅμως νὰ ἐπέλθῃ καὶ τελεία ἴασις, καθὼς δεικνύει τὸ παράδειγμα τοῦ Θουκ. (πρβλ. κεφ. 48, § 3). — τοὺς ἐπιτηδείους = τοὺς φίλους.

Κεφ. 50.

γενόμενον γὰρ κρεῖσσον κτλ., ἢ σύνταξις: τὸ γὰρ εἶδος τῆς νόσου γενόμενον κρεῖσσον λόγου κτλ. ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐν τῷ τέλει τοῦ προηγούμενου κεφ. δηλωθὲν θαυμαστὸν φαινόμενον τῆς νόσου. — κρεῖσσον λόγου = ὑπέρτερον πάσης περιγραφῆς. — τὸ εἶδος = ἡ ιδιότης. — τὰ τε ἄλλα, αἰτιατκ. τῆς ἀναφορᾶς. — χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθ. φύσιν = ἰσχυρότερον παρ' ὅσον ἠδύνατο νὰ ὑποφέρωσιν ἀνθρώπινα δυνάμεις. — προσέλιπτεν = ἐνέσκηπτεν. — ἐν τῷδε = ἐν τῷ ἐπομένῳ· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ: τὰ γὰρ ὄρνεα κτλ. — ἐδήλωσε, ὑποκμ. τούτου: τὸ εἶδος τῆς νόσου. — ἄλλο τι ὄν = ὅτι ἦτο ἄλλο τι. — ἢ τῶν ξυντρόφων τι = ἢ τι τῶν ξυντρόφων (= τῶν εἰωθότων) = ἢ τι ἐκ τῶν συνήθων. — ὅσα ἀνθρώπων ἄπτεται = ὅσα καταδιβρώσκουσιν ἀνθρώπινα πτώματα. — πολλῶν ἀτ. γιγνομένων, ἢ μετχ. προσδιορίζει ἐνδοτικῶς τὸ οὐ προσήει = ἂν καὶ πολλὰ ἀνθρώπινα πτώματα ἔμενον ἄταφα. — οὐ προσήει (τὰ ὄρνεα καὶ τετράποδα) = δὲν ἐπλησίαζον (δηλ. αὐτὰ τὰ πτώματα). — γευσάμενα. δηλ. αὐτῶν (τῶν πτωμάτων) = ἂν ἐγεύθησαν αὐτά. — τεκμήριον δὲ = τόδε δὲ τεκμήριον τούτου (τίνος;) ἦν (πρβλ. κεφ. 15, § 4). — τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων (= ὀρνέων), δηλ. οἱ ἀνθρώπων ἄπτονται. — ἐπίλειψις = ἔλλειψις (ἔνεκα τῆς μὴ προσελεύσεως καὶ τῆς διαφθορᾶς). — ἄλλως, ἐνταῦθα = ἀλλοχού. — οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδὲν = οὔτε περὶ τοιοῦτόν τι (δηλ. ἀνθρώπινον πῶμα). — μᾶλλον, δηλ. τῶν ὀρνίθων. — αἴσθησιν παρείχον τοῦ ἀποβαίνοντος = καθίστων αἰσθητὸν τὸ ἀποτέλεσμα (τὸ ὅποιον εἶχεν ἢ ὑπ' αὐτῶν [τῶν κυνῶν] καταβρόχθις ἀνθρωπίνων πτωμάτων, δηλ. τὸν θάνατον). — διὰ τὸ ξυνδιατᾶσθαι, δηλ. τοῖς ἀνθρώποις = διότι συνέζων μετὰ τῶν ἀνθρώπων.

Κεφ. 51.

§ 1 - 3. πολλά καὶ ἄλλ. παραλιπόντι ἀτοπίας=παραλιπόντι πολλά καὶ ἄλλα ἀτοπίας=ἐὰν ἀφίσῃ τις καὶ πολλὰ ἄλλα ἀσυνήθη.—ὡς ἐκίσιτω ἐτύγχανέ τι... γιγνόμενον, ἐπεξηγεῖ τὸ πολλά καὶ ἄλλα ἀτοπίας = καθὼς δηλ. εἰς ἕκαστον κατὰ τύχην συνέβαινε τι ἔτι ἀκριθέστερον προσδιορίζεται διὰ τοῦ: διαφερόντως ἑτέρω πρὸς ἕτερον=εἰς τὸν ἕνα διαφόρως τοῦ ἄλλου.—ἐπὶ πᾶν=καθ' ἕλκυ.—τὴν ἰδίαν (=τὸ εἶδος [κεφ. 50, § 1]), αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι=κατὰ τὴν ἰδιότητα. Ἡ ἔννοια ὄλης τῆς περιόδου: τὸ νόσημα καθ' ἕλκυ ἦτο τοιοῦτον παραλείπω δὲ καὶ πολλὰ ἄλλα ἀσυνήθη συμπτώματα αὐτοῦ ἐμφανιζόμενα διαφορετικὰ ἐπὶ ἑκάστου ἀνθρώπου.—καὶ ἄλλο, συναπτέον τῷ οὐδὲν τῶν εἰωθότων = καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐκ τῶν συνήθων (νοσημάτων). — παρ' ἐλύπει = ἐκτὸς τοῦ λοιμοῦ (=παρ-) παρηνώχλει (αὐτούς). — ὁ δὲ καὶ γένοιτο = εἰ δέ τι (νόσημα) καὶ γένοιτο=ἐὰν δὲ καὶ νόσημά τι ἐγένετο. — ἐς τοῦτο, δηλ. τὸν λοιμόν. — ἐτελεύτα = κατέληγε. — ἀμελεία = ἐλλείψει περιποιήσεως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: πάνυ θεραπευόμενοι=τυγχάνοντες μεγάλης περιποιήσεως. — ἐν οὐδὲ ἐν, ἐμφαντικωτάτη ἐπανάληψις=οὐδὲ ἐν μοναδικόν μετριάζεται ἢ ἔννοια τούτου διὰ τοῦ ἀπολύτως τιθεμένου ἀπαρμφ.: ὡς εἰπεῖν=ἕνα οὕτως εἶπω=σχεδόν.—κατέστη=εὐρέθη.—προσφέροντας=εἴ τις προσέφερεν (αὐτό).—τό τῷ ξυνενεγκόν = τὸ ὠφελῆσαν τινα. — ἄλλον, συναπτέον τῷ ἔβλαπτε.—τοῦτο (=ἀκριθῶς τοῦτο), ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὸ προηγούμενον: τό τῷ ξυνενεγκόν.—σῶμα... διεφάνη πρὸς αὐτὸ=οὐδὲν τε σῶμα διεφάνη αὐταρκές ὄν πρὸς αὐτὸ (δηλ. τὸ νόσημα)=πρὸς τούτοις οὐδὲν σῶμα ἐφάνη ὅτι ἦτο ἱκανόν (ν' ἀντιπαλαίση) πρὸς αὐτὸ τὸ νόσημα.—ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας, κατ' ἔννοιαν = εἴτε ἰσχυρὸν εἴτε ἀσθενὲς ἦν.—πάντα, δηλ. τὰ σώματα.—ξυνήρει = ἀνευ διακρίσεως (=ξυν-) ἠφάνιζεν. — πάση διαίτη = μετὰ πάντα τρόπον διαίτης. Ἡ ἔννοια τῶν § § 2 καὶ 3: οὐδεμία θεραπεία, οὐδὲν ἴαμα καὶ οὐδεμία ἰσχὺς τοῦ σώματος ὑπερήσπιζε τοὺς νοσοῦντας.

§ 4 - 5. δεινότητα, κτηρμ. τοῦ ἢ ἀθυμία καὶ τῆς προτάσεως: ὅτι... ἔθνησκον = τὸ ὅτι... ἀπέθνησκον. — ὁπότε τις αἰδοῖτο κάμων = ὁπότε ἤθελεν ἐννοήσαι τις ὅτι νοσεῖ.—πρὸς τὸ ἀνέλπι-

στον (=τὴν ἀνελλιπίαν) τραπόμενοι τῇ γνώμῃ = ἀπελπισθέντες ἐν τῇ διανοίᾳ των' ἢ μετχ. κατὰ πληθ., ὡς καὶ τὰ β. προΐεντο — ἀντεῖχον, διότι τό τις (: ὁλοτε τις αἰσθόιτο κάμων), εἰς δ' ἀναφέρονται, περιληπτικόν. — πολλῶ μᾶλλον, εἰ β' ἕρος: ἢ ἐὰν δὲν ἀπηλπίζοντο οὗτοι. — προΐεντο σφᾶς αὐτοὺς = ἐγκατέλειπον ἑαυτοὺς. — οὐκ ἀντεῖχον = δὲν παρείχον ψυχικὴν ἀντίστασιν. — ἀφ' ἐτέρου θεραπείας = ἀπὸ τῆς θεραπείας ἐτέρου = διὰ τῆς πρὸς ἄλλον περιποιήσεως. — ἀνατιμπλάμενοι (= μολυνόμενοι), ἢ μετχ. κατὰ πληθ. ἀριθ., ὡς καὶ τὸ β. ἔθνησκον, διότι τὸ ἕτερος περιληπτικόν. — ὡσπερ τὰ πρόβατα, δηλ. ἕτερον ἀφ' ἐτέρου ἀνατίμπλαται (= μολύνεται). — τὸν πλεῖστον φθόρον = τὴν πλείστην φθοράν. — τοῦτο, δηλ. τὸ μόλυμα. — ἐνεποιεῖ = προυξένει. — εἴτε... μὴ θέλοιεν... ἄλ. προσιέναι = καὶ ἐὰν δὲν ἤθελον νὰ πλησιάζωσιν ἀλλήλους. — δεδιότες = ἐκ φόβου (δηλ. μὴ μολυνθῶσι). — ἀλώλλυντο, δηλ. σί νοσοῦντες. — ἐρῆμοι = ἐγκαταλελειμμένοι. — ἐκενώθησαν, δηλ. τῶν ἐνοικούντων = ἡρημώθησαν. — ἀπορία τοῦ θεραπεύσοντος = δι' ἔλλειψίν τινος, ὅστις ἠδύνατο νὰ περιποιηθῇ αὐτοὺς. — εἴτε προσίοιεν = καὶ ἐὰν ἐπλησιάζον. — οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι = οἱ οἰκειοποιούμενοι ἀνδρείαν τινά. — αἰσχύνῃ = ἐκ φόβου (μὴ φανῶσι δεῖσιν). — ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν = δὲν ἐδείκνυσον προφύλαξιν διὰ τὸν ἑαυτὸν των. — παρὰ τοὺς φίλους = πρὸς τοὺς φίλους (τοὺς ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐγκαταλελειμμένους). — ἐπέι, αἰτλγκ. — τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων... ἐξέκαμνον = ἀπέκαμνον ὀλοφυρόμενοι τοὺς (ἐκάστοτε) ἀποθνήσκοντας. Ἡ ἔννοια: δὲν ἠδύνατο πλέον οὗτοι νὰ ἐξωτερικεύσωσι τὸν οἰκτόν των. — τελευτῶντες = τελευταῖοι (πρβλ. κεφ. 47, § 4). — οἱ οἰκεῖοι = οἱ συγγενεῖς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: οἱ φίλοι νικώμενοι, πρβλ. κεφ. 47, § 4.

§ 6. ἐπὶ πλέον = μᾶλλον (δηλ. τῶν οἰκείων). — οἱ διαπεφευγότες, δηλ. τὴν νόσον = ἐκαῖνοι, οἵτινες εἶχον διαφύγει τὴν νόσον (= εἶχον ἀναρρώσει). — τὸν πονούμενον = τὸν νοσοῦντα. — ᾤκτιζοντο = ᾤκτιρον = ἠσθάνοντο συμπάθειαν. — διὰ τὸ προειδέναι = διότι ἐξ ἰδίας πείρας ἐγνώριζον (τὴν νόσον καὶ τοὺς πόνους αὐτῆς). — καὶ αὐτοὶ... ἐν τῷ θ. εἶναι = καὶ (διότι) αὐτοὶ πλέον ἦσαν ἐν ἀσφαλείᾳ. — δις τὸν αὐτὸν... οὐκ ἐπελάμβανε = δις δὲν προσέβαλλε (ἢ νόσος) τὸν αὐτὸν τὴν ἔννοιαν τῆς προτάσεως ταύτης περιορίζει ἢ φράσις: ὥστε καὶ κτείνειν = τοῦλάχιστον

(=καί) οὕτως ὥστε νὰ ἔχη ἡ νόσος ἀποτέλεσμα τὸν θάνατον. Ἡ ἔννοια: Ἡδύνατο νὰ συμβῆ ὥστε ἡ νόσος νὰ προσβάλλῃ δις τὸν αὐτόν, ἀλλὰ τὴν β' φοράν δὲν ἐπῆρχετο θανατηφόρος. — ἔμακαρίζοντο, οἱ διαπεφευγότες. — τῷ παραχοῆμα περιχαρεῖ (= τῇ περιχαρείᾳ [πρβλ. κεφ. 15, § 2 «τὸ ξυνεῖτον»]) = διὰ τὴν ἐν τῷ παρόντι μεγάλην χαράν. — καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: παραχοῆμα. — ἐλπίδος τι εἶχον κούφης = εἶχον κάποιαν ματαίαν ἐλπίδα. Καλεῖ τὴν ἐλπίδα οὕτω (ματαίαν), διότι πολλάκις τὸ ἐναντίον συνέβαινε. — μηδ' ἂν . . . διαφθαρήναι = ὅτι οὐδέποτε εἰς τὸ ἐξῆς (= ἔτι) ἤθελον ἀποθάνει ὑπ' ἄλλου νοσήματος. Ἡ ἔννοια: ἐπειδὴ ὁ λοιμὸς δὲν ἐξήρπασεν αὐτούς, ἤλπίζον ὅτι οὐδεμία ἄλλη νόσος ἠδύνατο νὰ ἐξαρκάσῃ αὐτούς, ἀλλ' ὅτι οὗτοι θὰ ζήσωσι μέχρι βαθέος γήρατος.

Κεφ. 52.

ἐπίεσε δέ . . . καὶ ἡ ξυγκ. = περισσότερον δ' ἐστενοχώρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ὑπαρχούσῃ νόσῳ καὶ ἡ συρροή· κατ' ἔννοιαν = ἡ ὑπάρχουσα νόσος ἔτι μᾶλλον ἐνισχύθη διὰ τῆς συρροῆς. — ἡ ξυγκομιδιὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, αὕτη ἐξιστορήθη ἐν κεφ. 14-17. — καὶ οὐχ ἦσσαν (= μᾶλλον) = καὶ μάλιστα (= καὶ) περισσότερον (ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ ἄστει οἰκοῦντας). — τοὺς ἐπελιθόντας, δηλ. ἐπίεσε = τοὺς κατόπιν ἐλθόντας (ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ ἄστυ) ἐστενοχώρησεν. — οἰκιῶν οὐχ ὑπαρχουσῶν = ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον οἰκίαι ἀρκεταὶ (διὰ τοὺς ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐλθόντας). — ἀλλ' . . . δαιτωμένων, δηλ. αὐτῶν = ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτοὶ διητῶντο. — ὥρα ἔτους = ἐν καιρῷ θέρους. — ὁ φθόρος (= ἡ φθορά) ἐγ. = ἀπέθνησκον. — οὐδενὶ κόσμῳ = μετὰ μεγίστης ἀταξίας· τοῦτο σαφέστερον ἀναπτύσσεται ἐν τοῖς: ἀλλὰ καὶ νεκροὶ κτλ. — καὶ νεκροὶ ἐπ' ἄλ. ἀποθνήσκοντες ἔκειντο = ἀποθνήσκοντες (οὗτοι) πλησίον ἀλλήλων ἔκειντο καὶ ὡς νεκροὶ (ἀκόμη) πλησίον ἀλλήλων. — ἐκαλινδοῦντο = ἐκυλίοντο. — ἡμιθνήτες (= ἡμιθανεῖς), ἐτέθη ἐν τέλει χάριν ἐμφάσεως, ὡς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὸ νεκροὶ ἐτέθη ἐν ἀρχῇ. — τοῦ ὕδατος ἐπιθυμία = διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὕδατος. Περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 49, § 5. — τὰ ἱερά ἐν οἷς ἐσκήνηντο (= εἶχον κατασκηνώσει), περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 17, § 1. — πλέα = πλήρη. — αὐτοῦ ἔνα-

ποθνησκόντων, δηλ. τῶν ἀνθρώπων = ἐπειδὴ οἱ ἀνθρωποι αὐτοῦ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀπέθνησκον. — ὑπερβιαζομένου τοῦ κακοῦ = ἐπειδὴ τὸ κακὸν πολὺ ἐστενοχώρει. — οὐκ ἔχοντες = μὴ γνωρίζοντες. — ὅτι γένωνται, πλαιγ. ἐρωτημ. πρότασις καθ' ὑποτακτ. ἀπορηματικὴν = τί νὰ γείνωσι. — ἐς ὀλιγορίαν ἐτράποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων = ἀπώλεσαν τὸν σεβασμὸν πρὸς τοὺς ἱεροὺς τόπους καὶ τὰς θρησκευτικὰς συνηθείας. — ὁμοίως = ἄνευ διακρίσεως. — νόμοι τε πάντες, τοῦτο ἐπιφέρεται ὡς γενίκευσις τῶν διὰ τοῦ τε προηγουμένων = καὶ ἐν γένει ὅλαι αἱ (θρησκευτικαὶ) συνήθειαι. — ξυνεταράχθησαν = παρεβιάσθησαν. — οἷς (δηλ. νόμοις) ἐχρῶντο = ἄς (συνηθείας) μετεχειρίζοντο. — ἐς ἀναισχύντους θήκας = εἰς ἀναισχύντους (= ἀναξιοπρεπεῖς) τρόπους ταφῆς. Ἡ ἐπεξήγησις ἔπεται κατωτέρω ἐν τῷ «ἐπὶ πυρᾶς γὰρ κτλ.». — σπάνει τῶν ἐπιτηδείων = δι' ἔλλειψιν τῶν πρὸς ταφὴν ἀναγκαίων. — διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσι, αἰτιολογεῖ τό: σπάνει τῶν ἐπιτηδείων = διότι πολλοὶ μέχρι τοῦδε εἰς αὐτοὺς εἶχον προηγουμένως ἀποθάνει (διὰ τὴν ταφὴν τῶν ὁποίων εἶχον φροντίσει). — ἐπὶ πυρᾶς ἀλλοτρίας, ὁ προσδιορισμὸς οὗτος ἀνήκει εἰς ἀμφοτέρας τὰς μετχ.: ἐπιθέντες — ἐπιβαλόντες. — φθάσαντες τοὺς νήσαντας (= προφθάσαντες τοὺς συσσωρεύσαντας ξύλα διὰ τὴν πυρᾶν), ἀναφέρεται μόνον εἰς τό: οἱ μὲν ἐπιθέντες — ὑφῆπτον (= ἔθετον πῦρ). — καομένου ἄλλου, δηλ. νεκροῦ = ἐν ᾧ ἐκαίετο ἄλλος νεκρὸς. — ὄν φέροιεν = τοῦτον, ὄν φέροιεν (= ἔφερον).

Κεφ. 53.

πρῶτον, ἐνισχύει μετ' ἐμφάσεως τὴν σημασίαν τοῦ ἤρξε (ὡς καὶ ἐν κεφ. 47, § 3) ἐκ τοῦ ἤρξε ἔξαρτ. ἢ γενν. ἀνομίας = τὴν πρώτην ἀρχὴν παρανομίας ἔκαμεν = ἔδωκε τὴν πρώτην ἀφορμὴν παρανομίας. — καὶ ἐς τὰλλα = καὶ ὑπ' ἄλλην ἔποψιν (δηλ. ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν). — ἐπὶ πλέον = ἐν μεγαλυτέρῳ βαθμῷ (ἢ πρότερον). — ᾧ = ταῦτα, ᾧ. — μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, τὸ μὴ ἐτέθη διὰ τὴν ἐν τῷ β. ἀλεκρούπιετο ἐνυπάρχουσαν ἀρνητικὴν ἔννοιαν = ἀπέφευγε νὰ πράττῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του. — ἀγχίστροφον = ταχεῖαν. — ὄρωντες, κατὰ πληθ., διότι τὸ τις, εἰς ὃ ἢ μετχ. ἀναφέρεται, περιληπτικόν. — τῶν τ' εὐδ. κτλ., ἔξαρτ. ἐκ τοῦ: τὴν μεταβολὴν. —

τῶν τ', ανταποκρίνεται εἰς τό: καὶ τῶν καὶ ἕκαστον ἔχει παρ' ἑαυτῷ
 δύο ἐπίθετα (εὐδαιμόνων, θνησκόντων — κεκτημένων, ἐχόντων)
 = καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν εὐδαίμονες καὶ αἰφνιδίως ἀπέθνησκον,
 καθὼς καὶ ἐκείνων, οἵτινες πρότερον οὐδὲν κατεῖχον, εὐθύς δὲ κατε-
 λάμβανον τὰ ὑπάρχοντα ἐκείνων (δηλ. τῶν εὐδαιμόνων καὶ αἰφν.
 θνησκόντων). — τὰς ἐπαυρέσεις = τὰς ἀπολαύσεις — πρὸς τὸ τερ-
 πνὸν = τερπνάς. — ἤξιουν = ἐβούλοντο. — ἐφήμερα = πρόσκαιρα,
 βραχυχρόνια. — τὸ προταλαιπωρεῖν, ἐκ τοῦ προθύμος ἦν = πρό-
 θυμος ἦτο (εἰς τὸ) νὰ κοπιᾷζῃ προηγουμένης. — τῷ δόξαντι καλῷ
 = χάριν ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἐφάνη ὡς καλόν. — ἄδηλον νομίζων =
 διότι ἐνόμιζεν ὡς ἀβέβαιον. — εἰ . . . διαφθαρῆσεται, πλ. γ. ἐρωτημ.
 πρότασις = ἂν δὲν θ' ἀποθάνῃ = ἂν θὰ ζήσῃ: τὸ εἰ ἐνταῦθα, ὡς
 καὶ μετὰ τὰς ἐκφράσεις ἀμφιβολίας καὶ ἀβεβαιότητος = εἰ μὴ. —
 πρὶν ἐπ' αὐτὸ (δηλ. τὸ καλόν) ἐλθεῖν = πρὶν κατορθώσῃ αὐτό. —
 ὅ,τι δὲ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: καὶ τὸ μὲν) ἤδη τε ἡδύ, δηλ. ἦν
 κατ' ἔννοιαν = ἡ στιγμιαία δὲ εὐχαρίστησις. — καὶ πανταχόθεν τὸ
 ἐς αὐτὸ (δηλ. τὸ ἡδη ἡδύ) κερδαλέον = καὶ τὸ διὰ παντὸς μέσου
 (εἴτε καλοῦ εἴτε αἰσχροῦ) ὠφέλιμον πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς τῆς
 εὐχαριστήσεως. — τοῦτο, ἐπαναλαμβάνει τὸ ὅ,τι δὲ κτλ. — κατέστη
 = ἐνομίσθη. — ἀπείργε = ἠμπόδιζε (δηλ. τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ
 κακοῦ). — τὸ μὲν = ἄφ' ἑνὸς μὲν. Εἰς τοῦτο ἀντιστοιχεῖ τό: τῶν
 δὲ ἁμαρτημάτων . . . πολὺ δὲ μείζω κτλ. — κρίνοντες, ἀνακόλουθον
 ἢ μετχ. ἐτέθη κατ' ὄνομασι. ὡσεὶ προηγεῖτο: θεῶν δὲ φόβω . . .
 οὐκ ἀπείργοντο. — ἐν ὁμοίῳ, δηλ. εἶναι ἐκ τούτου ἐξαρτ. τό: καὶ
 σέβειν καὶ μὴ (δηλ. σέβειν) = ὅτι εἶναι ὅμοιον καὶ νὰ σέβωνται
 καὶ νὰ μὴ σέβωνται (τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς νόμους). — ἐκ τοῦ πάντας
 ὄραν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους = διότι ἔθλεπον ὅτι θλοι (οἱ πολῖται)
 ἀπέθνησκον ἄνευ διακρίσεως (καὶ οἱ εὐσεβεῖς δηλ. καὶ οἱ ἀσεβεῖς).
 — τῶν δὲ ἁμαρτημάτων, ἡ γενκ. ἀνήκει καὶ εἰς τὸ δίκην καὶ εἰς τὸ
 τιμωρίαν. — ἐλίψων = νομίζων. — μέχρι τοῦ δίκην γ. βιοῦς . . .
 ἀντιδοῦναι = ὅτι ζήσας μέχρι τοῦ νὰ γείνη δίκη ἤθελεν ανταπο-
 δώσει τὴν τιμωρίαν. — πολὺ δὲ . . . ἐλικρεμασθῆναι, ἐκ τοῦ ἐλί-
 ζοντες (= νομίζοντες) = ἀλλὰ (νομίζοντες) ὅτι πολὺ μεγαλύτερα
 ἠπεῖλει αὐτοὺς ἢ ἡδὴ ἐψηφισμένη κατ' αὐτῶν τιμωρία (δηλ. ὁ
 λοιμός). — ἦν πρὶν ἐμπεσεῖν, κατ' ἔννοιαν = πρὶν δὲ ταύτην ἐμπε-
 σεῖν = πρὸ τοῦ δὲ αὐτῆ (δηλ. ἡ τιμωρία = ὁ λοιμός) ἐμπέσῃ — εἰκὸς

εἶναι = ὅτι εἶναι εὐλογον· τὸ ἀπαρμφ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ αὐτοῦ β., ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπικρεμασθῆναι. — τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι = ν' ἀπολάσωσι κάτι τι ἐκ τοῦ βίου.

Κεφ. 54.

§ 1-3. τοιοῦτω πάθει... περιπεσόντες = εἰς τοιαύτην συμφορὰν περιπεσόντες. — ἀνθρώπων... θνησκόντων καὶ γῆς... δημομένης = ἐπειδὴ ἐντὸς (δηλ. ἐν τῇ πόλει) οἱ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον καὶ ἐξω ἡ γῶρα ἐλεηλατεῖτο. — ἐν δὲ τῷ κακῷ, ἐνταῦθα ἢ ἐν χρονικῶς = ἐν ᾧ δ' ἡ νόσος ἐπεκράτει = κατὰ τὴν νόσον δέ. — οἷα εἰκός, δηλ. ἦν αὐτοὺς ἀναμνησθῆναι = καθὼς ἦτο φυσικὸν αὐτοὶ νὰ ἐνθυμηθῶσιν. — ἀνεμνήσθησαν... τοῦδε τοῦ ἔλους = ἐνεθυμήθησαν καὶ τὸν ἀκόλουθον στίχον. — φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι, ἢ μετχ. ἐτέθη κατὰ τὴν αὐτὴν πτώσιν τοῦ ὑποκμ. τοῦ β. οἱ Ἀθηναῖοι, ἀν καὶ τὸ νέον ὑποκμ. (οἱ πρεσβύτεροι) εἶναι μόνον μέρος τοῦ ὑποκμ. ἐκείνου (δηλ. τοῦ: οἱ Ἀθ.). — πάλαι ἄδεισθαι = ὅτι ἀπὸ παλαιοῦ χρόνου ἐψάλλετο (δηλ. ὑπὸ τῶν χρησμολόγων). — Δωρικὸς = Δωρικὸς. — ἅμ' αὐτῷ = μετ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πολέμου). — ἐγένετο ἕρις τοῖς ἀνθρ. = ἠγέρθη φιλονικία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. — μὴ... ὠνομάσθαι = ὅτι δὲν εἶχεν ὀνομασθῆ. — ἐν τῷ ἔλει = ἐν τούτῳ τῷ στίχῳ. — ἐνίκησε, δηλ. ἡ γνώμη = ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη. — ἐπὶ τοῦ παρόντος = ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις. — εἰκότως, συναπτόεν τῷ ἐνίκησε. — πρὸς ἃ ἔλασχον τὴν μνήμην ἐπ. = προσήρμοζον τὰς ἀναμνήσεις των πρὸς τὰ παθήματά των. — καταλάβη = ἐκραγῆ. — τοῦδε ἕστερος = μετὰ τὸν παρόντα (πόλεμον). — κατὰ τὸ εἰκός = πιθανῶς. — οὕτως, δηλ. καὶ λιμὸς ἅμ' αὐτῷ.

§ 4-6. μνήμη ἐγένετο... τοῖς εἰδόσι (δηλ. αὐτῷ) = ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦ Λακ. χρησθησίου οἱ εἰδότες = ἐνεθυμήθησαν καὶ τὸν πρὸς τοὺς Λακ. δεθέντα χρησμὸν οἱ γνωρίζοντες αὐτόν. — ὅτε ἔλερ. κτλ., ἐξαρτ. ἐκ τοῦ μνήμη ἐγένετο καὶ χρησιμεύει συγχρόνως ὡς ἐπεξήγησις τοῦ: τοῦ Λακ. χρησθησίου = ὅτε (= ὅτι) δηλ. ... Περὶ τῆς σημασίας τοῦ ὅτε μετὰ τὰ μνήμης σημαντικὰ πρβλ. κεφ. 21, § 1. — ἔλερωτῶσιν αὐτοῖς... ἀνείλεν = εἰς αὐτοὺς ἐρωτῶντας... ἐχρησιμοδόγησε. — τὸν θεόν, δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα. — κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι = ὅτι θὰ νικῆσωσιν, ἐὰν ἔλαις δυνάμει

πολεμῶσιν. — αὐτός, συναπτέον τῷ ξυλλήψεσθαι (=βοηθήσειν) = ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ βοηθήσῃ (αὐτοῦς). — περὶ τοῦ χρησιμίου = ὅσον ἀφορᾷ τὸν χρησμόν. — τὰ γινν. ἤκαζον ὁμοῖα εἶναι (δηλ. τῷ χρησιμίῳ) = ὑπέθετον (οἱ Ἄθ.) ὅτι τὰ γιννόμενα συμφωνοῦσι πρὸς τὸν χρησμόν (διότι ἐθεώρουν τὴν ἐν Ἀθήναις ἐμφάνισιν τοῦ λοιμοῦ ὡς βούθειαν τοῦ Ἀπόλ., ἣν οὗτος ὑπέσχετο τοῖς Λακ.) — ἐσβεβληκότων δὲ... εὐθύς = τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι (=δὲ) εὐθύς μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Πελοπ. (εἰς τὴν Ἀττικὴν) ἡ νόσος ἤρχισεν. — οὐκ ἐσῆλθεν, ὅτι καὶ ἄξιον εἶπεν (δηλ. ἔστιν) = δὲν εἰσῆλθέ τι (τῆς νόσου), τὸ ὅποσον καὶ ἄξιον εἶναι νὰ εἴπη τις. Ἡ ἔννοια: ἡ εἰσεληθοῦσα εἰς τὴν Πελ. νόσος ἦτο ἀναξία λόγου. — ἐπενείματο = ἐδεκάτισε. — ἔπειτα δὲ κτλ., ὁ λοιμὸς ἐνέσκηψε τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 430 καὶ ἐμαίνετο μέχρι τοῦ 429 ἀπαύστως· τῷ 428-427 ἐγένετο ἀσθενέστερος κατὰ τι· ἀπειλητικώτερος δὲ πάλιν ἐξερράγη κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 427 καὶ ἐξηκολούθησε μαινόμενος μέχρι τοῦ 426. Οἱ ἐκ τοῦ λοιμοῦ δὲ ἀπολεσθέντες ὑπερβαίνουσι — κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς — τοὺς δεκακισχιλίους. — ταῦτα μὲν κτλ., δηλ. ἦν = ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ συμβάντα ὡς πρὸς τὴν νόσον.

2. Ὁργὴ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Περικλέους καὶ δημηγορία αὐτοῦ.

(Κεφ. 59-64)

Κεφ. 59.

ὡς = ἐπειδὴ. — ἐπέκειτο = ἐστενοχώρει (αὐτοῦς). — ἠλλοίωοντο τὰς γν. = εἶχον μεταβληθῆ κατὰ τὰς γνώμας (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐν κεφ. 8 δηλωθείσας διαθέσεις αὐτῶν· «ἔρρωντο ἔς τὸν πόλεμον» κτλ.· πρβλ. καὶ κεφ. 14, § 1-22, § 1). — ἐν αἰτία εἶχον = ἠτιῶντο = κατηγόρουν. — ὡς, συναπτέον καὶ μετὰ τοῦ: περιπελιωκότες. — πρὸς δὲ τοὺς Λακ. ὠρμηντο (= ὠρμῶντο) ξυγχορεῖν (= σπένδουσαι) = ἐπεθύμουν δὲ νὰ συνθηκολογῶσι μετὰ τῶν Λακ. — ὡς

αὐτοὺς = πρὸς αὐτούς. — ἄπρακτοι ἐγένοντο = οὐδὲν κατώρθωσαν. — πανταχόθεν τε = οὐτω (= τε) ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν. — τῇ γν. ἄποροι καθεσιῶτες = περιελθόντες εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν. — ἐνέκειντο τῷ Περ. = ἐπετίθεντο κατὰ τοῦ Περικλέους. — ὄρων, μετχ. αἰτλγκ. — αὐτοὺς . . . χαλεπαίνοντας καὶ . . . ποιῶντας = ὅτι αὐτοὶ ἠγανάκτουν καὶ ἔπραττον. — πρὸς τὰ παρόντα = διὰ τὴν παροῦσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. — ἠλιζε = ἐφροεῖτο. — ξύλλογον, ἐνταῦθα = ἐκκλησίαν σύγκλητον (= ἔκτακτον)· πρβλ. κεφ. 22, § 1. Αἱ ἐκκλησίαι διεκρίνοντο εἰς δύο κατηγορίας, τὰς τεταγμένας ἐκ τῶν νόμων, ἧτοι τὰς τακτικάς, καὶ τὰς συγκλήτους, ἧτοι τὰς ἐκτάκτους. — ἔτι δ' (= γάρ) ἐστρατήγει = διότι ἀκόμη ἦτο στρατηγός (καὶ ὡς τοιοῦτος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλέσῃ ἐκκλησίαν· πρβλ. καὶ κεφ. 22, § 1). — θαρσῦναι, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους· τὸ αὐτὸ ἀντικμ. νοητέον καὶ εἰς τὸ καταστήσαι. — ἀπαγαγὼν = ἀπομακρύνας, καταπραῦνας. — τὸ ὀργιζόμενον τῆς γν. = τὰς ὀργίλας διαθέσεις αὐτῶν. — πρὸς τὸ ἠπιώτ. καὶ ἀδ. καταστήσαι = νὰ καταστήσῃ (αὐτοὺς) ἠπιωτέρους καὶ ἀφροωτέρους. — παρελθὼν = ἀναβάς εἰς τὸ βῆμα.

Κεφ. 60.

§ 1-4. καὶ προσδεχομένῳ . . . γεγένηται, καὶ ξυνήγαγον, ἡ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: ἐπειδὴ . . . γεγένηται, ξυνήγαγον. Ἡ κατὰ παράταξιν πλοκὴ καθιστᾷ τὸν λόγον ζωηρότερον (πρβλ. κεφ. 6, ἐν σελ. 64). — προσδεχομένῳ μοι = εἰς ἐμέ, ὅστις περιέμενον· κατ' ἔννοιαν = οὐχὶ παρὰ προσδοκίαν μου. — τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς ἐμέ = αἱ ἐκδηλώσεις τῆς κατ' ἐμοῦ ὀργῆς ὑμῶν. — αἰσθάνομαι = καλῶς γνωρίζω. — τὰς αἰτίας, δηλ. τὰς ἰδιωτικὰς συμφορὰς. — ὅπως ὑπομνήσω . . . εἵκετε, ἐν αὐτῷ κεῖται ἡ πρόθεσις τοῦ λόγου, ἧτις καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφ. 59, § 2 ἐδηλώθη «θαρσῦναί τε καὶ . . . καταστήσαι». — εἰ, ἐνταῦθα = ὅτι. — τι = κατὰ τι. — ἐμοὶ χαλεπαίνετε = ὀργίζεσθε κατ' ἐμοῦ. — ταῖς ξυμφοραῖς εἵκετε = ὑποχωρεῖτε εἰς τὰς συμφορὰς = φαίνεσθε δεῖλοὶ εἰς τὰς δυστυχίας. — γάρ, διασαφητικός. — πλείω . . . ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας = ὅτι περισσοτέρας ὠφελείας παρέχει εἰς τοὺς ἰδιώτας· παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ ὠφελεῖν. — Ξύμπασαν ὀρθου-

μένην = ἐὰν βλῆ εὐτυχῆ. — ἢ καθ' ἕκαστον . . . εὐπραγοῦσαν = παρὰ ἐὰν εὐτυχῆ ὡς πρὸς ἕκαστον τῶν πολιτῶν. — ἀθροῖαν δὲ σφαλλομένην = γενικῶς δὲ (ἐὰν) δυστυχῆ· τὸ σφαλλομένην ἀντιτίθεται τῷ ὀρθουμένῃ. — καλῶς . . . φερόμενος = εὐτυχῶν. — τὸ καθ' ἑαυτὸν (= ἕσσαν ἀφορᾷ τὸν ἑαυτὸν του), συναπτόεν τῷ καλῶς φερόμενος. — διαφθειρομένης τῆς πατρίδος = ἐὰν ἢ πατρίς διαφθείρηται. — οὐδὲν ἦσσαν, δηλ. ἢ κακῶς φερόμενος· ἐπαμένως = ὡσαύτως (ὡς καὶ ὁ δυστυχῶν). — κακοτυχῶν = δυστυχῶν. — ἐν εὐτυχούσῃ, δηλ. τῇ πατρίδι. — πολλῶ μᾶλλον, δηλ. ἢ ἐν δυστυχούσῃ· παρατηρητέα ἢ συμμετρία, μάλιστα δὲ ἢ ἰσαριθμία τῶν συλλαβῶν ἐν τοῖς: καλῶς . . . ἀνῆρ καὶ κακοτυχῶν . . . εὐτυχούσῃ ὡσαύτως ἐν τοῖς: οὐδὲν . . . ξυναπόλλυται καὶ πολλῶ . . . διασφύζεται. — ὁπότε, ἐνταῦθα αἰτλγκ. = ἐπειδὴ. — τὰς ἰδίας ξυμφορὰς = τὰς συμφορὰς τῶν ἰδιωτῶν. — οἷα τε, δηλ. ἐστίν = εἶναι ἱκανῆ = δύναται. — φέρειν = νὰ ὑπομένῃ. — εἰς δὲ ἕκαστος, δηλ. τῶν πολιτῶν. — τὰς ἐκείνης, δηλ. τὰς τῆς πόλεως συμφορὰς. — ἀδύνατος, δηλ. ἐστι φέρειν. — πάντας ἀμύνειν αὐτῇ = πάντες νὰ βοηθῶσιν αὐτήν. — καὶ μὴ, δηλ. δρᾶν = καὶ νὰ μὴ πράττωσι. — ταῖς κατ' οἶκον κτλ., ἀσύνδετον ὡς ἐπεξηγήσεις τῆς ἀναφρκ. προτάσεως: ὁ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε. — ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις = διὰ τὰς οἰκιακὰς δυστυχίας. — τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας (= τῆς σωτηρίας τοῦ κοινοῦ) ἀφίεσθε = ἀμελεῖτε τὴν σωτηρίαν τῆς πολιτείας· ἢ γενκ. τοῦ κοινοῦ προετάχθη τῆς γενκ. τῆς σωτηρίας διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τό: κατ' οἶκον (ὡς καὶ ἐν κεφ. 61, § 4 ἐν τέλει). — ξυνέγνωτε = συναπεφασίσατε (δηλ. μετ' ἑμοῦ). — δι' αἰτίας ἔχετε = αἰτιασθε = κατηγορεῖτε.

§ 5-7. καίτοι = καὶ ἔμως. — οὐδενὸς οἶμαι ἦσσαν εἶναι = νομίζω ὅτι ἀπὸ κανένα δὲν εἶμαι κατώτερος. — γυνῶναι = εἰς τὸ νὰ ἐπινοήσω. — τὰ δέοντα = τὰ ὀρθά, τὰ ὠφέλιμα (τῇ πολιτείᾳ). — ἐρμηνεῦσαι = εἰς τὸ νὰ παραστήσω σαφῶς διὰ τοῦ λόγου. — φιλόπολις τε κτλ. = ὡς φιλόπολις τε καὶ χρημάτων κρείσσω εἰμί. — χρημάτων κρείσσω = ἀφιλοκερδής. — ὅ τε γὰρ κτλ., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐξῆς νοουμένην ἐξωθεν πρότασιν: καὶ τῷ ὄντι ἀναγκαστικαί εἶναι αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ πάσαι ὁμοῦ τῷ πολιτικῷ ἀνδρί. — ὁ γνοὺς (= ὁ ἐπινοήσας), δηλ. τὰ δέοντα. — σαφῶς διδάξας = ἐρμηνεύσας. — ἐν ἴσφ (δηλ. ἐστι) καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη = ἐν ἴσφ τῷ

μὴ ἐνθυμηθέντι (= τῷ μὴ γνόντι) = εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἶναι πρὸς τὸν μὴ ἐπινοήσαντα. — ἀμφοτέρω, δηλ. τὸ γινῶναι καὶ σαφῶς διδάξαι. — τῇ δὲ πόλει δύνουσι = διακείμενος ἔμωσ δυσμενῶς πρὸς τὴν πόλιν. — οὐκ ἂν... οἰκείως (δηλ. τῇ πόλει) φράζοι = δὲν δύναται νὰ λέγῃ τι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πόλεως. — ὁμοίως, δηλ. καὶ εἰ φιλόπολις ἦν = ἔμοιως ὡς ἐάν ἦτο φιλόπολις. — προσόντος δὲ καὶ τοῦδε (δηλ. τοῦ φιλόπολιν εἶναι) = ἐάν δὲ πρὸς τούτοις ὑπάρχῃ καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ νὰ εἶναι φιλόπολις). — χρήμασι δὲ νικωμένοι (δηλ. αὐτοῦ) = (ἐάν) νικᾶται δὲ αὐτὸς ὑπὸ τῶν χρημάτων. — τὰ ξύμπαντα... ἂν πωλοῖτο = τὰ σύμπαντα δύνανται νὰ πωλῶνται. — τούτου ἑνός, γενκ. τοῦ τιμήματος = ἀντὶ ἑνός τούτου (δηλ. τῶν χρημάτων). — εἰ... ἐπέισθητε = ἄφ' οὗ ἐπέισθητε. — καὶ μέσως ἡγούμενοι (ἐμοί) μᾶλλον ἑτέρων (= ἢ ἑτέροις) προσεῖναι αὐτὰ = ἐπειδὴ νομίζετε ὅτι ἐγὼ ἔχω καὶ εἰς μέτριον μόνον βαθμὸν (= καὶ μέσως) περισσότερον παρά ἄλλοι αὐτὰ (δηλ. τὰ πλεονεκτήματα, τὰ δηλωθέντα ἐν § 5). — οὐκ ἂν... φεροίμην = οὐχὶ εὐλόγως δύναμαι ἐγὼ τοῦλάχιστον νὰ κατηγορῶμαι τώρα ὅτι ἀδικῶ.

Κεφ. 61.

§ 1 - 3. καὶ γάρ, συναπτόν τῷ πολλῇ ἄνοιά (ἔστι) = διότι πάντως εἶναι πολλῇ ἀνοησία· αἰτιολογεῖ δὲ τὸ ἐν τῷ τέλει τοῦ προηγούμενου κεφ.: «οὐκ ἂν εἰκότως... αἰτίαν φεροίμην». — οἷς μὲν (= τούτοις μὲν, οἷς) αἴρεσις γεγ. = εἰς τούτους μὲν, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει δοθῆ ἔλευθέρα ἐκλογὴ μεταξὺ εἰρήνης καὶ πολέμου. — τᾶλλα εὐτυχοῦσι = ἐν ᾧ κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι εὐτυχεῖς. — πολεμῆσαι = ν' ἀναλάβωσι πόλεμον. — εἰ δ'... = ἀλλ' ἄφ' οὗ ἦτο ἀνάγκη. — ἢ εἴξ. εὐθύς... ὑπακούσαι = ἢ ὑποχωρήσαντες εἰς τοὺς ἄλλους εὐθύς νὰ ὑπακούσωσιν (εἰς αὐτούς). — ἢ κινδυνεύσαντας περιγ. = ἢ διὰ κινδύνων μόνον (καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου τρόπου) νὰ ὑπερισχύσωσι (τοῦ ἐχθροῦ). — τοῦ ὑποσιάντος (δηλ. τὸν κίνδυνον), β' ἕρος τῆς συγκρίσεως. — μεμπτότερος (δηλ. ἔστι) = εἶναι περισσότερον ἀξιόμεμπτος. — ὁ αὐτός, δηλ. τῇ γνώμῃ. — οὐκ ἐξίσταμαι, δηλ. τῆς γνώμης = δὲν μεταβάλλομαι. — μεταβάλλετε, δηλ. γνώμην. — ἀκεραίοις, δηλ. οὔσι = ζτε ἦσθε ἀβλαβεῖς. — μεταμέλειν δὲ κακούμενοις = νὰ μετανοήτε δὲ (νῦν) ὅτε κακὰ ὑφίστασθε. — καὶ τὸν

ἔμὸν λόγον... μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι (δηλ. ὑμῖν), ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ: ἐπειδὴ ξυνέβη = καί· αἱ ἐμαί συμβουλαί αἱ λεχθεῖσαι ἐν τῷ τότε λόγῳ μου νὰ μὴ φαίνωνται (εἰς ὑμᾶς) ὀρθαί. Ἐννοοῦνται αἱ ὑπὸ τοῦ Περικλ. εἰς τοὺς Ἄθ. δοθεῖσαι συμβουλαί, ὅπως οὗτοι ἀναλάβωσι τὸν κατὰ τῶν Λακ. πόλεμον. — ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης = ἐν τῷ ἀσθενεῖ (= τῇ ἀσθενείᾳ) τῆς ὑμετέρας γνώμης (= φρονήματος)· κατ' ἔννοιαν = ἐν τῇ δειλίᾳ ὑμῶν. Ἡ ἀντων. ὑμετέρῳ προετάρχθη (ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ συναφθῆ μετὰ τοῦ: τῆς γνώμης [= τῆς ὑμετέρας γν.]), ἵνα ἐνισχυθῆ ἢ ἀντίθεσις πρὸς τό: τὸν ἔμὸν λόγον. — τὸ λυποῦν = ἡ λύπη = ἡ βλάβη (ἦν συνεπάγεται ὁ πόλεμος). — ἔχει = παρέχει. — ἦδη = ἀμέσως. — τῆς δὲ ὠφέλειας... ἅπασι = εἰς ὅλους δὲ ἀκόμῃ δὲν εἶναι φανερά ἢ ὠφέλεια. Ἡ ἔννοια: ὅλοι δὲν καθορῶσι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι κοινὴν ὠφέλειαν. — καί... ταπεινὴ (δηλ. ἐστὶ), ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ διότι. — μεταβ. μεγάλῃς ἐμπ. = ἐπειδὴ ἐνέπεσε μεγάλη μεταβολή. — καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου = καὶ μάλιστα αἰφνιδίως. — ἡ διάνοια = τὸ φρόνημα. — ἐγκαταρεῖν, ἐκ τοῦ ταπεινὴ (ἐστὶ) = εἰς τὸ νὰ ἐμμένῃτε σταθερῶς. — ἂ ἔγνωτε = τούτοις, ἂ ἔγνωτε (= ἀπεφασίσατε). — δουλοῖ γὰρ κτλ. = διότι ταπεινώνει κτλ. Διὰ τούτων ὁ Περικλ. δικαιολογεῖ πως τοὺς Ἄθην. διὰ τὴν ταπεινώσιν τοῦ φρονήματος αὐτῶν. — φρόνημα, ἀντικμ. = τὸ φρόνημα. — τὸ πλείσιῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον = τὸ συμβαῖνον μετὰ πλείστου παραλογισμοῦ (= ὅλως παρ' ἐλπίδα). — ὁ = καὶ τοῦτο. — πρὸς τοῖς ἄλλοις, δηλ. δεινοῖς = ἐκτὸς τῶν ἄλλων συμφορῶν (δηλ. τῆς δηλώσεως τῆς χώρας καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει κατακλήσεως). — οὐχ ἥμισα = μάλιστα. — κατὰ τὴν νόσον = διὰ τὴν νόσον.

§ 4. οἰκοῦντας (δηλ. ὑμᾶς) καὶ... τεθραμμένους = ἐπειδὴ κατοικεῖτε καὶ ἐπειδὴ ἔχετε ἀνατραφή. — ἐν ἠθέσιν ἀντιπάλοις αὐτῇ = μετ' ἠθῆ ἀντάξια τοῦ μεγέθους αὐτῆς. — χρεῶν, δηλ. ἐστὶ = χρεὶ ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ ἀπαρμφ. ἐθέλειν καὶ ἐξ αὐτοῦ τὰ ἀπρμφ. ὑφίστασθαι, ἀφανίζεῖν καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι. — ξυμφοραῖς ταῖς μεγ., ἀντικμ. τοῦ ὑφίστασθαι = νὰ ὑπομένῃτε τὰς μεγίστας συμφοράς. — τὴν ἀξίωσιν = τὴν δόξαν. — ἐν ἴσῳ γὰρ... ὀρεγόμενον, ἢ φυσικῇ σειρᾷ τῶν λέξεων: οἱ γὰρ ἄνθρωποι δικαιοῦσιν αἰτιᾶσθαι τε ἐν ἴσῳ (τοῦτον) ὅστις μαλακία ἐλλείπει τῆς ὑπαρχούσης δόξης καὶ ἰμισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγόμενον τῆς μὴ προσηκούσης

(δόξης) = διότι οί άνθρωποι κρίνουν δίκαιον καὶ νὰ κατηγορῶσιν ὁμοίως τοῦτον, ὅστις δι' ἀνανδρίαν εἶναι κατώτερος τῆς ὑπαρχούσης δόξης, καθὼς καὶ νὰ μισῶσι τὸν διὰ θρασύτητα ἐπιδιώκοντα δόξαν, ἣτις δὲν τῷ ἀνήκει. — ἀπαλήσαντας δὲ τὰ ἴδια = ἀφ' οὗ δὲ παύσητε νὰ λυπήσθε διὰ τὰς ἰδίας συμφοράς. — τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι = νὰ ἐργάζησθε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πολιτείας· περὶ τῆς θέσεως τῶν λέξεων: τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας πρὸ βλ. κεφ. 60, § 4.

Κεφ. 62.

§ 1-2. τὸν δὲ πόνον . . . ὑποπτευόμενον, ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: ἀρκείτω δὲ ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα μὲν, ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς τὸν πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον ὑποπτευόμενον μὴ γένηται τε πολὺς καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα = ἄς εἶναι δὲ ἀρκετὰ εἰς ὑμᾶς καὶ ἐκεῖνα μὲν, διὰ τῶν ὁποίων ἄλλοτε πολλάκις βεβαίως, ὡς γνωστόν, ἀπέδειξα ὅτι οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ καταπόνησις ὑποπτεύεται μήπως αὕτη παραταθῆ ἐπὶ πολὺ (= ὅτι οὐχὶ ὀρθῶς φοβεῖσθε μήπως ἢ ἐν τῷ πολέμῳ καταπόνησις παραταθῆ ἐπὶ πολὺ) καὶ μεθ' ἔλην ταύτην (τὴν καταπόνησιν) δὲν ὑπερισχύσωμεν. — τὸν πόνον . . . , προετάχθη τοῦτο πρὸς ἔξαρσιν. — ἄλλοτε πολλάκις, ἐν κεφ. 13, § 9 «ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα . . . τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ». — τότε, ὅ . . . μεγέθους πέρι ἐς τὴν ἀρχὴν = τὸ ἐξῆς (πλεονέκτημα), τὸ ὅποιον ἀναφερόμενον εἰς τὸ μέγεθος τῆς ἡγεμονίας ὑμῶν. — μοι δοκεῖτε οὐτ' αὐτοὶ . . . ὑπάρχον ὑμῖν = οὐτε οἱ ἴδιοι μοι φαίνεσθε (= νομίζω) ὅτι ἐσυλλογίσθητέ ποτε ἕως τώρα ὅτι ἔχετε. — οὐτ' ἐγώ, δηλ. ἰκανῶς (= διεξῆδικῶς) ἐδήλωσα. — ἐν τοῖς πρὶν λόγοις, οὗς ὁ Περικλ. ἐποιήσατο πρὸς τοὺς Ἀθ. — οὐδ' ἂν νῦν ἐχρησάμην, δηλ. αὐτῷ = οὐδὲ τώρα θὰ ἀνέφερον αὐτό. — κομπωδεσιέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν = ἐπειδὴ ἔχει ἀλαζονικὴν κᾶπως τὴν ὄψιν. — παρὰ τὸ εἰκὸς = παρ' ὅσον πρέπει. — γάρ, ἐπεξηγεῖ τὸ τότε. — ἀποφαίνω = ἀποδεικνύω. — δύο μερῶν, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐτέρου. — τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, παράθεσις τοῦ: δύο μερῶν = ἐκ τῶν δύο μερῶν, τὰ ὅποια εἶναι φανερά προωρισμένα εἰς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων. — γῆς καὶ θαλάσσης, ἐπεξήγησις τοῦ: δύο μερῶν = δηλ. τῆς γῆς

καὶ τῆς θαλάσσης. — τοῦ ἐτέρου, δηλ. τῆς θαλάσσης. — κυριωτάτους ὄντας = ὅτι εἰσθε ἀπόλυτοι κύριοι. — ἔφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε καὶ... βουλευθῆτε = ὄχι μόνον (= τε) εἰς τόσῃν ἔκτασιν, ὅσῃν κατέχετε, ἀλλὰ καὶ (= καὶ) εἰς περισσοτέραν, ἐὰν θελήσῃτε. — οὐκ ἔστιν ὅστις = οὐδεὶς. — τῇ ὑπαρχ. παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ, συναπτόν τῷ πλεόντας = ἐὰν πλέητε μὲ τὸν ὑπάρχοντα στόλον. — βασιλεύς, οὐχὶ ὁ τῶν Περσῶν, ἀλλ' οἷοσδήποτε. — οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος = οὔτε προσέτι (= ἄλλο· πρβλ. κεφ. 14, § 1) οὐδὲν ἔθνος. — τῶν ἐν τῷ παρόντι (δηλ. χρόνῳ) = τῶν νῦν.

§ 3-5. οὐ κατὰ τὴν... χρεῖαν... αὕτη ἡ δ. φαίνεται (δηλ. οὔσα) = αὕτη ἡ δύναμις (δηλ. ἡ τοῦ ναυτικοῦ) φαίνεται ὅτι δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν ὠφέλειαν τῶν (ἀγροτικῶν) οἰκιῶν καὶ τῶν ἀγρῶν (ἀλλ' ὅτι εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα.). — ὧν μεγάλων (κτγρμ.) νομίζετε ἔστερηθῆναι = τῶν ὁποίων στερηθέντες νομίζετε ὅτι ἔχετε στερηθῆναι μεγάλων. — εἰκός, δηλ. ἐστὶ = πρέπον εἶναι = πρέπει. — χαλεπῶς φέρειν = ν' ἀγανακτῆτε. — αὐτῶν, γενκ. τῆς αἰτίας = δι' αὐτὰ = διὰ τὴν στέρησιν αὐτῶν (δηλ. τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς). — ἢ οὐ, μετὰ τὸ μᾶλλον συνοδευόμενον ὑπ' ἀρνήσεως = ἀλλά. — κηπίον καὶ ἔγκαλ... ὀλιγορῆσαι (δηλ. αὐτῶν) = νομίσαντες ὅτι αὐτὰ (δηλ. αἱ οἰκίαι καὶ ἡ γῆ) ἐν συγκρίσει πρὸς ταύτην τὴν δύναμιν εἶναι κηπάριον καὶ κόσμημα πλούτου (πράγματα δηλ. εὐάρεστα μὲν εἰς τὸν βίον, ἀλλ' ἀνωφελῆ) (πρέπει) νὰ καταφρονήσῃτε (αὐτὰ). — γνῶναι, ἐκ τοῦ εἰκός (ἐστὶ), ἐξ οὗ καὶ τὰ ἀπρμφ. φανῆναι, ἰέναι. — ἐλευθερίαν μὲν... ἀναληψομένην = ὅτι ἡ μὲν ἐλευθερία θὰ ἐπανακτήσῃ. — ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς = φροντίζοντες περὶ αὐτῆς. — διασώσωμεν (= διατηρήσωμεν), δηλ. αὐτήν. — ἄλλων δ' ὑπακούσασι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: ἐλευθερίαν μὲν = εἰς τοὺς ὑπηκόους δὲ ἄλλων. — καὶ τὰ προκ. φιλεῖν ἔλασ. = (ἔτι) συνηθίζουσι νὰ ἐλαττώωνται καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια πρότερον ἔχουσιν ἀποκτηθῆ· τὸ ἀπαρμ. φιλεῖν ἐκ τοῦ γνῶναι· παρατηρητέα δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς συντάξεως: γνῶναι... ἀναληψομένην... φιλεῖν. — τῶν τε πατ. μὴ χείρους... φανῆναι = καὶ (πρέπει) νὰ μὴ φανῆτε κατώτεροι τῶν πατέρων. — κατ' ἀμφοτέρω, δηλ. κατὰ τὸ κατασχεῖν καὶ τὸ διασώσαντας παραδιδόναι. — πόνων = κόπων. — αὐτὰ, δηλ. τὴν ἀρχὴν ἢ αἰτιατκ. αὕτη νοητέα καὶ εἰς τὸ κατέσχον. — αἰσχίον (δηλ. ἐστὶ) ἔχ. ἀφαιρεθῆναι (δηλ. τινάς) = εἶναι αἰσχρότερον ἐν ᾧ ἔχει τις νὰ

χάσῃ τι.—ἢ κτωμ. ἀτυχῆσαι = παρά νὰ ἀποτύχη ἐν τῇ προσπαθειῇ νὰ ἀποκτήσῃ. — ἵεναι δὲ... ὁμοίσε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: τῶν τε πατέρων κτλ. = ἀλλὰ (πρέπει) νὰ ἐπέρχησθε κατὰ τῶν ἐχθρῶν. — μὴ φρον. μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφρ., παρονομασία (ὡς καὶ ἐν I, κεφ. 33, § 4) = ὄχι μόνον μετὰ τυφλοῦ θάρρους (προερχομένου δηλ. ἐξ ἀμαθίας), ἀλλὰ καὶ μετὰ λογικοῦ (προερχομένου δηλ. ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ὑπεροχῆς). Εὐρυτέρα διασάφησις τῶν λέξε. φρόνημα καὶ καταφρόνημα γίνεται ἐν τοῖς ἐπομένοις: αὔχημα μὲν γὰρ κτλ. — αὔχημα = φρόνημα = τὸ ἀλαζονικὸν θράσος. — ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς = προερχόμενον ἐξ ἀμαθίας παρακολουθουμένης ὑπὸ εὐτυχίας.—καταφρόνησις (= τὸ λογικὸν θάρρος), δηλ. τοῦτο ἐγγίγνεται. — γνώμη = ἐν συνειδήσει· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τό: ἀπ' ἀμαθίας εὐτυχοῦς. — τῶν ἐναντίων προέχειν = ὅτι εἶναι ὑπέρτερος τῶν ἐχθρῶν. — τὴν τόλμαν = τὴν τόλμην. — ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης = ἐν περιπτώσει ὁμοίας τύχης (εἰς ἀμφότερα τὰ διαμαχόμενα μέρη). — ἡ ξύνεσις = ἡ ὀρθὴ γνώσις (τοῦ κινδύνου). — ἐκ τοῦ ὑπέροφρονος = συνεπιεία τῆς συναισθήσεως τῆς ὑπεροχῆς. — ἔχου. παρέχεται = καθιστᾷ ἀσφαλεστέραν. — πιστεύει, δηλ. ἢ τόλμη. — ἡς ἐν τῷ ἀπόρφ ἢ ἰσχύς (δηλ. ἔστιν) = τῆς ὁποίας ἡ ἰσχύς ὑπάρχει (μόνον) ἐν ταῖς ἀμηχανίαις. — γνώμη δὲ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, δηλ. πιστεύει = ἀλλὰ πιστεύει εἰς τὴν ὀρθὴν γνώσιν τὴν προερχομένην ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μέσων. — ἡς βεβαιότερα (δηλ. τῆς ἐλπίδος) ἢ πρόνοια, δηλ. ἔστιν = τῆς ὁποίας ἡ πρόνοια εἶναι ἀσφαλεστέρα τῆς ἐλπίδος. Ἡ ἔννοια: Διὰ τῆς ὀρθῆς γνώσεως τῆς προερχομένης ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μέσων δύναται τις νὰ προνοήσῃ ἀσφαλέστερον (περὶ τοῦ μέλλοντος) παρά διὰ τῆς ἐλπίδος.

Κεφ. 63.

τῆς πόλεως... βοηθεῖν, ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων = εἰκὸς (ἔστι) ὑμᾶς βοηθεῖν τῷ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν τιμωμένῳ (= τῇ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν τιμῇ) τῆς πόλεως = πρέπει σεῖς νὰ προσπαθῆτε νὰ διατηρῆτε τὴν ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας προερχομένην τιμὴν τῆς (ἡμετέρας) πόλεως. — ᾧ... ἀγάλλεσθε = δι' ἣν (τιμὴν) σεῖς περισσότερον ἀπὸ πάντας τοὺς ἄλλους εἰσθε ὑπερήφανοι. — ἢ μηδὲ = εἰ δὲ μὴ μηδὲ. — διώκειν = νὰ ἐπιζητήτε. — μηδὲ νομίσαι, δηλ. εἰκὸς (ἔστι)

ὑμᾶς. — δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, ἐπεξήγησις τοῦ: ἐνὸς μόνου = δηλ. περὶ δουλείας ἢ ἐλευθερίας. Δουλείαν δ' ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὴν ὑποταγὴν εἰς τὴν Σπάρτην. — ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως καὶ κινδύνου, νοητέα καὶ ἐνταῦθα πρὸ τῶν γενν. στερήσεως καὶ κινδύνου ἢ πρὸθ. περὶ = ἀλλὰ καὶ περὶ στερήσεως ἀρχῆς καὶ περὶ κινδύνου. — ὧν (= τούτων, ὧν) ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθησθε = ἐκ μέρους τούτων, ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν ὁποίων εἰσθε μισητοί. — ἧς = ταύτης δὲ (δηλ. τῆς ἀρχῆς). — οὐδ' ἐκσιτῆναι ἔτι ὑμῖν ἔστι (= ἔξεστιν) = οὐδὲ ν' ἀπομακρυνθῆτε πλέον εἶναι δυνατόν εἰς ὑμᾶς. — εἴ τις καὶ τότε ... ἀπραγ. ἀνδραγαθίζεται, βραχυλογικῶς ἀντὶ τοῦ: εἴ τις καὶ τότε (δηλ. τὸ ἐκσιτῆναι τῆς ἀρχῆς) ἀπραγμοσύνη παραινεῖ ἀνδραγαθίαν ἐπιδεικνύμενος δεδιώς ἐν τῷ παρόντι = ἐάν τις καὶ τοῦτο ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν εἰρήνην (= ἀπραγμοσύνη) προτείνῃ θέλων νὰ φαίνεται ὡς ἀνὴρ ἀγαθός, ἐν ᾧ πράγματι φοβεῖται εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. Ταῦτα λέγων ὁ Περικλ. ὑπαινίσσεται φίλους τινὰς τῆς εἰρήνης, οἵτινες προβάλλοντες φιλανθρωπικοὺς λόγους, πράγματι ἑμὸς φοβούμενοι τὰς τολμηρὰς πράξεις, συνίστων τοῖς Ἄθ. νὰ παραιτηθῶσι τῆς ἀρχῆς. — αὐτήν, δηλ. τὴν ἀρχήν. — ὡς τυραννίδα κτλ., ἢ αὐτὴ ἰδέα καὶ ἐν I, κεφ. 75, § 4. — οἱ τοιοῦτοι, δηλ. οἱ ἀπράγμονες, οἱ φίλοι τῆς εἰρήνης. — ἐτέρους τε πείσαντες = καὶ ἐὰν ἄλλους ἤθελον πείσει (δηλ. νὰ εἶναι ἀπράγμονες). Ἡ ἀπόδοσις: καὶ εἴ που κτλ. — εἴ που ... οἰκίσειαν = ἐὰν ἤθελον κατοικήσει κᾶπου. — ἐπὶ σφῶν αὐτῶν = μόνοι, ἀποχωρισθέντες ἀπὸ τῶν ἄλλων (καταλιπόντες δηλ. τὰς Ἀθήνας). — τὸ γὰρ ἀπραγμον ... τεταγμένον = διότι ἡ ἡσυχία (τὸ εἰρηνόφιλον) δὲν διατηρεῖται, ἐὰν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τῆς δραστηριότητος. Κατ' ἐννοίαν: οἱ φιλειρηνικοὶ ἄνθρωποι καταστρέφονται (πολιτικῶς), ἀν μὴ εἶναι καὶ δραστήριοι. — ξυμφέρει (= ἀρμόζει), ὡς ὑποκμ. τούτου τό: ἀσφαλῶς δουλεύειν = νὰ ὑπακούῃ εἰς τὴν θέλησιν ἄλλου ἀποφεύγουσα τοὺς κινδύνους (καθὼς συνιστῶσιν οἱ φίλοι τῆς εἰρήνης). — ἐν ὑψηλόφ, δηλ. πόλει.

Κεφ. 64.

§ 1-3. ὑπὸ τῶν τοιῶνδε (= τοιούτων) πολιτῶν, δηλ. τῶν ἀπραγμόνων, τῶν φίλων τῆς εἰρήνης, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τῇ προηγουμένῳ κεφ. (§ 2 καὶ 3). — παράγεσθε = ἀπατάσθε. — ἐμὲ

δι' ὀργῆς ἔχετε = ὀργίζεσθε ἐμοί. — ὦ . . . ξυνδιέγνωτε = μετὰ τοῦ ὁποίου συναπεφασίσατε (πρβλ. κεφ. 60, § 4). — εἰ καί, ὁ εἰ ἐνταῦθα = ὅτι (= διότι)· ἐκ τοῦ εἰ καί ἔξαρτ. καί τὸ ἐπιγεγένηται τε κτλ. — εἰκὸς ἦν, δηλ. δοῦσαι. — μὴ ἐθειλησάντων ὑμῶν = ἐπειδὴ σεῖς δὲν ἠθελήσατε. — ὑπακούειν, δηλ. αὐτοῖς (τοῖς ἐναντίοις). — ἐπιγεγένηται τε = καί (διότι) ἔχει ἐνσκήψει. — πέρα ὧν προσεδ. = πέρα τούτων, ἃ προσεδεχόμεθα (= περιεμένομεν) = παρὰ προσδοκίαν. — μόνον δὴ τῶν πάντων = μόνον ὡς γνωστὸν ἐξ ὄλων. — ἐλπίδος κρεῖσσον = παρ' ἐλπίδα. — καί δι' αὐτὴν κτλ. = καί οἶδα ὅτι δι' αὐτὴν (δηλ. τὴν νόσον) κτλ. — μέρος τι = ἐν μέρει. — μάλλον, ὁ θ' ὄρος τῆς συγκρίσεως: ἢ διὰ τὴν δῆλωσιν τῆς χώρας. — εἰ μὴ . . . ἀναθήσετε = ἐκτὸς ἐὰν ἀποδώσῃτε. — καί ὅταν παρὰ λόγον τι εὖ πράξῃτε = καί ὅταν παρὰ προσδοκίαν συμβῇ εἰς ὑμᾶς εὐτυχία τις. — φέρειν τε κτλ., διὰ τοῦ τε ἐξακολουθεῖ ἢ παραίνεσις ἢ διὰ τοῦ μήτε . . . ἔχετε ἀρξαμένη. — τὰ δαιμόνια = τὰ ἐκ θεῶν προερχόμενα (δηλ. τὴν νόσον· πρβλ. κεφ. 54, § 4). — ἀναγκαίως, κυρίως = ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν ἀνάγκην, τὸ πεπρωμένον· εἶτα = ἀγογγύστως, μετὰ καρτερίας. — τά τε ἀπὸ τῶν πολεμίων, δηλ. προερχόμενα δεινά. — ἐν ἔθει = συνήθη. — μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῆ = ὁρᾶτε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῆ (δηλ. ἐν ἔθει εἶναι) = προσέχετε μήπως ἐξ αἰτίας ὑμῶν ἐμποδισθῶσι νὰ εἶναι συνήθη. — γνῶτε = μάθετε καλῶς· ἐκ τούτου ἔξαρτ. 1) αἰ μετχ. ἔχουσαν, κεκτημένην, 2) ἡ εἰδικὴ πρότασις: Ἑλλ. ὅτι . . . ἤρξαμεν κτλ. — αὐτήν, δηλ. τὴν πόλιν. — ἐν πᾶσιν ἀνθρ. = μεταξὺ ὄλων τῶν ἀνθρώπων. — διὰ τὸ . . . μὴ εἶκειν = διότι δὲν ὑποχωρεῖ. — πλεῖστα δὲ . . . ἀνηλωκέναι (ζεῦγμα) πολέμῳ, ἐξακολουθεῖ ἢ ἔξαρτ. ἐκ τοῦ διὰ τὸ = ἀλλὰ διότι ἔχει θυσιάσει ἐν πολέμῳ πλεῖστα σώματα καί (πλείστους) κόπους (ἔχει καταβάλει). — δῆ, ἐπιτείνει τὸ ὑπερθκ. μεγίστην = ἐντελῶς μεγίστην. — κεκτημένην, δηλ. αὐτὴν (τὴν πόλιν) = ὅτι (αὐτῇ) ἔχει ἀποκτήσει. — ἦς, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ: μνήμη. — ἐς αἰδίον = αἰωνίως. — ἦν καὶ . . . ποτε = ἂν ἴσως καὶ νῦν ἐξασθενήσωμεν ὀλίγον (δηλ. κατὰ τὴν δύναμιν). — πάντα . . . πέφυκε καὶ ἔλ. = διότι ὅλα ἔχουσιν ὀρισθῆ ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ νὰ ἐλαττωνῶνται· κατ' ἔννοιαν: ὅλα ὑπάγονται εἰς τὸν φυσικὸν νόμον τῆς αὐξήσεως καὶ φθορᾶς. — καταλείφεται = θ' ἀπομείνη. — Ἑλλ. τε ὅτι Ἑλλ. κτλ. = ὅτι τε Ἑλληνες Ἑλλήνων κτλ. Ἡ γενν. προετάχθη πρὸς ἔμφασιν. —

δή, ἐπιτείνει τὸ πλείστων.—πολέμοις μεγίστοις=ἐν πολέμοις μεγίστοις.—πρὸς τε ξύμπαντας=καὶ πρὸς ὅλους ὁμοῦ.—καὶ καθ' ἑκάστους=καὶ πρὸς ἑκάστους ἰδίᾳ. — τοῖς πᾶσιν = καθ' ὅλα (πρβλ. κεφ. 11, § 6).—εὐπορωτάτην=πλουσιωτάτην.

§ 4-5. καίτοι = καὶ τῇ ἀληθείᾳ. — μέμψαιτ' ἂν = δύναται νὰ κατηγορήσῃ.—καὶ αὐτός, συναπτόν τῷ: δραῖν τι = καὶ ὁ ἴδιος νὰ πράττῃ τι. — ζηλώσει, δηλ. αὐτά: τὸ αὐτὸ ἀντικμ. νοητέον καὶ εἰς τό: κέκτηται. — εἰ δέ τις = ὅς δέ. — τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροῦς εἶναι ἐν τῷ π. = τὸ δὲ νὰ μισῶνται καὶ νὰ εἶναι δυσάρεστοι ἐν τῷ παρόντι.—δὴ=ὡς γνωστόν.—ἕτεροι, προσετέθη πρὸς ἕξαρσιν τῆς γενκ. ἑτέρων (ὡς καὶ ἐν § 3 Ἑλλήνων... Ἕλληνες). — ἠξίωσαν=ἠθέλησαν.—ἐπὶ μεγίστοις=διὰ μέγιστα συμφέροντα.—τὸ ἐπίφθονον (= τὸ μισεῖσθαι) λαμβ. = μισεῖται. — ἐπὶ πολὺ = ἐπὶ πολὺν χρόνον. — ἀντέχει = διαρκεῖ. — ἡ δὲ λαμπρότης καί... δόξα, τὸ ἄρθρον (ἢ) ἀνήκει καὶ εἰς τὰ δύο οὐσιαστικά (λαμπρότης—δόξα) = ἡ δὲ παρούσα λαμπρότης καὶ ἡ μετέπειτα δόξα.—ἀείμνηστος, κατγρμ.

§ 6-7. ὑμεῖς δέ, διὰ τούτων γίνεται μετάβασις ἐκ τῆς γενικῆς παρατηρήσεως εἰς τὴν μερικὴν καὶ συγχρόνως συγκεφαλαίωσις τοῦ περιεχομένου τοῦ λόγου. — ἔς τε τὸ μέλλον καλόν... ἔς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρόν, κατὰ σχῆμα χιαστὸν τὸ α' ἀναφέρεται εἰς τό: ἔς τὸ ἔπειτα δόξα, τὸ β' εἰς τό: ἡ παραυτίκα λαμπρότης = προνοήσαντες καὶ διὰ τὸ μέλλον δόξαν καὶ διὰ τὸ παρὸν ὄχι κατασχύνην. — τῷ ἤδη προθύμῳ = διὰ τῆς μέχρι τοῦδε (δειχθείσης) προθυμίας (ὕμων). — ἀμφοτέρα, δηλ. τὴν παραυτίκα λαμπρότητα καὶ τὴν ἔπειτα δόξαν. — μήτε ἐλικηρυκεύεσθε = μήτε κήρυκας πέμπετε περὶ συμφιλίωσης.—μήτε ἔνδηλοι ἔστε=μήτε διὰ φανερῶν ἐκδηλώσεων δεικνύετε.—βαρυνόμενοι = ὅτι καταπονεῖσθε.—ὡς, αἰτιλγκ. — οὔτινες κτλ., ὁ Περικλῆς κλείει τὸν λόγον του διὰ τινος πολιτικῆς γνώμης. — γνώμη = ἐν τῇ καρδίᾳ των. — οὔτοι, ἀνακεφαλαιοῖ τὴν προηγουμένην ἀναφρκ. πρότασιν (οὔτινες... ἀντέχουσι). — τῆς ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν = ν' ἀπαλλάττῃ ἀπὸ τῆς ἐναντίον αὐτοῦ ὀργῆς. — ἀπάγειν = ν' ἀπομακρύνῃ. — τὴν γνώμην = τὴν διάνοιαν (αὐτῶν).

*Ναυμαχίαι τοῦ Φορμίωνος
πρὸς τὸν Πελοποννησιακὸν στόλον.*

(Κεφ. 83 - 92)

Κεφ. 83.

§ 1-3. τὸ δ' ἐκ τῆς Κορ. ... ναυτικόν, οἱ Ἀμπρακιῶται ἐπιθυμῶντες νὰ ὑποτάξωσι τὴν Ἀκαρνανίαν, τὴν σύμμαχον τῶν Ἀθ., εἶχον ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τῶν Λακ. οὗτοι δὲ οὐ μόνον ἀπέστειλαν κατὰ τῆς Ἀκαρνανίας τὸν ναύαρχον αὐτῶν Κνήμῳ μετὰ 1000 ὀπλιτῶν, ἀλλὰ καὶ διέταξαν τοὺς συμμάχους νὰ ἐτοιμάσωσι ναυτικὸν τάχιστα. Ἐκ τῶν συμμάχων ἰδίᾳ οἱ Κορίνθιοι ἔδειξαν μέγαν ζήλον ὑπὲρ τῶν Ἀμπρακιωτῶν, τῶν ἀποίκων αὐτῶν, καὶ παρεσκεύασαν ναυτικόν, περὶ οὗ ἐνταῦθα ὁ λόγος. — τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου = τῶν ἐν τῷ Κρισαίῳ (= Κορινθιακῷ) κόλπῳ. — παραγενέσθαι Κνήμῳ = νὰ συνενωθῇ μετὰ τοῦ Κνήμου (ὅστις ναύαρχος ὦν τῶν Λακεδ. εἶχεν ἀποσταλῆ ὑπ' αὐτῶν μετὰ χιλίων ὀπλιτῶν πρὸς βοήθειαν τῶν Ἀμπρακιωτῶν). — ἄνω = εἰς τὸ ἐσωτερικόν συναπτεόν τῷ ξυμβοηθῶσι ... οἱ ἀπὸ θαλάσσης. — Ἀκαρνᾶνες, βραχυλογικῶς ἀντί: οἱ ἐπὶ θαλάσση (= οἱ παραθαλάσσιοι) Ἀκαρνᾶνες ἀπὸ θαλάσσης (πρβλ. κεφ. 13, § 2 «τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν»). — οὐ παραγίγνεται = δὲν παρευρίσκεται. — ἠναγκάσθησαν, δηλ. οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. — τῇ ἐν Στράτῳ μάχῃ, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ: τὰς αὐτὰς ἡμέρας κατ' ἔννοιαν = ἐν αἴσπερ (= καθ' ἕξ ἀκριβῶς) ἢ ἐν Στράτῳ μάχῃ ἐγένετο. Ἡ Στράτος ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ἀκαρνανίας ἐν αὐτῇ πολεμήσαντες οἱ ὑπὸ τὸν Κνήμῳ Λακ., οἱ Ἀμπρακιῶται καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἠπείρου πρὸς τοὺς Ἀκαρνᾶνας ἠττήθησαν. — Φορμίωνα, στρατηγὸν Ἀθηναίων τοῦτον εἶχον ἀποστείλει οἱ Ἀθ. μετὰ 20 πλοίων εἰς Ναύπακτον, ὅπως κωλύῃ τὴν διάβασιν ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. — ἐν Ναυπιάτῳ, ἢ Ναύ-

πακτος εἶναι ἐπίκαιρον χωρίον πρὸς ἐπιτήρησιν τοῦ Κορινθ. κόλπου. — γάρ, διασαφητικός. — παραπλέοντας αὐτούς... ἐτήρει = ἐπετήρει αὐτοὺς πλέοντας παρὰ τὴν παραλίαν πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου. Οἱ μὲν Πελ. ἔπλεον κατὰ τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν, οἱ δ' Ἀθην. κατὰ τὴν βόρειον. — βουλόμενος, μετχ. αἰτλγκ. — ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ = ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ. — ἔπλεον μὲν, ἢ ἀπόδοσις: ἐπειδὴ μέντοι κτλ. — οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν = οὐχὶ μὲ σκοπὸν νὰ συνάψωσι ναυμαχίαν. — ἀλλὰ στρατιωτικώτερον ἐς Ἀκαρν. = ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς στρατείαν κατὰ ξηρὰν ἐναντίον τῆς Ἀκαρνανίας. — οὐκ ἂν οἰόμενοι... τολμησαί = οἰόμενοι οὐκ ἂν τολμησαί. — ναυμαχίαν ποιήσασθαι = ναυμαχησαί. — ἐπειδή, χρονκ. — ἀντιπαραπλέοντας ἑώρων αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἀθ.) = ἔδλεπον (οἱ Κορ.) ὅτι αὐτοὶ (οἱ Ἀθ.) ἔπλεον ἀπέναντι παρὰ τὴν (Αἰτωλικὴν) παραλίαν. — παρὰ γῆν σφῶν (δηλ. τῶν Κορ.) κοιμιζομένων = ἐν ᾧ αὐτοὶ (οἱ Κορ.) ἔπλεον παρὰ τὴν ξηρὰν. Ἡ μετχ. ἐτέθη κατὰ γενκ. ἀπόλυτον, ἂν καὶ τὸ ὑποκμ. αὐτῆς εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τῆς προτάσεως, ἵνα ἐξαρθῇ ἐμφαντικώτερον ἢ διὰ τῆς μετχ. ἐκφερομένη ἔννοια καὶ ὡς αὐτοτελῆς παρασταθῇ. — ἐκ Πατρῶν... διαβάλλοντες = ἐν ᾧ διεπεραιούντο ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντικρὴ ἠπειρον. — κατείδον τοὺς Ἀθ... προσπλέοντας σφίσι = παρετήρησαν καλῶς ὅτι οἱ Ἀθ. ἔπλεον ἐναντίον αὐτῶν. — ἀπὸ τῆς Χαλκίδος, τῆς ἐν Αἰτωλίᾳ. — Εὐήνου, ποταμοῦ τῆς Αἰτωλίας οὗτος νῦν καλεῖται Φίδαρις. — καὶ οὐκ ἔλαθον... ἀφορμισάμενοι, ἐξακολουθεῖ ἢ ἐκ τοῦ ἐπειδὴ ἐξάρτησις = καὶ ὅτε δὲν κατώρθωσαν ν' ἀποπλεύσωσιν ἀπαρατήρητοι. — οὕτω δὴ, διὰ τούτου εἰσάγεται μετ' ἐμφάσεως ἢ ἀπόδοσις τοῦ ἐπειδὴ = τότε πλέον (πρβλ. κεφ. 19, § 1). — κατὰ μέσον τὸν πορθιμὸν (= τὴν θάλασσαν) = ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης. Θάλασσαν δ' ἔννοεῖ ἐνταῦθα τὴν μεταξὺ τῶν Πατρῶν καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐήνου.

§ 4-5. κατὰ πόλεις = χωριστὰ κατὰ πόλεις. — οἱ παρεσκευάζοντο = οἵτινες συνεβάλλοντο πρὸς παρασκευὴν τούτου τοῦ στόλου. — ἐτάξαντο κύκλον τῶν νεῶν = παρέταξαν τὰ πλοῖά των εἰς κύκλον (= κύκλω). — ὡς μέγιστον οἰοί τε ἦσαν = ὅσον ἠδύναντο νὰ κάμωσι μέγιστον = εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μέγιστον (δηλ. κύκλον). — μὴ διδόντες διέκπλουν = μὴ θέλοντες νὰ δίδωσι (τοῖς Ἀθην.) διέκπλουν. Περὶ τοῦ διέκπλου βλ. I, κεφ. 49, § 2. — τὰς πρώτας...

τὰς πρύμνας, δηλ. ἔχοντες. — τὰ λεπτὰ = τὰ μικρά. — ἐντὸς ποι-
οῦνται = φέρουσιν εἰς τὸ μέσον. — ἐκπλέοιεν, δηλ. οἱ ἐν ταῖς πέντε
ναυσί, ταῖς ἄριστα πλεούσαις καὶ οὐχὶ οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις,
διότι τὰ λεπτὰ πλοῖα ἐτέθησαν εἰς τὸ μέσον πρὸς ἰδίαν ἀσφάλειαν.
— διὰ βραχέος = ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως· συναπτόν τῷ παραγι-
γνόμενοι. — εἴ πη προσλίπτοιεν = ἐὰν κάπου (= πανταχοῦ, ὅπου)
ἤθελον ἐπιπίπτει.

Κεφ. 84.

§ 1-2. κατὰ μίαν ναῦν τετ., ἔχοντες δηλ. τὸ ἐν πλοῖον ὅπισθεν
τοῦ ἄλλου. — ξυνῆγον ἐς ὀλίγον = ἐστενοχώρου ἐν στενῷ τόπῳ. —
ἐν χρῶ, κυρίως = πλησιέστατα πρὸς τὸ δέσμα· εἶτα μεταφορικῶς
(ὡς ἐνταῦθα) = πλησιέστατα. — δόκησιν παρέχοντες = κάμνοντες
αὐτοὺς (τοὺς Πελ.) νὰ νομίζωσιν. — ἐκβαλεῖν = ὅτι θὰ ἐπιτεθῶ-
σιν (αὐτοί, δηλ. οἱ Ἄθ.). — μὴ ἐπιχειρεῖν = νὰ μὴ προσβάλλωσι
(τοὺς ἐχθρούς). — πρὶν ἂν . . . σημήνη = προτοῦ αὐτὸς δώσῃ τὸ
σημεῖον. — αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν = ὅτι ἡ παράταξις αὐτῶν
δὲν θὰ διατηρηθῆ. — ὡσπερ ἐν γῆ πεζῆν, καθ' ἕλξιν ἀντί: ὡσπερ
ἐν γῆ πεζῇ (τάξις μένει). — ξυμπεσεῖσθαι τὰς ναῦς πρὸς ἀλ. = ὅτι
τὰ πλοῖα θὰ συγκρουσθῶσι πρὸς ἄλληλα. — καὶ τὰ πλοῖα, δηλ.
τὰ λεπτὰ (τὰ ἐν κεφ. 83, § 5 μνημονευθέντα). — ταραχὴν παρέ-
ξειν = ὅτι θὰ προξενήσῃσι ταραχὴν. — εἰ ἐκπνεύσειεν . . . τὸ πνεῦμα
= ἐὰν ἐγερθῆ ὁ ἄνεμος. — καὶ εἰώθει = καὶ ὅπερ πνεῦμα εἰώθει
= καὶ ὅστις ἄνεμος συνήθιζε. — ὑπὸ τὴν ἕω = περὶ τὴν αὐγὴν.
— οὐδένα χρόνον ἠσυχάσειν αὐτοὺς, τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἠλπιζε =
ὅτι οὐδεμίαν στιγμὴν αὐτοὶ θὰ εἶναι ἠσυχοί. — τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ'
ἑαυτῶ . . . εἶναι = ὅτι ἡ προσβολὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτόν. — τῶν
νεῶν . . . πλεουσῶν = ἐπειδὴ τὰ πλοῖα (τῶν Ἄθ.) ἔπλεον καλύτερον.
— καὶ τότε, ὅταν δηλ. ὁ ἄνεμος ἐκπνεύσῃ ἐκ τοῦ κόλπου. — καλ-
λίστην (δηλ. τὴν ἐπιχείρησιν) γίνεσθαι, ἐκ τοῦ ἐνόμιζε = ὅτι
γίνεται καλλίστη (ἢ προσβολή).

§ 3. ὡς, χρον. — κατήγει = ἔπνεε. — ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὔσαι = εὐρι-
σκόμεναι πλέον ἐν στενῷ χώρῳ (πρβλ. § 1 «ξυνῆγον ἐς ὀλίγον»). —
τοῦ τε ἀν. καὶ τῶν πλοίων (δηλ. τῶν λεπτῶν· πρβλ. κεφ. 83, § 5),
ἐπεξήγησις τοῦ: ὑπ' ἀμφοτέρων. — ναῦς νηὶ προσέπιπτε = τὸ ἐν
πλοῖον προσέπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου. — τοῖς κοντοῖς διεωθοῦντο

(δηλ. αἱ νῆες) = μὲ τοὺς κοντοὺς ἐσπρώχοντο (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συγκρούσεως).—βοῆ χρώμενοι (δηλ. οἱ ναῦται) καὶ . . . ἀντιφυλακῆ καὶ λοιδορία = κραυγάζοντες καὶ ἀμοιβαίως προφυλαττόμενοι (μὴ συγκρουσθῶσι) καὶ λοιδορούμενοι (καθ' ἣν περιπτώσιν δὲν κατώρθωνον ν' ἀποφύγῃσι τὴν σύγκρουσιν). — οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παρ. οὔτε τῶν κ. = οὐδὲν ἤκουον οὔτε τὰς διαταγὰς (τὰς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων διδομένας) οὔτε τοὺς κελευστὰς (τοὺς διευθύνοντας δηλ. τὴν κωπηλασίαν)· περὶ τῶν κελευστῶν καὶ ἐν γένει περὶ τῶν ἀποτελούντων τὸ πλήρωμα ἐκάστης νεῶς βλ. κεφ. 23, ἐν σελ. 89.—τὰς κώπας . . . ἀναφέρειν = τὰς κώπας νὰ ἐξάγωσιν ἐκ τῆς θαλάσσης. — ἐν κλυδωνίῳ = ἐν θαλασσοταραχῇ. — ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς, προσωποποιῶα. — κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, προσδιορίζει ἀκριθέστερον τὸ τότε δὴ = κατὰ τὴν εὐνοϊκὴν ταύτην στιγμήν (πρβλ. I, κεφ. 58, § 1). — σημαίνει = δίδει τὸ σημεῖον (δηλ. ὁ Φορμίων). — ἧ (κατ' ἔννοιαν = πρὸς ὕσας) χωρήσειαν = πρὸς ὕσας ἤθελον ἐπέλθει (οἱ Ἄθ.). — κατέστησαν ἐς . . . αὐτῶν = κατέστησαν μηδένα αὐτῶν τρέπεσθαι ἐς ἀλκὴν = ἔκαμαν ὥστε κανεῖς ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ τρέπηται πρὸς ἄμυναν (= νὰ μὴ ἀντίσταται κατὰ τῶν Ἄθ.). — ὑπὸ τῆς ταραχῆς, ἢ ὑπὸ = ἔνεκα. — φεύγειν δέ, ὡς ὑποκείμεν. νοητέον ἐκ τοῦ μηδένα τὸ πάντας = ἀλλὰ νὰ φεύγῃσι πάντες. — Δύμην, πόλιν τῆς Ἀχαΐας.

§ 4-5. καταδιώξαντες, τίνας; — ἀνελόμενοι, ἐνταῦθα=λαβόντες εἰς τὰ πλοῖά των ἀλλαχού τὸ ἀνελέσθαι λεγόμενον ἐπὶ νεκρῶν καὶ ναυαγίων τίνα σημασίαν ἔχει; — Μολύκρειον, πόλιν Αἰτωλίας μελιμένα παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἀντίρριον. — τροπαῖον, περὶ τούτου βλ. βιβλ. I, κεφ. 30 ἐν σελ. 72.—ἐπὶ τῷ Ῥίῳ, τῷ ἐπὶ τῆς Αἰτωλικῆς παραλίας κειμένῳ ἀκρωτηρίῳ, δηλ. τῷ Ἀντιρρίῳ, ἕπερ κεῖται ἀπέναντι τοῦ Ῥίου τοῦ Ἀχαϊκοῦ. — τῷ Ποσειδῶνι, οὗ ναὸς ἔκειτο ἐν τῷ Ἀντιρρίῳ. Ἡ ἀνάθεσις τῆς νεῶς ἐγένετο οὐχὶ ἐν τῷ ναῷ—διότι δὲν θὰ ἐξήρκει ὁ χώρος—, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ τὸν ναὸν ἱερῷ χώρῳ.—ταῖς περιλοίοις τῶν νεῶν=ταῖς περιλοίοις ναυσί. — αἱ ἐκεῖθεν νῆες . . . ἀφικνοῦνται = αἱ ἐκεῖ (δηλ. ἐν Λευκάδι) νῆες ἐκεῖθεν ἀφικνοῦνται (πρβλ. κεφ. 13, § 2 «τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν»). Νοεῖται τὸ ἐκ Λευκάδος καὶ Ἀνακτορίου καὶ Ἀμπρακίας ναυιτόν, ἕπερ τῇ διαταγῇ τῶν Λακεδ. ἔλθόν εἰς Λευκάδα περιέμενεν

ἐν αὐτῇ. — ἄς ἔδει ταύταις ξυμμίξει = αἱ ὁποῖαι ὄφειλον νὰ ἐνωθῶσι μὲ ταύτας (δὴλ. τὰς ναῦς τῶν Πελοπ.).

Κεφ. 85.

§ 1-3. ξυμβούλους, κατγριμ. = ὡς συμβούλους. Οὗτοι παρὰ τῷ Κνήμῳ ἐνεργοῦσιν ὡς στρατηγοὶ (πρβλ. κεφ. 86, § 6). — βελτίω, = εὐνοϊκωτέραν (δὴλ. τῆς γενομένης). — κατασκευάζεσθαι = νὰ ἐτοιμάσωσι. — μὴ . . . εἶργεσθαι τῆς θαλάσσης = νὰ μὴ ἐπιτρέπωσι τὸν ἀποκλεισμόν τῆς θαλάσσης. — ὑπ' ὀλίγων νεῶν, πόσαι ἦσαν αἱ νῆες τοῦ Φορμίωνος; — ἄλλως τε καὶ . . . πειρασασμένοις = καὶ μάλιστα διότι πρῶτην φοράν (ἐν τῷ Πελ. πολέμῳ) ἔλαβον πείραν ναυμαχίας. — πολὺς ὁ παράλογος εἶναι = ὅτι τὸ παρὰ προσδοκίαν γενόμενον ἦτο πολὺ μέγα. — οὐ τοσούτῳ . . . λείπεσθαι = δὲν ἐπίστευον ὅτι τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἦτο τοσούτῳ (ἔσφ δὴλ. πράγματι ἦτο) κατώτερον (δὴλ. τοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθ.). — γεγενῆσθαι δέ τινα μαλ. = ἀλλ' ὅτι εἶχε δειχθῆ ἀνανδρία τις. — οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν . . . ἐκ πολλοῦ (δὴλ. χρόνου) . . . δι' ὀλίγου (δὴλ. χρόνου) μελέτης = διότι δὲν ἀντιπαρέβαλλον τὴν μακροχρόνιον ἐμπειρίαν τῶν Ἀθ. πρὸς τὴν ἰδικήν των ὀλιγοχρόνιον ἀσκήσιν. Ἡ ἔννοια τῆς § 2: οἱ Λακεδ. ἐπειδὴ νῦν τὸ πρῶτον ἐλάμβανον πείραν ναυμαχίας καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζον τὴν ἐμπειρίαν τῶν Ἀθην. ἀπέδιδον τὴν ἦνταν εἰς ἀνανδρίαν τῶν στρατηγῶν αὐτῶν. — ὄργῃ = μετ' ὄργης. — ἀπέστελλον, δὴλ. τοὺς ξυμβούλους. — οἱ δέ, τίνες; — ναῦς περιήγγελλον κατὰ πόλεις = διὰ πρεσβείας κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἀνὰ τὰς πόλεις ἀπήτουν τὴν ἀποστολὴν πλοίων. — τὰς προὔλαρχούσας, δὴλ. ναῦς. — ἐξηριτύοντο = παρεσκευάζον.

§ 4-6. πέμπει, δὴλ. ἀγγέλους. — αὐτῶν, τῶν Λακεδ. — ἀγγελοῦντας καὶ . . . φράσσοντας = ἵνα ἀναγγείλωσι καὶ ἵνα εἴπωσι. — ἐνίκησαν, δὴλ. ὁ Φορμίων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. — καὶ κελεύων (δὴλ. τοὺς Ἀθ.), ὁ καὶ συνδέει τὰς μετχ. ἀγγελοῦντας καὶ φράσσοντας μετὰ τῆς μετχ. κελεύων ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ οὗτος ἄς παραλειφθῆ. — ὅτι πλείστας, τὸ ὅτι ἐπιτείνει τὸ ὑπερβτ. = ἔσφ τὸ δυνατόν περισσοτέρας. — διὰ τάχους = ταχέως. — ὡς . . . ἐλπίδος οὔσης, δὴλ. τοῖς Ἀθ. = διότι (οἱ Ἀθ.) περιέμενον. — καθ' ἡμέραν ἐκάστην, ἐνισχύεται διὰ τοῦ ἀεὶ πρὸς ἕξασιν τοῦ ἀναγκαίου τῆς αἰτήσεως

= διαρκῶς καθ' ἐκάστην ἡμέραν. -- προσεπέσειλαν = διέταξαν προσέτι (=προσ).—Γορτύνιος, ὁ ἐκ Γόρτυνος, πόλεως τῆς Κρήτης. —πρόξενος, ἐκαλεῖτο ἐκεῖνος ὁ πολίτης πόλεως τινος, ὅστις ἐξελέγετο ὑπ' ἄλλης πόλεως ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν συμφερόντων αὐτῆς· ὥστε οἱ πρόξενοι ἦσαν ὅμοιοι τρόπον τινὰ πρὸς τοὺς σημερινοὺς προξένους καὶ πολιτικοὺς πράκτορας, ἂν καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁ πρόξενος ἦτο πάντοτε μέλος τῆς ξένης πόλεως. — Κυδωνίαν, τὴν σπουδαιότεραν μετὰ τὴν Κνωσὸν καὶ τὴν Γόρτυνα πόλιν τῆς ἀρχαίας Κρήτης· ἔκειτο ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν σημερινῶν Χανίων.—προσποίησεν αὐτὴν (δηλ. τοῖς Ἀθην.)=εἶτι θά ὑποτάξῃ αὐτὴν εἰς τοὺς Ἀθ. — οὕσαν πολεμίαν, δηλ. τοῖς Ἀθην. — ἐπῆγε, δηλ. τοὺς Ἀθ. ἐπὶ Κυδωνίαν· τὸ δ' ἐπάγειν=προσκαλεῖν.—δέ, ἐνταῦθα =πράγματι ὁμοῦς.—Πολίχνιταις, κατοικοῖς τῆς Πολίχνης, πόλεως μικρᾶς ἐν Κρήτῃ παρὰ τὴν Κυδωνίαν. Ἡ Πολίχνη ἀνέκαθεν ἦτο ἐχθρὰ τῶν Κυδωνιατῶν. — ὁμόροις, δηλ. οὖσιν.— ὑπὸ ἀπλοίας = ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποπλεύσῃ (ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων). —ἐνδιέτριψεν=ἐχρονοτρίβησεν ἐν Κρήτῃ.

Κεφ. 86.

§ 1 - 4. ἐν τούτῳ, δηλ. τῷ χρόνῳ. — κατεῖχοντο = ἐκρατοῦντο (δηλ. ὑπὸ τῆς ἀπλοίας· πρβλ. κεφ. 85, § 6). — Πάνορμον, λιμένα ἀντικρῦ τῆς Ναυπάκτου.—οὐπερ αὐτοῖς... προσεβεβηθήκει (=ἦν, ὅς προσεβεβηθήκει) = ὅπου ἀκριβῶς εὐρίσκειτο ὁ κατὰ ξηρὰν στρατὸς τῶν Πελ., ὅστις εἶχε βροθήσει αὐτούς. — παρέπλευσε, ἐκ Ναυπάκτου (πρβλ. κεφ. 84, § 4).—ἐπὶ τὸ Ῥίον, τὸ ἐπὶ τῆς Αἰτωλικῆς παραλίας κείμενον ἀκρωτήριον, δηλ. τὸ Ἀντίρριον· καλεῖται δὲ τοῦτο Μολυκρικὸν ἐκ τῆς πλησίον αὐτοῦ κειμένης πόλεως Μολυκρείου (πρβλ. κεφ. 84, § 4).—ἔξω αὐτοῦ, δηλ. εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — φίλιον = φιλικόν. — τὸ δὲ ἕτερον Ῥίον, δηλ. τὸ Ἀχαϊκόν. — ἐστὶν ἀντιπέρασ = κεῖται ἀντικρῦ. — τὸ ἐν τῇ Πελ., παράθεσις τοῦ: «τὸ ἕτερον Ῥίον». — διέχετον = ἀπέχουσι (τὸ Ἀντίρριον καὶ Ῥίον). — μάλιστα = περίπου. — τῆς θαλάσσης, συναπτά ἢ γενκ. τῷ: σταδίους = σταδίους, οὓς ἀποτελεῖ ἡ θάλασσα. Ἡ ἔννοια: τὸ διάστημα τῆς μετὰ τὸ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου θαλάσσης ἦτο περίπου ἑπτὰ σταδίων. — τοῦ Κρισαίου κόλ-

που, πρβλ. κεφ. 83, § 1. — στόμα τοῦτο ἐστὶ = τοῦτο (δηλ. τὸ διάστημα τῆς μεταξὺ τῶν δύο ἀκρωτηρίων θαλάσσης) ἀποτελεῖ τὸ στόμιον. — ἀπέχοντι οὐ πολὺ, τὸ ῥίον τὸ Ἀγαϊκὸν ἀπείχε τοῦ Πανόρμου 15 σταδίου. — καὶ αὐτοί, ὡς δηλ. ὁ Φορμίων (§ 2). — ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ὥστε εἰς τὰς ὑπολειφθείσας ἐκ τῆς α' ναυμαχίας 35 ναῦς (κεφ. 84, § 4) προσετέθησαν 42, αἱ μὲν ἐκ Λευκάδος (κεφ. 87, § 5), αἱ δὲ ἐξ ἄλλων πόλεων (κεφ. 85, § 3). — ἐπειδὴ, χρονκ. — εἶδον, δηλ. ὀρμισσαμένους.

§ 5-6. ἀνθρώρουν ἀλλήλοις = ἦσαν ἠγκυροβολημένοι ἀπέ-
ναντι ἀλλήλων. — μελετῶντες = ἀσκούμενοι. — τὴν ναυμαχίαν =
τὴν ἐπικειμένην ναυμαχίαν. — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Πελοπον. — ἐς τὴν
εὐρυχωρίαν = εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — φοβούμενοι, μετχ.
αἰτλγκ. — πάθος = πάθημα. — οἱ δέ, δηλ. οἱ Ἀθην. — νομίζον-
τες, μετχ. αἰτλγ. — πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν . . . ναυμαχίαν = ὅτι
πρὸς τὸ συμφέρον ἐκείνων εἶναι ἢ ἐν στενῷ χώρῳ ναυμαχία. — οἱ
ἄλλοι στρατηγοί, οἱ ἐν κεφ. 85, § 1 ὀνομασθέντες ξύμβουλοι (ὡς
δηλοῦνται ἐκ τοῦ κεφ. 87, § 9). — πρὶν τι καὶ ἐπιβοηθῆσαι = προ-
τοῦ ἀκόμῃ ἔλθῃ βοήθειά τις παρὰ τῶν Ἀθηναίων.

Κεφ. 87.

§ 1-2. ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, περὶ αὐτῆς βλ. ἐν κεφ. 83
καὶ 84. — ἄρα = τυχόν. — δι' αὐτήν, δηλ. τὴν γενομένην ναυμα-
χίαν. — ὕμων, συναπτεῖα ἢ γενκ. τῶ: τις ὁ χωρισμὸς τοῦ ὕμων ἀπὸ
τοῦ τις ἐγένετο πρὸς ἐμφαντικὴν ἕξαρσιν ἀμφοτέρων. — τὴν μέλ-
λουσαν, δηλ. ναυμαχίαν. — οὐχὶ δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν (κατγρμ.)
τὸ ἐκφοβῆσαι (ἀντικμ.) = δὲν παρέχει ὡς εὐλογον συνέπειαν τὴν
ἐκφόβησιν ὕμων πρὸς τὴν μέλλουσαν. Ἡ ἔννοια: ἐπειδὴ ἡ προ-
τέρα ναυμαχία ἐφόβησεν ὑμᾶς, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι πρέπει νὰ
φοβῆσθε διὰ τὴν μέλλουσαν. Ἐν τούτῳ περιέχεται ἡ πρόθεσις
τοῦ λόγου. — τῆ τε γὰρ κτλ., τὸ α' αἷτιον, δι' ὃ ἡ γενομένη ναυ-
μαχία δὲν παρέχει εἰς τοὺς Πελ. ἀφορμὴν νὰ φοβῶνται διὰ τὴν
μέλλουσαν ἢ ἀπόδοσις τοῦ τε κεῖται ἐν τῶ: δὲ καί, τῶ μετὰ τὸ
ξυνέβη. — ἐνδεὴς (= ἔλλιπής) ἐγένετο, δηλ. ἡ γενομένη ναυμαχία.
— οὐχὶ . . . μᾶλλον . . . ἢ . . . ἐπλέομεν . . . = δὲν ἐπλέομεν τόσον διὰ
ναυμαχίαν, ὅσον δι' ἐκστρατείαν κατὰ ξηράν. Περὶ τοῦ πράγμ.

πρβλ. κεφ. 83, § 3. — ξυνέβη δὲ καὶ κτλ., τὸ 6' αἷτιον. — τὰ ἀπὸ τῆς τύχης... οὐκ ὀλίγα (κατγρμ.)... ἐναντιωθῆναι = αἱ ἀπὸ τῆς τύχης προερχόμεναι ἐναντιότητες ὅχι ὀλίγαι (ὡς ὁ ἄνεμος καὶ ἄλλα, περὶ ὧν ἴδ. ἐν κεφ. 84, § 3). — καὶ πού τι καὶ... (= καὶ ἕως κατὰ τι καὶ...), τὸ γ' αἷτιον. — πρῶτον ναυμαχοῦντας (δηλ. ἡμᾶς) ἔσφηλε (= ἐποίησε σφαλῆναι) = ἔκαμεν ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι διὰ πρῶτην φοράν ἐναυμαχοῦμεν, ν' ἀποτύχωμεν.

§ 3. κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν = ἕνεκα τῆς ἡμετέρας δειλίας. — τὸ ἡσοῆσθαι = ἡ ἦττα. — προσεγένετο, δηλ. ἡμῖν = συνέβη εἰς ἡμᾶς. — δίκαιον, δηλ. ἔστι. — τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθὲν = ἡ μὴ κατὰ κράτος νικηθεῖσα γνώμη = τὸ φρόνημα, τὸ ὅποτον δὲν ἐνικήθη διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ἐχθρῶν. — τινα... ἀντιλογίαν = δικαιολογητικόν τινα λόγον (διὰ τὴν ἦτταν)· ποῖον; — τῆς ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι = τῇ ἀποβίασῃ ξυμφορᾶ (πρβλ. ἀνωτέρω: τῆς γνώμης τό... νικηθὲν) = διὰ τὴν συμβᾶσαν συμφοράν. — ἀμβλύνεσθαι = νὰ ἐξασθενῆται. — νομίσαι δέ, δηλ. δίκαιόν ἔστι = ἀλλὰ εἶναι δίκαιον νὰ νομίσητε· ἐκ τοῦ νομίσαι ἐξαρτ. τὰ ἀπαρμφ. ἐνδέχεσθαι, εἶναι, γενέσθαι. — ταῖς μὲν τύχαις = ὡς πρὸς μὲν τὰ τυχαῖα συμβάντα. — ταῖς δὲ γνώμαις = ὡς πρὸς δὲ τὰ φρονήματα. — αἰεὶ = ὑπὸ πάσας τὰς περιστάσεις. — ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι = ὅτι εἶναι ἀληθῶς ἀνδρεῖοι. — καὶ μὴ... γενέσθαι, ἡ φυσικὴ σπειρὰ τῶν λέξεων: καὶ (δίκαιον νομίσαι) μὴ εἰκότως ἂν ἔν τι (δηλ. ἔργῳ, κινδύνῳ) κακοὺς γενέσθαι προβαλλομένους ἀπειρίαν τοῦ ἀνδρείου (= τῆς ἀνδρείας) παρόντος = καὶ εἶναι δίκαιον νὰ νομίσητε ὅτι οὐχὶ εὐλόγως δύνανται ἔν τι κινδύνῳ νὰ γίνωσι (οὗτοι) δειλοὶ προτεινοντες ὡς πρόσχημα (=προφασίζόμενοι) ἀπειρίαν, ἐν ᾧ ὑπάρχει (εἰς τούτους) ἡ ἀνδρεία. Ἡ ἔννοια: ἐάν τις εἶναι πράγματι ἀνδρεῖος, δὲν προφασίζεται οὗτος ἀπειρίαν, ἵνα ἐν κινδύνῳ δειχθῆ δειλός.

§ 4-7. ὑμῶν, συναπτεῖα ἡ γενν. τῷ: ἡ ἀπειρία· προετάχθη χάριν ἐμφάσεως, ὡς καὶ ἡ ἐπομένη γενν. τῶνδε. — λείπεται = εἶναι κατωτέρα (δηλ. τῆς ἐμπειρίας τῶν Ἀθην.). — προέχεται = ὑπερέχετε (δηλ. τῶν Ἀθην.). — ἡ ἐπιστήμη = ἡ ἐμπειρία. — ἔχουσα, μετχ. ὑποθκ. — μνήμην ἔξει (= μεμνήσεται) = θὰ ἐνθυμηθῆ· προσωποποιῖα. — ἐν τῷ δεινῷ = κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ κινδύνου. — εὐφυχίας = τόλμης. — οὐδεμία τέχνη, οἷα εἶναι ἡ ἐμπειρία τῶν

Ἄθην. εἰς τὰ ναυτικά. — ἐκπλήσσει = ἐκδιδώκει. — ἀλκῆς = εὐφυ-
 χίας. — πρὸς... τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθην.) = πρὸς
 τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐμπειρίαν. — τὸ τολμηρότερον = τὴν
 ὑπεροχὴν (ὑμῶν) κατὰ τὴν τόλμην. — πρὸς τὸ διὰ τὴν ἦσαν δ. =
 πρὸς τὸν ἐκ τῆς ἡττης (προσερχόμενον) φόβον. — τὸ ἀπαρ. τότε
 τυχεῖν, δηλ. ὄντες = τὸ ὅτι τότε (ὅτε δηλ. ἐγένετο ἡ πρώτη ναυ-
 μαχία) κατὰ τύχην ἦσθε ἀπαράσκευοι. — πλῆθος τε νεῶν καὶ...
 ναυμαχεῖν, ἀμφοτέρω ὑποκμ. τοῦ περιγίγνεται ὑμῖν = σεις ὑπερ-
 τερεῖτε καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων καὶ κατὰ τὸ ὅτι ναυμα-
 χεῖτε. — πλῆθος νεῶν, οἱ Πελ. εἶχον 77 πλοῖα, οἱ δ' Ἀθην. 20
 (πρβλ. κεφ. 86, § 4, § 2). — πρὸς τῇ γῆ... παρόντων ὀπλιτῶν
 (= παρουσία ὀπλιτῶν), οἱ Πελ. ὄρμουν ἐν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ
 πλησίον τοῦ Πανόρμου, ἐνθα ἦτο ὁ πεζὸς στρατὸς αὐτῶν (πρβλ.
 κεφ. 86, § 4). — τὰ πολλὰ = ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, συνήθως. — τὸ κρά-
 τος = ἡ νίκη. — οὐδὲ καθ' ἓν = κατ' οὐδέν. — εἰκότως ἂν ἡμᾶς
 σφαλλομένους = ὅτι ἡμεῖς δυνάμεθα πιθανῶς νὰ ἀποτύχωμεν. —
 ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον = τὰ πρότερον σφάλματα ἡμῶν. — αὐτὰ
 ταῦτα = ἀκριβῶς ταῦτα. — προσγενόμενα = προστεθέντα (εἰς τὰ
 ἄλλα πλεονεκτήματα ἡμῶν). — διδασκαλίαν παρέξει, δηλ. ἡμῖν =
 θὰ παράσχωσιν εἰς ἡμᾶς διδασκαλίαν = θὰ χρησιμεύσωσιν εἰς
 ἡμᾶς ὡς μαθήματα.

§ 8-9. θαρσοῦντες = μετὰ θάρρους. — τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος =
 ἕκαστος ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἑαυτὸν του. — χώραν = τάξιν. — προ-
 λείποντες = καταλείποντες. — ἧ (= ἐν ἧ) ἂν τις προσταχθῆ =
 ἐνθα ἕκαστος ἤθελε ταχθῆ. — τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων, δηλ.
 τῶν περὶ Μαχάονα καὶ Ἰσοκράτην, οἵτινες κατεναυμαχῆθησαν
 ὑπὸ τοῦ Φορμίωνος (πρβλ. κεφ. 83, § 4). — οὐ χεῖρον, λιτότης =
 ἄμεινον. — τὴν ἐπιχείρησιν = τὴν μελετωμένην προσβολήν. — οὐκ
 ἐνδύσομεν πρ. οὐδενί... γεν. = δὲν θὰ δώσωμεν εἰς κανένα ἀφορ-
 μὴν νὰ δευχθῆ δειλός. — ἄρα = τυχόν. — βουληθῆ, δηλ. κακὸς
 γενέσθαι. — τῇ πρ. ζημία = διὰ τῆς πρεπούσης τιμωρίας. — οἱ δὲ
 ἀγαθοὶ = οἱ δὲ ἀνδρεῖοι. — τιμήσονται = τιμηθήσονται. — τοῖς
 προσ. ἄθλοις τῆς ἀρετῆς = διὰ τῶν καταλλήλων βραβείων τῆς
 ἀνδρείας.

Κεφ. 88.

καὶ αὐτός, ὡς δηλ. οἱ στρατηγοὶ τῶν Πελοπ. (πρβλ. κεφ. 86, § 6). — ὄρρωδιαν = δειλίαν. — τῶν νεῶν, δηλ. τῶν Πελοπον. — κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστάμενοι = συναθροιζόμενοι καθ' ὀμάδας. — παραίνεσιν . . . ποιήσασθαι = παραινεῖσαι. — ἐν τῷ παρόντι = εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις· τοῦτο λέγει ἀναφορικῶς πρὸς τό: πρότερον μὲν κτλ. — καὶ προλαφ. τὰς γνώμας = καὶ (διὰ τούτου, δηλ. τοῦ λέγειν) προπαρεσκεύαζε τὰ πνεύματα αὐτῶν. — ὡς οὐδὲν κτλ., ἔξαρχτ. ἐκ τοῦ ἔλεγε. — αὐτοῖς, συναπτέα ἢ δοσκ. τῷ ἂν ἐπιπλέοι. — ὅ τι οὐχ ὑπομενετόν αὐτοῖς ἔστιν = τὸ ὅποιον δὲν δύνανται αὐτοὶ νὰ ὑπομένωσι. — καὶ οἱ στρατιῶται, ὁ καὶ = καὶ ὡς ἐκ τούτου. — ἐκ πολλοῦ, δηλ. χρόνου = ἀπὸ πολλοῦ. — ἐν σφίσιν αὐτοῖς = μεταξὺ των. — τὴν ἀξίωσιν = τὴν γνώμην. — μηδένα ὄχλον . . . Πελ. νεῶν ὑποχωρεῖν, ἐπεξήγησις τοῦ: τὴν ἀξίωσιν ταύτην = δηλ. αὐτοὶ ὡς Ἀθηναῖοι νὰ μὴ ὑποχωρῶσι πρὸ οὐδενὸς πλῆθους Πελ. πλοίων. Παρατηρητέα ἢ σύνταξις τοῦ ὑποχωρεῖν μετ' αἰτιατ. (μηδένα ὄχλον) κατ' ἀναλογίαν τῆς συντάξεως τοῦ φεύγειν. — τότε δὲ κτλ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πρότερον μὲν κτλ. — πρὸς τὴν παροῦσαν ὄψιν, συναπτέον τῷ ἀθυμοῦντας· ἢ δὲ πρὸς = ἔνεκα (πρβλ. κεφ. 22, § 1 καὶ κεφ. 59, § 3). — ὑπόμνησιν ποιήσ. τοῦ θαρσεῖν = νὰ ὑπενθυμίσῃ τὸ (πρότερον) θάρρος (αὐτῶν).

Κεφ. 89.

§ 1. πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων = ὅτι εἰσθε πλήρεις φόβου διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν. Καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ λόγῳ τῶν Πελοπ. στρατηγῶν, ἡ αἰτία, δι' ἣν ἀναλαμβάνει ὁ Φορμ. νὰ ὀμιλήσῃ, εἶναι ὁ φόβος τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ (πρβλ. κεφ. 88, ἔνθα δηλοῦται ὁ σκοπὸς καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ λόγου: θαρσῦναί τε καὶ παραινεῖσαι . . . ποιήσασθαι § 1 — ὑπόμνησιν π. τοῦ θαρσεῖν § 3 — προπαρεσκεύαζε τὰς γνώμας ὡς . . . τοσοῦτον § 2). — οὐκ ἀξιῶν = διότι κρίνω ἀνάξιον. — τὰ μὴ δεινὰ = τὰ μὴ ἐπίφοβα. — ἐν ὄρρωδιᾷ ἔχειν = ὄρρωδεῖν = φοβεῖσθαι.

§ 2 - 4. διὰ τὸ προνεκικῆσθαι καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι = διότι

ἔχουσι προηγουμένως νικηθῆ (ὑφ' ἡμῶν) καὶ διότι οὐδὲ αὐτοὶ νομίζουσι. — ὁμοῖοι = ἰσόπαλοι. — τὸ πλῆθος τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου = οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν νεῶν = ἔχει ἴσας, ἀλλὰ περισσοτέρας ναῦς. Ἡ αὐτὴ ἔννοια δηλοῦται ἀποφατικῶς καὶ καταφατικῶς πρὸς μείζονα ἑξαρσιν αὐτῆς. Ἀντιθετικὸς παραλλήλισμός. — παρεσκευάσαντο = παρεσκευάσαν ἑαυτοῖς. — ᾧ, ἀναφέρεται εἰς τό: τούτῳ, ὕπερ νοητέον μετὰ τὸ θαρσοῦσι. — προσέρχονται = ἐπέρχονται. — ὡς προσήκον σφίσιιν ἀνδρ. εἶναι, ἐπεξηγήσεις τοῦ: ᾧ = ὅτι δηλ. φυσικὴ εἶναι ἢ ἀνδρεία αὐτῶν. — ἢ... κατορθοῦντες, ἀντιστοιχεῖ τῷ προηγουμένῳ: οὐ δι' ἄλλο τι ὥστε = ἢ ὅτι κατορθοῦσι = παρὰ διότι ἐπιτυχάνουσι. — διὰ τὴν... ἐμπειρίαν, ἢ διὰ = ἔνεκα. — ἐν τῷ πεζῷ, κατ' ἔννοιαν = ἐν τῷ πεζῷ πολέμῳ = ἐν τῷ κατὰ ξηρὰν πολέμῳ· τὸ ἀντίθετον: ἐν τῷ ναυτικῷ. — καὶ ὀϊονται, ὁ καὶ = καὶ ὡς ἐκ τούτου. — σφίσι, συναπτόν τῷ ποιήσειν. — τὰ πλείω = ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον = συνήθως. — ποιήσειν, ὡς ὑποκμ. νοητέον: τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν = ὅτι ἢ ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρία θὰ κατορθώσῃ. — τὸ αὐτό, δηλ. νὰ ἐπιτύχωσι. — τὸ δ' = τοῦτο δέ, δηλ. τὸ κατορθοῦν. — ἐκ τοῦ δικαίου = δικαίως. — μᾶλλον, δηλ. ἢ ἐκείνοις. — νῦν, δηλ. ἐν τῇ προκειμένῃ ναυμαχίᾳ. — περιέσται = ὡς πλεονέκτημα θὰ εἶναι. — εἶπερ καὶ τούτοις (δηλ. τοῖς Πελοπ.) ἐν ἐκείνῳ, δηλ. περιέσται. — ἐν ἐκείνῳ, δηλ. ἐν τῇ πεζομαχίᾳ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: νῦν. — ἐπεὶ, αἰτλ. γκ. — εὐψυχία γε = κατὰ τὴν τόλμην τοῦλάχιστον. — οὐδὲν προφέρουσι = οὐδὲ ὅπως ὑπερέχουσιν (ἡμῶν). — τῷ δὲ ἐκείνων... ἔσμεν, ἐξακολουθεῖ ἢ ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἐξάρτησις = ἀλλὰ (ἐπειδὴ) εἴμεθα τολμηρότεροι, διὰ τὸ ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα ἐμπειρότεροι ἐκείνων. — Λακεδαιμόνιοί τε, διὰ τοῦ τε εἰσάγεται τὸ γ' αἴτιον μετὰ τὸ πρῶτον μὲν, ἔπειτα (ὡς καὶ ἐν I, κεφ. 33, § 1). — τῶν ξυμμάχων, ἢ γενκ. ἀνήκει τῷ ἡγούμενῳ νοητέα ἕμως καὶ εἰς τό: τοὺς πολλοὺς. — διὰ τὴν σφ. δόξαν, συναπτόν τῷ ἡγούμενῳ = (μόνον) χάριν τῆς ἰδικῆς των δόξης: οὕτως ἢ ἡγεμονία τῶν Λακ. χαρακτηρίζεται ὡς ἰδιοτελῆς (πρβλ. I, κεφ. 76, § 1). — προσάγουσι = παρασύρουσι. — οὐκ ἂν ποτε ἐπεχείρησαν, δηλ. οἱ πολλοὶ τῶν ξυμμάχων· ὡς ἡγούμενον νοητέον: εἰ μὴ ἄκοντες προσήχθησαν. — παρὰ πολὺ = κατὰ κράτος, ἐντελῶς· συναπτόν τῷ ἡσηθέντες (πρβλ. I, κεφ. 29, § 5). — μὴ... δεῖσθε = μὴ φοβηθῆτε.

§ 5-7. πολὺ (=πολλῶ) . . . πλέω φόβον = πολὺ περισσότερον φόβον. — πιστότερον = βεβαιότερον. — κατὰ (=διὰ) τε τὸ προνευκικέναι = καὶ διότι προηγουμένως ἔχετε νικήσει. — καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἠγοῦνται . . . ἀνθίστασθαι (δηλ. αὐτοῖς) ἡμᾶς = καὶ διότι νομίζουσιν ὅτι ἡμεῖς δὲν ἠθέλομεν ἀντισταθῆ κατ' αὐτῶν. — μὴ μέλλοντας . . . πράξειν = ἂν δὲν ἐμέλλομεν νὰ πράξωμεν. — τι ἄξιον τοῦ παρὰ πολὺ (δηλ. πρᾶχθέντιος) = τι ἀντάξιον τῆς ἐξόχου νίκης (ἢν κατηγάγομεν). — ἀντίπαλοι, κατγρμ. = ὡς ἀνταγωνισταί. — ὥσπερ οὔτοι, δηλ. οἱ Λακ. — τὸ πλεόν = μᾶλλον. — πίσυνοι = πεποισθότες. — τῆ γνώμη = εἰς τὸ φρόνημα, εἰς τὴν τόλμην. — οἱ δ' (δηλ. ἐπιόντες) ἐκ πολλῶ ὑποδεεστέρων = οἱ δ' ἐπερχόμενοι μὲ πολὺ ἀσθενεστέρας δυνάμεις (καθὼς ἡμεῖς). — καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι = καὶ συγχρόνως χωρὶς ν' ἀναγκάζωνται (καθὼς οἱ πλείστοι τῶν συμμάχων τῶν Λακ. § 4). — μέγα τι, κατγρ. τοῦ: τῆς διανοίας τὸ βέβαιον = τὴν σταθερότητα τοῦ φρονήματος εἰς μέγαν τινὰ βαθμόν. — ἀντιτολμῶσι = τολμηρῶς ἀνθίστανται. — ἃ = καὶ ταῦτα. — τῷ οὐκ εἰκότι = διὰ τὸ ἀπροσδόκητον (διότι δηλ. ἀπροσδοκῆτως ἐπερχόμεθα κατ' αὐτῶν μὲ μικροτέρας δυνάμεις). — πλεόν = μᾶλλον. — ἢ τῆ κατὰ λόγον παρασκευῆ = ἢ εἰ κατὰ λόγον παρεσκευάσθη = παρὰ ἂν εἶχομεν παρασκευὴν ἀνάλογον (πρὸς τὴν παρασκευὴν αὐτῶν). — στρατόπεδα = στρατεύματα. — ἦδη ἔπεσεν (= ἠττήθη) = ὡς γνωστὸν ἠττήθησαν. — ὑπ' ἐλασσόνων = ὑπὸ μικροτέρων (κατὰ τὸν ἀριθμόν). — τῆ ἀπειρία . . . τῆ ἀτολμία = διὰ τὴν ἀπειρίαν . . . διὰ τὴν ἀτολίαν. — ἔστι . . . ἃ = τινά. — ὦν = ἀλλὰ τούτων.

§ 8. ἐν τῷ κόλπῳ, δηλ. τῷ Κορινθιακῷ. — ἐκὼν εἶναι = ὅσον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεώς μου. — πρὸς πολλὰς κτλ., ἢ πρὸς = ἐναντίον. — ἀνεπιστήμονας = ἀπίρους. — ὡς χρῆ = καθὼς πρέπει (δηλ. νὰ ἐπιπλεύσῃ): ἐπομένως = καταλλήλως. — ἐς ἐμβολὴν = πρὸς προσβολὴν (τῶν ἐχθρικῶν πλοίων) διὰ τοῦ ἐμβόλου. — μὴ ἔχων τὴν πρόσοψιν τῶν πολ. ἐκ πολλοῦ = ἂν δὲν βλέπη μακρόθεν (= ἐκ πολλοῦ) τοὺς ἐχθρούς. — ἐν δέοντι = ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ. — διέκπλοι, περὶ τούτων βλ. ἐν βιβλ. I, κεφ. 49, § 3. — ἀναστροφαί = ἐπιστροφαί (αἱ ἐν τῷ διέκπλῳ γινόμεναι μετὰ τὴν πληξίν τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου εἰς τὰ πλάγια διὰ τοῦ ἐμβόλου· πρβλ. I, κεφ. 49, § 3). — καθίστασθαι = γίγνεσθαι. — ἐν τούτῳ = ἐν

ταύτη τῇ περιπτώσει (ἄν δηλ. ἡ ναυμαχία μεταβληθῇ εἰς πεζομαχίαν). — κρείσσους = χρυσιμώτεροι (δηλ. τῶν ὀλιγωτέρων).

§ 9-11. τούτων... ἔξω τὴν πρόνοιαν (= προνοήσομαι) = περὶ τούτων θὰ προνοήσω. — κατὰ τὸ δυνατόν = κατὰ δύναμιν. — παρὰ ταῖς ναυσί = πλησίον τῶν πλοίων. Οἱ στρατιῶται τοῦ Φορμ. ἔμενον πλησίον τῶν πλοίων ἐν τῇ ξηρᾷ (πρβλ. κεφ. 90, § 3 «ἄκων... ἐμβιβασίας ἔπλει»). — ὀξέως δέχεσθε = ταχέως καὶ ἀκριβῶς ἐκτελεῖτε (πρβλ. κεφ. 11, § 9). — ἄλλως τε καὶ δι' ὀλίγου τῆς ἐφ. οὔσης = καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ὁ σταθμὸς (τῶν ἐχθρῶν) εἶναι εἰς μικρὰν ἀπόστασιν (καὶ ἐπομένως οὗτοι εὐκόλως δύνανται νὰ προσβάλωσιν ἡμᾶς). Οἱ δύο στόλοι ἀπαῖχον ἀλλήλων ἐπτὰ περίπου στάδια (πρβλ. κεφ. 86, § 3). — ἐν τῷ ἔργῳ = ἐν τῇ μάχῃ. — κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλ. ἠγεῖσθε (= περὶ πλείστου ποιεῖσθε) = φροντίζετε περὶ τῆς τάξεως καὶ σιωπῆς. — ἔς τε τὰ πολλὰ τῶν πολεμικῶν = καὶ εἰς τὰς πολλὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. — ναυμαχία, δηλ. ξυμφέροι. — οὐχ ἤκιστα, λιτότης = μάλιστα. — ἀμύνασθε = ἀποκρούσατε. — τοῦσδε, δηλ. τοὺς Πελοπον. — τῶν προειργασμένων, δηλ. τῆς προτέρας νίκης ἡμῶν. — ὁ ἀγὼν (= ὁ σκοπὸς τοῦ ἀγῶνος) μέγας ὑμῖν, δηλ. ἐστὶ κατ' ἔννοιαν = πρόκειται σεῖς ν' ἀγωνισθῆτε περὶ μεγάλου. — καταλῦσαι... καταστῆσαι, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ: ὁ ἀγὼν. — Πελοπ. τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ, ἀμφοτέραι αἱ γενν. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ τὴν ἐλπίδα ἢ α' ὑποκμ., ἢ β' ἀντικειμν. = τὴν πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐλπίδα, ἣν ἔχουσιν οἱ Πελοπ. — ἐγγυτέρω καταστῆσαι Ἄθ. τὸν φόβον περὶ τῆς θ. = νὰ καταστήσητε πλησιέστερον τὸν φόβον (= νὰ ἐμβάλητε περισσότερον φόβον) εἰς τοὺς Ἄθ. περὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ὑπεροχῆς (αὐτῶν). Ἡ ἔννοια: ἐὰν οἱ Ἄθ. ἐν τῇ ναυμαχίᾳ δὲν ματαιώσωσι τὴν πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐλπίδα τῶν Πελοπ., τότε ὀφείλουσι καὶ αὐτοὶ νὰ φοβῶνται διὰ τὴν θαλασσοκρατορίαν των. — αὐτῶν = πάλιν (μετὰ τὰ ἐν § 2 καὶ § 5 λεχθέντα). — ἐθέλουσιν = συνηθίζουσι. — αἱ γινῶμαι = τὰ φρονήματα, τὸ θάρρος. — ὁμοῖαι, δηλ. πρὸ τῆς ἡττης.

Κεφ. 90.

§ 1-3. καὶ ὁ Φορμ., ὡς δηλ. οἱ στρατηγοὶ τῶν Πελοπον. (ἐν κεφ. 87). — οἱ δὲ Πελοπ., περὶ τῆς θέσεως, ἐν ἡ ὄρμουν οἱ τε Πελοπ. καὶ οἱ Ἄθ. βλ. κεφ. 86, § 2, § 4. — αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Πελοπ.

συναπτεῖα ἢ δοτικ. τῷ ἐπέπλεον.—βουλόμενοι, προσδιορίζει: αἰτλγκ.
 τό: οὐκ ἐπέπλεον. — ἔσω = εἰς τὰ ἐντός. — προαγαγεῖν = νὰ
 παρασύρωσι. — ἀναγόμενοι, δηλ. οἱ Πελοπ. — ἅμα ἔφ = μὲ τὰ
 χαράγματα. — ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς = τάξαντες τὰ
 πλοῖα εἰς τέσσαρας γραμμὰς. — παρὰ τὴν ἑαυτῶν γῆν = παρὰ
 τὴν παραλίαν τῆς χώρας των, δηλ. παρὰ τὸ Ῥίον, ἔνθα οὗτοι
 ὄρμουν (πρβλ. κεφ. 86, § 4). — ἔσω ἐπὶ τοῦ κόλπου = εἰς τὰ
 ἐντός τοῦ κόλπου. — δεξιῶ κέρα ἡγουμένῳ = μὲ τὸ δεξιὸν κέρα
 προπορευόμενον. — ὥσπερ καὶ ὄρμουν, κατ' ἔννοιαν = τηροῦντες
 τὴν αὐτὴν τάξιν, ἣν εἶχον καὶ ὅτε ὄρμουν. — ἐπὶ δ' αὐτῷ, δηλ.
 τῷ δεξιῷ κέρα = ἐν αὐτῷ δὲ τῷ δεξιῷ κέρατι.—εἴκοσι ἔταξαν, αἱ
 20 αὐται νῆες δὲν ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ δεξιοῦ κέρατος, ἀλλ' ἐτέ-
 θησαν ἐν αὐτῷ διὰ τὰς δηλουμένας ἐν ταῖς ἐπομένοις αἰτίας: ὅπως...
 μὴ διαφύγοιεν κτλ.—ὅπως... μὴ διαφύγοιεν... ἔξω τοῦ ἑαυτῶν
 κέρως = ὅπως μὴ διαφύγωσιν οἱ Ἄθ. προπλεύσαντες τοῦ (δεξιοῦ)
 κέρατος αὐτῶν (τῶν Πελ.) — εἰ ἄρα = ἐὰν τυχόν. — αὐτούς, δηλ.
 τοὺς Πελοπ.—ἐπιβοηθῶν, δηλ. Ναυπάκτῳ = σπεύδων πρὸς βοή-
 θειαν τῆς Ναυπ. — ταύτη = εἰς ταύτην τὴν διεύθυνσιν, δηλ. εἰς
 Ναύπακτον συναπτεόν τῷ: παραπλέοι.—τὸν ἐπίπλεον σφῶν (δηλ.
 τῶν Πελ.) = τὸν ἐπιπλέοντα στόλον αὐτῶν (δηλ. τῶν Πελ.). —
 ἀλλ'... περικλήσειαν = ἀλλ' (ἓνα) περικυκλώσωσιν (αὐτούς, δηλ.
 τοὺς Ἄθ.).—αὐται αἱ νῆες, δηλ. αἱ εἴκοσι αἱ ἄριστα πλέουσαι.—
 ὁ δέ, δηλ. ὁ Φορμίων. — προσεδέχοντο = περιέμενον. — περὶ τῷ
 χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι = περὶ τοῦ τόπου, ὅστις ἦτο ἀπροφύλακτος.
 Ἐννοεῖ τὴν Ναύπακτον, ἐν ἣ δὲν ὑπῆρχον πλοῖα οὐδὲ φρουρὰ
 Ἀθηναίων πρὸς προστασίαν, καθ' ὅσον οἱ Ἄθ. εὐρίσκοντο παρα-
 τεταγμένοι ἀπέναντι τῶν Πελοπ. παρὰ τὸ Ἀντίρριον.—ὥς, χρονκ.
 —ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν = ἀκουσίως καὶ ἐσπευσμένως. — ἐμβι-
 βάσας, δηλ. τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς ναῦς (καθ' ὅσον οὗτοι ἔμενον
 ἐν τῇ ξηρᾷ παρὰ ταῖς ναυσὶ πρβλ. κεφ. 89, § 9). — τῶν Μεσση-
 νίων, δηλ. τῶν ἐκ Ναυπάκτου (πρβλ. κεφ. 9, § 4). — παρεβοήθει
 =παρὰ τὴν παραλίαν παραπορευόμενος (=παρα) ἐβοήθει.

§ 4-6. κατὰ μίαν (δηλ. ναῦν) ἐπὶ κέρως παραπλέοντας, δηλ.
 τοὺς Ἄθην. = ὅτι οἱ Ἄθ. παρέπλεον ἔχοντες τὸ ἐν πλοῖον ὀπι-
 σθεν τοῦ ἄλλου (=κατὰ μίαν) εἰς μίαν γραμμὴν κατὰ βάθος
 (=ἐπὶ κέρως).—πρὸς τῇ γῆ = πλησίον τῆς ξηρᾶς. — ἐβούλοντο,

δηλ. οἱ Πελοπον.— ἀπὸ σημείου ἑνὸς = δι' ἑνὸς σημείου.— ἄφνω = ἐξαίφνης.— ἐπιστρέψαντες = στρέψαντες, δηλ. πρὸς τὰριστερά (οὕτως ὥστε ἢ προτέρα ἐπὶ τεσσάρων [§ 1] παράταξις ἀνεσχηματίσθη· ταύτην δὲ τὴν παράταξιν ἐπακολουθεῖ ἢ κατὰ μέτωπον [= μετωπιδὸν] προσβολή). — ὡς εἶχε τάχους, κατ' ἔννοιαν = ὡς τάχιστα.— ἀπολήψεσθαι = εἶτι θά περικυκλώσωσι.— τῶν δὲ = τούτων δὲ (δηλ. τῶν νεῶν τῶν Ἀθην.).— ἡγοῦντο = προηγούντο.— τὸ κέρας, δηλ. τὸ δεξιόν.— τὴν ἐπιστροφὴν = τὸν ἐπίπλουν τῶν ἐστραμμένων πλοίων.— ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, συναπτέον τῷ ὑπεκφεύγουσι = διαφεύγουσιν εἰς τὸν εὐρύτερον χῶρον τοῦ κόλπου (τὸν περὶ τὴν Ναύπακτον). — ἐπικαταλαβόντες = προφθάσαντες. — ἐξέωσαν πρὸς τὴν γῆν = ὤθησαν ἔξω πρὸς τὴν ξηράν.— ὑποφευγούσας = προσπαθούσας νὰ διαφύγωσι. — διέφθειραν = κατέστησαν ἀχρήστους εἰς πλοῦν.— ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν = ὅσοι ἐξ αὐτῶν δὲν ἐσώθησαν (εἰς τὴν ξηράν) καλυμβῶντες. — ἀναδούμενοι, δηλ. ἐκ τῶν ἐαυτῶν νεῶν = ἀφ' οὗ ἔδενον ἐκ τῶν πλοίων των.— μίαν δὲ... ἤδη, ταῦτα ἐτέθησαν διὰ τὸ κενὰς καὶ ἐξιστοροῦσί τι ἤδη πρότερον γενόμενον· ὡς ἐκ τούτου ὁ ἀόρ. εἶλον ἔχει σημ. ὑπερσυντλ. = μίαν δὲ ναῦν μὲ αὐτοὺς τοὺς ἄνδρας εἶχον συλλάβει ἤδη πρότερον. — τὰς δὲ τινὰς = ἄλλὰς δὲ τινὰς (δηλ. ἐκ τῶν Ἀθην. νεῶν). — παραβοηθήσαντες = σπεύσαντες εἰς βοήθειαν. — καὶ ἐπιβάντες (δηλ. ἐπὶ τὰς ναῦς), ὁ καὶ συνδέει τὰς μετχ. ἐπεσβαίνοντες καὶ μαχόμενοι ἢ δὲ μετχ. ἐπιβάντες προσδιορίζει· χρονκ. τὴν μετχ. μαχόμενοι. — ἀπὸ τῶν καταστρ., συναπτέον τῷ μαχόμενοι. — ἀφείλοντο, δηλ. τοὺς Πελοπ. = ἀπέσπασαν ἀπὸ τοὺς Πελοπ.— ἐλκομένας ἤδη = ἐν ᾧ ἤδη ἐσύροντο (ὑπὸ τῶν Πελοπον.).

Κεφ. 91.

ταύτη = ἐν ταύτῃ τῇ θέσει (δηλ. παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐγγὺς τῆς Ναυπάκτου). — ἐκράτουν καὶ διέφθειραν = ἦσαν νικηταὶ καὶ εἶχον καταστήσει· ἀχρήστους πρὸς πλοῦν. — αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρας, πρβλ. κεφ. 90, § 2.— αἴπερ ὑπεξέφυγον κτλ., πρβλ. κεφ. 90, § 5. — φθάνουσιν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς ἄνδρας τῶν 20 νεῶν)... προκαταφυγοῦσαι, δηλ. αἱ ἔνδεκα νῆες τῶν Ἀθ. ἢ δὲ ἔννοια τοῦ φθάνουσι ἐνισχύεται· μετ' ἐμφάσεως διὰ τῆς προθέσεως προ τῆς ἐν τῷ π ρ ο καταφυγοῦσαι = πρὸ αὐτῶν καταφεύγουσι. — πλὴν μιᾶς

νεώς, περὶ ἧς ὁ λόγος κατωτέρω ἐν § 4. — ἴσχουσαι = ἀγκυροβολοῦσαι. — ἀντίπρφοροι, δηλ. τοῖς Πελοπον. = μὲ τὰς πρῶτας ἐστραμμένους πρὸς τοὺς Πελοπ. — κατὰ τὸ Ἐπολλώνιον = παρὰ τὸ ἱερόν τοῦ Ἐπόλλωνος (τὸ ἐν τῷ λιμένι κείμενον)· ὁ προσδιορισμὸς συναπτεῖς τῷ ἴσχουσαι. — ἀμυνόμενοι = πρὸς ἄμυναν. — ἦν . . . πλέωσιν, δηλ. οἱ Πελοπ. — οἱ δέ, τίνας; — παραγενόμενοι ὕστερον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: φθάνουσι. — ἐλαιάνιζον = ἔψαλλον τὸν παιᾶνα (= ἐπινίκιον ἄσμα). — ἄμα, συναπτεῖς τῷ πλείοντες = ἐν ᾧ ἔπλεον. — ὡς νενικηκότες = νομίζοντες ὅτι ἤδη ἔχουσι νικήσει. — τὴν μίαν ναῦν, δηλ. τὴν μὴ κατορθώσασαν νὰ καταφύγῃ, ὡς αἱ ἄλλαι, εἰς τὸν λιμένα τῆς Ναυπάκτου. — τὴν ὑπόλοιπον = τὴν ὕστερήσασαν. — πολὺν πρὸ τῶν ἄλλων, δηλ. προηγούμενη. — ἔτυχε . . . ὀρμουῖσα = κατὰ τύχην ἠγκυροβόλει. — ὀλκᾶς = φορτηγὸν πλοῖον. — μετέωρος = ἐν τῷ πελάγει. — φθάσασα, βραχυλογία: ἀντιφθάσασα περιπλεύσασα = ταχέως περιπλεύσασα. — τῇ Λευκ. διωκούσῃ ἐμβάλλει μέση = κτυπᾷ διὰ τοῦ ἐμβόλου τὴν καταδιώκουσαν Λευκαδ. ναῦν εἰς τὸ μέσον. — γενομένου . . . ἀπροσδ. καὶ παρὰ λόγον = ἐπειδὴ τοῦτο ἐγένετο ἀπροσδοκῆτως καὶ παρ' ἐλπίδα. — διώκοντες . . . δρωῶντες . . . βουλόμενοι, δηλ. οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ἄνδρες. — διὰ τὸ κρατεῖν (= νικᾶν) = ἕνεκα τῆς νίκης. Ἡ ἔννοια: οἱ Πελοπ. νομίζοντες ὅτι εὐρίσκοντο ἐν ἀσφαλείᾳ ἕνεκα τῆς νίκης ἐδίωκον ἀτάκτως. — καθεῖσαι τὰς κ. = ἀφήσασαι τὰς κώπας κάτω εἰς τὴν θάλασσαν. — ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ = ἐσταμάτησαν τὸν πλοῦν. — ἀξύμφορον δρωῶντες πρὸς τὴν . . . ἀντεξόρμησιν = ἐπιβλαβὲς πράττοντες ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως ἔφοδον (τῶν Ἀθ.). — βουλόμενοι, προσδιορίζει αἰτλγκ. τό: ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ. — ἐς βράχεια (ὄνομοστ.: τὸ βράχος) = εἰς ἀβαθῆ μέρη. — ἀπειρία χωρίων = ἕνεκα ἀγνοίας τῶν μερῶν.

Κεφ. 92.

§ 1-3. ἰδόντας, μετχ. χρονκ. — ἔλαβε = κατέλαβε. — ἀπὸ ἐνὸς κελεύσματος = διὰ μιᾶς διαταγῆς (πρβλ. κεφ. 90, § 4 «ἀπὸ σημ. ἐνός»). — ἐμβοήσαντες = φωνάζαντες δυνατὰ (ἵνα θαρρύνωσιν ἀλλήλους). — οἱ δέ, δηλ. Πελοπ. — διὰ τὰ . . . ἁμαρτήματα = διὰ τὰ διαπραχθέντα (ὑπ' αὐτῶν) σφάλματα (περὶ ὧν βλ. κεφ. 91, § 4). — παροῦσαν = ἐπικρατοῦσαν. — ὑπέμειναν = ἀντέστησαν. — ἐς τὸν

Πάνορμον κτλ., πρβλ. κεφ. 86, § 1. — ἐπιδιώκοντες = καταδιώκοντες. — μάλιστα, συναπτεόν τῷ ἐγγύς = ἐγγύτατα. — ἀφείλοντο, δηλ. τοὺς Πελοπον. = ἀπέσπασαν ἀπὸ τοὺς Πελοπον. τινὰς τῶν νεῶν τῶν Ἀθ. εἶχον ἀποσπάσει ἀπὸ τοὺς Πελοπ. καὶ οἱ Μεσσήνιοι (πρβλ. κεφ. 90, § 6). — τὸ πρῶτον, συναπτεόν τῷ διαφθείραντες (πρβλ. κεφ. 90, § 5). — ἐξώγησαν = συνέλαβον ζῶντας. — ἦ . . . κατέδν, πρβλ. κεφ. 91, § 3. — Τιμοκράτης, εἰς ἐκ τῶν πεμφθέντων τῷ Κνήμῳ συμβούλων (πρβλ. κεφ. 85, § 1). — ἔσφαξεν αὐτόν, ἵνα μὴ περιέλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν. — ἐξέπεσεν = ἐξεβλήθη. Ἡ ἔννοια: ὁ Τιμοκρ. μετὰ τὸ θανατηφόρον τραῦμα κατέπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ πτώμα αὐτοῦ ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐξεβλήθη εἰς τὸν λιμένα τῆς Ναυπάκτου.

§ 4-7. τροπαῖον, περὶ τούτου βλ. κεφ. 84, § 4. — ὄθεν = ἐκεῖ, ὄθεν (δηλ. παρὰ τῷ Ἀπολλωνίῳ, διότι ἐνταῦθα εἶχον καταφύγει οἱ Ἀθ. πρβλ. κεφ. 91, § 1). — ἐκράτησαν = ἐνίκησαν. — πρὸς τῇ ἑαυτῶν (δηλ. γῆ), κατ' ἔννοιαν = πρὸς τὸ μέρος των. — ἀνείλοντο = ἀνέσυραν (πρβλ. I, κεφ. 54, § 1). — τὰ ἐκείνων, κατ' ἔννοιαν = τοὺς ἐκείνων νεκρούς. — ὑπόσπονδα (= μετὰ σπονδῶν) ἀπέδοσαν (δηλ. πρὸς ταφήν), πρβλ. I, κεφ. 63, § 3. — ὡς νενικηκότες = νομίζοντες ὅτι ἔχουσι νικήσει. — τῆς τροπῆς, ἄς . . . ναῦς = τῆς τροπῆς τῶν νεῶν, ἄς ἢ γενκ. τροπῆς ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τροπαῖον = τρόπαιον ἕνεκα τῆς τροπῆς τῶν πλοίων, τὰ ὅποια. — πρὸς τῇ γῆ . . . διέφθειραν, πρβλ. κεφ. 90, § 5. — καὶ ἦνπερ . . . κτλ. = καὶ ταύτην τὴν ναῦν, ἦνπερ ἔλαβον, ἀνέθεσαν κτλ. — ἀνέθεσαν, δηλ. τῷ Ποσειδῶνι (οὗ ναὸς ἦτο ἐκεῖ). — τὸ Ῥίον τὸ Ἀχ., πρβλ. κεφ. 86, § 4. — ὑπὸ νύκτα = κατὰ τὴν νύκτα. — πλὴν Λευκαδίων, οἵτινες ἀπέπλευσαν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα. — οἱ ἐκ Κρήτης Ἀθ., βραχυλογία ἀντί: οἱ ἐν τῇ Κρήτῃ Ἀθην. ἐκ τῆς Κρήτης (πρβλ. κεφ. 13, § 2: « τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν »). Περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 85, § 5 καὶ § 6. — αἷς ἔδει (δηλ. αὐτοὺς) παραγενέσθαι = μετὰ τὰς ὁποίας ἔπρεπεν αὐτοὶ νὰ παρευρεθῶσιν. — οὐ πολλῶ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως = ὀλίγῳ ὕστερον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν. — τῶν νεῶν, δηλ. τῶν Πελοπον.

